

STUDENTSKÉ PROFESNÍ PRAXE
Multikulturní lekce
ve školách a v dalších institucích
Výukové materiály

Lenka Gulová (ed.)

Brno 2015

Masarykova univerzita
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

**STUDENTSKÉ PROFESNÍ PRAXE –
MULTIKULTURNÍ LEKCE VE ŠKOLÁCH
A V DALŠÍCH INSTITUCÍCH**

Výukové materiály

Lenka Gulová (ed.)

Brno 2015

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Část lekcí byla vytvořena v rámci projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR – Tvorba a inovace vzdělávacích programů a profesních praxí (CZ.1.07/2.2.00/28.0040) realizovaného Katedrou sociální pedagogiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována nebo šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu vykonavatele majetkových práv k dílu, kterého je možno kontaktovat na adrese – Nakladatelství Masarykovy univerzity, Žerotínovo náměstí 9, 601 77 Brno.

© 2015 Lenka Gulová (ed.)

© 2015 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8145-1 (online : pdf)

ISBN 978-80-210-8119-2 (brož. vaz.)

Obsah

Úvod	7
Příloha ke klíčové aktivitě č. 8 – Profesní praxe zaměřená na odbornost v oblasti multikulturní výchovy	9
a) Návrat do budoucnosti	15
Jana Böhmová, Barbora Němcová, Štěpánka Spáčilová, Lukáš Linha	
b) „Neboj se!“	21
Jana Böhmová, Barbora Němcová, Štěpánka Spáčilová, Lukáš Linha	
Cesta kolem světa, poznej – seznam se – respektuj!	29
Tereza Vargová, Zuzana Dubová	
Napříč subkulturami	39
Petra Zlatušková, Pavlína Hlaváčová, Jitka Tesařová, Erika Matyášová	
Pomoc lidem v nouzi	49
Hana Nečadová, Ingrid Cmielová, Pavlína Janíčková	
Stop rasismu a předsudkům!	53
Iveta Freibergová, Petra Havlíková	
Islám a křesťanství	65
Lenka Doležalová, Jiří Čech, Ema Fenclová, Tereza Kašová, Tereza Začková	
„Jeden třemi ranami“	69
Alice Antošovská, Barbora Kučerová, Petr Matulka, Vendula Opletalová, Milan Smutný	
Ptačí odpoledne	75
Barbora De-Donová, Kateřina Knapilová, Irish Monteiro, Patrik Rožár, Anežka Tlačbabová	

Cesta k otevřené mysli	81
Pavla Kremserová, Jana Netíková, Andrea Špoková	
Prevence kybergroomingu a kyberšikany.	89
Jitka Wailguny, Ondřej Raška	
Předsudky rasismu	101
Barbora Laňková, Dan Kresa, Martin Kern, Jan Kopic, Lukáš Bláha	
Předsudky	107
Karolína Izabela Benczeová, Kristýna Mariáková, Lenka Trnková	
Chudoba očima dětí	115
Markéta Jurčiová, Martina Křížová, Ivana Šimonková, Monika Sedláčková	
Světová náboženství	129
Kateřina Nováková, Lenka Ďuríková, Michaela Koláčková, Zuzana Kiliánová	
Gender a vztahy	133
Hana Češková, Iva Greplová, Štěpánka Bučková	
Jiní a přece stejní	145
Martina Doušová, Lenka Ďulíková, Tomáš Komínek	
Svět není černobílý	149
Markéta Banková, Monika Chalupníková, Gabriela Troppová, Terezie Součková	
Lidé bez domova	163
Barbora Kiliánová, Tereza Málková, Martina Kvochová	
Multikulturní plakát	169
Alena Ježová, Pavla Kmošková, Adriana Slámová	
Rasismus	179
Kristýna Beránková, Gabriela Davidová, Soňa Kurková	
Co je tolerance?	187
Alexandra Krepková, Dagmar Suchomelová, Janina Oksak	
Chudoba ve světě	197
Aleš Gothard, Iva Londinová, Michaela Růženecká, Kateřina Ševčíková	

Náboženství a jejich odlišnosti	207
Ivo Jašek, Jaroslava Žaludová, Pavla Křivánková	
Extremismus	213
Tereza Kašparová	
Předsudky a jejich projevy mezi námi	223
Lucie Janasová, Kateřina Husáková, Lucie Svobodová	
Náboženství ze čtyř úhlů pohledu	253
Tomáš Marvan, Leona Fuksová, Kateřina Veselá, Petra Čuchalová	
Smíšené rodiny (národnostně/kulturně)	261
Lucie Macháčová, Lucie Pustějovská, Kateřina Bočková, Jan Marvan, Martin Rác	
Napříč kulturami aneb koho u nás můžeme potkat	267
Barbora Vymazalová, Karolína Müllerová, Kristýna Šertlerová, Tereza Hormandlová	
Světová náboženství	275
Barbora Klenová, Tereza Růžičková, Tomáš Štěrba, Anna Trusinová, Jana Volfová	
Předsudky a stereotypy	281
Zuzana Hadarová, Monika Krajčířová, Miroslav Marouš, Michal Ryšavý, Kateřina Škrabalová	
Ageismus, předsudky a stáří	289
František Forbelský, Martin Krpec, Barbora Rýdlová, Magdaléna Hannigová	
Předsudky vůči Romům	295
Darina Grulichová, Michaela Janečková, Tomáš Čakloš, Ivana Pařízková, Tomáš Čechovský	
Moje přání	303
Jana Křenová, Markéta Kristlová	
Válka a problémy dětí v Sýrii	309
Eliška Žemlová, Kristýna Popelková	
Rozmanitost je přirozená	319
Iveta Hajslerová, Michal Šišák, Eliška Coufalová	

Odlíšnost	327
Andrea Moncmannová, Martina Svobodová, Adéla Schwarzová	
Islám	331
Martina Suková, Josef Šimek, Roman Valenta	
Kufr plný vzpomínek	345
Lukáš Musil, Michael Schmidt	
Cesta kolem světa	351
Barbora Blíšová, Iva Kouřilová	
Mladé rodičovství	359
Iva Glasová, Sabrina Inés Hrubá, Andrea Špoková	
Jaké je to být jiný?	367
Karolína Cahová, Monika Hamplová, Ladislav Koubek, Tomáš Novák, Šimon Král	
Sexuální výchova	373
Dan Vykoukal, Jakub Chromý, Kristýna Palmeová, Veronika Zárubová	
Jaké je to žít s handicapem?	379
Alena Gillová, Aneta Macounová, Dominika Miková, Eliška Peřinová, Hana Veškrnová, Nikola Šťastná, Veronika Řehořková	
Předsudky	389
Veronika Humpolíková, Tereza Hanušová, Tereza Vybíralová, Jakub Melkovič, Matěj Fanta	
Předsudky II.	395
Monika Fischerová, Markéta Huťková, Jaroslav Pokluda, Vratislav Malina	
Náboženství	403
Adam Arleth, Libuše Vykydalová, Iveta Lekavá, Simona Dovrtilová	
Život s handicapem	407
Lenka Círhanová, Martina Hojsáková, Jitka Škrabáková, Anna Štěpánková, Petra Vrbacká	
Seznam autorů	413

Studenti oboru Sociální pedagogiky na PdF MU se už několik let seznamují s možností vytvářet v týmové práci multikulturní lekce, které pak realizují na vybraných školách a v dalších zařízeních.

Tyto lekce jsou rovněž zpracovány do metodických materiálů, které lze dále využít v pedagogické praxi. V roce 2013 jsme vydali první část těchto autentických metodických materiálů pod názvem Kompendium multikulturních lekcí a nyní nabízíme další zpracované metodiky.

Studenti tuto zajímavou a tvořivou profesní praxi absolvují v bakalářském i magisterském studiu v rámci předmětů Základy sociální pedagogiky, Vybrané problémy multikulturní výchovy a Interkulturní kompetence sociálního pedagoga. Aktivní účast v těchto předmětech umožní studentům jedinečný zážitek vlastní tvorby, dále práci se zdroji a zkušenost z praktické aplikace v mateřské škole, v základní a střední škole, v nízkoprahovém zařízení nebo i v domově pro seniory. Z tohoto výčtu je jasná šíře cílových skupin, studenti pracují s dětmi, dospívajícími, ale i s dospělými a se seniory.

Cílem je prostřednictvím prakticky zaměřené lekce otvírat nejrůznější témata spojená s multikulturní výchovou. Studenti pracují s tématy předstudečnosti, xenofobie, rasismu, ageismu, holocaustu a s dalšími. Mohou zpracovat téma chudoby, jinakosti, možného střetu kultur, náboženství atd., výběr je často podmíněn požadavky konkrétní školy, třídy nebo instituce a spolku. Studenti mohou postupovat různým způsobem. Mohou si sami oslovit cílovou skupinu, popřípadě zjistit, jaké téma se například ve škole nebo ve třídě řeší, a připravit lekci na zakázku instituce. Studenti mají rovněž možnost vytvořit novou lekci na základě vlastního výběru tématu a nabídnout ji například konkrétní třídě. Většina učitelů tyto iniciativy vítá a z reflexí těchto praxí je zřetelné, že jsou lekce dobře přijímány od všech cílových skupin.

Studenti pracují v malých týmech, zvolí si adekvátně k situaci téma, které postupně zpracují pod garancí a vedením vyučujícího. Studenti magisterského studia mají k dispozici semináře, kde jsou představovány různé formy a metody lekcí. Všichni mohou využít konzultace garanta. U magisterského studia je součástí drobná analýza výzkumu spojeného s tématem lekce a studenti mají možnost zpracovat malý projekt.

Zpracované lekce nejsou pouhými metodikami, nýbrž současně předkládají reflexi profesní praxe. Studenti PdF se snažili zhodnotit přínos lekce pro děti, žáky a studenty, ale současně se pokusili reflektovat pedagogickou práci na lekci pro vlastní profesní rozvoj.

Lenka Gulová

Profesní praxe zaměřená na odbornost v oblasti multikulturní výchovy

Pořadí	MZ	Jméno a příjmení studenta	Název praxe
1	2	Jana Böhmová Lukáš Linha Barbora Němcová Štěpánka Spáčilová	Návrat do budoucnosti, Neboj se!
2	2	Zuzana Dubová Tereza Vargová	Cesta kolem světa, poznej – seznam se – respektuj!
3	2	Pavλίna Hlaváčová Erika Matyášová Jitka Tesařová Petra Zlatušková	Napříč subkulturami
4	2	Ingrid Cmielová Pavλίna Janíčková Hana Nečadová	Pomoc lidem v nouzi
5	2	Iveta Freibergová Petra Havlíková	Stop rasismu a předsudkům!
6	3	Lenka Doležalová Jiří Čech Ema Fenclová Tereza Začková Tereza Kašová	Islám a křesťanství
7	3	Alice Antošovská Barbora Kučerová Petr Matulka Vendula Opletalová Milan Smutný	Jeden třemi ranami

8	3	Barbora De-Donová Kateřina Knapilová Irish Monteiro Patrik Rožár Anežka Tlačbabová	Ptačí odpoledne
9	3	Pavla Kremserová Jana Netíková Andrea Špoková	Cesta k otevřené mysli
10	3	Jitka Wailguny Ondřej Raška	Prevence kybergroomingu a kyberšikany
11	3	Barbora Laňková Dan Kresa Martin Kern Jan Kopic Lukáš Bláha	Předsudky rasismu
12	3	Karolína Izabela Benczeová Kristýna Mariáková Lenka Trnková	Předsudky
13	3	Markéta Jurčiová Martina Křížová Monika Sedláčková Ivana Šimonková	Chudoba očima dětí
14	3	Kateřina Nováková Michaela Koláčková Zuzana Kiliánová Lenka Ďuríková	Světová náboženství
15	4	Hana Češková Iva Grepová Štěpánka Bučková	Gender a vztahy
16	4	Lenka Ďulíková Martina Doušová Tomáš Komínek	Jiní a přece stejní
17	4	Markéta Banková Monika Chalupníková Gabriela Troppová Terezie Součková	Svět není černobílý
18	4	Barbora Kiliánová Tereza Málková Martina Kvochová	Lidé bez domova

19	4	Alena Ježová Adriana Slámová Pavla Kmošková	Multikulturní plakát
20	4	Kristýna Beránková Gabriela Davidová Soňa Kurková	Rasismus
21	4	Alexandra Krepková Dagmar Suchomelová Janina Oksak	Co je tolerance?
22	4	Aleš Gothard Iva Londinová Michaela Růženecká Kateřina Ševčíková	Chudoba ve světě
23	4	Ivo Jašek Jaroslava Žaludová Pavla Křivánková	Náboženství a jejich odlišnosti
24	4	Tereza Kašparcová	Extremismus
25	4	Lucie Janasová Kateřina Husáková Lucie Svobodová	Předsudky a jejich projevy mezi námi
26	5	Tomáš Marvan Leona Fuksová Kateřina Veselá Petra Čuchalová	Náboženství ze čtyř úhlů pohledu
27	5	Lucie Macháčová Lucie Pustějovská Kateřina Bočková Jan Marvan Martin Rác	Smišené rodiny (národnostně/ kulturně)
28	5	Barbora Vymazalová Karolína Müllerová Kristýna Šertlerová Tereza Hormandlová	Napříč kulturami aneb koho u nás můžeme potkat
29	5	Barbora Klenová Tereza Růžičková Tomáš Štěrba Anna Trusinová Jana Volfová	Světová náboženství

30	5	Zuzana Hadarová Monika Krajčířová Miroslav Marouš Michal Ryšavý Kateřina Škrabalová	Předsudky a stereotypy
31	5	František Forbelský Martin Krpec Barbora Rýdlová Magdaléna Hannigová	Ageismus, předsudky o stáří
32	5	Darina Grulichová Michaela Janečková Tomáš Cakloš Ivana Pařízková Tomáš Čechovský	Předsudky vůči Romům
33	6	Jana Křenová Kristlová Markéta	Moje přání
34	6	Eliška Žemlová Kristýna Popelková	Válka a problémy dětí v Sýrii
35	6	Iveta Hajslerová Michal Šišák Eliška Coufalová	Rozmanitost je přirozená
36	6	Andrea Moncmannová Martina Svobodová Adéla Schwarzová	Odlišnost
37	6	Martina Suková Josef Šimek Roman Valenta	Islám
38	6	Lukáš Musil Michal Schmidt	Kufr plný vzpomínek
39	6	Barbora Blíšová Iva Kouřilová	Cesta kolem světa
40	6	Iva Glasová Sabrina Inés Hrubá Andrea Špoková	Mladé rodičovství
41	7	Monika Hamplová Karolína Cahová Ladislav Koubek Tomáš Novák Šimon Král	Jaké je to být jiný?

42	7	Dan Vykoukal Jakub Chromý Kristýna Palmeová Veronika Zárubová	Sexuální výchova
43	7	Alena Gillová Aneta Macounová Dominika Miková Eliška Peřinová Hana Veškrnová Nikola Šťastná Veronika Řehořková	Jaké je to žít s handicapem?
44	7	Veronika Humpolíková Tereza Hanušová Tereza Vybíralová Jakub Melkovič Matěj Fanta	Předsudky
45	7	Monika Fischerová Markéta Huřková Jaroslav Pokluda Vratislav Malina	Předsudky II.
46	7	Adam Arleth Libuše Vykydalová Iveta Lekavá Simona Dovrtilová	Náboženství
47	7	Lenka Cířhanová Martina Hojsáková Jitka Škrabáková Anna Štěpánková Petra Vrbacká	Život s handicapem

a) Návrat do budoucnosti

Autoři

Jana Böhmová, Barbora Němcová, Štěpánka Spáčilová, Lukáš Linha

Cíle lekce

Otevřít s žáky otevřeně otázku agrese v jejich bezprostředním okolí a její předcházení či řešení, a to za využití metod a technik dramatické výchovy.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Příprava lekce: listopad 2012 (cca 4 hod.)

Realizace lekce: 6. prosince 2012 (2 hod. plus doprava)

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Rousínov (4. třída)

12 dívek, 13 chlapců, 1 pedagog

Termín realizace, časový rozsah lekce

6. prosince 2012

2 vyučovací hodiny

Podrobný záznam metodiky lekce

Dramalekce „Návrat do budoucnosti“

1. Akční pozdravy 15 min.

Hráči stojí v kruhu. První zavolá: „Ahoj, ahoj, ahoj!“ (místo ahoj řeknou své jméno) Každé ahoj doprovodí libovolným gestem, akcí, podle svého. Všichni v kruhu po něm trojici slov a gest v rytmu zopakují. Pokračuje další hráč po kruhu trojím pozdravem, který doprovodí zase jinými, svými třemi akcemi. Ostatní opět opakují. Hra pokračuje, dokud neobejde celý kruh a všichni se nevystřídají.

Cíl: seznámení se, rozehřívací hra, uvolnění, posílení hlasové a pohybové odvahy

2. Návnada 5 min.

Celá třída si sedne do kruhu a lektor přijde se slovy: „Dnes ráno jsem zachytila rádiové vlny, které, když jsem rozkodovala, tak v sobě nesly následující zprávu“:

ROK 2130 ZDRAVÍ ROK 2012. POTREBUJEME POMOC. VSICHNI SE BOJIME VYCHAZET NA ULICI. VSUDE JE PLNO NASILI. NEVIME KDE NASTALA CHYBA. PRIJEDU SI PRO VÁS NA POMOC. ODBORNICE NA MEZILIDSKE VZTAHY. SANDRA

Cíl: návnada k strukturované lekci

3. Diskuze o zprávě 5 min.

Formou této aktivity se pokusíme rozebrat obdrženu zprávu. Úkolem bude získat ze zprávy co nejvíce informací. (Zpráva se může přepsat na velký papír, ať na ni každý vidí, nebo ji může dostat každý zvlášť nebo do dvojice.)

Cíl: diskuze, vyvození důležitých informací, budování víry

4. Mind map 5 min.

Na papír se napíše slovo agrese/násilí a žáci budou vyslovovat asociace a názory k tomuto slovu. Vše se bude zaznamenávat na papír.

5. Základní otázky:

Co se vám vybaví při slově agrese/násilí?

Kde všude se s ní můžeme setkat?

Cíl: rozpracování tematiky, získávání základních informací, přemýšlení o tématu, představa o povědomí skupiny

6. Návštěva z budoucnosti

5 min.

Tato aktivita vyžaduje techniku „učitel v roli“. Lektor si obleče plášť se jménovkou a předstoupí před třídu s otázkou, zda žáci obdrželi jeho vzkaz. Sám začne mluvit o tom, proč si vybral právě rok 2012, protože se dochovaly filmy, které jsou plné lásky, a jeho by zajímalo, jestli to tak opravdu je. Chce vyprovokovat žáky, aby sami začali mluvit o jejich roce a o jeho výhodách a nevýhodách, radostech a strastech.

Cíl: rozproudění akce

7. Přenesení do budoucnosti

5 min.

Žáci si stoupnou. Spustí se znělka. Začne přesun do roku 2130, žáci si budou představovat, že se vznášejí z planety, letí vesmírem (atd.) a ocitají se v budoucnosti v roce 2130. Mezitím si pomocníci (výzkumníci) oblečou také plášť se jménovkami.

Cíl: vývoj akce, práce s prostorem, tělem a fantazií

8. Exkurze

20 min.

Rozdělíme žáky na skupiny. Úkolem skupin je vytvořit živý obraz se zadanou vyhocenou situací agrese v roce 2012 a také obraz z roku 2130. Každá skupina předvede situaci formou živého obrazu před ostatními.

Cíl: zmapování pohledů žáků na agresivitu, práce s živým obrazem, přemýšlení nad tématem

9. Co se musí změnit

5–10 min.

Všichni po kruhu řeknou, co si myslí, že je potřeba změnit na základě jejich zkušeností nebo domněnek, aby se předešlo situacím v roce 2130.

Cíl: návrh řešení problematiky

10. Pravidla třídy

10 min.

Žáci vytvoří společné desatero třídy (žáci navrhnou pravidla a učitel je zapisuje). Žáci jsou požádáni, aby odnesli toto desatero zpět do roku 2012 a rozšířili ho mezi lid, aby nenastala situace, jaká je v budoucnosti teď.

Cíl: spolupráce, diskuze

11. Přenesení zpět do roku 2012

5 min.

Žáci si opět stoupnou a přenesou se zpět do roku 2012. (Viz bod 6.) Pustí se znělka. Lektori si sundají plášť. Lektor se zeptá žáků po dohrání hudby, kde byli a co tam zažili.

Cíl: reflexe

12. Polarita

5 min.

„Myslíte si, že kdyby se lidé řídili tímto desaterem, že by to něčemu pomohlo?“ Vytvoří se pomyslná linie, kde na jednom konci bude 100 % ano – myslím si, že toto desatero je řešení. Stanoví se bod 50 % a 0 % (druhý konec). Žáci se postaví na místo na „škále“ podle svého názoru. Poté se můžeme zeptat jednotlivců (ne všech), proč stojí právě tam, kde stojí. Odpověď jen jednou větou. Pokud není dostatek času nebo disciplíny, mohou žáci pouze zvedat ruku (100 %, 50 %, 0 %).

Cíl: reflexe

13. Závěr

Poděkování, uzavření

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Lekce proběhla bez větších problémů a v rámci předem stanoveného časového harmonogramu. Lektori dopředu museli počítat s účastí žáka s LMD na lekci, ovšem tato spolupráce taktéž nedělala žádný problém.

Žáci měli během lekce možnost se díky technikám a metodám dramatické výchovy dostat do fiktivních situací zachycujících momenty z běžného života plného agresivních projevů. Díky tomu se mohli dostat do rolí, které v běžném životě nevykonávají, případně jsou jejich polaritami (agresor x postižený). V průběhu lekce si žáci vytvořili vlastní pravidla třídy, která zůstala vyvěšena ve třídě a měla by i nadále připomínat minimálně jejich významnost, když ne stoprocentní dodržování. Tato pravidla vyšla z vlastní iniciativy žáků a jejich vzájemného konsenzu, čímž byla ve třídě rozpoutána diskuze o problému, veřejně byly prezentovány již existující problémy a navrženy možnosti jejich řešení.

Díky výzkumnému minišetření, které bylo provedeno v závěru lekce, se mohli žáci seznámit s názory svých spolužáků na důležitost ustanovených pravidel a vidiny jejich realizace, resp. dodržování. Tímto mohlo dojít k dalšímu nastartování myšlenkových pochodů o agresi ve třídě v hlavách žáků, jasnému vymezení skupiny žáků, kteří mají zájem na přátelštějším prostředí, a tedy i dodržování základních pravidel třídy.

Výzkumné šetření

S ohledem na věk účastníků lekce a vědomí toho, že se ve třídě problematika agrese, příp. domácího násilí, objevuje, byla zvolena poměrně šetrná forma výzkumného šetření. V rámci realizované lekce byl vytvořen soupis pravidel třídy, která by zde měla setrvat i po ukončení výukové lekce. Tato pravidla

byla tvořena samotnými žáky na základě jejich konsenzu a diskuze. Následně byli žáci vyzváni, aby vyjádřili svůj názor s tím, jak se domnívají, že budou daná pravidla po uplynutí pár dnů ve třídě dodržována. Zvolena k tomu byla zpětnovazební technika spočívající v rozmístění žáků po diagonále třídy. Jeden konec linie znázorňoval myšlenku pevné víry v pravidla a jejich dodržování, opačný konec pak anarchistický názor vůči pravidlům.

Z tohoto minivýzkumu vyplynulo, že v dodržování pravidel věří zhruba jedna třetina žáků, převážně těch submisivnějších a těch, z jejichž iniciativy nevyplývala většina pravidel. Opačný pól zastávala taktéž jedna třetina třídy. Zde se však převážně zdržovali hlavní iniciátoři jak samotných pravidel, tak jak vyplynulo z pozdější konzultace s přihlížející paní učitelkou, i většiny násilí, které ve třídě probíhá. Nezařazená třetina studentů se pohybovala na středu této stupnice. Většinou doufající v úspěch pravidel, ovšem s poznámkami na nemožnost udržení v jejich třídním kolektivu.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Domníváme se, že možnost této profesní praxe, ještě s finančním ohodnocením jako příjemným bonusem, je jednou z nejefektivnějších možností, jak vyzkoušet své schopnosti kvalitní lekci či projekt nejenom v bezpečném prostředí akademické půdy vymyslet a vytvořit, ale také je prezentovat před „reálným obecnstvem“. Tímto mají studenti KSP PdF MU možnost dostat se přímo do praxe se svými myšlenkami a názory, čímž mohou přispět k oživení prostředí školských zařízení, zároveň se o tyto své názory a postřehy z praxe podělit se svými kolegy studenty a získat případnou zpětnou či supervizní reakci.

Náčrt projektu

Pod již fungujícím vlastním občanským sdružením Ruchadlo bychom chtěli základním i středním školám v kraji nabízet dramalekce stavěné „na klíč“ dle vlastních přání pedagogů či potřeb školy. Tematicky by se lekce neomezovaly pouze na oblasti prevence, ale měly by školám nabídnout také atraktivní zpracování látek, které jsou žákům předepsány vzdělávacím plánem. Důraz bychom chtěli klást také na multidisciplinární témata, která jsou v rámci RVP školami problematicky naplňována – např. multikulturní výchova, sexuální výchova, mediální výchova, finanční gramotnost apod.

Lekce by byly v počátku tvořeny přímo na míru jednotlivým prostředím, následně by se však dostávaly do veřejné nabídky (jakéhosi zásobníku) občanského sdružení, se kterou bychom rádi oslovovali i školy zvenčí.

Dramatické lekce by byly realizovány zkušenými lektory (absolventi KSP PdF MU se specializací/SZZ z dramatické výchovy) a taktéž by dávaly prostor pro praxe studentů tohoto oboru se zájmem o dramatickou výchovu v praxi. To vše pod pravidelnou supervizí garantů projektu.

Organizační skupinu by tvořila jasně stanovená vnitřní struktura ve středu s „pevným jádrem“ (2–3 členové zajišťující odbornou přípravu lekcí, postupné zaškolování praktikantů, organizaci harmonogramu lekcí a sjednávání lekcí), dále skupina postupně se zaučujících praktikantů a dalších lektorů (vytvořena by zde byla vnitřní hierarchie umožňující s postupem času samostatné vedení lekcí a následné tvoření lektorských dvojic s nováčky), v neposlední řadě supervizor (garant) a ekonom / správce financí.

Projekt by byl v počátku primárně koncipován na Jihomoravský kraj s možností operativního rozšíření do dalších krajů.

Finanční prostředky by byly zajištěny z dotačních programů, grantů, od sponzorů a z vlastních zdrojů příjmu občanského sdružení.

OS rovněž plánuje v blízké budoucnosti rozjet vlastní „klubovnu“ v centru Brna, která by měla sloužit také jako divadelní sál se základním vybavením, čímž by se nabídka sdružení rozšířila o možnost školských zařízení využít k realizaci lekce těchto prostorů, a tím žákům či studentům znásobit možný dopad dramatické lekce na jejich chování, prožívání či uvažování o problematice.

Materiálně by při lekcích bylo využíváno fondu sdružení a vlastní iniciativy pracovníků. V zájmu by taktéž bylo finanční ohodnocení lektorů (z vhodného dotačního programu, nikoliv z prostředků škol či samotných žáků a studentů).

b) „Neboj se!“

Autoři

Jana Böhmová, Barbora Němcová, Štěpánka Spáčilová, Lukáš Linha

Cíle lekce

Ukázat účastníkům možnosti, které mají při setkání s fenoménem domácího násilí. Otevřít téma domácího násilí žákům středních škol a především je seznámit s tímto tématem jiným než teoretickým způsobem, který většina žáků zná ze školních lavic. Umožnit účastníkům díky různým metodám využitých v programu vytvořit si na domácí násilí komplexnější pohled.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Příprava lekce: listopad 2012 (cca 4 hod. na přepracování již existující autor-
ské lekce a materiální zajištění)

Realizace lekce: 14. prosince 2012 (3 hod.)

Název školy, počet žáků a pedagogů

Gymnázium Matyáše Lercha Brno (2. ročník)

14 dívek, 14 chlapců, 1 pedagog

Termín realizace, časový rozsah lekce

14. prosince 2012

3 vyučovací hodiny

Podrobný záznam metodiky lekce

V této části je pro lepší představu popsán celý dvoudenní projekt. Na Gymnáziu Matyáše Lercha jsme dostali k dispozici pouze tři vyučovací hodiny, a zaměřili jsme se tak na prožitkovou část, ve které je vystavěna strukturovaná dramatická lekce na základě reálného příběhu ženy, které prošla domácím násilím.

A. Časové rozvržení programu

Tento program jsem rozvrhla do tří hlavních částí, které proběhnou ve dvou dopoledních blocích.

- 1. První kontakt s účastníky programu** – navození tématu domácího násilí
- 2. Aktivní náplň**
 - Strukturovaná dramatická lekce
 - Vymýšlení letáku nebo plakátu pro kampaň proti domácímu násilí
 - Ukázka videí z kampaní, které proběhly v ČR nebo v jiných zemích
- 3. Závěr** – závěrečný rozhovor s účastníky programu

Program si vyžaduje dvě setkání

- V prvním dni proběhne úvod a dramatická lekce
- Ve druhém dni proběhne kampaň a závěr
- Program by měl proběhnout ideálně ve dvou dnech po sobě

Část programu	Časová náročnost	Stručný obsah
úvodní setkání	1 vyučovací hodina	Otevření tématu domácí násilí – jak žáci tuto problematiku vnímají, co o ní vědí.
Dramatická lekce	3 vyučovací hodiny	Seznámení s tématem domácího násilí prostřednictvím strukturované dramatické lekce.
Kampaň	3 vyučovací hodiny	Diskuze o kampaních proti domácímu násilí v „Plášti experta“ a návrh letáku nebo plakátu pro tuto kampaň a jejich následné vystavení po škole. Ukázka několika krátkých videí z dosavadních kampaní, které proběhly v ČR nebo ve světě.
Závěr a roz-loučení	1 vyučovací hodina	Diskuze se žáky o programu, jak vnímají téma domácího násilí po programu. Aktivita k ukončení programu.

B. Prostředí realizace

- Program bude realizovaný přímo ve školním prostředí dané třídy
- Program si vyžaduje prostornou třídu, v ideálním případě třídu zařízenou pro dramatickou výchovu

C. Zainteresované osoby

- Ředitel školy – proběhne komunikace ohledně možnosti provést program na škole a domluvení se na podmínkách, které si program vyžaduje
- Školní metodik prevence – budu se zajímat o dosavadní aktivity školy na téma domácí násilí a o zkušenosti žáků s tímto fenoménem
- Třídní učitel – budu zjišťovat, jaký je charakter třídy, abych se mohla připravit na to, co mohu od třídy očekávat

D. Materiální požadavky

Tento preventivní program vyžaduje několik pomůcek, nutných k jeho realizaci.

1. Zázemí

- Třída pro dramatickou výchovu, popř. prostorná třída

2. Materiální pomůcky

- projektor a plátno
- barevné papíry
- čtvrtky A4–A1
- fixy, pastelky, tužky
- časopisy, různé obrázky

E. Jednotlivé části projektu

a) ÚVODNÍ SETKÁNÍ

Skupinová diskuze na téma domácího násilí.

- Účastníci popisují, jak tuto problematiku vnímají, jaké o ní mají informace, jestli se setkali s tímto tématem ve vyučování nebo v médiích. Jedná se o průzkum informovanosti účastníků a jejich názoru na téma domácí násilí. Účastníci programu si tak sami můžou zmapovat své znalosti o této tematicce, vyslechnout si názory ostatních účastníků.
- Co by poradili kamarádce, kdyby za nimi přišla s problémem, že jí muž doma ubližuje? Mají pocit, že by jí dokázali poradit?

b) STRUKTUROVANÁ DRAMATICKÁ LEKCE

1. **Rozehřívací hry** – říct jméno s náladou, skupinkování podle nějakého prvku
2. **Živé obrazy** – třída bude rozdělena na 5 skupin. Každá ze skupin dostane kartičku s popisem jednoho druhu domácího násilí. Úkolem skupiny bude vystihnout tento druh domácího násilí v jednom živém obrazu, k tomuto obrazu přidají větu, která by ho charakterizovala – zbytek třídy se snaží přijít na to, o jaký druh násilí se jedná.

Znění kartiček

a) Fyzické – tělesné násilí

- Agresor zde používá proti své oběti fyzické násilí, nebo užívá hrozby násilí k zastrašení, poškození nebo ohrožení jiné osoby
- Jedná se např. o facky, kopance, škrčení, tahání za vlasy, znehybnění, poranění nožem, popálení cigaretou, bití rukou nebo jinými předměty, kousání, odpírání spánku a jídla
- Činnost ohrožující zdraví a život → rychlá jízda, zanechání osoby na nebezpečném místě

b) Psychické násilí

- Jde o vyvolávání duševního utrpení
- Verbální – slovní napadání, urážení, vyhrožování, nesmyslné vyvádění, vyslychání, soustavná kontrola, zpochybňování partnerova duševního stavu
- Neverbální – např. ničení osobních věcí
- Nejproblémovější na psychickém násilí je, že není vidět a jen těžko se dokazuje

c) Ekonomické násilí

- Zabavování finančních prostředků, omezování příjmu, bránění ve výkonu zaměstnání, naprostá kontrola nad výdaji, neposkytování finančních prostředků na domácnost, neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby

d) Sociální násilí

- Izolace od společnosti nebo členů rodiny a přátel, zakazování kontaktů, zneužívání dětí jako prostředku nátlaku
- Díky izolaci může násilník sledovat každý pohyb svého partnera

e) Sexuální násilí

- Nedobrovolné a vynucené sexuální praktiky, znásilnění
- Sex může být partnerem využit jako nástroj ponížení
- Statistiky z USA poukazují na to, že třetina až polovina týraných žen byla přinejmenším jednou partnerem znásilněna

3. **Kdo může být obětí?** – hra na seznámení procentuálního počtu lidí, kteří se přímo setkají s fenoménem DN. Každý z účastníků dostane

kartičku s krátkou charakteristikou určité osoby (jméno, věk, povolání) → žáci se budou shromažďovat do skupinek jako ve hře Molekuly, ve skupinkách se s ostatními představí, vymění pár slov. Když bude třída na čtvrtiny, zastavím hru a vyberu jednu skupinu, ta přečte své kartičky (celá tato skupina by se mohla setkat s domácím násilím ať přímo nebo nepřímo), následně se skupina bude dělit na šestiny po seznámení členů, opět vyberu jednu skupinu, která přečte své kartičky (celá tato skupina byla napadena nebo či jinak týrána svým nynějším nebo bývalým partnerem) – tento fenomén si nevybírám.

Osoby na kartičkách

- Jana 23 let, studentka VŠ
- Barbora 27 let, mateřská dovolená
- Jaroslav 29 let, automechanik
- Sabina 29 let, zlatnice
- Tamara 32 let, pečovatelka v domově pro seniory
- Dagmar 32 let, učitelka na ZŠ
- Ludmila 34 let, kosmetička
- Pavlína 34 let, právnička
- Filip 34 let, řidič autobusu
- Libuše 35 let, projektová inženýrka
- Markéta 36 let, žena v domácnosti
- Veronika 36 let, kuchařka
- Kateřina 37 let, dispečerka záchranné služby
- Helena 39 let, cukrářka
- Iveta 40 let, zdravotní sestra
- Jiřina 41 let, ředitelka volnočasové instituce
- Roman 42 let, bankovní poradce
- Dana 45 let, novinářka
- Andrea 46 let, bez zaměstnání, na úřadu práce
- Aneta 47 let, rehabilitační sestra
- Monika 47 let, prodavačka v samoobsluze
- Beata 49 let, vedoucí ekonomického oddělení
- Renata 50 let, servírka
- Šárka 51 let, kadeřnice
- Karel 51 let, invalidní důchodce
- Eva 52 let, politička
- Zdena 55 let, uklízečka
- Viktor 55 let, umělecký kovář
- Květa 57 let, manažerka prodeje
- Jaroslava 68 let, důchodkyně

- 4. Kdo může pomoci?** – rozdělení třídy do 5 skupinek (nebudu rozdávat lékaře), při větším počtu do 6 – každá skupinka dostane lístek

s popisem jedné instituce, kam se může člověk, který se setkal s domácím násilím, obrátit. Úkolem skupiny je sehrát na tuto instituci krátkou reklamu. Instituce, které jsou pro skupinu připraveny (Intervenční centrum, Telefonická krizová linka, Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení ROSA, Azylové domy, lékaři). Kompletní popis těchto institucí naleznete v příloze.

5. **Kabelka** – do třídy dám kabelku, žáci vytahují předměty a usuzují, jaká by mohla podle toho postava být.

Obsah kabelky

- Peněženka – v ní několik drobných, fotky rodičů, vzkaz „*Užij si dárek, sny se mají plnit, máme tě rádi. Mamka a tatka.*“, antikoncepce
 - Kosmetická taštička s líčidly, parfém
 - Kapesníčky
 - Krabička Paralenu
 - Deník – znění deníku naleznete v příloze
6. **Agresor** – třída rozdělena na 4 skupiny – 2 skupiny dostanou bílou siluetu a 4 skupiny černou siluetu muže. Skupinky s bílou siluetou mají za úkol hrát hlasy veřejnosti (seriózně působící muž, co si o něm lidé myslí?). Skupinky s černou siluetou hrají hlasy domova (agresor, člověk, ze kterého jde strach). Nejdříve hraje jedna bílá a jedna černá skupinka a zbytek třídy se dívá, potom se vymění.
 7. **Horká židle** – pozvání Alice, jako učitele v roli, do třídy – žáci se jí mohou ptát na cokoliv.
 8. **Kameny** – Co ženu může držet ve vztahu? Každý účastník programu dostane papír vystřižený ve tvaru kamene – na tento papír každý napíše, co by mohlo být kamenem, který ženu ve vztahu drží. Potom se kameny rozprostřou po třídě, ostatní si mohou prohlédnout, co ostatní napsali.
 9. **Deník** – dostal se k nám úryvek z jejího deníku, ve kterém popisuje jedno z posledních napadení. Čtení tohoto úryvku z deníku.

Znění zápisu: „*Jsem zoufalá, Roman přišel ožralý a napadnul mě. Rony proti němu vystartoval, chtěl mě bránit ... On ho přede mnou umlátí k smrti. Nechápala jsem, co se stalo a proč ... stékala mi po obličejí krev, neviděla jsem na oko, nemohla jsem křičet, brečet, klepala jsem se, nevím jak dlouho jsem v kuchyni seděla, vyběhla jsem ven, ale neměla jsem kam jít, nikoho tu neznám. Vrátila jsem se na byt, Roman už spal, ani nevěděl, že jsem někam šla ... Cítím se tak pošpiněná, ponížena, jako onuce, kam mám jít? Co mám dělat? ... Ráno se probudil a vyžadoval po mě sex, bála jsem se, aby se zase nenaštval, hlavu mi přikryl, aby se na tu mou ránu nemusel dívat. Jak se udělal, tak se oblíknul a odešel do hospody ... nikdy jsem se necítila hůř.*“

10. **Kruhy** – vyjádření pocitů postavy – účastníci utvoří dva kruhy menší vnitřní a větší vnější. Účastníci ve vnitřním kruhu si sednou, poslouchají a účastníci ve vnějším postupně říkají různé myšlenky a pocity, které se mohou Alici honit hlavou po tomto incidentu – nakonec mluví všichni najednou a graduji. Potom se kruhy vymění.
11. **Ulička** – účastníci se postaví do dvou řad. Jedna řada je část myšlenek, které ji nutí od manžela utéct, druhá řada jsou myšlenky, které ji u něho stále drží. Alice (učitel v roli) prochází mezi nimi a střídavě hledí na účastníky v obou řadách, při pohledu Alice říkají účastníci svoji větu. Na závěr Alice zhodnotí, co jí v uličce říkali, a ptá se, co má dělat, při zpátečním průchodu uličkou se ptá, co má dělat, jak to má udělat, a účastníci jí stejným způsobem radí.
12. **Vzkazy** – na lístek účastníci programu napíší, co by chtěli hl. postavě vzkázat, učitel v roli jako Alice si sedne na židli a některé vzkazy přečte nahlas a vyjádří se k nim.
13. **Reflexe lekce** – diskuze se žáky, jak vnímají tematiku domácí násilí po dramatické lekci, prožitky v lekci, silné okamžiky.

c) KAMPAŇ

1. **Plakáty** – za použití techniky dramatické výchovy „Plášť experta“ budou mít studenti za úkol vymýšlení a vytvoření plakátu, který by podle nich mohl být použit pro kampaň proti domácímu násilí – účastníci programu zde budou mít možnost zapojit své tvůrčí dovednosti a poznatky z předchozí části programu. Účastníci budou v roli expertů na problematiku domácího násilí, kteří se sešli na konferenci, která se zabývá medializováním tohoto tématu.
 - Cílem je tvůrčím způsobem zpracovat informace a poznatky, které žáci nabyli v předchozí části programu.
2. **Vyvěšení letáků nebo plakátů po škole** – po vystoupení z role odborníků mohou žáci vyvěsit plakáty po škole, pokud budou souhlasit s tím, co jako experti vytvořili. Účastníci programu mohou tak své poznatky, které nabrali v programu, sdílet i s ostatním spolužáky ze školy.
3. **Videa** – pouštění několika videí z kampaní proti domácímu násilí – rozhovory s účastníky, jak na ně tato videa působí, jestli mají pocit, že si z toho něco odnáší, jak je video informovalo a jaké v nich vzbuzovalo pocity. V čem vnímají největší přínos takovýchto videí.
 - Videa jsou spíše pro zajímavost, jak může vypadat mediální kampaň. Žáci zde mohou porovnat nápady ze své vlastní vytvořené kampaně a zamyslet se nad tím, co video sděluje a ke komu je směřované.

d) ZÁVĚR

Ukončení programu a jeho shrnutí, rozloučení s účastníky

- a) Jak by poradili kamarádce, která za nimi přijde s problémem, že jí partner ubližuje? → cítí se kompetentněji?
- b) Skupinová diskuze
Účastníci se pokusí popsat, jestli vnímají nějaké subjektivní změny ve vnímání tématu domácí násilí. Co jim program podle nich samotných dal a která část podle nich byla nejzajímavější?
- c) Rozloučení
Drobná cvičení na uvědomění si svých dobrých vlastností: Každý dostane papír a kousek izolepy, na záda si nechá tento papír přilepit, vzájemně si studenti napíší na záda, co se jim na tom člověku líbí, čeho si na něm váží, nebo jen nějakou pěknou větu do dne. Myšlenka aktivity: každý v sobě máme dobré vlastnosti a nikdo z nás si nezaslouží, aby mu bylo jakkoliv ubližováno.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Průběh lekce na Gymnáziu Matyáše Lercha byl celkem plynulý a nesetkaly jsme se s většími problémy. Zajímavé bylo setkání se třídou, ve které je počet chlapců a dívek vyrovnaný, v hlavě nám tak před začátkem této lekce zněla otázka, jak bude chlapecká část třídy na problematiku domácího násilí reagovat a jestli je bude tato lekce zajímat. Obavy se naštěstí nakonec ukázaly jako zbytečné.

V první části lekce, kde se pracuje spíše s teoretickými poznatky, vznikaly sice drobné problémy s udržení pozornosti třídy, ale po přechodu k životnímu příběhu naší hlavní postavy Alice jsme byly skoro až překvapeny, jak se chlapci do řešení problému aktivně zapojovali. Můžeme tak říci, že třída jako celek reagovala na problematiku domácího násilí aktivně a bez problému se zapojovala do jednotlivých aktivit.

Při závěrečné diskusi zaznívaly velice zajímavé názory a bylo vidět, že lekce rozproudila v účastnících spousty otázek, které nám v závěru lekce kladli. Celkově účastníci velmi kladně hodnotili práci s reálným příběhem a možnost setkat se s pocity a problémy, se kterými se oběť domácího násilí může setkat.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Opět jsme si na lekci uvědomili, jak málo se o domácím násilí mezi lidmi mluví a jak málo se o něm ví. Jsme rádi, že jsme tak měli možnost opět posunout informovanost o této problematice trochu dál a obohatit skupinu dospívajících lidí, kteří teprve začnou prožívat vážné partnerské vztahy.

Cesta kolem světa, poznej – seznam se – respektuj!

Autoři

Tereza Vargová, Zuzana Dubová

Cíle lekce

Projekt „Cesta kolem světa“ je zaměřen na prevenci rasismu a xenofobie, snaží se tak přispět k bezpečnému soužití národnostně a etnicky odlišných skupin, cizinců a příslušníků většinové společnosti.

Hlavním záměrem projektu je upevňovat a posilovat pozitivní postoje dětí k multikulturní společnosti.

Výukový program interaktivní a participativní formou přibližuje žákům tradice, zvyky a náboženství konkrétních minorit žijících v České republice, jimiž jsou Romové, Vietnamci, Rusové a muslimové.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Listopad: domluva termínu a tématu se ZŠ

zpracování tématu lekce

získávání a příprava informací

zpracování prezentací

příprava a shromažďování materiálu

realizace lekce

Prosinec: vyhodnocení lekce
zpracování reflexí
tvorba metodického listu a prezentace

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Komenského, Zbýšov, 664 11

19 žáků (7 chlapců, 12 dívek) 6. třídy

1 pedagog, který byl přítomen a aktivně spolupracoval

Termín realizace, časový rozsah lekce

29. 11. 2012, 8:00–10:35

- představení se (debata) 8.00–8.20
- rozdělení do skupin (tečkovaná) 8.20–8.45
- přestávka 8.45–8.55
- myšlenková mapa 8.55–9.10
- prezentace 9.10–9.35
- přestávka 9.35–9.50
- poster 9.50–10.25
- reflexe 10.25–10.35

Podrobný záznam metodiky lekce

1. Představení se

- představení lektorek:
Představily jsme se žákům jako studentky Masarykovy univerzity a seznámily jsme je s důvodem vykonávání této lekce, tedy že jsme si pro ně v rámci předmětu multikulturní výchovy připravily lekci, která je seznámí s národnostními menšinami, které žijí na našem území, s jejich kulturou, zvyky, tradicemi a podobně.
- vysvětlení pojmu MULTIKULTURA
Následně jsme se žáků zeptaly, jestli vědí, co je to multikultura, ale jelikož příliš nevěděli, v krátkosti jsme je s tímto pojmem seznámily.
- debata na téma „Moje zkušenost s odlišnou kulturou“
Dále následovala debata, ve které jsme se zajímaly o to, jaké mají žáci zkušenosti s jinými kulturami. Debata probíhala v kruhu, kdy žák, kterému byl hozen balon měl uvést příklad, kdy, kde a s jakou

odlišnou kulturou se setkal. Začaly jsme příkladem, kdy jsme jako instruktorky začaly a uvedly jsme pro představu případ, kdy jsme se na dovolené v Maďarsku setkaly s problémem, kdy místní obyvatelé nerozuměli žádnému jinému jazyku než jejich rodnému, a tím pádem nastal problém v dorozumívání a komunikaci. Následně pokračovali sami žáci, avšak u některých z nich nastal problém, jelikož se styděli nebo si nedokázali žádnou takovou situaci vybavit. Nakonec byla debata víceméně společná a byla ukončena uvědoměním si, že díky neznalosti odlišných kultur může docházet ke zbytečnému nedorozumění.

2. Rozdělení do skupin

- princip tečkované
Následně jsme s žáky provedly aktivitu na principu hry tečkovaná, díky které jsme je rozřadily do skupin. Každý z nich si vylosoval papírek s určitou charakteristikou nějaké menšiny (ve výsledku se jednalo o tyto menšiny: Romové, Rusové, Vietnamci, muslimové, na papírcích byly například tyto pojmy: Rom, gadžo, Monika Bagárová, Gipsy.cz = Romové) a jejich úkolem bylo seřadit se do skupiny tak, jak spolu pojmy souvisí. Tato aktivita děti velmi bavila, s drobnou pomocí byly schopné se dle pojmů rozřadit. Na závěr byli všichni, až na jednoho žáka, rozřazeni, což ovšem bylo naším cílem. S tímto žákem jsme následně rozebíraly jeho pocity, ptaly jsme se, proč si myslí, že nepatří do žádné skupiny, jak se cítí a podobně. Naším cílem bylo ukázat žákům, jak se cítí takový zástupce menšinové společnosti v naší republice. Žák, který zůstal sám, uvedl, že se necítil dobře, že nechápe, proč je sám nebo proč by měl být sám, bylo mu líto, že všichni jsou ve skupině a on ne. Následně se přiřadil k jedné ze skupin, kterou si vybral dle vlastního uvážení.

3. Myšlenková mapa

- dle přiřazení do skupiny vytvořit myšlenkovou mapu
Vytvoření myšlenkové mapy na základě rozřazení do skupin. Nejdříve jim byl vysvětlen pojem, co je to myšlenková mapa, a uveden příklad, následně jim byly rozdány papíry a fixy a měli 10 minut na vypracování své vlastní myšlenkové mapy, která se měla týkat skupiny, ke které byli přiřazeni. Díky pojmům, které žáci uvedli, jsme si udělaly představu o znalostech a postojích, které žáci v této problematice mají.
V myšlenkových mapách se objevovaly následující pojmy: Vietnamci: prodávají na tržišti, tvar obličejů, šikmé oči, písmo, jiná řeč, černé vlasy, jiná měna, jí především rýži, smlouvají

Romové: cigáni, tmavou (špinavou) pleť, tmavé vlasy, kradou (ne všichni), jsou zlí (ne všichni), Monika Bagárová, Jan Bendik, Gipsy.cz
Muslimové: zahalená žena, Turecko, mešita, arabské písmo, Alláh, tmavá pleť, Egypt, poušť, sucho, velbloudi, ovoce, písek
Rusové: vodka, Moskva, Jágr, Ovetchkin, Plekanec, zima, hokej, azbuka, velký stát, průmyslový stát, KHL

- následná prezentace před ostatními

Po vytvoření myšlenkové mapy ji každá skupina prezentovala před ostatními. Zároveň jsme zaznamenávaly důležité pojmy na tabuli. Ostatní skupiny se připojovaly do debaty a doplňovaly další informace.

4. Prezentace

- prezentace jednotlivých menšin

Následně jsme my, jako lektorky, představily námi připravené prezentace k jednotlivým menšinám, které obsahovaly základní a důležité informace, jako je původ, jazyk, zvyky, tradice. Dále pro zaujetí žáků obsahovaly zajímavosti o daných menšinách, například typická jídla, svátky doplněné ukázkou hudby, videa a obrázky.

- diskuze

Po odprezentování jednotlivých menšin se rozvinula diskuze, která se týkala problematiky dané menšiny. Vášnivá debata se rozvinula především u romského etnika, kdy je někteří z nich obhajovali a jiní zase odsuzovali, děti zmiňovaly především problematiku krádeží, sprejerství atd. Dále je zaujaly zajímavosti týkající se vietnamského etnika, kdy jim bylo řečeno, že neslaví narozeniny, ale datum úmrtí. Debata se rozvedla i na téma muslim = terorista?, kdy žáci měli určité předsudky vůči této menšině, které jim však byly vysvětleny a objasněny.

Díky těmto diskuzím a připomínkám zbývalo méně času pro samotné prezentace, avšak právě debaty a diskuze pro nás byly velmi podstatné a podněcující, zároveň sloužily jako podnět pro následnou reflexi.

5. Poster

- stejné skupiny jako na myšlenkovou mapu

Každá ze skupin následně dostala za úkol vytvořit tzv. poster, neboli plakát, který měl zreflektovat veškeré informace, které během lekce získali. Na poster psali či kreslili informace, které se dozvěděli, považovali je za zajímavé a důležité. Každé skupině byly poskytnuty obrázky, které se k dané problematice vztahovaly, avšak museli si je sami, dle vlastního uvážení vybrat.

Tato aktivita děti velmi bavila, mohly se samy realizovat a tvořit.

- umístěny na velkou mapu ČR, vyvěšení ve třídě
Žáci si vyrobené postery nalepili na předem vytištěnou velkou mapu České republiky, kterou si následně umístili ve své třídě. Tato mapa jim tak připomíná nejen prožitou lekci, ale také, jak je důležité respektovat ostatní menšiny. Zároveň jim připomíná získané informace o dané problematice.

6. Reflexe

V závěru lekce se konala krátká reflexe, kdy byly žákům rozdány papírky se symboly + na jedné a – na druhé straně. Jejich úkolem bylo anonymně zhodnotit proběhlou lekci a ke každému ze symbolů napsat 3 příklady něčeho, co pro ně bylo zajímavé, co se jim líbilo, co je zaujalo, a 3 příklady toho, co je naopak nebavilo, co pro ně nebylo zajímavé a co se jim nelíbilo. Následně děti papírek zmačkaly a hodily do klobouku.

Tato reflexe nám posloužila jako zpětná vazba pro příští realizaci lekce. Ukázala nám, čemu se máme vyvarovat a co více zpracovat.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Žákům díky této lekci byly poskytnuty informace o menšinách, které se vyskytují na území České republiky. Zároveň však byla rozvíjena komunikace a vzájemná spolupráce prostřednictvím jednotlivých aktivit. Děti si díky lekci uvědomily existenci různých kultur a jejich odlišnosti na našem území, zároveň lekce přispěla k jejich pochopení a respektování daných kultur. Žáci získali teoretické informace a jiný úhel pohledu, než je jim zprostředkováván například pomocí masmédií. Dále měly možnost na vlastní kůži zjistit, jaké je to být menšinou, a uvědomit si, že to není jednoduché.

Výzkumné šetření

1. Zhodnocení třídní učitelky

Třídní učitelka v průběhu lekce aktivně spolupracovala, tudíž měla možnost danou lekci zhodnotit. Mohla zhodnotit nejen její průběh, ale také její dopad, který na žáky měla a co v nich zanechala. Dokonce nás požádala, jestli bychom jí podklady pro realizaci lekce nemohly poskytnout, že by některé z aktivit ráda sama realizovala nebo poskytla kolegům.

Lekci hodnotila jako zajímavou a přínosnou, ocenila především aktivitu a spolupráci dětí. Velmi ji zaujal plakát, který ještě ten den vyvěsily ve třídě. Také ocenila aktivitu nás jako lektorek a byla potěšena tím, jakým způsobem jsme téma zpracovaly.

Mimo plakát si od nás také vyžádala fotodokumentaci z lekce, z níž vybrala několik fotografií, které vyvěsila na nástěnku, umístila na internet a představila spolu s celou lekcí rodičům na třídních schůzkách.

2. Zhodnocení nás jako lektorek

Tuto lekci hodnotíme jako velmi úspěšnou, což dokazuje především výsledný plakát, který obsahuje mnoho informací, jež jsme žákům předaly.

Zároveň jsme objevily velké nedostatky v oblasti multikulturní výchovy ve školách, kdy děti, dokonce ani jeden z učitelů nevěděli, co to multikulturní výchova je. Tudíž byly jejich znalosti velmi chabé, což ovšem naše lekce napravila, protože byla zaměřena právě na získání základních informací v oblasti multikulturní výchovy.

Žáci díky lekci mohou upevňovat a posilovat pozitivní postoje k multikulturní společnosti, a předcházet tak i rasismu či xenofobii, jelikož právě známky rasismu a předsudků se u dětí například při tvorbě myšlenkových map objevovaly.

3. Reflexe od žáků

Zpětnou vazbu jsme mohly získat jak prostřednictvím myšlenkových map a následně i posterů, tak i díky debatám a závěrečné reflexi.

Jak již bylo zmíněno, v myšlenkových mapách se projevil nedostatek základních informací, objevovalo se předsudečné myšlení a neznalost tématu. Naopak v posterech byl vidět posun, kdy žáci získali mnoho informací a zajímavostí.

Závěrečná reflexe, která sloužila jako zhodnocení lekce, přinesla následující informace:

Děti pozitivně vnímaly především aktivity, při kterých mohly tvořit, například plakát. Dále je bavily hry a téma Rusové. Ocenily, že se dozvěděly nové informace a že to byla změna a nemusely se učit.

- +
Všechno super: 3
- Seznamování: 2
- Malování: 2
- Plakát: 9
- Hry: 5
- Hodně jsme se dozvěděli: 4
- Změna, neučili jsme se: 4
- Rusové: 5

Naopak negativně hodnotily občasné vykřikování a nepozornost chlapců, ale také nedostatek času, i přesto, že se to někomu zdálo dlouhé.

Žáky, jak se dalo předpokládat, nebavilo sezení, například u prezentací. Nejméně se jim líbila problematika týkající se romské menšiny.

–
Seznamování: 2
Kluci otravovali: 2
Interaktivka: 1
Málo času: 1
Dlouhé: 1
Sezení: 1
Romové: 2
Muslimové: 1

Závěrem bychom zhodnotily, že lekce, i přes své drobné nedostatky, byla úspěšná a přínosná. Ale i přesto by bylo vhodné s žáky na toto téma dále pracovat, aby se jejich informace prohloubily, rozšířil se rozhled a změnily postoje, například k nejméně oblíbené menšině, kterou jsou Romové.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Pro nás jako pro studentky byla realizace této lekce velmi přínosná, především z toho důvodu, že jsme měly možnost vyzkoušet si, jaké to je být lektorem. Uspokojoval nás pocit důležitosti a potřebnosti pro danou skupinu, které jsme předávaly pro ně nové a zajímavé informace.

Zjistily jsme, jak je důležité děti zaujmout natolik, aby byly schopné udržet pozornost.

Jaké aktivity jsou pro ně zajímavé, a jaké naopak ne.

Samotné téma podle nás bylo velmi aktuální a považujeme za vhodné jeho zvolení a realizování, jelikož i výsledky reflexe byly kladné a dokazovaly, že se žáci dozvěděli nové informace, které pro ně byly zajímavé a důležité.

Náčrt projektu

1. Název projektu

CESTA KOLEM SVĚTA, POZNEJ – SEZNAM SE – RESPEKTUJ!

2. Klíčová slova

menšiny, multikultura, posilování pozitivních postojů k menšinám, respekt, předsudky

3. Cíl projektu

Projekt „Cesta kolem světa“ je zaměřen na prevenci rasismu a xenofobie, snaží se tak přispět k bezpečnému soužití národnostně a etnicky odlišných skupin, cizinců a příslušníků většinové společnosti.

Hlavním záměrem projektu je upevňovat a posilovat pozitivní postoje dětí k multikulturní společnosti.

Výukový program interaktivní a participativní formou přibližuje žákům tradice, zvyky a náboženství konkrétních minorit žijících v České republice, jimiž jsou Romové, Vietnamci, Rusové a muslimové.

4. Cílová skupina

žáci 6. a 7. tříd základní školy

5. Metody řešení

- hry
- brainstorming
- interaktivní prezentace
- skupinová diskuze
- výtvarné a projektivní techniky

6. Realizační tým projektu

Dvě studentky bakalářského či navazujícího magisterského studia sociální pedagogiky ve spolupráci s učiteli školy, na které je lekce vykonávána.

7. Časový rámec

Realizace lekce ve třech vyučovacích hodinách

- představení se (debata) 8.00–8.20
- rozdělení do skupin (tečkovaná) 8.20–8.45
- přestávka 8.45–8.55
- myšlenková mapa 8.55–9.10
- prezentace 9.10–9.35
- přestávka 9.35–9.50
- poster 9.50–10.25
- reflexe 10.25–10.35

8. Prostředí realizace

Prostředí dané základní školy – učebna, třída s PC a projektorem.

9. Realizace

1. PŘEDSTAVENÍ SE: PŘEDSTAVENÍ LEKTORŮ A NÁSLEDNÉ SEZNÁMENÍ S ŽÁKY

aktivita „DEBATA NA TÉMA MOJE ZKUŠENOST S ODLIŠNOU KULTUROU“ – všichni sedí v kruhu a jeden po druhém, tak, jak si budou házet balonek, se představí jménem a následně řekne svoji zkušenost s odlišnou kulturou – kde se s ní setkal, co považoval za problém, co bylo bariérou, jak se cítil...

2. UVEDENÍ DO TÉMATU

aktivita „TEČKOVANÁ“ – upravená klasická hra, kdy dětem nebudou přiřazeny tečky nebo jiné tvary, ale slova související s danými kulturami, například skupina, která bude dále pracovat s národností menšinou Rusů, bude mít slova jako azbuka, Moskva atd., úkolem dětí bude seskupit se tak, aby jejich slova dávala smysl, a najít mezi nimi spojitost. Jedno dítě zůstane samo, protože jeho slovo nebude patřit do žádné ze čtyř skupin, takže bude následovat reflexe, zpětná vazba a shrnutí této hry. Především se budeme zajímat o to, jak se ono dítě, které se nedostalo do žádné skupiny, cítilo a jak ho vnímali ostatní.

aktivita „MYŠLENKOVÁ MAPA“ – každá skupina má z předešlé hry přidělenou určitou národnostní menšinu, dostane papír a jejich úkolem bude vytvořit myšlenkovou mapu, která bude obsahovat veškeré znalosti, myšlenky a nápady o dané menšině. Děti mohou psát vše, co je k dané menšině napadne, nejen co se naučily, ale s čím se setkaly, co si o nich myslí, jaký mají jazyk, jaký je vzhled, původ, zvyky atd.

aktivita „PREZENTACE“ – každá lektorka si vytvoří 2 krátké, stručné, výstižné a zajímavé prezentace na dané menšiny. Každá skupina dětí nejprve zhodnotí svoji myšlenkovou mapu, lektorka bude na tabuli zapisovat podstatné informace z myšlenkových map a následně ke každé menšině odprezentuje připravenou prezentaci, která bude obsahovat důležité informace o dané menšině, například: jazyk, původ, vzhled, zvyky, zajímavosti atd. Prezentace je možno doplnit audiovizuální záznamem, poslechem hudby nebo představením např. typického jídla.

3. SKUPINOVÁ AKTIVITA

aktivita „POSTER“ – každá skupina vytvoří na papír formátu A2 vlastní plakát, kam napíše všechny získané vědomosti a zajímavosti o dané menšině z lekce. Informace doplní obrázky, fotkami nebo drobnými věcmi. Poster následně umístí na námi vytvořenou mapu České republiky s názvem této lekce, kterou si budou moci vystavit ve svojí třídě nebo škole.

4. REFLEXE

Každé dítě dostane dva papíry, na jeden napíše velké plus, na druhý minus, jejich úkolem bude na každý papír napsat 3 věci, které se jim + líbily, byly přínosné, nové, zajímavé, co je bavilo atd., a do – co se jim nelíbilo, co je nebavilo, co jim přišlo nezajímavé nebo nudné, co by změnily nebo udělaly jinak. Tyto papírky budou anonymní, děti je následně umístí do klobouku, a nám budou sloužit jako jednoduchá a přitom výstižná reflexe.

10. Evaluace

- hodnocení výstupů – myšlenková mapa, postery, mapa ČR
- průběžné reflexe
- fotografie
- závěrečná reflexe
- test po časovém odstupu týkající se dané problematiky

Napříč subkulturami

Autoři

Petra Zlatušková, Pavlína Hlaváčová, Jitka Tesařová, Erika Matyášová

Náš tým se skládá celkem ze čtyř členů, přičemž každý z členů měl jasnou roli v týmu. Jeden z nás byl v roli moderátora (Petra) a zbytek tvořil imaginární postavy, které vypadaly opravdu reálně. Jedna z postav svým obléčením a chováním představovala bezdomovce (Jitka), další „feťáka“ (Erika) a poslední postava připomínala anarchistu (Pavlína).

Cíle lekce

Naším hlavním cílem je podpora tolerance a předcházení předsudkům ve společnosti, hlavně u mladých lidí, a vytvořit si určitý nadhled nad touto problematikou.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Pro realizaci naší multikulturní lekce jsme si vybrali Klasické a španělské gymnázium Vejrostova Brno, a konkrétně sekundu z osmiletého klasického gymnázia, se kterou už máme zkušenost z předchozí akce.

Podrobný záznam metodiky lekce

Začátek naší lekce už vlastně probíhal při cestě do školy, kdy jsme sledovaly reakce lidí v okolí na naše postavy a snažily jsme se co nejvíce z toho zachytit fotoaparátem. Po příchodu do školy před třídu předstoupil pouze moderátor, který vedl úvodní seznamovací kolečko. Nejprve jsme však uzpůsobili třídu, tak aby děti seděly do kola na židlích. Moderátor představil sebe

a téma multikulturní lekce. Následně začal s dětmi brainwritngem na téma multikulturní výchova a snažil se zjistit maximum o povědomí dětí o této problematice, o jejich představách a o tom, jakou mají zkušenost s multikulturní. Moderátor veškeré návrhy dětí na závěr shrnul a vysvětlil, případně ujasnil všem tento pojem a téma, které se k němu vztahuje.

Po tomto krátkém úvodním kolečku jsme si rozdělili skupinu do 6 menších skupinek podle aktivity AZ-line, což je seřazení se vedle sebe podle určitého kritéria, a následným rozpočítáním tak, aby byla skupinka vytvořena opravdu náhodně a byly společně i děti, které spolu nespolupracují tak často. V těchto skupinkách si děti posedaly ke stolům a moderátor je seznámil s úkolem. Po celou dobu děti prakticky stále netušily, co se bude dít. V tomto okamžiku moderátor začal mluvit opravdu vážně a představil třídě 3 známé, kteří neměli v životě takové štěstí jako oni a kteří jsou momentálně z nějakého důvodu postaveni na okraj společnosti. Přivedl všechny 3 figuranty – bezdomovkyni Lucku, feťačku – Lenku a anarchistku – Marcelu, které zaujaly pohodlné místo ve třídě, kde se cítily nejlépe, zaujaly jednu pozici a bez řečí nehybně seděly po celou dobu na místě. Důležitá je poznámka, že tato označení byla pouze pro naše pracovní účely. Dětem jsme představily tyto postavy pouze jejich jmény a bylo pouze na nich, jaký si vytvoří o těchto lidech obrázek.

Prvním úkolem, který děti dostaly, bylo vytvořit příběhy, které by charakterizovaly tyto 3 postavy. Každá skupinka vymýšlela jeden příběh na tu konkrétní postavu, kterou dostali zadanou, a to tak, aby vzniklo celkem 6 příběhů, ve kterých bude každá postava zahrnuta dvakrát. Postavy moderátor rozdělil libovolně a děti měly zhruba 15 minut na vymýšlení příběhů. Po dokončení příběhů musely své příběhy přečíst přede všemi a moderátor se snažil zachytit hlavní body na tabuli, pro lepší přehled a orientaci v informacích. Zajímavé bylo, že příběhy byly velice podobné v základních myšlenkách. Některé děti se snažily téma spíše odlehčit vtipy, některé zase toto téma vzaly velice vážně. Po dokončení příběhů bylo úkolem dětí rozdělit se do skupinek podle toho, která z těchto tří postav jim byla nejsympatičtější. Toto byl problematický moment, protože několik dětí se ozvalo s tím, že přece nemohou posuzovat lidi podle toho, co si samy o nich vymyslely. Tímto nám velice dobře nahrály a my jsme tak získaly první zpětnou vazbu, že to děláme dobře. Nakonec se tedy seřadily a největší sympatie v tuto chvíli měla postava bezdomovkyně, následně feťačky a těsně za ní byla anarchistka.

Další částí programu byly tak dlouho očekávané vlastní příběhy těchto dívek. Jedna po druhé představily svůj příběh s tím, že děti se je mohly na konci jejich povídání na cokoli doptat. Většinou ale jejich vyprávění bylo natolik obsáhlé a podrobné, že již nebylo třeba. V průběhu vyprávění jsme zaznamenaly, jak silně děti tyto příběhy vnímaly, a bylo vidět v jejich tvářích,

že jim to není lhostejné. Po těchto příbězích mělo následovat opětovné seřazení podle sympatií, na které už ovšem nebyl časový prostor, a tak jsme hned přešli k diskuzi. Bylo to pravdu hodně emotivní, a proto moderátor rozhodl zasáhnout do tohoto okamžiku a uvést věci na pravou míru, kdy představil své spolužačky, které mají běžný spokojený život jako oni. Na dětech byla vidět velká úleva, smích a radost z toho, že to nebylo reálné.

V závěru jsme se s dětmi bavili o tom, zda někoho takového znají, jak reagují, když vidí takové lidi kolem sebe, co se jim honí hlavou apod. Potom jsme se snažily dětem předat, jaké jsou možnosti pro tyto lidi, zda je opravdu takováto situace bezvýchodná, na koho se mohou obrátit, takže jsme jim pověděly něco málo o Lince důvěry, Armádě spásy, Podaných rukou a dalších organizacích, které se podílejí na pomoci právě těmto lidem, kteří se často dostali na úplné dno. Děti celou lekci hodnotily velice kladně, líbila se jim celková organizace, motivace do celé problematiky, uznaly, že opravdu věřily tomu, že se jedná o reálné postavy, a v závěrečnou tečku tomu dala jedna dívka, která celou lekci shrnula: „Nesud' knihu podle obalu.“ A tento výrok vlastně shrnuje celou naši lekci a dala nám skvělou závěrečnou zpětnou vazbu o tom, že ta naše lekce byla smysluplná a že dala dětem alespoň nějaké základní povědomí o tom, jak být ohleduplní a tolerantní k lidem kolem nás, kteří neměli takové štěstí jako my.

Získaly jsme také velice dobrou zpětnou vazbu od paní učitelky, které se celá lekce také velice líbila a která by se velice ráda i v budoucnu podílela na dalších podobných projektech. Napsala dokonce o naší lekci na webové stránky jejich gymnázia, kde velice výtěžně shrnula naši lekci svými slovy.

Přílohy

Příloha č. 1: Zpráva paní učitelky ohledně naší lekce

Projektové vyučování:

Navštívily nás anarchistka, feťačka a žena bez domova

Když se tyto ženy objevily 22. listopadu v naší třídě 2A8, působili studenti velmi překvapeně. Přišly v doprovodu Petry Zlatuškové, kterou děti znaly ze svého adaptačního kurzu.

Peťa se ujala slova. Představila ženy a začala se s dětmi bavit o významu slova multikultura. Potom se děti rozdělily do skupinek a jejich prvním úkolem bylo vymyslet, napsat a sdělit ostatním životní příběh jedné z žen. Následně se měly rozhodnout, která z nich si zaslouží pomoc. Úkol to nebyl lehký, protože o nich stále nic nevěděly. Nejvíce se jich přidalo k ženě bez domova, ale počty byly vyrovnané. Pak nastal čas, kdy si ženy sedly mezi ně a vyprávěly jim svoje životní příběhy. Všichni napjatě poslouchali, ve třídě zavládlo hrobové ticho. A vtom se studenti dozvěděli, že se ve skutečnosti

jedná o Petřiny spolužačky, taktéž studentky Pedagogické fakulty MU, které se svých rolí zhostily na jedničku.

Když se měli žáci na úplný konec zamyslet nad tím, proč touto lekcí prošli, Natálka Klimková to shrnula naprosto přesně:

„Nesud’ knihu podle obalu.“

(<http://gyby.netbox.cz/index.php/predmety/obcanska-vychova-zaklady-spolecenskych-ved/823-pojektove-vyucovani>)

Příloha č. 2: Příběhy našich postav

Příběh Marcely

Jmenuji se Marcela, je mi 23 let a již od mládí jsem měla touhu vyčnívat z davu, býti jiná, svá... Když mi bylo patnáct, nevěděla jsem, kam jít na střední, a tak nakonec jsem se rozhodla pro zdravotní... vždy bylo mým snem pomáhat druhým lidem. Vzali mě. Byly to čtyři roky boje proti učitelům, kteří mě odsuzovali za to, jak vypadám, za to, kým jsem, ale já se nedala. Těsně po maturitě jsem otěhotněla se svým přítelem, narodila se nám krásná zdravá dcera: Zuzanka. Poté co mi skončila mateřská dovolená, jsem se rozhodla nastoupit do práce jako zdravotní sestra, pro kterou mám kvalifikaci. Nikde mě však nevzali. Důvod? Neznámý. Ovšem já vím, že to je díky tomu, jak vypadám. Lidé nechtějí, aby se o ně staral člověk, jako jsem já... A tak jsem nezaměstnaná, přítel se se mnou rozešel a já žiji se Zuzankou u své matky, s kterou však máme časté hádky. Nevím, jak ještě dlouho takový život vydržím... Dáte mi šanci?

Příběh Lucky

Jmenuji se Lucie a je mi 25 let. Do školy jsem chodila tady v Brně na Charbulku na obor Kuchař–číšník. V 17 letech jsem se seznámila s Tomášem, se kterým jsem také začala chodit. Od 20 let jsem pracovala jako barmanka v jedné herně. A jelikož jsem já i Tomáš měla práci, rozhodli jsme se, že si společně koupíme byt v Králově Poli. Vzali jsme si na něho půjčku a postupně ji spláceli. Práce barmanky mě moc bavila a chodili tam za mnou i moji známí, se kterými tam byla vždycky hrozná sranda. Problém byl v tom, že v tom podniku, kde jsem pracovala, byly výherní automaty. A tam začal můj problém. Sem tam po práci jsem si zahrála, ale postupně se čas strávený na automatech prodlužoval, což samozřejmě bylo vidět i na penězích. Už jsem nemohla splácet tak vysokou částkou půjčku. A postupem času jsem všechny svoje peníze házela do automatů. Všechny jsem samozřejmě prohrála, částky, které jsem občas vyhrála, byly jen malé obnosy a naházela jsem je zpět do automatů. Tomáš už začal něco tušit a chtěl mi pomoci. Já jsem mu ale slíbila, že už hrát nebudu. Slib jsem nedodržela a hrála dál. Jelikož jsem neměla už žádné peníze, tak jsem si je vypůjčila od rodičů, kamarádů a postupem i od celé rodiny. Tomáš mi dal ultimátum. Přestat hrát, dát

se dohromady a vypůjčené peníze povracet. Nešlo to. Bylo to silnější než já. A jelikož na mě všichni naléhali, ať toho nechám, přidalo se mi k tomu i pití. Nejen že sem hrála automaty, ale začala jsem domů chodit opilá. Peníze už se nedaly ani nikde půjčit, tak jsem sem tam i něco ukradla. V práci, v rodině a tak no... bylo to sice po malých částkách, ale na konci se z toho stala velká suma. Varování od okolí jsem neposlouchala a v práci zjistili manko. Tomáš to nevydržel a rozešel se se mnou, ale zůstal se mnou bydlet, což bylo pozitivum. Dluh už byl tak veliký, že šéf zavolal policii a já jsem byla odsouzena ke 2 letům odnětí svobody. Odseděla jsem si rok a pustili mě na podmínku. Za ten rok mi všechno došlo. Je mi hrozně líto, co jsem udělala, a chtěla bych vše vrátit. Moc mě to mrzí, ale nevím, co mám dělat. Rodina se mnou nekomunikuje, o Tomáše jsem přišla, nemám žádné kamarády. Všichni se na mě zlobí a navíc všem dlužím peníze. Přítel kvůli mým dluhům musel prodat byt a odstěhovat se k rodičům a to mi nikdy neodpustí. Sám chodil do dvou prací, abychom mohli byt co nejdříve splatit. A teď ho musel prodat, nechce mít se mnou nic společného stejně tak jako rodina. Nemám se kam vrátit. Rodiče mi nabídli pomocnou ruku tím, že jsem u nich mohla chvíli bydlet po návratu z věznice, než si najdu práci, tu jsem si zatím nenašla, protože mám zápis v trestním rejstříku, takže mě nikde nechcú vzít. Rodiče si myslí, že se mi pracovat nechce a že jsem se nezměnila, proto mě vyhodili z domu a já nemám kde být. Nemám práci, přátele, rodinu a ani kde bydlet. Nevím co dál dělat. Opravdu mě to mrzí a chci vést jiný život. K automatu i alkoholu mám odpor a chci žít normální život. Jen nevím, kde začít...

Příběh Lenky

Jmenuji se Lenka, je mi 26 let. Byla jsem velmi inteligentní a nadané dítě, rodičům jsem vždycky dělala radost, chtěla jsem být ta nejlepší a tato touha se mi stala osudnou... Měla jsem dobré známky, a tak jsem se po maturitě rozhodla pokračovat ve studiu a šla na práva. Představovala jsem si, že jednou budu úspěšná právnička, budu vydělávat hodně peněz atd. ... Po škole jsem se upíchlá víceméně jako sekretářka u jednoho právníka, potřebovala jsem praxi, abych mohla mít jednou svoji kancelář. Jezdila jsem na různá školení, pracovala do noci, skoro jsem nespala, nejedla, vůbec nic jsem nestíhala a šéf na mě kladl víc a víc práce a zodpovědnosti. Abych se udržela „fit“, zkoušela jsem různé pilulky, ale zabraly vždy jen na chvíli, kafe už mi taky nepomáhalo. Na doporučení jedné kamarádky jsem zkusila „perník“. Bylo to úžasný, v práci jsem byla jako rybička, zvládla jsem mraky věcí, nepotřebovala jsem ani spát, ani jíst. Když ale droga přestala účinkovat, byla jsem totálně unavená, nebyla jsem schopná stát na nohou, jediné mé přání bylo spát. To jsem si ale nemohla dovolit. Musela jsem přece chodit do práce, a co moje vize do budoucnosti, nevzdám se přece jen tak svého snu. Šla jsem tedy za známou a opatřila si další „perník“ a takhle to pokračovalo čím dál častěji, až jsem se nevědomky stala na pervitinu závislou... Přišla jsem

o práci, o přítele, následně i o byt. Skončila jsem na ulici a moje sny se jeden za druhým rozplynuly. Mám ještě šanci žít normální život?

Příloha č. 3: Příběhy dětí

Marcela (pouze 1 příběh, druhý jsme ztratily)

Marcela

Pročítala se 4.5. (čtvrtek) ¹⁹⁸⁸ její 24 let. Byla
kešova, ~~kešova~~ obdivná a milá. Děvík. Po ní
její sestra měla samé chlapce. Její matka se narodila a
když se a mluví. A jak byla u její dvanácti
sama ona seke. Tolik se sama točila do mrtvého. A
její sestra se narodila v roce 1945. Její matka se
ženila se 1. jejím sestra. Zde byla matka její a
když se narodila, narození se narození a hlava
k narození a narození starý. Tolik narození
samotná a její sestra. Narození její sestra. Tolik
její sestra se 1. byla její sestra. Tolik
Narození by jí narození narození narození narození

1988-10

Lucka 1

②

Je to bych se nějak zvlášť ptala. Podle nás
málo! ale třeba tímto je třeba 17. února. Je
se něco změnilo, takže příjezd a odchod. Je
nějaká změna se a má se nějak sama.
Takže třeba je třeba vyhledat a proč, třeba
nějakou mělo. To je nějaký problém. Těži se má
je se do toho podle nás je se něco změnilo
a se něco změnilo, ale se se je to nějak.
Těži je to 25. led.

Lucka 2

⑤

Lucka

- 23 led
- 12 Bana
- Narodila se v dobré rodině, ale
se 13 se dostala do špatné party.
Začala kouřit a kápat, začala chodit
do školy, se třeba je nějaký problém
a nějaký problém utělit 12 domova. Rodiče
je proto dali do nějaké školy. V osmnácti
je pustili a začala se hledat práci,
ale bez úspěchu neměla šanci. Proto
se led snazší než do normálního
životu a s tím bychom je měli pomoci
např.:
 - nabídka pracovního místa
 - poskytnutím odborní pomoci

Lenka 1

new design
1974 49 06 04

~~.....~~

ve V 15 letech ulešla z domova, a zvrátila se
stýhat s podivnou postavou. Po úspěšné době jí začali
usobit drogy, organy. ~~.....~~ Souborůla, protože
neměla vůbec jistoty a jasnou nevěstou jí z s užij
Samaridit Po úspěšné době vrátila, když na drogy zvrátila
a staly se smrti jejího života. Vabuněk s na ut zvrtil
pouze je u začala dít peníze, ale ona. Tědies neměla
začali jí vyprávět, že jí začaly ulešit pod most Tedy
je tedy, nemá peníze a je sama to, že nemá peníze je u
ve jejím vzhledu, obličím a chování

The image contains two hand-drawn sketches in blue ink. The sketch on the left is a simple drawing of a bottle with a narrow neck and a wider body. The sketch on the right is a more complex drawing of a mechanical assembly, possibly a pump or a valve, with various rectangular and cylindrical components and connecting lines. There are also some faint, vertical scribbles above the mechanical drawing.

Lenka
Měla, byla a, velmi, krásná, dívka, laloky, které
světlé, dlouho nosila, oblékala

V období byla leska, docela chytrá, a poměrně
holka. A potom začala poberta. S tátou se porad
hádně, ve škole se zkonstruovala a spolužáci
ji uvnitř rádi. Ten chodila jen sama, a
nebo se staršíma. Mězi škopítkem uladých
kourících lidí ušla kluka, který se jí
zajímal. Chodila s ním ven, domů se vracela
jen na noc, později vůbec začala kouřit,
v ~~ukázkách~~ eiganstřích ušla svoji správu.
Jednou po vedřku se ~~na~~ probudila sama.
Její "kluk" nikde, a tak se jen tak
potočila po ulicích. Nášla ji policie, která
odtáhla její rodiče, a teďka se snaží se
dávceit kouření.

Pomoc lidem v nouzi

Autoři

Hana Nečadová, Ingrid Cmielová, Pavlína Janíčková

Cíle lekce

- Rozvoj schopnosti analýzy obtížných situací a jejich konstruktivních řešení těchto situací.
- Rozvoj schopnosti vcítit se do druhého.
- Rozvoj poznání v oblasti pomoci lidem v nouzi.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Tvorba lekce od 10. 11. 2012 do 15. 11. 2012

- Tvorba námětu 10. 11. 2012
- Studium teoretických poznatků 11. 11. 2012
- Tvorba cílů 12. 11. 2012
- Rozpracování činnosti 13. 11. 2012
- Příprava materiálů 14. 11. 2012
- Generální zkouška 15. 11. 2012

Realizace lekce 16. 11. 2012

- Seznámení se 10.50–11.00
- Rozehřátí 11. 00–11.30
- Úvod do problematiky 11.30–11.45
- Diskuze 11.45–12.00
- Živé obrazy 12.00–12.30

- Závěrečná diskuze, rady dětí 12.30–12.45
- Anketa, zpětná vazba 12.45–13.00

Název školy, počet žáků a pedagogů

Škola

- Cyrilometodějské gymnázium, Brno

Počet žáků (dívek a chlapců)

- Dívek: 17, chlapců: 5, celkem: 22

Počet pedagogů

- 3 sociální pedagogové, třídní učitelka

Termín realizace, časový rozsah lekce

16. 11. 2012, 2 hodiny

Podrobný záznam metodiky lekce

Seznámení se – Pokud jsou děti již nějakou dobu v kolektivu, nemusí se přirozeně mezi sebou seznamovat. Spíše se seznámí s realizátory. Realizátoři se představí a řeknou několik slov (proč přišli, co se bude dít).

Rozehřátí – Na rozehřátí je zvolená pohybová hra, která je zároveň zaměřena na pozornost. Účelem je odbourat ostych a uvolnit atmosféru. Jeden žák stojí uprostřed a zbytek v kruhu kolem něj. Žák v kruhu ukáže na někoho a řekne, co má ztvárnit, např. letec (brýle) a spolužák po levici a pravici udělá křídla, palma (a tanečnice hulahula), topinka (a toastovač), strom (a dva psy). Takto aktivita probíhá, dokud někdo neudělá chybu a jde doprostřed místo předchozího.

Úvod do problematiky – Jeden z pedagogů hraje roli dívky (žačky), která dostala pětku na vysvědčení a bojí se jít domů. Podrobně popíše, jak se cítí a co vše se jí honí hlavou. Děti si pak sami dívku pojmenují (v našem případě Maruška).

Diskuze – Děti diskutují nad tím, jaká Maruška asi je, co cítí, jaké má vlastnosti apod. Následně se jí samy mohou osobně zeptat a vyptat se na to, co je zajímavé, co by jim pomohlo situaci pochopit. Dokreslí se tak celý příběh, včetně kontextu, situace v rodině.

Živé obrazy – Děti ztvárňují tzv. živé obrazy. Do skupinek/dvojic jim jsou rozdány role a postavy, které v příběhu vystupují (maminka Marušky, tatínek, paní učitelka, babička, kamarádka, paní na lince důvěry apod.) a ony mají ztvárnit, jak se rozhovor mezi postavami asi vyvíjí. Nejprve „zamrzou“

v připravené pozici, kdy zbytek třídy odhaduje, o co půjde, a snaží se interpretovat, co vidí. Poté dvojice scénku rozehraje v dialogu.

Závěrečná diskuze, rady dětí – Děti po zhodnocení celého problému a ukázce možných situací udělí Marušce rady, jak by se měla zachovat, co by jí mohlo pomoci, za kým má jít, co má dělat.

Anketa, zpětná vazba – Na závěr je realizována zpětná vazba ve formě dvou papírků, na jednom +, na jednom –, a děti mají napsat, co se jim na lekci líbilo/nelíbilo. Vyplněnou zpětnou vazbu dají anonymně do klobouku.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Ze zpětné reflexe jsme se dozvěděly, že pro žáky byla hodina zajímavá hlavně z toho důvodu, že byla jiná než jejich obvyklé hodiny, že byly použity jiné metody práce s nimi, při kterých mohli vyjádřit a rozvinout svůj názor.

Výzkumné šetření

Výzkumné šetření jsme prováděly na téma Pomoci lidem v nouzi. Chtěly jsme, aby se žáci zamysleli nad tím, v jakých situacích mohou oni někomu pomoci, ale také pokud by oni potřebovali pomoc, kam se mohou obrátit. Proto jsme se ptaly na otázky:

- 1) Na koho by se obrátili, kdyby potřebovali pomoc.
- 2) Zda znají telefonní linku, na kterou se mohou obrátit.
- 3) Zda ji již někdy použili.
- 4) Zda již někomu v nouzi pomohli a jak.
- 5) Situace, kdy se může člověk ocitnout v nouzi.
- 6) Poslední otázka byla, zda znají důležitá telefonní čísla: 155, 150, 158, 112

Výsledek:

- 1) Obrátili by se na mámu (rodiče), kamarádku, prarodiče
- 2) Linku důvěry znalo 6, 16 o ní nevědělo
- 3) 16 dětí už někomu v nouzi pomohlo
- 4) Nouzové situace: špatná známka, rozvod, bezdomovec, bankrot, ztráta klíčů, pád z kola, požár
- 5) Většina nouzová tel. čísla znala

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Lekce byla zajímavá a obohacující. Měly jsme možnost setkat se s dětmi a společně s nimi přicházet na řešení úkolu. Děti byly mnohdy velmi aktivní a zapojené aktivitou. Nechyběli ale taci, kteří do lekce zapálení jako ostatní nebyli. Použití prvků dramatické výchovy bylo pro obě strany nové a obohacující.

Náčrt projektu

- Název projektu: Multikulturní lekce pro děti ve věku 11–13 let
- Identifikační data předkladatele projektu: multikulturní lekce na téma Pomoc lidem v nouzi
- Abstrakt projektu: Multikulturní lekcí budeme sledovat záměr, aby děti společně nalézaly možná řešení předložené situace. Učily se vzájemně komunikovat mezi sebou, respektovat názory druhých a vzájemně si naslouchat a neskákat si do řeči.

Popis cílů:

Rozvoj schopnosti analýzy obtížných situací a jejich konstruktivních řešení těchto situací.

Rozvoj schopnosti vcítit se do druhého.

Rozvoj poznání v oblasti pomoci lidem v nouzi.

- Cílová skupina: děti ZŠ/gymnázia ve věku 11–13 let
- Popis vlastního řešení projektu: dramatická lekce s prvky metod aktivního vyučování. Děti budou kolektivně řešit situaci, která je může potkat, a podle simultánních modelů se budou snažit navrhnout možná řešení situace.

Harmonogram řešení projektu:

- 1) Tvorba námětu 10. 11. 2012
 - 2) Studium teoretických poznatků 11. 11. 2012
 - 3) Tvorba cílů 12. 11. 2012
 - 4) Rozpracování činnosti 13. 11. 2012
 - 5) Příprava materiálů 14. 11. 2012
 - 6) Generální zkouška 15. 11. 2012
- Výkonné zajištění projektu: na projektu se budou podílet 3 sociální pedagogové a třídní učitelka. Samotná lekce bude realizována během 2 vyučovacích hodin. Samotná příprava bude trvat cca 10–15 hodin.

Finanční zajištění projektu: spoluúčast gymnázia a MU Brno

Stop rasismu a předsudkům!

Autoři

Iveta Freibergová, Petra Havlíková

Cíle lekce

Snahou lekce je přiblížit žákům osmých tříd problematiku rasismu a s ním spojených problémů a rozvinout klíčové kompetence. Lekce se soustředí především na kompetence občanské, kdy se žáci hravou formou učí respektovat druhé, vážit si jejich hodnot, učí se být schopni se empaticky vcítit do situací ostatních lidí, odmítat útlak a hrubé zacházení, uvědomovat si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

- 19. 11. 2012 – kontaktování školy a hledání tematiky – 1 hod.
- 22. 11. 2012 – hledání knih o dané problematice, tvorba lekce – 4 hod.
- 23. 11. 2012 – příprava materiálů, tisk dokumentů – 0,5 hod.
- 26. 11. 2012 – první realizace lekce – 2 hod.
- 27. 11. 2012 – zhodnocení lekce, drobné úpravy – 1,5 hod.
- 3. 12. 2012 – druhá realizace lekce – 2 hod.
- 4. 12. 2012 – zhodnocení lekce – 0,5 hod.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Základní a mateřská škola, Brno, Křídlovická 30b, příspěvková organizace

8. B – 18 žáků; 10 dívek, 8 chlapců, 1 pedagog (metodik prevence)

8. A – 20 žáků; 10 dívek, 10 chlapců, 0 pedagogů

Termín realizace, časový rozsah lekce

26. 11. 2012 – první realizace lekce – 2 hod.

3. 12. 2012 – druhá realizace lekce – 2 hod.

Podrobný záznam metodiky lekce

1. Seznámení

Všichni stojí v kruhu a každý řekne svoje jméno a svou oblíbenou činnost, kterou pantomimou předvede.

Cílem je seznámení se s žáky a postupné zbavování jejich studu pro pozdější hraní rolí. Při rolovém hraní je velmi důležité postupovat po jednotlivých krocích, aby žáci neměli ostych a mohli se plně věnovat svým pozdějším úkolům v lekci a lekci samotné.

2. Škály

Lektor vytvoří v místnosti pomyslnou škálu, na níž jedna strana místnosti tvoří jeden pól (naprostý souhlas s výrokem), prostředek tvoří pomyslnou nulu na škále (neutrální postoj k výroku) a druhá strana místnosti tvoří opačný pól (naprostý nesouhlas s výrokem). Poté lektor čte postupně jednotlivé výroky a po každém výroku se zeptá několika žáků, proč stojí právě na daném místě na škále.

Výroky:

- jsem přátelský
- mám hodně kamarádů
- mluvím vždycky pravdu
- alespoň jednou v životě jsem nakupoval u Vietnamců
- vadí mi, když někdo říká něco špatného o druhých
- sám říkám špatné věci o druhých
- mám předsudky vůči některým lidem
- vadí mi zahalení lidí
- vadí mi rasismus

Cílem je vytvořit si určitou představu o názoru žáků ve třídě, o jejich spolupráci a schopnosti přiznat si pravdu. U této aktivity je velmi důležité se snažit podchytit, aby se každý pohyboval po škále podle vlastního přesvědčení a nikoliv podle kamaráda či spolužáka. Proto je důležité se ptát náhodně žáků, proč stojí na daném místě. Tím se lektor dozví, zda si žák umí místo obhájit, anebo se stalo to, že jednal podle kamaráda nebo většiny. Výroky jsou schválně poskládány tímto způsobem, aby plynule navázaly na další bod lekce.

3. Brainstorming – RASISMUS

Na velký papír se napíše velkým písmem slovo RASISMUS. Papír se položí doprostřed kruhu mezi žáky. Vybere se jeden dobrovolník, který bude zapisovat myšlenky svých spolužáků. Úkolem je říci, co se mi vybaví při slově rasismus. Zapisujeme všechny myšlenky, žádná myšlenka není špatně.

Cílem je přiblížit si téma a zjistit, co si žáci pod daným slovem představují. Pokud některému slovu nerozumíme nebo nevíme, zda ho všichni chápeme správně, necháme si ho vysvětlit.

4. Party

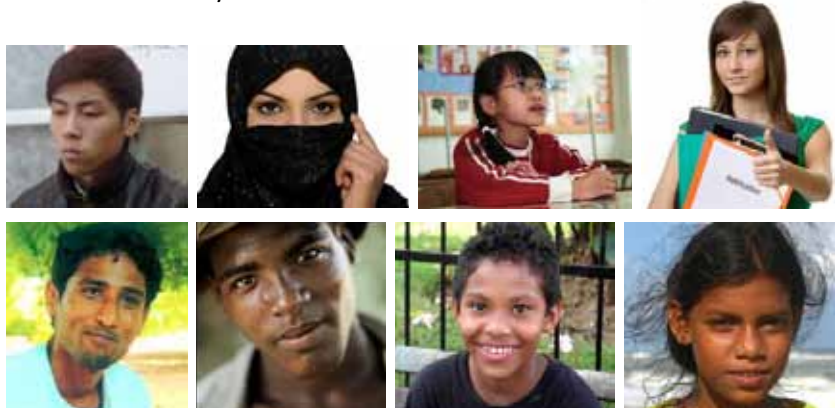
Všichni dostanou na čelo nalepený lísteček s číslem 1–7. Nikdo neví, co za číslo na čele má. Všichni se pohybují po místnosti a reagují na sebe navzájem podle čísla, které mají na lístečku. Číslo 1 je absolutní looser a číslo 7 je celebrita. Čísla 1–7 tak tvoří určitou škálu oblíbenosti. Po třech minutách hru zastavíme a řekneme skupině, aby se seřadila do řady podle toho, jaké si myslí, že mají číslo na lístečku. Vše odhadují podle reakcí ostatních. Až všichni stojí v řadě, každý řekne, co si myslí, že mají za číslo. Poté se každý podívá, jaké číslo opravdu má. Po aktivitě následuje diskuze o tom, podle čeho poznávali, jaké mají číslo, jak se cítili, jak se chovali oni k ostatním a ostatní k nim. Závěrem se hledala hranice, kdy se už člověk řadí mezi loosery a kdy mezi celebrity.

Cílem je si uvědomit, že je velmi tenká hranice mezi tím být looser a být oblíbeným. Také si mají žáci možnost uvědomit, že každý má svou hranici jinde. A v neposlední řadě si žáci mohou prožít, jaké to je, když se od nich každý odvrací a nikdo se s nimi nebaví. Pokud lektor vycítí slabší osobnosti ve třídě, může jim dát vyšší čísla a oblíbencům ta nižší. Žáci si pak mohou prožít jim vzdálené pocity. „Looser“ třídy si může vyzkoušet, jaké to je, když je někdo oblíbený a každý ho má rád, a oblíbenci třídy si zase mohou vyzkoušet, jaké to je, když je nikdo rád nemá.

5. První dojem

Po třídě se rozmístí fotografie několika menšin (Arab, Ind, Vietnavec, černoch a běloch). Žáci dostanou prostor, aby si fotografie důkladně prohlédli. Potom se všichni usadí a po kruhu se posílají jednotlivé fotografie, každý může vyjádřit svůj první dojem z dané fotografie. Aby byla aktivita ještě zajímavější a poukázala na to, že první dojem není vždy správný, je dobré najít fotografie a k nim i příběhy konkrétních lidí z fotografií, které popisují jejich život a dobré skutky.

Cílem je si uvědomit, že k určitým národnostem se nám pojí určité charakteristiky, které nejsou ničím podloženy a mohou značně ovlivnit náš první dojem.

6. Horké křeslo

Tato metoda obnáší techniku učitele v roli. Lektor se pomocí zástupné rekvizity (v našem případě čepice) promění v jinou osobu a žáci mají možnost se jí ptát na různé otázky. Na horkém křesle se objeví v této aktivitě třináctiletý Ali, který žil nějakou dobu v Iráku se svým otcem z Iráku a matkou z České republiky. Rodiče se seznámili v České republice, vzali se a odjeli do Iráku. Po čase vyžadoval otec po matce, aby se řídila místními zvyky, aby chodila zahalená, ne bavila s cizími muži a tak dále. Později matku začal i mlátit, a tak se matka rozhodla z Iráku se svými dětmi utéct zpět do ČR.

Cílem je, aby se žáci zajímavou formou dozvěděli důležité

informace o hlavní postavě a vžili se do daného příběhu. Dochází tedy ke sběru informací a budování víry v dramatickou fikci, nastolení a zkoumání problémové situace (Ulrychová, 2007).

7. Živé obrazy

Žáci se rozdělí do pěti skupin. Každá skupinka má za úkol vytvořit živý obraz (sochu z vlastních těl) obtíží, s kterými se Ali setkal.

Živé obrazy:

- útěk ze země
- ztráta kamarádů, kontaktu s rodinou
- jiná kultura
- vyřizování (doklady, bydlení)
- šikana

Až si skupinky vytvoří svůj živý obraz na dané téma, přemýšlí nad krátkým rozehráním obrazu v krátký příběh. Jednotlivé skupiny pak předvedou svůj živý obraz. Ostatní říkají, co na obraze vidí, žáci v obraze nemluví a nereagují na své spolužáky. Pak obraz rozehrají. Až se všechny skupinky vystřídají, shrne se, co jsme se dozvěděli – s jakými obtížemi se Ali setkal.

Cílem je zamyslet se nad problémy, se kterými se uprchlíci či cizinci mohou v cizí zemi setkat.

8. Krádež

„Ve třídě se vybraly peníze na školní večírek. Jenže je někdo ukradl. Vína padla na Aliho. Je to přece Arabáč a těm nemůžeme věřit. Ke všemu doma nemají moc peněz, tak kdo jinej by to byl?!“ Lektor nastolí výše zmíněnou situaci a žáci mají hledat řešení dané situace. Jak se Ali může bránit? Udělal to Ali? Jak se může cítit? Co vede ostatní k tomu, že hází vinu na Aliho?

Cílem je zamyslet se nad řešením falešného obviňování všeobecně i na základě odlišné rasy a předsudků.

9. Ulička

Obviněný Ali prochází uličkou do školy. Uličku tvoří žáci. Stojí ve dvou řadách stojících naproti sobě. Jedna řada má Aliho povzbuzovat, druhá na něj pokřikovat a obviňovat ho. Ali (učitel v roli se zástupnou rekvizitou) prochází uličkou a dívá se na jednotlivé žáky. Při jeho pohledu mu žák vždy řekne svoji pozitivní či negativní větu.

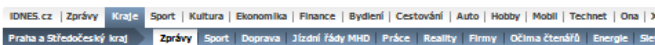
10. Hlasy v hlavě

Ali dojde na konec uličky a sedne si. V hlavě mu běží spousta myšlenek. Přehrává se mu vše, co zaslechl v uličce. Žáci utvoří kolem Aliho kruh. Jednotlivě k Alimu přistupují, dotknou se ho a řeknou jeho jednu myšlenku nahlas. Stávají se tak jeho hlasem v hlavě. Pokud žáci nezmíní větu „Asi spáchám sebevraždu.“, je to úkolem druhého lektora. Tato věta je velmi důležitá pro další vývoj příběhu.

Cílem je si uvědomit, co může zanechat v druhém pomlouvání, obviňování, nenávist druhých, předsudky... a kam až to může dojít.

11. Pokus o sebevraždu

Ali situaci nezvládá a tak se rozhodl se vším skončit. Žákům se pošle článek z internetu o tom, jak Ali spáchal sebevraždu. Článek se přečte nahlas.

Policie vyšetřuje sebevraždu čtrnáctiletého chlapce v Radotíně

10. března 2012 13:09

Pět minut před půlnocí vyjžděli policisté a záchranáři do pražského Radotína. Čtrnáctiletému chlapci už nemohli pomoci. Zatím vše nasvědčuje tomu, že spáchal sebevraždu.

Policie zatím událost vyšetřuje jako sebevraždu a čeká na výsledky pitvy, ilustrační foto | foto: Martin Stolař, MAFRA

"Vyšetřujeme úmrtí muže narozeného v roce 1997 v Radotíně. Zatím případ hodnotíme jako smrt bez cizího zavinění, ale bezpečně to můžeme říci až podle výsledků nařízené pitvy," řekl IDNES.cz policejní mluvčí Jan Daněk.

Mluvčí záchranné [služby](#) pouze potvrdila, že její posádka zasahovala u sebevraždy nezletilého, podrobnosti nemohla bez souhlasu [rodiny](#) sdělit.

Policejní mluvčí neměl další informace o místě a okolnostech nálezu. Web tn.cz uvedl, že se chlapec oběsil na [zahradě](#) rodičů.

Autor: [klu](#)

Ali zanechal své matce dopis na rozloučenou, ve kterém vysvětluje, proč se rozhodl vzít si život. Dopis se také přečte nahlas:

Milí rodiče,

promiňte mi to, co jsem udělal. Víím, že jsem vám tím způsobil bolest, ale už jsem nemohl dál. Nesnesl jsem ten pocit, jak si na mě každé ukazuje a vidí ve mně jenom toho hnusného Araba. Nikdo mi nerozumí. Nikdo mě nemá rád. Nemám žádný kamarády. Víím, že to asi nechápete, ale já už to prostě nezvládám.

Mám vás moc rád!

Váš Ali

Ulrychová (2007) nazývá tuto část strukturované lekce jako důsledky a nastolení nové problémové situace. Cílem je poukázat na to, že každý čin má svůj důsledek. A že i pro někoho drobnost může mít za následek něčí smrt.

12. Hledání řešení

Jak se tomu všemu mohlo zabránit? Jak mohla pomoci rodina? Jak spolužáci a učitelé? Snahou poslední aktivity je najít řešení celé situace. Hledání klíče, jak se bránit rasismu a předsudkům.

Na závěr každý řekne jednu větu, co si z celé lekce odnáší.

Závěrečná reflexe

Naší realizace lekce na dané téma jsme se docela bály, hlavně z důvodu toho, že tohle téma je velmi citlivé, a to především v romské otázce. Je velmi těžké vytvořit lekci na téma předsudky s určitými předsudky. Každý člověk předsudky má, a kdo říká, že ne, tak lže. I tak jsme se do toho tématu pustily, protože nás velmi zajímá.

Vzhledem k tomu, že na dané škole je problematika romských žáků a rasismu docela aktuální, snažily jsme se lekci přizpůsobit tak, aby se jich dané téma alespoň určitým způsobem týkalo. Přemýšlely jsme, jakou hlavní postavu zvolit, aby bylo téma silné. Nemohly jsme ale zvolit romského chlapce, protože v daných třídách romští žáci jsou. Proto jsme se rozhodly vybrat jako hlavní charakter chlapce z Iráku.

Jak už jsme podotkly na začátku, měly jsme z tohoto tématu strach a ani jedna jsme nevěděly, jak budou žáci na toto téma reagovat. Na začátek jsme tedy zvolily takové rozehřívací techniky, abychom zjistily, jak na tom žáci s rasismem jsou a s jakou skupinou pracujeme. Máme totiž osobní zkušenosti, že někteří žáci v této škole se projevují dost radikálně. Z druhé aktivity „škály“ jsme byly příjemně překvapeny, že žáci, poté, co jsme je náhodně oslovily, proč stojí zrovna tam, odpovídali velmi sebevědomě a dokázali velmi silnými argumenty obhájit svoji pozici, ať už to bylo v kladném nebo záporném slova smyslu.

Další aktivitou byl „brainstorming“. Zde nás také velmi překvapilo, jaká slova využívali žáci k popisu daného slova. Následovala aktivita, která se vázala k typickému „nálepkování“. Spousta lidí soudí ostatní podle jejich nálepek – zahalený člověk = terorista, Rom = zloděj, dívka s krátkou sukni = prostitutka, muž s oholenou hlavou = skinhead... Stejně tak funguje naše aktivita, podle čísla se chováme k danému člověku. S tím souvisí i další aktivita, která se týká předsudků a toho, že soudíme lidi podle vzhledu. K našemu překvapení se žáci vyjadřovali ke všem osobám vcelku pozitivně.

Když jsme lekci připravovaly, z předchozích zkušeností jsme věděly, že žáky velmi zaujímá technika horkého křesla a dostanou se díky ní více do dané problematiky. Trošku jsme váhaly nad tím, zda se žáci budou schopni vcítit do hry, když bude třináctiletého chlapce hrát jedna z nás. Velmi nás překvapilo, že tuto hru vzali velmi reálně, nešetřili s otázkami a jakoby opravdu věřili, že před nimi sedí Ali. Příběh Aliho vnímali velmi vážně a opravdově se do něj vžili, i v následujících aktivitách.

Velmi silnou aktivitou byla „ulička“. Žáci, kteří měli říkat něco negativního, se necítili ve své kůži, protože nevěděli, co mají říkat. Sami za sebe by totiž radši říkali něco pozitivního. Aktivita, která následovala, v nás též vyvolala překvapení, protože jsme si myslely, že žáci nebudou moc aktivní v tom, aby říkali myšlenky, které mohou běžet Alimu hlavou. Opak byl pravdou a žáci se málem předbíhali v tom, kdo půjde myšlenku vyřknout.

Co se týče Aliho sebevraždy, nečekaly jsme, že by to na žáky mělo až takový dopad. Po přečtení zprávy z internetu jsme od nich mohly slyšet výroky typu: „ty vole“, „ježší“, „to snad ne“... A na mnohých bylo vidět, že je zpráva velmi zasáhla. Těžko říct, jestli to brali opravdu vážně, anebo v rámci hry. Nikde nebylo řečeno, jestli je dané téma udělané podle skutečného příběhu či nikoliv. Ale ze spousty žáků jsme cítily, jakoby vnímali, že tento příběh se opravdu stal.

V následné diskusi, která byla velmi dlouhá, jsme upozorovaly, že žáci mají na dané téma velmi specifický názor a spousta z nich se vyjadřovala o tom, že rasismus je špatný a předsudky jsou špatné, i když je lidé mají a nikdo se jim neubrání. Názory žáků na nás působily velmi uvědoměle a dospěle a opravdu hodně nás, velmi pozitivně, překvapily.

Takový malý postřeh, který bychom rády zmínily, byl, že paní učitelka nám sdělila, že ve třídě 8. B je asi 5 romských žáků. Ani jedna z nás jsme nepoznaly, že by v této třídě nějaký Rom byl. Možná jedna dívka. Ale ostatní jsme nerozeznaly. Až v konečné diskusi, když jedna dívka mluvila o případu, kdy zažila předsudečné chování, a sdělila nám: „To je tak, že když my... no my, já jsem totiž Romka... tak když nastoupíme nebo když jsem já nastoupila do šaliny, tak lidi si automaticky sahal po kabelkách a schovávali si je...“ My osobně bychom ani nepoznali, že je to romská dívka. Především proto, že byla upravená, mluvila velmi inteligentně na svůj věk i její názory a argumenty byly opravdu trefné. A už i to asi plyne z daných předsudků, že Romové takoví nebývají... Tato lekce nám hodně dala, ať už se jedná o předsudky o ostatních nebo předsudky od ostatních.

První realizace lekce byla více než povedená a měly jsme z ní opravdu výborný pocit. Bylo to asi také dáno tím, s jakou skupinou dětí jsme pracovaly. Druhá realizace v třídě 8. A už tak příjemná nebyla. Žáci byli hodně nesoustředění, řešili jiné věci, než měli, byli neukázněni, i přes naše zkliďňování. Byl zde žák, který lekci velmi narušoval svými, pro něj vtipnými, pro některé

trapnými poznámkami. V určitých fázích lekce žáci byli schopní pracovat naprosto v pořádku, v některých ne. Od aktivity „krádež“, kdy lekce nabírá vážnější směr, se žáci trochu uklidnili a začali nad tématem více přemýšlet. Závěrečná diskuze byla nakonec docela podnětná, i přesto, že na začátku to vypadalo, že žáci nebudou schopni skoro ničeho.

Když bychom měly shrnout celou lekci... Ač jsme z ní měly prvotní strach (tak jako z každé první realizace nové lekce), tak nás mile překvapilo, že to, jak jsme ji vystavěly, naprosto fungovalo a našeho cíle jsme dosáhly, možná až více, než jsme čekaly. Z konečné diskuze a reflexe bylo znát, že žáci o tématu přemýšlejí a rádi by situaci, kdy se lidé chovají předsudečně, změnili.

Přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi:

- rozšíření povědomí o schopnostech dnešní mladé generace (myšlení, chování)
- nové zkušenosti
- využití teoretických znalostí v praxi
- rozvoj kompetencí vést lekce
- osobnostní a profesionální růst
- navázání kontaktů a vybudování vztahů s danou školou pro další praxi
- rozvoj schopnosti improvizace
- rozvoj spolupráce
- seberealizace
- dobrý pocit z dobře odvedené lekce

Přínos pro žáky:

- rozvoj kritického myšlení
- rozvoj komunikace
- rozvoj spolupráce
- rozvoj vyjadřovacích schopností
- osobnostní růst
- zamyšlení se nad svým chováním a důsledky svého chování
- poznání nové formy, způsobu učení/vyučování
- nové zážitky
- možnost prožít si situaci, která je může potkat v reálném životě, být na ni připraven a předcházet nevhodným řešením
- uvědomění si daného problému/situace
- v rámci hry poznat své smýšlení o dané problematice
- podívat se na danou problematiku z více úhlů pohledu
- poznat své spolužáky z jiné stránky

Islám a křesťanství

Autoři

Lenka Doležalová, Jiří Čech, Ema Fenclová, Tereza Kašová, Tereza Začková

Cíle lekce

Výukovou lekci jsme zaměřili na oblast náboženství. Konkrétně se jednalo o podobnosti a rozdíly mezi největšími světovými náboženstvími – křesťanstvím a islámem. Myslíme si, že je důležité, aby se rozšiřovalo povědomí o druhém nejrozšířenějším náboženství světa.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Lekci jsme realizovali ve čtvrtém ročníku osmiletého Gymnázia Vincence Makovského v Novém Městě na Moravě v pátek 3. 5. 2013.

Přednášeli jsme pro patnáct žáků a po celou dobu byl přítomen také jejich vyučující, který celou přednášku fotografoval.

Podrobný záznam metodiky lekce

Anotace, kterou jsme zasílali do školy pro přiblížení naší lekce:

„Žijeme ve společnosti, která se snaží o to, být multikulturní. Není tedy neobvyklé, že se setkáváme s lidmi, kteří nepocházejí z České republiky. Tito lidé si s sebou „nesou“ nejen svoje zvyky a tradice, ale také svoje náboženství. V rámci našeho projektu jsme se zaměřili na dvě největší světová náboženství, jimiž jsou křesťanství a islám. Chtěli bychom přiblížit a objasnit studentům vašeho gymnázia, jaká jsou specifika obou těchto vyznání, jaké jsou

mezi nimi rozdíly a v čem se naopak podobají. Pokusíme se také nastínit kulturu zemí, ve kterých je hlavním náboženstvím právě islám.

Délka multikulturní lekce je asi 90 minut a pokusili jsme se ji pojmout interaktivně. Pomocí jednoduchých her se pokusíme studenty aktivně zapojit do programu a rozšířit tak jejich znalosti.“

Důležité bylo, aby žáci již měli nějaké základní informace z oblasti náboženství. Škola nám sdělila, že ve třídě, kde probíhala naše realizace, mají žáci výuku náboženství.

Program lekce:

- Představení – jmenovky
- Úvod – hra na uvolnění a aktivizaci studentů
- Rozlosování skupinek
- Křesťanství – základní informace (zakladatel, větve, svátky, symboly, kniha, základní pravidla) + postavení ženy
- Islám – základní informace (úvod, architektura, pilíře, zajímavosti) + postavení ženy
- Přednáška o kultuře muslimských zemí – informace čerpané z přednášky
- Dramatická technika – živé obrazy
- Video „Islamizace Evropy“

Při představování našeho týmu jsme si vytvořili jmenovky a zároveň žákům sdělili, že nám mohou tykat, aby atmosféra byla uvolněnější. Stejně tak jsme požádali je, aby si vytvořili své vlastní jmenovky, abychom věděli, jak je oslovovat, a zeptali se jich, zda jim nebude vadit, když jim budeme také tykat.

Ve zkratce jsme nastínili, čeho se budou týkat následující 2 hodiny. Následovaly dvě krátké, ale velmi živé hry, které měly žáky rozpohybovat a probudit v nich chuť spolupracovat s námi. Lekci jsme se snažili pojmout interaktivně. Nezahloovali jsme je termíny a informacemi. Rozlosovali se do skupinek po 5. Dvě skupinky měly islám a jedna křesťanství.

V rámci těchto skupinek a jejich tématu měli žáci pracovat na odpovědích na jednotlivé body osnov, které byly vypsány na tabuli. Osnova křesťanství byla: 1. zakladatel, 2. větve, 3. svátky, 4. symboly, 5. kniha, 6. základní pravidla. Osnova pro islám byla obdobná.

Žáci přednesli své odpovědi a my jsme jen doplnili další informace nebo upřesnili ty, které již zazněly.

Dalším bodem lekce bylo přiblížit podobnosti a odlišnosti postavení ženy v tom kterém náboženství v rámci společnosti. V oblasti křesťanství jsme čerпали z toho, co jsme věděli a co jsme si vyhledali. V islámu jsme se

pak nechali inspirovat přednáškou pana magistra Františka Trapla v rámci multikulturní výchovy.

Po předání všech těchto informací a zajímavostí následovala dramatická technika „živé obrazy“. Každá ze skupinek měla v rámci „svého“ náboženství ztvárnit 3 obrazy nějaké situace typické pro toto náboženství. Ostatní poté měli uhádnout, o jaký výjev nebo situaci jde.

Na závěr celé přednášky jsme pustili video „Islamizace Evropy“ dostupné na youtube.com. Po zhlédnutí jsme se pak ještě v rychlosti zeptali, jak toto video na žáky působilo, co si o něm myslí a čeho si během sledování všímali.

Závěrečná reflexe

Jednotliví členové skupiny měli rozděleny dílčí úkoly, takže jsme se během lekce střídali. Práce tedy byla rozložena rovnoměrně mezi nás všechny.

Z počátku bylo trochu obtížné přimět žáky k práci. Ještě moc nevěděli, co od nás mohou čekat, a tak neměli moc chuť spolupracovat. Postupem času je však téma začalo zajímat a začali s námi spolupracovat aktivněji. Ke konci lekce, při hře „živé obrazy“ už pracovali aktivně všichni a bylo na nich vidět, že je to velmi baví.

Práce nás samotných byla místy trochu rozpačitá. Především na počátku lekce. Zkoušeli jsme zrealizovat takový projekt poprvé a nedovedli jsme si zcela představit, co přesně nás čeká. Jsme si také samozřejmě vědomi jistých nedostatků (jako např.: problematiku prostudovat více do hloubky). Díky tomu jsme se ale poučili a příště, budeme-li realizovat podobný projekt, už budeme vědět, na co zaměřit svou pozornost a které oblasti nepodcenit.

Navzdory drobným chybám si myslíme, že lekce se nám podařila, žáci se bavili a získali mnoho nových a zajímavých informací, které později budou moci užít při svém dalším studiu nebo při utváření svého názoru na islám či muslimské země obecně.

Příloha

Realizační tým

Jeden z „živých obrazů“

7

„Jeden třemi ranami“

Autoři

Alice Antošovská, Barbora Kučerová, Petr Matulka, Vendula Opletalová, Milan Smutný

Téma lekce

Předsudky a rasismus

Dílčí témata

Komunikace, spolupráce

Cíl lekce

Žák chápe pojem předsudek a stereotyp, dokáže je rozlišit a popsat. Uvědomí si, že to, co se nám zdá na první pohled jasné, může být ve skutečnosti úplně jinak. Dokáže reflektovat vlastní zkušenost, možné ovlivnění předsudky či stereotypizací (škatulkováním).

Cílová skupina

Tři skupiny, 7.–9. třída – převážně cizinci, děti z běžných i sociálně slabších rodin

Časový plán

1 hod. 30 min.

Termín a místo realizace

25.–6. 3. 2013; ZŠ a MŠ Brno, Staňkova 14

Technické zajištění

Počítač, reproduktory, dataprojektor

Finanční náklady

Celkem cca 300 Kč: lepicí štítky, izolepa, papíry, fixy (min. 4 barvy), propisky pro děti, pytel do odpadkového koše, velké papíry, kostýmy, rekvizity, nůžky.

Podrobný popis, metodika práce

Úvod

5 min.

- úvodní slovo Jany Bémové
- úvodní slovo a představení lektorů, představení multikulturní lekce
- aktivita, „rozehříváčka“; postřeh, soustředění, spolupráce

1. Hop nebo stop (Alička)

5 min.

- 1. aktivita, „rozehříváčka“; postřeh, soustředění, spolupráce

Žáci se pohybují volně po prostoru, snaží se jej rovnoměrně zaplnit. V okamžiku, kdy uslyší „hop“, všichni zaráz vyskočí a dále pokračují v pohybu po prostoru. Jakmile zazní „stop“, všichni zůstanou ve štronzu a poté se na pokyn lektora opět pohybují. Až se dětem podaří vyskočit či zmrznout v jeden okamžik, význam slov se prohodí. Když se řekne „hop“, všichni se zastaví a na „stop“ všichni vyskočí.

„Tři jednou ranou!“ (Pepek)

10 min.

- vstup učitele v roli (Pepek), 3 atributy: baseballová hůl, čepice, bomber

Neonacista vejde do třídy, chvíli se prochází a pak řekne rasistický vtip: „Letí letadlem černej, žlutej a bílej.. a letadlo spadne! Tři jednou ranou, cha!“ smích, štronzo

- krátká reflexe – zjištění reakce dětí

„Kdo to podle vás je? Bylo jeho chování správné?“

Chceme ho napravit a byli bychom rádi, kdybyste nám pomohli. Můžeme ho napravit tím, že mu společně zasadíme 3 rány.“

2. Kdo jsem? (Vendy)

10 min.

- 2. aktivita; komunikace, bystrost
- pomůcky: lepicí štítky 4x 20 (dle počtu dětí) – 4 různé nápisy: „bezdomovec, prostitutka, zubař, důchodce“

Děti rozdělíme do čtyř skupin tak, že každému na čelo nalepíme papírek s nápisem „bezdomovec“ / „prostitutka“ / „zubař“ / „důchodce“ (lektori se mohou rovnou zapojit do hry). Poté se všichni opět pohybují po prostoru a k ostatním se chovají podle sociální role, kterou mají nalepenou na čele. Úkolem dětí je rozřadit se do 4 skupin, ve kterých budou spolupracovat do konce lekce.

PRVNÍ RÁNA

- vstup učitele v roli – zasazení „první rány“ a odebrání 1. atributu (baseballová hůl)

3. Daruj srdce (Milda)

20 min.

- 3. aktivita; spolupráce, komunikace, empatie
- pomůcky: papíry se seznamem pacientů:
 - 1) Romská žena (36 let) – na mateřské dovolené s pěti dětmi, žije v romském ghettu, nejstaršímu synovi je 20 let
 - 2) Vědec (50 let) – pracuje na léku proti rakovině, vede výzkumný tým, který je v závěrečné (zkušební) fázi výzkumu léku proti rakovině
 - 3) Farář (55 let) – stará se o dvanáct sirotek ve věku od 6 do 16 let
 - 4) Narkomanka (20 let) – matka i otec zemřeli při autonehodě, začala brát drogy
 - 5) Vdova (42 let) – manžel zemřel na infarkt, stará se o své tři děti ve věku 6–12 let

Děti zůstávají rozděleny do 4 skupin, u každé z nich lektor. Jsou nyní kardiology, k transplantaci mají připraveno jedno srdce a musejí rozhodnout, kterému z pěti pacientů jej darují – diskuze vedená lektorem. Každá skupina, případně lektor, vybere jednoho mluvčího, který odprezentuje rozhodnutí skupiny.

„Nyní jste se dostali do velmi překerní situace. Každý tým tvoří jednu komisi lékařských odborníků – kardiologů, která stojí před závažným rozhodnutím. Musíte rozhodnout, jakému pacientovi přidělíte jediné momentálně dostupné srdce v celé nemocnici. Na výběr máte z pěti pacientů. Ti už dlouhé měsíce čekají na operaci a nikdo neví, jak dlouho bez nového srdce vydrží naživu.

Je pouze na vás, pro koho se ve vašem týmu rozhodnete. Zasedání lékařských odborníků trvá pouze pět minut, protože situace našich pacientů

začíná být kritická. Srdce je již připraveno na sále a už se jen čeká, až se dohodnete, kterého pacienta udrží naživu. Pokud se nerozhodnete do 5 minut, pravděpodobně umřou všichni pacienti.

Pořádně si své rozhodnutí rozmyslete. Závisí na něm lidský život.

Proto neztrácejte čas!!“

DRUHÁ RÁNA

- vstup učitele v roli – zasazení „druhé rány“ a odebrání 2. atributu (bomber)

4. Reklama – přípravek proti předsudkům (Barča) 25 min.

- 4. aktivita; tolerance, kreativita, spolupráce
- pomůcky: rekvizity – šátky, čepice, kostýmy

Žáci zůstávají rozděleni do čtyř skupin, pod vedením stejného lektora. Každá skupinka má za úkol vynalézt lék proti předsudkům (prášek, pití, kouzelnou hůlku...) a poté jej představit prostřednictvím reklamy – scénky – ostatním skupinkám. Příprava reklamy by měla zabrat 15 minut a měla by obsahovat název přípravku, slogan, píseň aj. a její prezentace je max. na 2 minuty.

TŘETÍ RÁNA

- vstup učitele v roli – zasazení „třetí rány“ a odebrání 3. atributu (čepice)

Video 5 min.

- projekce videa, ve kterém je znázorněna proměna muže z neonacisty na tolerantního člověka
- internetový odkaz: <http://www.youtube.com/watch?v=HuGBGLdqDZc>
- shrnutí proměny, krátká diskuze

5. Reflexe – papírky 10 min.

- závěrečná reflexe, zhodnocení lekce
- pomůcky: papírky a propisky pro děti, batoh, odpadkový koš

„Děkujeme za dnešní lekci, doufáme, že se vám líbila a že se zase někdy příště uvidíme. Nyní vás poprosím o závěrečnou krátkou aktivitku. Každý dostanete dva papírky – na jeden napíšete, co si odnášíte s sebou, a na ten druhý to, co tady chcete nechat. První papírek, kde může být napsáno něco nového, nějaké poučení, nebo zhodnocení lekce, vhodíte do batohu. Na druhý napíšete to, čeho jste se zbavili, nebo se chcete zbavit (může jít o určité chování nebo nepříjemný pocit) a vyhodíte jej do koše. Je to naprosto anonymní, takže se nemáte čeho bát. Ještě jednou díky za pozornost a užíjte si zbytek dne!

Reflexe multikulturní aktivity

Lekci tohoto typu jsme všichni (Peppek, Alice, Vendy, Milan, Barča) připravovali a následně realizovali poprvé. Trochu nás vyděsilo, že lekci máme realizovat dvakrát, nakonec dokonce třikrát. Což se ukázalo jako výhoda, doslali jsme od dětí 3 reflexe a pracovali s různými věkovými skupinami; tedy 1. lekce se účastnili žáci z 6. a 7. třídy, bylo jich asi 40. A to, jak jsme zjistili, bylo do tak malého prostoru, jenž nám poskytla škola, příliš, druhý den jsme tedy realizovali lekce dvě místo jedné a rozdělili jsme si je podle ročníků – 8. a 9., v každé skupině bylo přibližně 24 dětí. S menšími skupinami se nám pracovalo mnohem lépe a zvládli jsme tak i obávaný 8. ročník, před kterým se už předem nesly hrůzné zvěsti.

Co nás překvapilo, byl přístup učitelek na škole. Hned ze začátku jsme se dozvěděli, jak je děti náročné udržet v klidu a získat jejich pozornost. A také pochybnosti, zda je vůbec zvládneme. Ukázalo se, že v počtu 5 to zvládnout jde a ani jsme neměli žádný větší problém než občasnou nepozornost nebo nechuť se zapojovat do některé z aktivit, a to jen u ojedinelých žáků. Můžeme tedy říct, že děti lekce bavila a dostali jsme od nich (samozřejmě ne ode všech) velmi pěkné a pozitivní zpětné vazby, které nám napsali v rámci poslední aktivity.

Díky tomu, že jsme si v této pětičce vytvořili jisté pouto přátelství a jakousi studijní tlupu, se nám spolupracovalo dobře – pomohlo nám to v souhře, kterou jistě vyžijeme i v naší specializaci – Dramatická výchova, kterou všichni studujeme. Aktivity jsme si rozdělili a každý jsme vedli jednu s tím, že ostatní pomáhali organizovat děti.

Ptačí odpoledne

Autoři

Barbora De-Donová, Kateřina Knapilová, Irish Monteiro, Patrik Rožár, Anežka Tlačbabová

Téma lekce

Globalizace

Dílčí témata

Svět, Ztracení ptáčky, Hledání ptáčků, Návrat ptáčků, Odlet ptáčků

Cíl lekce

V návaznosti na probírané téma přiblížit dětem problematiku Globalizace

Cílová skupina

děti 3–6 let, dívky 4, chlapci 9, lektori 5, pedagog 1

Časový plán

120 minut

Termín a místo realizace

22. 5. 2013, Lesní mateřská školka a dětský lesní klub SÝKORKA

Technické zajištění

Venkovní areál Lesní mateřské školky a dětského lesního klubu SÝKORKA

Pomůcky: psychomotorický padák, slepá mapa Světa, obrázky ptáků, notebook a audioreprodukční technika (hlasy ptáků), barevné lepicí štítky, psací potřeby, gumový balonek, kamera, fotoaparát

Finanční náklady

120 Kč – náklady spojené s cestováním

Podrobný popis, metodika práce

1. Aktivita – Svět

Pomůcky: psychomotorický padák

Úvodní aktivita na seznámení se s tématem Globalizace v návaznosti na probírané téma – Ptáci světa.

Pomocí psychomotorického padáku jsme se dětem snažili připodobnit náš Svět, simulovali jsme s nimi otáčení Země kolem své osy i kolem Slunce. Využili jsme všechny barvy psychomotorického padáku pro znázornění jednotlivých kontinentů a následně si pověděli, že lidé, stejně jako všichni ptáci, které znají, i když pochází z jednoho kontinentu, se mohou pohybovat po celé planetě a žít na úplně jiných kontinentech.

Každou aktivitu vždy vedli dva z lektorů a ostatní se vždy připojili k dětem pro jejich větší motivaci.

Motivační příběh

Po této aktivitě následoval motivační příběh – všichni ptáci, kteří letěli do teplých krajín, se po cestě ztratili ve školce a nemůžou najít cestu zpátky domů. Děti jsme poprosili, jestli by nám pomohli ptáky najít a vrátit zpátky do jejich domovů.

2. Aktivita – Ztracení ptáčky

Pomůcky: notebook, audioreprodukční technika

Aktivita byla zaměřená na pochopení odlišnosti kultur a jazyků jiných národností.

Proto, aby mohly děti ptáky najít, jsme využili hlasy různých ptáků, které děti poslouchaly a následně měly napodobovat. Při napodobování zvuků ptáků děti napodobovaly i typické pohyby charakteristické pro jednotlivé ptáky ze všech kontinentů. Vysvětlili jsme si, že stejně jako ptáčkové i lidé mluví jinými řečmi a abychom si mohli povídat, musíme společnou řeč nejprve najít.

Hlavní úkolem aktivity bylo uvědomit si rozlišnosti komunikace jednotlivých kultur, překážky komunikace a překonání těchto překážek. V tomto režimu pak probíhala i následující aktivita – Hledání ptáčků.

3. Aktivita – Hledání ptáčků

Pomůcky: obrázky ptáků, barevné nalepovací štítky, psychomotorický padák

Aktivita zaměřená na pohyb a spolupráci dětí při hledání

Po celém areálu Lesní mateřské školky jsme před zahájením lekce schovali obrázky ptáků, které pod sebou měly volných 5 polí pro lepicí štítky. Každé dítě si vždy vzalo od jednoho z lektorů štítek, který mělo nalepit do volného pole, jakmile našlo obrázek ptáčka. Po zaplnění všech volných políček pak ptáčka mohlo vzít a donést ho zpátky na planetu Zemi. Při jeho vracení muselo napodobovat jeho charakteristické zvuky i pohyb v letu. Jakmile děti našly všechny ptáčky, následovala další aktivita – Návrat.

Zde si děti uvědomovaly, jak velký může být svět. A jak může být někdy těžké se v něm neztratit.

4. Aktivita – Návrat ptáčků

Pomůcky: mapa světa, psací potřeby

Aktivita zaměřená na rozvoj vědomostí a porozumění problematice Globalizace

Na psychomotorický padák jsme umístili velkou slepou mapu Světa. Dětem jsme ukázali Českou republiku a ony měly hádat ostatní kontinenty a říct, co je pro ně charakteristické. Pokud děti nevěděly, mohly požádat o pomoc lektory, kteří jim vždy poskytli jednoduchou indicii. Do mapy děti kreslily jednoduché obrázky, aby se v mapě lépe orientovaly. Každé z dětí si pak mohlo vzít obrázek nějakého ptáka a společně jsme určovali, odkud ptáci pochází a kde žijí. Ptáky jsme potom lepili do slepé mapy. Vždy, když děti nevěděly, opět jsme jim poskytli jednoduché nápovědy a děti nám měly povídat, co o ptácích vědí.

Cílem bylo, aby si děti uvědomily, že lidé, stejně jako ptáci, mohou pocházet z jiných zemí, a přesto žít někde jinde.

5. Aktivita – Odlet ptáčků

Pomůcky: psychomotorický padák, balonek

Závěrečná aktivita na rozloučení a vyprovázení ptáků, reflexe

Pomocí psychomotorického padáku jsme s dětmi simulovali vítr, který měl pomoci ptáčkům odletět zpátky domů. Každé dítě drželo padák na jedné barvě podle kontinentů a podle nich vždy vyprovázely ptáčky ty děti, které pocházely ze stejného kontinentu jako jednotliví ptáčci. Děti se shromáždily pod padákem a ostatní ho co nejdříve rozpohybovali, aby měli dobrý vítr při odletu. Pro všechny ptáčky jsme nakonec ještě použili jako pomůcku malý balonek, který při vyhazování v padáku nesměl propadnout skrz nebo mimo něj, aby se ptáčci mohli vrátit zpět. Pokud balonek propadl, pokus se znovu opakoval. Až děti vyprovodily všechny ptáčky, vítr jsme pomalu utišili.

Všechny děti jsme poprosili, aby se mezi sebou vyměnily a navštívily ty kontinenty podle toho, kde žijí jejich oblíbení ptáci. S dětmi jsme se rozloučili tím, že jsme všichni naskákali doprostřed padáku a na závěr se jich zeptali, jak se jim naše hry líbily.

Reflexe multikulturní aktivity

Vzhledem k nízkému věku dětí jsme nerealizovali žádnou aktivitu založenou na zpětnou vazbu. Na závěr jsme se dětí ptali pouze na 5 otázek:

- Líbil se Vám náš dnešní program? JÓÓÓÓÓ!
- Která aktivita se Vám líbila nejvíce? KDYŽ JSME HLEDALI PTÁČKY A PAK SE S NIMA LOUČILI. (Aktivita 3 – Hledání ptáčků, Aktivita 5 – Odlet ptáčků.)
- Která se Vám nelíbila? To nám děti nesdělily, ale vzhledem k nižší účasti na Aktivitě 4 – Návrat ptáčků, usuzujeme, že tato.
- Dozvěděli jste se od nás něco nového, a co? ŽE VŠICHNI PTÁČCI A LIDI MŮŽOU ŽÍT VŠUDE NA SVĚTĚ, I KDYŽ SE TAM NENARODILI, A ŽE JE MUSÍME NEJDŘÍV POZNAT A CHOvat SE K NIM HEZKY, ABY SE NÁS NEBÁLI.
- Byli byste rádi, kdybychom Vás ještě někdy navštívili a společně si zase zahráli nějaké hry? ANÓÓ!

Od dětí jsme tedy dostali poměrně pozitivní zpětnou vazbu.

Při naší realizaci jsme byli pod odborným dozorem Bc. Davida Dudka, který zhodnotil náš program velice kladně. Zejména byl rád, že jsme upravili naše téma i aktivity v návaznosti na jejich (týden – Ptáci světa), abychom ho dětem co nejvíce přiblížili pro ně přirozenou formou. Ocenil, že jsme byli schopní zapojit do všech aktivit téměř všechny děti, i ty, které běžně nespouštějí nebo nejsou zvyklé na pohybové aktivity. Děti jsme se snažili motivovat i při vzájemné spolupráci a předat jim i doplňující informace k tématu s ohledem na jejich věk. Děti v Lesní mateřské školce SÝKORKA nejsou zvyklé na organizovanou zábavu ani pevný harmonogram, proto i pro nás

bylo obtížnější je motivovat, aby se všechny účastnily všech aktivit, které měly na sebe navazovat. Můžeme tedy říci, že realizace naší lekce se líbila jak dětem, tak i vedení a nabídli nám i další spolupráci v rámci případných budoucích programů. Děti nás vyprovázely s nadšením a chtěly, abychom se za nimi někdy přišli podívat. Pokud bychom měli zhodnotit naši práci, pak podle ohlasů si troufáme říci, že se nám realizace multikulturní lekce povedla. Práce s dětmi byla trochu náročnější vzhledem k jejich ne/režimu, ale o to více jsme se snažili, aby s námi chtěly spolupracovat. Program bylo nutno přizpůsobit i vzhledem k počasí, protože všechny aktivity probíhaly venku, ale naštěstí technické zázemí bylo pro naše aktivity dostačující. Po celou dobu realizace jsme ctili jedno jediné pravidlo, a to dobrovolnou účast u jakékoliv z aktivit, ale ve výsledku se nám podařilo zapojit u většiny aktivit všechny děti.

Cesta k otevřené mysli

Autoři

Pavla Kremserová, Jana Netíková, Andrea Špoková

Téma lekce

Multikulturní odlišnosti, otevřenost k názorům druhých

Dílčí témata

respekt, tolerance

Cíl lekce

- Umožnit žákům, podívat se na problémy multikulturní odlišnosti z různých úhlů pohledů.
- Na základě různých technik a cvičení si uvědomit, že na jeden „problém“ se dá vždy nahlížet z více úhlů pohledu a že je potřeba zohlednit všechny z nich.
- Rozpovídat žáky nad vybraným multikulturním tématem.

Cílová skupina

Žáci 7. třídy ZŠ

Časový plán

1 hodina 45 minut

Termín realizace

10. 5. 2013

Technické zajištění

Větší místnost

Finanční náklady

Na materiál (papíry, tužky) – z vlastních zdrojů

Podrobný popis, metodika práce

1. Představení lektorek a úvod do programu

2. Aktivizace studentů

- **Rozehříváčka HOP STOP** (V první části se žáci pohybují po místnosti volným krokem a na výzvu lektora říkajícího „hop“ vyskočí, na „stop“ se zastaví a poté opět pokračují v chůzi. Po chvíli lektor sdělí žákům, že se jejich reakce na příkazy obrátí. Čili na „hop“ se mají zastavit a na „stop“ vyskočit. Je možné zrychlit tempo chůze.)
- **Krátká reflexe rozehříváčky** (Jak Vám bylo, když jste museli dělat něco naopak? Vnímali jste tu nesmyslnost? Vzpomenete si na situaci z vašeho života, která by se tomu podobala? Tomu plnění ne-logických příkazů?)

3. I. Blok – REDAKČNÍ RADA

Žáky rozdělíme do 5 skupin a do každé rozdáme jeden z 5 připravených článků (viz Příloha na závěr) s různými tématy útlaku (2x šikana ve škole, rasismus, homofobie, antisemitismus). Každá si svůj článek přečte a zkusí si ho převyprávět navzájem.

- **Metoda živých obrazů**

V této aktivitě jde o to, aby si žáci zjistili, že jeden obraz má mnoho interpretací a že není všechno na první pohled tak, jak se nám zdá.

- a) Řekneme, že je třeba každý článek doplnit odpovídající, všeříkající fotografií následující metodou živých obrazů. Žáci sami budou

představovat jednotlivé postavy z příběhu a „vymodelují se“ do společného nehybného sousoší tak, aby výsledný obraz dával jasnou zprávu čtenářům.

- b) Jednotlivé „fotografie“ pak předvádějí skupinky postupně pro ostatní žáky. Ti se pak snaží odhalit příběh za fotografií.
- c) Když jsou návrhy vyčerpány, jeden z lektorů se postupně dotýká ramen žáků „ve fotografii“. Ti tímto na chvíli obživnou a smějí říct jednu větu, citoslovce, slovo, které by trochu přiblížilo jejich postavy a celou scénu. Opět následují názory žáků na možný scénář příběhu z fotografie.
- d) Skupinka, která předváděla, nakonec odtajní svůj příběh.

Po poslední předvedené fotografii řekneme, že se jedná o příběhy, které se skutečně staly, ale že bohužel kvůli sníženému rozpočtu smíme v zítřejším vydání otisknout jen jeden příběh. Žáci hlasují o tom, který z nich jim přijde nejzajímavější a se kterým by chtěli nadále pracovat.

4. II. Blok – V SOUDNÍ SÍNĚ

Žákům řekneme, že o náš článek byl velký zájem a že se o něj začala pořádně zajímat policie i další media, až se celý případ dostal před soud.

- Žáky opět rozdělíme do nových skupinek (např. losování) a přidělíme jim jednotlivé role, které budou u soudu reprezentovat. Role dáváme vždy tak, aby měly spojitost s příběhem (např. rodiče oběti, kamarádi oběti, útočníci, ochránci lidských práv, policie, poškození, škola...) a dáme jim prodiskutovat a najít společné odpovědi v rámci jejich nové role na následující otázky.
 1. Popište nám, co se podle vás stalo?
 2. Kdo to vyprovokoval? Kdo stojí za vzniklým konfliktem?
 3. Proč se to stalo?
 4. Jaké navrhuje řešení?
- Jeden z lektorů zaujme pozici soudce a postupně si zve zástupce všech skupin do lavice svědků a pokládá jim stejné otázky, na jaké se předem připravovali.
- Verdikt = zakončením bloku i lekce soudce shrne fakta o příběhu, celém programu. Např.: „Já i vy jste slyšeli, že každý příběh má mnoho názorů na věc. Každý jsem jiný a je třeba se na věci dívat z více stran – nejen z našeho úhlu pohledu. Je třeba si vyslechnout ostatní, protože každý vnímáme věci jinak, podle našich zkušeností a zážitků a to může být občas zavádějící. Žádný příběh, se kterým jsme se dnes setkali, není černobílý. Konečný verdikt je tedy jen na vás.“

5. Krátká společná reflexe na závěr

Každý řekne nahlas jednu věc, kterou si z dnešní lekce odnáší, co se dozvěděl, naučil, si uvědomil.

Reflexe multikulturní aktivity

Vzhledem k tomu, že jsme pracovali s mnoha multikulturními tématy (rasová nesnášenlivost, šikana, homosexualita, genderová diskriminace), hrozila přílišná roztržitost. Nakonec se nám ale záměr povedl – ve zdánlivě různých tématech najít podobnost. Všechny příběhy spojovala nějaká „jinakost“, kterou okolí nemohlo snést. Nejednalo se však o to, kdo je dobrý a kdo zlý. Každý totiž do interakcí s ostatními vstupujeme s nějakými záměry – je třeba se na tyto záměry podívat blíže a snažit se pochopit ostatní a jejich úhel pohledu. Právě tato OTEVŘENOST může ve výsledku přispět k pochopení. Redakční rada a ilustrace příběhů fotografiemi je velmi bavila, pořád se ale úplně nesoustředili. Ve chvíli, kdy si měli vybrat jedno téma (tedy to jim nejbližší) a rozebrat ho ze všech úhlů před soudním tribunálem, měli jsme najednou jejich plnou pozornost.

I přes počáteční zmatenost jsme se dokázaly zorientovat ve třídě a složení dětí. Z počátku se zdálo, že kvůli neukázněnosti žáků bude velice těžké provést lekci, ale po čase se nám podařilo postupně zjednat si pracovní klid. Při realizaci lekce šlo vidět, jak se žáci postupně zklidňují a zapojují. Vzhledem k tématu lekce jsme měly strach, že bude těžké pro tyto děti reflektovat své názory. V průběhu se naše obavy rozplynuly a bylo vidět, že někteří žáci mají opravdový zájem o výsledný námět. Některé názory nás sice mohly zklamat, ale pak stačilo si uvědomit, že právě proto tu jsme. Samozřejmě byli i tací žáci, kteří se vyjadřovali velice dospěle a kreativně. I když takových nebylo hodně, cílem lekce bylo, aby aspoň malé procento dětí začalo o těchto tématech přemýšlet. Což se nám myslím podařilo.

Jelikož se jednalo o naši první realizaci multikulturní lekce na škole, docházelo občas na drobné komunikační nedorozumění mezi lektorkami, které však zachránila dobře zvládnutá improvizace. Některé nové nápady na propojování či ozvláštnění lekce/atmosféry přicházely během samotné realizace. Po lekci jsme si mezi sebou daly zpětnou vazbu, jak k samotné realizaci, tak k našim výkonům 😊. Postřehy jsme vyhodnotily a zapsaly pro případ, že bychom lekci někdy opakovaly.

Příloha

A. Zkažená mládež

Tento příběh se odehrává na jedné blíže neurčené estonské střední škole. Introvertní Joosep nezapadl do třídního kolektivu a je vnímán ostatními za outsidersa. Svoji uzavřeností „dráždí“ ostatní spolužáky (hlavně „vůdce“ třídy Anderse), kteří si z něho utahují – kradou mu sešity, zamykají ho v dívčích šatnách apod. Postupem času se žerty zvrhnou v šikanu. Jediný, kdo se postaví na stranu Joosepa, je spolužák Kaspar. Kaspar se sice také podílel na šikaně Joosepa, ale rozhodl se přestat kvůli nesouhlasu jeho přítelkyně Thei. Právě to přinutí Kaspara uzavřít s Joosepem „přátelství“. Šikana na Joosepa se stupňuje a Kaspar se ho snaží chránit, ale marně. Nakonec se stane terčem šikany i Kaspar.

B. Chlapci týrali dalšího spolužáka

28. března 2002 12:39

Kobylisy – Policie zjistila další případ vydírání v základní škole v Chabařovické ulici v Praze 8. Dva chlapci ve věku 12 a 13 let, kteří více než tři měsíce vydírali slabšího spolužáka kvůli cigaretám, si vybrali ve stejné škole další oběť. Tentokrát týrali slabšího spolužáka kvůli zkoušení u tabule. „Chlapci po spolužákovi požadovali rady při písemném i ústním zkoušení. Když odmítl, tak ho zbili,“ potvrdila iDNES policejní mluvčí Eva Miklíková.

Chlapci podle mluvčí svému spolužákovi také přikázali, že musí sedět v lavici s novým žákem. „Poněvadž se ale vzpíral, několikrát jej zbili,“ řekla Miklíková.

Tyto metody kluci praktikovali od prosince loňského roku do konce ledna roku letošního. Kriminálníisté však museli tuto kauzu odložit, protože pachatelům ještě nebylo patnáct let, a tudíž jsou trestně nepostížitelní.¹

C. Neonacisté napadli německého turistu, protože je Žid

Praha, 12. 11. 2008 20:38 (ROME A)

Policisté obvinili tři mladíky, které podezírají z toho, že v úterý v 20:45 napadli v pražské Široké ulici německy hovořícího muže. ČTK to dnes řekl mluvčí pražské policie Tomáš Hulan s tím, že útočníci byli zřejmě příznivci neonacistického hnutí. Dvaapadesátiletý napadený byl podle informací ČTK židovského vyznání, o kterém podle Hulana vypovídalo i jeho oblečení. „Napadli ho nejprve hlasitým pokřikováním, hanlivým vůči jeho vyznání,“ řekl mluvčí. Následoval prý fyzický útok pomocí dlažebních kostek, které si přinesli s sebou. Jedna z kostek

1 http://zpravy.idnes.cz/chlapci-tyrali-dalsiho-spoluzaka-dqn/domaci.aspx?c=A020327_120501_praha_krimi_ton

napadeného zasáhla do nohy, útočníci jej prý poté ještě koplí. Muž se pak podle Hulana snažil nalézt pomoc v místní restauraci, před níž se incident odehrál.²

D. Setkání homosexuálů v Bratislavě napadli neonacisté

22. května 2010 15:57

Bratislava – Pochod gayů a lesbiček plánovaný v centru Bratislavy se neuskutečnil. Demonstraci totiž napadli kolem poledne neonacisté. Organizátoři celou akci nakonec zrušili s vysvětlením, že policie nedokáže zabezpečit pořádek.

Na bratislavském náměstí se stovka neonacistů několikrát pokusila asi pětistovku demonstrantů napadnout, házeli na ně vejce a kameny, vybuchoval slzný plyn.

Okolo třetí hodiny odpolední se situace na náměstí uklidnila, neonacisté nicméně stále postávali v blízkosti akce.³

E. Soud opět řešil případ rasistů, kteří v Havířově málem umlátili romského mladíka

Ostrava, Havířov, 9. 2. 2012 17:15

Krajský soud v Ostravě se znovu zabýval případem skupiny rasistů, kteří podle obžaloby v roce 2008 v Havířově napadli několik lidí. Ostravský soud před rokem za rasisticky motivované těžké ublížení na zdraví třem z osmi obžalovaných uložil nepodmíněné a třem podmíněné tresty a dva muže obvinění zprostil.

V noci 8. listopadu 2008 vyrazila větší skupina rasistických násilníků do havířovských ulic „po předchozí domluvě a se záměrem napadat kolemjdoucí Romy“, jak zní obžaloba. Mladíci, ozbrojení a maskovaní kuklami, honili nejméně pět mladých Romů. V havířovské čtvrti Šumbark po krátkém pronásledování strhli jednoho z nich, tehdy šestnáctiletého J. H. k zemi, zbili ho a surově ho kopali, zejména do hlavy, čímž mu způsobili těžká zranění ohrožující jeho život. K nitrolebnímu poranění nevedly jen kopy útočníků, ale i to, že při mlácení používali kovový klíč a teleskopický obušek.⁴

F. Vesna, romská žena, vypráví svůj příběh

„Uviděla jsem nabídku pracovního místa prodavačky ve výloze obchodu s oděvy. Chtěli někoho ve věku 18 až 23 let. Je mi 19, a tak jsem vešla dovnitř a optala se manažerky na místo. Řekla mi, abych přišla za dva dny, protože ještě nemají dostatečný počet uchazečů.“

2 <http://www.romea.cz/cz/zpravy/neonaciste-napadli-nemeckeho-turistu-protoze-je-zid>

3 http://www.lidovky.cz/setkani-homosexualu-v-bratislave-napadli-neonaciste-pcv-/zpravy-svet.aspx?c=A100522_155757_ln_zahranici_kim

4 <http://www.romea.cz/cz/zpravy/soud-opet-resil-pripad-rasistu-kteri-v-havirove-malem-umlacili-romskeho-mladika>

Vrátila jsem se dvakrát a vždy mi řekli totéž. O necelý týden později jsem se vrátila do obchodu. Ve výloze byla stále ta nabídka volného místa. Manažerka byla zaneprázdněná a nemohla mě přijmout, ale bylo mi řečeno, že je volné místo obsazeno.

Jakmile jsem odešla z obchodu, byla jsem tak znechucená, že jsem požádala kamarádku, která není Romka, zda by se po místě nemohla optat. Když vyšla ven, řekla, že byla pozvána na pondělí na pohovor.“

Prevence kybergroomingu a kyberšikany

Autoři

Jitka Wailguny, Ondřej Raška

Úvod

Výchozí úvaha

I dnes se stále najdou lidé, kteří by počítače a internet zakázali. Důvodů, které používají jeho odpůrci, je celá řada, ať už jsou pravdivé či nikoli. Jako hlavní by se daly identifikovat následující:

- A. Mládež méně čte a internet ji od této samostatně edukační kratochvíle odrazuje.
- B. Nízká kontrola aktivit osob na internetu.
- C. Značný obsah internetu činí pornografie.
- D. Zvyšující se procento času, které mladí lidé tráví u počítače místo venku.

Filozofickou otázku ohledně pokroku už tito kritici však příliš neřeší. Dnes už i velcí odpůrci vnímají informační a komunikační technologie (dále jen ICT) minimálně jako negativní, přesto nepostradatelnou složku dnešního světa. Hlavně z hlediska půdy školy a vzdělávacích institucí dnes řešíme následující otázky:

1. Jak moc ICT implementovat do výuky?
2. Jak si mají pedagogové osvojit klíčové kompetence pro výuku ICT?
3. Jak ICT využít ke svým cílům?

Není to málo? Nechybí nám tam jedna podstatná otázka? Dovolím si malou analogii s ohněm. Je sice hezké, že vím, jak oheň udržovat a jak si na něm uvařit. Ale měl bych také vědět, že si s ním mohu podpálit dům a co dělat, aby se tak nestalo.

Rozvoj informačních technologií v prostředí školy a podpora vzdělávání využívající ICT

ICT se vyvíjejí stále rychlejším tempem a ve vyspělých zemích dnes už opravdu nenajdeme mnoho luddistů, kteří by chtěli ničit stroje a zastavit pokrok. Vliv internetu a technologií na náš život za poslední dekádu enormně vzrostl. Před deseti lety jsem byl jeden z mála v naší třicetičlenné třídě na gymnáziu, kdo byl vybaven internetovým připojením a jeho rychlost (28 kb/s) by dnešním uživatelům připadala jako špatný vtip. V roce 2000 byl v Čechách počet osobních počítačů na sto domácností 21,4, v roce 2008 už to bylo 63,9. Ještě výraznějším fenoménem se pro nás staly mobilní telefony (které jsou v dnešní době už téměř všechny vybaveny přístupem k internetu). Počet účastníků mobilních sítí na 100 obyvatel byl v roce 2000 42,3, v roce 2008 se zvětšil více než trojnásobně na 132,0 (Krejčí, 2012).

Trend je tedy jednoznačně nastaven a zavrňovat ICT jak obecně, tak ve vzdělávání by bylo velmi krátkozraké. Mladé lidi očividně práce s počítačem baví, takže proč toho nevyužít. A využívat se toho zcela jistě bude, kupříkladu mezinárodní výzkum STEPS, který byl prováděn od ledna 2008 do června 2009 ve všech státech Evropské unie a taktéž v Norsku, Lichtenštejnsku a na Islandu, nám prezentuje takovéto závěry:

„Technologická a síťová podpora výuky v evropských školách má rostoucí tendenci, využívání ICT v ZŠ se pozitivně odráží ve výsledcích vzdělávání, evropští učitelé mají k ICT kladný vztah, digitální kompetence pedagogů je vhodné systematicky rozvíjet, implementace ICT do výuky by měla být součástí vzdělávací politiky“ (Tocháček, 2012).

Rizika používání ICT dětmi

Svět dokáže být občas velmi zlé místo a život je k vám málokdy fér. Toto si na určité úrovni uvědomuje skoro každý člověk. Bohužel není důvod, proč by virtuální svět a virtuální život měly fungovat jinak. Dá se dokonce říci, že opak je pravdou. Virtuální prostředí je mnohem anonymnější, a proto je v něm daleko jednodušší lhat. V této úvaze bych rád představil dva velké problémy pro děti a dospívající. Jsou jimi kybergrooming a kyberšikana.

Kyberšikana

Jde přesně o to, co se dá odvodit z názvu, o šikanování v kyberprostoru. Útočníky i oběťmi jsou většinou děti a mládež. Kyberšikana je většinou

pokračováním šikany z reálného světa. Útočník a oběť se zpravidla znají, v drtivé většině případů jsou ze stejné třídy nebo alespoň školy.

S rozvojem ITC fenomén kyberšikany roste. Kyberprostor totiž poskytuje útočníkovi oproti realitě několik výhod: anonymita, smazávání rozdílů (hlavně těch fyzických) a určité odosobnění (které může značně zmírňovat možné výčitky a pocit viny).

Kyberšikana může začínat na první pohled relativně neškodným obtěžováním přes různé komunikační kanály (e-mail, sms, instant messengery, sociální sítě) a může končit i případy, kdy útočník vytvoří o oběti kompletní celou zesměšňující stránku.

Kybergrooming

Kybergrooming je ještě o stupeň závažnější a nebezpečnější problém než kyberšikana, je to novodobá manifestace starého jevu. Manifestace, která se projevila právě díky rozvoji ICT, bují zejména na sociálních sítích a v prostředí instant messengeru. V tomto případě jsou oběťmi kybergroomingu nejčastěji děti v rozmezí 11–17 let (Kopecký, 2012). Takzvaní kybergroomeři jsou většinou sexuální devianti. Tito útočníci si nejprve vytvoří falešnou identitu pro dané prostředí, ve kterém operují (např. Facebook). Tato identita může fungovat různě, útočník se může vydávat za vrstevníka možné oběti, za pracovníka firmy, který nabízí dárky (mobilní operátoři), za autoritu, která chce pomoci. Útočník má zpravidla několik takových identit, pro případy neúspěchů, z kterých se učí. Dalším krokem je tedy navazování kontaktů s oběťmi. Poté následuje prohlubování kontaktu, navazování vztahu, získávání důvěry, získávání osobních a kompromitujících údajů. Poslední fází je převedení virtuálního kontaktu v osobní setkání (na základě získané důvěry, nebo vydírání). Nemusí k tomu dojít hned na prvním setkání, ale dříve či později většinou dojde k sexuálnímu zneužití oběti, přičemž kybergroomeři jsou velmi vytrvalí a mohou s obětí strávit několik měsíců, než dojde k útoku v reálném světě (Tocháček, 2012).

Prevence

Autoři článků o kyberšikaně a kybergroomingu mají pravdu v tom, že velkým problémem naší společnosti je nedostatečná prevence proti těmto jevům. Tuto prevenci by mohli poskytovat rodiče, ti jsou bohužel ale ve většině případů v oblasti ICT daleko méně gramotní než jejich děti, mají daleko menší povědomí o všech vymoženostech, které virtuální svět nabízí. Děti na druhou stranu disponují schopnostmi pro pohyb ve virtuálním světě, také ovšem disponují dětskou naivitou, a proto se dokážou daleko hůře chránit před nebezpečími.

V oblasti prevence má ideální příležitost zazářit škola. Příležitost, kterou zahazuje a ignoruje. Přece nejde jen o to, aby se děti v hodinách informatiky

naučit napsat si textový dokument, používat internetový prohlížeč a umět si založit e-mail. Vlastně se tato prevence vůbec nemusí týkat hodin informatiky, jde v první řadě o rozvoj kritického myšlení ve vztahu k ICT. Sociálně patologické jevy, to už nejsou jen témata závislostí a sexuálních aktivit. Děti by se měly dozvědět o tom, jaká nebezpečí je mohou potkat na internetu, a měly by se to dozvědět dříve a jinak než na jedné hodině vmáčknuté v deváté třídě do osnov někde mezi drogy a sexuálně přenosné choroby.

Cílová skupina

Děti ve věku od 15 do 16 let, 2. stupeň základní školy

Podrobný popis, metodika práce

Motivace:

Vzdělávání formou hry a vlastních prožitků. Protože hra probíhá prostřednictvím počítače, je už toto prostředí samo o sobě více motivující než sezení ve školních lavicích. Jedná se o virtuální hru stojící na podobných principech jako hra Mafie (více na <http://brno.podsveti.cz/>), která již několik let probíhá v Brně.

Za aktivní účast budou hráči o týden později uvolněni z hodiny českého jazyka. Výherce získá sladkou odměnu.

Příprava:

Vytvořili jsme hru, která simuluje prostředí internetu. Žáci se touto cestou seznámí s možnými důsledky svého jednání a naučí se, jak předcházet krizovým situacím.

Cílem projektu je naučit žáky, jak hájit vlastní soukromí a obezřetněji nakládat s citlivými informacemi v místech, kde je vše evidováno a vše dohledatelné. Chceme poukázat na fakt, jak snadno se dnešní děti vzdávají osobních informací, které mohou být zneužitelné, ve vidině získání benefitů. Benefity, které hráči získají ve hře, jsou body, za jejichž počet budou na konci hry odměněni sladkostmi. Body jsou v tomto případě analogií se skutečným světem, kde jsou dětem nabízeny zejména věci jako kredity do mobilu, nový mobilní telefon, apod.

Tento projekt je rozdělen na 4 fáze:

- 1. fáze – dojednání spolupráce se serverem lidé.cz
- 2. fáze – setkání s žáky a vysvětlení pravidel hry
- 3. fáze – hra trvající jeden týden, žáci hrají ve volném čase přes internet ve spolupráci s organizátory
- 4. fáze – setkání s žáky, vyhodnocení hry a následná diskuze

Protože projekt pojednává o problémech internetu, ovlivňuje účastníky hlavně fakt, že největší část se odehrává právě skrze síť, z pohodlí vlastního domova a maximálně tak simuluje situace, kterým má předcházet. Abychom docílili osobní zkušenosti a prožitku u žáků, rozdělili jsme původní dvouhodinový seminář na dvě nezávislé hodiny, mezi kterými probíhá RPG online hra.

Cíle hry pro účastníky: Získat co nejvíce bodů.

Studenti si při hře uvědomí hodnotu informací, které o sobě sdělují na internetu, a možné důsledky, které z tohoto sdělování plynou.

Žáci si osvojí klíčové kompetence, jak nakládat s vlastními i cizími informacemi na internetu, a získají schopnost kritického myšlení při posuzování v případě komunikace a interakce s neznámými osobami na internetu.

Hra by měla naučit studenty vyšší opatrnosti a obezřetnosti při komunikaci po internetu.

Pravidla hry:

Před začátkem hry jsou všem účastníkům rozděleny fiktivní osobní informace. Aby se co nejvíce zachovala anonymita hráčů, byl pro to zvolen následující postup využívající právě ITC.

Počátek:

- Každý účastník dostal kontakt na organizátora (e-mail) a jednorázové potvrzovací heslo, které si vylosoval. (Příklad hesla: Cihla27, Jahoda18, Příborník02).
- Každý účastník si pak vytvořil fiktivní profil na serveru Seznam.cz (Příklad Mazlinka777, žena, 12 let, Vietnam)
- Z fiktivního profilu zaslal organizátorům e-mail obsahující jednorázové potvrzovací heslo a organizátor mu po ověření umožnil vstup do místnosti „Kyber hra“, která byla vytvořena pouze pro účely našeho programu.
- Výměnou za jednorázové heslo byl rovněž uživateli zaslán balíček „reálných“ informací o jeho osobě

Princip dvojí fiktivní identity hráčů:

Protože studenti znají své internetové přezdívky a e-maily, bylo zapotřebí, aby komunikovali z profilů, s nimiž se nikdy předtím nesetkali, čímž se dalo elegantně zabránit nepříjemným situacím, jako například:

V případě, že by se Jan Novák účastnil hry pod svým stabilním profilem, jeho spolužáci by okamžitě poznali, že je to on, a informace by z něj mohli získávat buďto násilnou šikanou v prostorách školy (mimo ni).

Pokud by byl Jan Novák neoblíbeným členem kolektivu, odmítli by s ním informace obchodovat a tímto by mu znemožnili vítězství ve hře.

Když Jan Novák používal ve hře namísto profilu JanNovak@internet.cz profil Mazlinka666@internet.cz, nikdo nemohl na první pohled určit, o jakého ze spolužáků se jedná, a tím odpadlo riziko diskriminace a šikany.

Druhá identita (tedy reálné informace) byla herní a museli jsme použít tuto variantu z důvodu nařízení Seznamu. Žádné informace a fotografie, které si hráči mezi sebou vyměňovali, se nesměly shodovat se skutečnými informacemi či fotografiemi žijících osob.

Příklad:

Informace z fiktivního profilu:

Jméno: Mazlinka777

Pohlaví: Žena

Věk: 12 let

Země původu: Vietnam

Reálné informace:

Jméno: Semiramis

Věk: 20

Adresa: Ječná 7

Telefon: AC3 756 6DT

Fotografie: modrý trojúhelník

Bonusová informace:

každý čtvrtek v 18:00 venčíš psa v parku

V místnosti:

- Každý účastník získal do začátku 100 bodů.
- Účastníci mezi sebou mohli obchodovat směňováním svých reálných informací.

Příklad obchodu:

Mazlinka666 to Moula01

Ahoy. Dám Ti 10 bodů, když mi řekneš svoje skutečný jméno.

Moula01 to Mazlinka666

Za jméno chci alespoň 15.

Mazlinka666 to Moula01

Co kdybych Ti dala 5 bodů a k tomu Telefon Huberta88?

Moula01 to Mazlinka666

To beru. Moje jméno je Trpaslík. Pošli číslo Huberta.

Mazlinka666 to Moula01

Hubertovo číslo je CD8998 102A

- Každá pravdivá reálná informace, kterou účastník získal, měla hodnotu 20 bodů, čímž navyšovala bodový objem účastníka.
- Účastníci si pravdivost zjištěných informací ověřovali u organizátora, buďto prostřednictvím e-mailu, nebo šepem v místnosti. Organizátor jim následně sdělil, zda nebyli obelháni.

Příklad ověřování:

Mazlinka666 to Organizátor

Moula01 mi napsal, že jeho jméno je Trpaslík. Je to pravda?

Organizátor to Mazlinka666

Zdravím Mazlinko. Nabídla jsi mu za to nějaké body?

Mazlinka666 to Organizátor

Ano. 5 bodů.

Organizátor to Mazlinka666

Moula01 je skutečně Trpaslík. Tvůj kredit činí: $100 - 5 = 95$ bodů + 20 za pravdivou informaci, tedy celkem 115 bodů. Gratuluji.

Organizátor to Moula01

Je pravda, že Ti Mazlinka666 dala 5 bodů výměnou za Tvé jméno?

Moula01 to Organizátor

Ano. Patří číslo CD8998 102A Hubertovi88?

Organizátor to Moula01

Nikoliv. Takové číslo Hubert nemá. Tvůj stávající kredit je $100 + 5$ bodů, které jsi získal od Mazlinky666. Celkem máš tedy 105 bodů.

(Pokud jsou získané informace pravdivé, organizátor přičítá k jejich účtu patřičný počet bodů (hodnota informace). Pokud pravdivé nejsou, Organizátor uvědomí o tomto faktu tazatele, neboť ve skutečném životě by byla možnost si určitá data ověřit. (Zavolat na telefonní číslo, podívat se do zlatých stránek apod.) Za předpokladu, že tazatel za informaci (ať už pravdivou či nikoli) nabídl druhé straně určitý bodový obnos (dám Ti 10 bodů, když mi řekneš jméno) je tato hodnota organizátorem automaticky odečtena z jeho bodového základu. Transakce organizátor ověřuje vždy u obou zainteresovaných hráčů.

- Za předpokladu, že se výměna informací uskuteční v prostorách školy (žáci si to řeknou o přestávce mezi sebou), je tato transakce platná v okamžiku uvědomění organizátora viz výše. (S takovýmto přístupem by však žáci ztratili svou anonymitu, což je ve hře jejich největší výhoda. Zpětně můžeme prohlásit, že ze skupinky studentů, kteří se hry účastnili, nikdo nebyl tak hloupý, aby něco podobného udělal.)

Většina hráčů má v této části za cíl vhodně směřovat své osobní informace s ostatními a získávat za ně body. Ten, který získá nejvíce, je vítěz.

Agenti

Malá skupinka žáků, o jejichž existenci ostatní nevědí, která navozuje dojem skutečného světa a vztahují se na ni proto specifická pravidla. Fungují jako Mafie a mají možnost odstranit nepozorné hráče ze hry.

- Každý agent dostal do začátku účet s 500 body.
- Jejich úkolem bylo získat co možná největší počet „reálných“ informací o ostatních hráčích.

Za každou získanou informaci dostávají agenti body podle následujícího vzorce:

- První informace je za 50 bodů, druhá (u stejného člověka) za 100, třetí 200 atd.
- Pokud dva agenti nezávisle na sobě zjistí stejnou informaci o jedné osobě, je tato informace uveřejněna na chatu, díky čemuž ji majitel této informace už nemůže použít pro vlastní obohacení.
- Informace poskytované agenty jsou vždy pravdivé a vždy za 0 bodů, protože agenti umí výborně lhát. Protože agenti suplují v naší hře kybergroomery, jsou v lepším postavení než jejich oběti. Běžný kybergroomer má několik telefonních čísel a dává si dost záležet na tom, aby jeho oběti nezjistily jeho pravou identitu do doby, dokud není pozdě. Proto i naši agenti disponují možností sdělovat o sobě různé informace, které se nic netušícímu hráči jeví jako pravdivé. Ve skutečnosti se jedná o pasti. Hodnota informací je stanovena na 0 proto, neboť ani v běžném životě taková informace žádnou hodnotu nemá.
- Pokud agent získá kompletní informace o jednom hráči, tento je vyřazen ze hry.
- Agent je pouze škodič, a tedy nemůže být vítězem hry podle výše bodového zisku.

Organizátoři

- po celou dobu hry se účastní jako dohled
- ve hře si skrze ně mohou žáci ověřit pravdivost získaných informací

Průběh hry:

První setkání

Pondělí 11. června. V 8:00 bylo zahájeno setkání s dětmi na ZŠ Merhautova. Pro projekt nám byly přiděleny třídy 9. A, 9. B a 9. C. Věkový průměr žáků byl 15 let. Z celkových 29 studentů (celkový počet studentů 3 tříd, které

se měly projektu účastnit), se dostavilo 23. V diskuzi žáci uvedli, že na internetu každý tráví průměrně 3 hodiny denně, na sociálních sítích je jich 90 % a průměrně měli všichni zhruba 300 přátel. Z těchto 300 uvedených přátel, které měli na sociálních sítích, přitom osobně znali kolem 10 %.

Jedná se tedy přesně o skupinu žáků, kterou jsme chtěli oslovit a které se problematika kybergroomingu a kyberšikany pravděpodobně dotýká, aniž si toho jsou sami vědomi. Studentům byla losováním předána přístupová hesla a kontaktní adresy na organizátory. Hráči měli za povinnost odeslat hesla organizátorům z nově vytvořeného profilu, na který jim byl obratem zaslán e-mail s přístupovým heslem místnosti, odkaz na místnost a pravidla hry s herními informacemi.

Vlastní hra v průběhu týdne

Do stanovené doby se přihlásilo 13 lidí, hry se aktivně zúčastnilo 8. Mezi těmito osmi hráči se nacházeli dva agenti, kteří byli herně neaktivnější a získali největší množství informací. Většinu času, kdy probíhala hra, byl na chatu přítomen alespoň jeden z organizátorů, který pomáhal hráčům a dohlížel na správný průběh hry.

Nízkou účast si vysvětlujeme jednoduše. Vzhledem k tomu, že naše aktivita byla prezentována pod záštitou školy, vzbuzovala ve studentech nechuť už z principu. 15letí lidé nejeví zájem o povinnosti, které by jim měly zabírat jejich volný čas, ani za předpokladu, že se jedná o hru, která je svým systémem velmi podobná hrám, jimž se jinak běžně věnují, a která je svou koncepcí nastavena tak, aby využívala maximum zábavných prvků (počítač, internet, chat.) Předpokládáme, že kdyby se hra mohla odehrávat v hodinách informatiky, a ne ve volném čase, byla by účast vyšší, protože by byla povinná! V našem projektu jsme apelovali na dobrovolnost a chtěli jsme poučit zejména lidi, kteří o to sami měli zájem, což se nám podařilo.

V neděli 17. června v době ukončení hry se jednomu z agentů podařilo vyřadit jednoho hráče. V pondělí 18. června následovalo 2. setkání s žáky. Na toto jsme si vyžádali už pouze hrající. Rozhodli jsme se k tomuto přikročit po konzultaci s pedagogy a žáky. Ti sami odsouhlasili, že ostatní by neměli mnoho co přispět do diskuze a pouze by vyrušovali.

Druhé setkání

Na setkání byly vyhlášeny výsledky a odtajněny profily, pod kterými žáci hráli. Úvodem setkání jsme žákům pustili video z YouTube toho jména Drsněj rozchod v Praze (video bylo na žádost rodiny aktérů krátce poté staženo z YouTube), který se před několika měsíci objevil na internetu a krom pobavení milionu lidí s sebou přinesl i mnohem tragičtější dohru. Žáky jsme nechali diskutovat, zda tuší, jakým způsobem může podobná věc ovlivnit dnešního člověka, pokud se aktivně vyskytuje na nějaké sociální síti, i v jeho osobním životě. Pro jednoho každého z nich byla představa ponížení před

internetovou komunitou daleko horší než v případech osobní zkušenosti. Většina uvedla, že netuší, jak se šíří virálová videa, a po objasnění tohoto fenoménu uznali, že historie internetu je daleko více nesmazatelná, než jak si původně mysleli, a že v současné době budou mnohem opatrněji nakládat s informacemi, které o sobě budou na internetu šířit.

Dále jsme jim přečetli článek o sedmnáctileté Ashleigh Hall, která byla znásilněna a zavražděna kybergroomerem, protože uvěřila jeho lživému tvrzení, že je šestnáctiletý chlapec, a souhlasila s osobní schůzkou. Žáci uvedli, že ve spojitosti s hrou mají pro ně uvedené příklady o dost jiný význam, než jaký měly před hrou (video Drsněj rozchod v Praze viděli všichni už dříve). Uznali, že u některých hráčů sami do poslední chvíle netušili, s kým vlastně hovoří. Někteří se pak vidinou bodového zisku a touhou vyhrát tuto absurdní hru nechali unést natolik, že o sobě vyzradili mnoho zásadních informací. Jeden hráč dokonce tolik, že jej agent (pedofil, násilník, vrah) dokázal najít a vyřadit ze hry. Všichni nakonec dospěli k závěru, že je velmi snadné na internetu lhát, a důvěra, kterou vkládají v osoby, které znají pouze virtuálně, by měla být menší. Podle slov žáků byla hra zajímavá a poučná. Diskuzi užívali a většinou nebylo zapotřebí ani valného zásahu organizátorů. Ačkoli hra byla velmi neférová, neprojevíli s tímto sebemenší nesouhlas, vzhledem k tomu, že její pravidla do značné míry kopírovala reálné šíření informací na internetu. Naopak se jim způsob hraní a systém několika různých pravidel (pro hráče, pro agenty, pro organizátory) líbil. Dle jejich tvrzení dělal tuto hru zajímavější a živější.

Kritické zhodnocení

Nejhůře pravděpodobně dopadla kvantita hrajících žáků v samotném projektu. Ačkoliv jsme se jim snažili vyjít maximálně vstříc a nenudit je dlouhými přednáškami, zájem projevilo jen minimum lidí. Nepomohl ani příslib hmotné ceny pro vítěze, již byla pochutina (oříšky ve wasabi a oříšky v cukru).

Dále nebylo dostatečně podchyceno setkávání. Žáci měli svobodu a otevřenou místnost, do které mohli chodit dle vlastních časových možností. Pokud však v místnosti zrovna nebyl přítomen organizátor, neučinili tak. Jejich podvědomá potřeba přítomnosti jakési autority či dozoru tak převážila nad svobodným rozhodnutím si zahrát, i když organizátor nebyl přítomen. Ve dvou dnech se navíc projevila neuspořádanost jejich časového harmonogramu tím, že místnost sice navštívili všichni hrající, nikdy se tam však nesetkali.

Budoucí využití

Vedení ZŠ Merhautova se projekt líbil, v současnosti pracujeme na jeho zopakování a rozšíření v příštím školním roce. Letošní pokus bereme jako

určitý krok do tmy, do neprobádaných vod. S tím, že nastanou problémy, jsme počítali, a dokonce jsme doufali, že se nám dostane mnoho podnětů pro zlepšení. Hlavním bodem zlepšení bude bezesporu zvýšit motivaci žáků. Zatím nás napadla dvě řešení, která hodláme aplikovat. Prvním je vyšší počet organizátorů, který zajistí hladší průběh hry. Druhým je využití více serverů, než jen lidé.cz, a zadávání specifických úkolů, které budou časově limitované. Např.: „V pátek 28. 9. se připoj na fórum XY, do místnosti 1, najdi uživatele Pejsek007 a zjisti od něj jeho bydliště.“ Tyto úkoly by mohly přispět k jakési větší dobrodružnosti hry a k udržení pozornosti hráčů po dobu celého týdne.

Poděkování

Závěrem bychom rádi poděkovali Administrátorce působící na Lide.cz známé jako Mazlík666, za její obětavost a ochotu, s níž nám v rekordním čase zařídila pro „Kyber hru“ stálou místnost, kde se děti mohly scházet, a vyřídila ostatní náležitosti a povolení, kterých bylo zapotřebí pro snadný průběh této hry, sloužící pro prevenci kybergroomingu a kyberšikany, a bez nichž bychom tento projekt nemohli uskutečnit.

Dále bychom rádi poděkovali serveru Seznam.cz, který tuto hru posvětil a umožnil. Děkujeme též ředitelce ZŠ Merhautova za umožnění konání tohoto projektu na zmíněné škole, a také pedagogům ZŠ Merhautova, kteří byli velmi přívětiví a snažili se nám maximálně vyhovět v našich požadavcích při setkáních s žáky.

Náš dík patří též osmi statečným studentům, kteří se ve svém volném čase aktivně účastnili Kyber hry a dali nám pocit, že jsme to celé přece jen nedělali zbytečně.

Příloha

Do závěrečného hodnocení prosím odpovzte na tyto otázky:

1. Jaké byly tvé první dojmy a pocity z proběhlého projektu?

Smíšené. Mrzela nás nižší účast. Těšil nás zájem zúčastněných.

2. Šlo všechno podle tvého plánu? Pokud ne, proč ne?

Nešlo. Účast byla nižší, v důsledku dobrovolnosti. Přecenili jsme motivaci pro žáky devátých tříd, kteří už se viděli jednou nohou na střední škole a druhou nohou na prázdninách.

3. Realizoval bys příště projekt stejně? Pokud ne, co bys změnil?

Změnili bychom část roku pro deváté třídy. Obecně bychom také zapracovali na tom – jak projekt „prodat“, aby byl pro žáky zajímavější.

4. Byl projekt podle tebe přínosný pro žáky? Proč ano/ne? (Co si z projektu žáci odnesli?)

Pro žáky podle nás přínosný byl. Myslíme si, že si odnesli do budoucna větší obezřetnost ve virtuálním světě. Také si odnesli zjištění, že preventivní program v rámci školy může vypadat jinak, než jak jsou zvyklí.

5. Co nového ses dozvěděl/a o práci s cílovou skupinou?

Že je těžké se zavděčit a dostatečně motivovat.

6. Pro žáky bylo obtížné...?

Nemyslíme si, že by pro plně zapojené vyvstaly nějaké obtížnosti. Pravidla pochopili bez problémů a hra měla hladký průběh.

7. Pro tebe bylo nejvíce obtížné...?

Balancovat mezi statusem pedagogické autority a někoho, kdo je jim blíže a chce hodinu s nimi vést jinak, než jak je to na škole obvyklé.

8. Z projektu se ti nejvíce líbilo...?

Svoboda, jakou nám vedení školy poskytlo, herní nadšení a aktivita hráčů v chatovací místnosti.

9. Po skončení projektu ti vrtá hlavou...?

Jak jej udělat znovu a lépe.

10. Další komentáře...

Jsme rádi, že jsme si něco takového mohli vyzkoušet.

11

Předsudky rasismu

Autoři

Barbora Laňková, Dan Kresa, Martin Kern, Jan Kopic, Lukáš Bláha

Cílová skupina

Počet studentů/žáků: 26

Věk studentů/žáků: 6. třída, 12–13 let

Předmět (či název kurzu, ve kterém byla lekce realizovaná): Občanská výuka

Časový plán

Délka lekce: 100 min. + 10 min. přestávka

Termín a místo realizace

19. 4. 2013

Před lekcí

MOTIVACE	<p>1. <i>Proč je právě toto téma významné?</i> Jelikož je u nás s rasismem velký problém, stovky lidí nemají kladný vztah / odsuzují nějakou menšinu a přisuzují jí nějaké vlastnosti, které přejímá pomocí předsudků</p> <p>2. <i>Jak souvisí s tím, co jsem studenty už naučil/a a co budu učit?</i></p> <p>3. <i>Jaké příležitosti ke kritickému myšlení téma nabízí?</i> Zamyslet se nad vlastním pojetím předsudků, ujasnit si jasně, co je rasismus, jak se projevuje a co k němu patří</p>
CÍLE	<p>4. <i>Co konkrétního se studenti naučí a čemu porozumí?</i> Proč je rasistické a předsudkové chování špatné, díky poznání vlastních pocitů při simulaci odloučení z nějaké skupiny a přisouzením nějakých předsudků</p> <p>5. <i>Jak studenti naloží s tím, co se naučí či pochopí, k čemu konkrétně jim to bude?</i> Zamyslí se nad svým chováním vůči nejen rasově, ale i jinak odlišným lidem, naučí se přistupovat nestereotypně k menšinám/jiným rasám</p>
NEZBYTNÉ PŘEDCHOZÍ ZNALOSTI A DOVEDNOSTI	<p>6. <i>Co musí studenti předem vědět a umět, aby plánovaná hodina měla pro ně smysl?</i> Vědět, že existují menšiny / rasově odlišní lidé, a mít představu o tom, jak se k nim přistupuje</p>

Plánování vlastní lekce

ÚVOD: MOTIVACE/ EVOKACE (cca 25 minut)	<p>7. <i>Jak zjistím jejich dosavadní znalosti o tématu? (Jakou metodu použiji? Jak dlouho?)</i> Naše lekce začínala brainstormingem, otázka zněla: Co si představí pod pojmem rasismus, rasová diskriminace? (cca 5–10 minut) Pravidla byla zadána tak, že žáci vykřikovali, když bylo ticho, na pojem jsme se zeptali stylem: „A nepatří tam ještě tohle, a pokud ano, proč?“ Pravidla brainstormingu: Před započítím ještě jednou problém zopakovat. Mluvit by měl v jednom okamžiku pouze jeden. Po fázi vymyšlení přijde na řadu výběr nejlepších nápadů ze všech zapsaných. Zásady: Žádné hodnocení, Podpora uvolněné atmosféry, Všechno zapisovat. Dále jsme jako motivaci k tématu pustili 3 úryvky z filmu Crash, který pojednává o rasismu a projevech rasistického chování. Poté jsme rozebírali jednotlivé prvky, co se v úryvcích objevily, žáci sami označovali, které prvky jim přijdou jako rasistické projevy a proč. Videá byla: otec a dcera (muslimové) kupují zbraň a strhne se rasistická hádka (5 min.), dva černoši se baví v bělošské čtvrti o předsudcích (5 min.), policista staví auto za přestupek a zbytečně trápí pár jedoucí v autě, kvůli tomu, že jsou jiné barvy pleti (5 min.).</p>
--	--

**PRŮBĚH LEKCE:
UVĚDOMĚNÍ
SI VÝZNAMU
INFORMACÍ/
PŘEDÁNÍ
INFORMACÍ,
PROŽITKU**

8. *Jakým způsobem budou studenti zkoumat téma lekce, její obsah? (Jakou metodou? Jak dlouho?)*

- Téma lekce studenti zkoumali z vystřižených záběrů z filmu – studenti odpovídali a se zamýšleli nad chováním herců a zdůrazňovali špatné prvky (celé asi na 20–30 min.).
- **Španělé a Japonci** – Cíle: Studenti dokážou analyzovat stereotypy mezi příslušníky různých kultur, rozumí příčinám vzniku a funkci stereotypů v mezikulturních vztazích. Postup: studenti odpovídají na otázku, co si asi myslí Japonci o Evropanech a Španělé o Japoncích a co si oba národy mohou myslet o Češích. Poté se rozdá text (viz příloha), kde jsou vypsány stereotypní názory Španělů na Japonce a naopak. Na závěr je diskuze o tom, kde se stereotypy berou a jaké důsledky to může mít při práci a ve škole. Aktivita trvá něco přes 30 min., záleží na délce diskuze.
- **Tečkovaná** – cíle: kooperace, chápat význam skupinové identity. Postup: studentům jsou přilepeny na čelo barevné tečky (podle počtu), v naší skupině 4 barvy, a jeden student má barvu odlišnou od všech a je sám, kdo takto barevnou tečku má. Poté se seřadí do skupin podle barev, nesmí u toho mluvit ani ukazovat na stejné barvy jinde. Tato část jim šla skvěle, kooperace potichu byla ideální, seřazení byli během pár vteřin. Problém nastal u reflexe, kdy po otázce, jestli si nějaké „tečky“ neseme také jako lidé, na kterou diskuze nebyla problém, přišla otázka na žáka s osamocenou tečkou, a to jak se cítil jako osamocený, na to odpověděl, že normálně, že je zvyklý. Na to jsme úplně nevěděli jak zareagovat, tak jsme pouze řekli, že právě to by v něm mělo vyvolat pocit smutku z toho, že „nikam“ nepatří. Pak jsme se dále bavili o problému zapadání do společnosti, právě kvůli stereotypům, které se k tečkám pojí (15–20 min.).

ZÁVĚR: REFLEXE	<p>9. <i>Jak povedu studenty k tomu, aby uvažovali o tom, co nového se dozvěděli, co jim lekce přinesla? (Jakou metodou? Jak dlouho?) K jakým závěrům bychom na konci hodiny měli dospět?</i></p> <p>Závěrem jsme zařadili shrnutí a diskuzi na naše téma: Znova jsme si připomněli problematiku stereotypů a predsudků, pobavili jsme se, v návaznosti na scénku z filmu Crash, kde u muslimského zákazníka prodavač automaticky předpokládá, že je terorista, o problematice islamofobie a xenofobie celkově – vysvětlili jsme tyto dva pojmy, lépe řečeno, že islamofobie je novým pojmem a spadá do xenofobie, jako chorobný strach z cizí rasy, v tomto případě muslimů, termín islamofobie jsme přímo nepoužili. Co ji způsobuje a jak by se člověk měl zamyslet nad tím, co čerpá například z médií. Vycházeli jsme právě ze scénky z filmu a kladli jsme otázky vzhledem k ní. V té scéně se prodavač ohání slovy: „Sám nenalétávám s letadly na vaše chýše a neupaluju vaše kamarády“ – čímž degraduje muslimy a argumentuje situacemi kolem 11. 9. a zahání je do extrému. Otázka, kterou jsme položili, byla: jestli si všímají zpráv o jiných kulturách a toho, jak jsou formulovány, co se jim případně nelíbí, a odpovědí bylo, že spíše o Romech. Reflexe jsme řadili po každé aktivitě, takže konečná reflexe byla krátkým shrnutím.</p>
---------------------------	--

Příloha

Text k aktivitě Španělé a Japonci:

Fakt, že mezi zvyky Japonců a Španělů existují rozdíly, je sotva překvapivý, vezmeme-li v úvahu rozdíly v historickém vývoji a obrovskou vzdálenost, která je od sebe dělí. Ale co se stane, musí-li spolu pracovat? Jak se vidí navzájem? Představitel japonské firmy, sídlící ve Španělsku (která zaměstnává Japonce i Španěly) měl nápad uskutečnit transkulturní výzkum ve skupinách pracovníků obou národností.

S výsledky se můžete seznámit:

Co říkají Španělé o Japoncích:

- Nikdy nevíte, na co se dívají.
- Dívky si zakrývají obličej, když se usmívají.
- Práce jim přináší štěstí.
- Mluví jednoslabičně.
- Nikdy neříkají dobrý den (nikdy nezdraví).
- Jsou malí a nikdy neuhádnete jejich věk.
- Nikdy neříkají ne a sotva kdy řeknou ano. Většinou říkají „ano, ale“.
- Usínají na schůzích.

- Jsou absolutně logičtí: Když se zeptáte „Vy nemáte cigaretu, že ne?“, odpoví „ano“, což znamená „ne“.
- Jsou pomalí v poskytování informací, ale velice netrpěliví, když nějakou chtějí.

Co říkají Japonci o Španělech:

- Dívají se vám přímo do očí.
- Dívky se líčí v autě.
- Stydí se přiznat, že je práce baví.
- Hodně mluví. Vypadá to, jako by se pořád hádali.
- Pořád se zdraví.
- Mají chlupy na ruce a nohou, muži i na prsou.
- To, co říkají, má zřídka souvislost s tím, co dělají.
- Jsou schopni jít do práce, i když byli celou noc venku za zábavou.
- Jejich povaha je rozporuplná: klidně stojí ve frontě v obchodě, ale na ulici vás porazí.
- Nikdy nic nevysvětlí, když dojde ke zpoždění v plánech, ale jsou schopni půlhodinu vysvětlovat něco, co by Japonci zabralo pět vteřin – většinou, když jste se jich na nic neptali.

Reflexe po lekci

1. Jaké byly Vaše první dojmy a pocity z proběhlé lekce?

Rozhodně jsme pochybovali o přínosu lekce, protože jsme lekci koncipovali (neodhadl jsem, při vybírání klipů, že například díky titulům si z toho ti šestáci tolik neodnesou) spíše pro starší žáky, což rozhodně způsobila videa na začátku lekce, která byla náročnější na pochopení.

2. Šlo všechno podle plánu? Pokud ne, proč ne?

Ano, jediný problém byl v motivaci celé třídy. Většina byla nějak aktivní, ale našlo se i dost dětí, které byly pasivní.

3. Udělali byste příště lekci na dané téma stejně? Pokud ne, co byste změnili?

Ano, ale pro starší žáky, tak 14–17 let. Pokud bychom měli lekci opakovat ve věkově stejné skupině, určitě by bylo třeba některé prvky vypustit, zařadit víc aktivizačních prvků.

4. Byla hodina podle Vás přínosná pro studenty? Proč ano/ne? (Co si z hodiny studenti odnesli?)

Přínosná byla pouze pro některé žáky, hodně žáků se účastnilo pouze pasivně a ani se na ně nedostalo při reflexi na konci. Hodně žáků si ale, soudě podle jejich nadšení, lekci užilo a zamyslelo se nad svým vlastním přístupem k rasově rozdílným lidem.

5. Pro žáky/studenty bylo obtížné:

Pochopit prvky z videí (stíhat titulky), při hře Tečkovaná pochopit význam teček (muselo se zpětně vysvětlit)

6. Pro Vás bylo nejvíce obtížné:

Spolupráce, motivace celé třídy (bohužel se nám nepodařilo motivovat úplně všechny)

7. Z hodiny se Vám nejvíce líbilo:

Paradoxně scény z filmu Crash, aktivita Španělé a Japonci a Tečkovaná.

8. Po skončení hodiny Vám vrtalo hlavou:

Kolik si z lekce žáci odnesli.

12

Předsudky

Autoři

Karolína Izabela Benczeová, Kristýna Mariáková, Lenka Trnková

Cílová skupina

Počet studentů/žáků: 9

Věk studentů/žáků: 6.–9. třída

Předmět (či název kurzu, ve kterém byla lekce realizovaná): Multikulturní výchova

Časový plán

Délka lekce: 90 minut

Termín a místo realizace

16. 5. 2013, Základní škola pro sluchově postižené, Brno-Řečkovice

Před lekcí

MOTIVACE	<p>1. <i>Proč je právě toto téma významné?</i> V naší společnosti žije hodně různých skupin, vůči kterým jsou zavedeny předsudky a stereotypy. K některým jsme vychováni od mala v rodině.</p> <p>2. <i>Jak souvisí s tím, co jsem studenty už naučil/a a co budu učit?</i> Lekce na téma předsudky je důležitá proto, aby se člověk orientoval v situaci a aby poznal ve svém chování, jestli i on má nějaké předsudky a zda se to dá změnit.</p> <p>3. <i>Jaké příležitosti ke kritickému myšlení téma nabízí?</i> Vidím člověka – zaujal mě nebo mě nezaujal? Proč? Už i toto je předsudek, že soudím člověka, kterého ani neznám. A je důležité se zamyslet nad tím, proč to dělám.</p>
CÍLE	<p>4. <i>Co konkrétního se studenti naučí a čemu porozumí?</i> Studenti se naučí rozeznat a pojmenovat stereotyp, předsudek, diskriminaci, rasismus a xenofobii.</p> <p>5. <i>Jak studenti naloží s tím, co se naučí či pochopí, k čemu konkrétně jim to bude?</i> Studenti by si měli uvědomit různé druhy předsudků a mělo by jim to napomoci vnímat osobní i skupinové předsudky k ostatním lidem a minoritám.</p>
NEZBYTNÉ PŘEDCHOZÍ ZNALOSTI A DOVEDNOSTI	<p>6. <i>Co musí studenti předem vědět a umět, aby plánovaná hodina měla pro ně smysl?</i> Konkrétní předchozí znalosti nejsou žádné. Každý žák má na téma určitý svůj prekoncept a ten je pro nás důležitý. Prekoncepty žák získává v průběhu školní docházky, například z rodinné výchovy. Je to jakýsi jeho předsudek, osobní názor, opírající se o intuici nebo zkušenost související s daným tématem. Chceme tyto prekoncepty uspořádat a uvést na pravou míru.</p>

Plánování vlastní lekce

ÚVOD: MOTIVACE/ EVOKACE (cca 20 minut)	<p>7. <i>Jak zjistím jejich dosavadní znalosti o tématu? (Jakou metodu použiji? Jak dlouho?)</i></p> <p>Na začátek se celé skupině představíme, řekneme, odkud jsme a proč jsme tady. Rozdáme lístečky, na které si napíšeme jména (respektive přezdívky) a které nalepíme na viditelné místo. Kolečko představování začnou lektori, řeknou své jméno a přídavné jméno, které je vystihuje – např. „Léňa hodná“. Kromě toho nám děti sdělí, jaké sluchové postižení mají (zda preferují mluvenou češtinu, nebo znakový jazyk) a ukážou rukou, jak se dneska cítí. Ruka nahoře znamená nejlépe, ruka na středu znamená normálně a ruka dole znamená špatně.</p> <p>Po představení se stanoví pravidla. Máme připraveno pět pravidel, která jak my, tak žáci budou během lekce dodržovat, a dáme jim prostor domyslet si svá vlastní pravidla, pokud jim tam nějaká budou chybět. To proto, aby si uvědomili, že jsme si ve třídě všichni rovni. Představení a stanovení pravidel je cca na 15 minut.</p> <p>Po úvodní aktivitě bude následovat videospot s názvem „Samožejmí cizinci“ v délce 1 minuta (http://www.youtube.com/watch?v=UmWLR8KkkIQ). Videospot stáhneme a pro žáky otitulujeme. Po zhlédnutí videa se budeme žáků ptát, jaké to u nich vyvolalo pocity a co si o tom videu myslí.</p>
PRŮBĚH LEKCE: UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ / PŘEDÁNÍ INFORMACÍ, PROŽITKU (cca 55 min.)	<p>8. <i>Jakým způsobem budou studenti zkoumat téma lekce, její obsah? (Jakou metodu? Jak dlouho?)</i></p> <p>Po stanovení pravidel přijde první aktivita, při které chceme zjistit, jestli žáci už někdy slyšeli pojem předsudek a co se jim vybaví při tomto slově. Cílem této aktivity je tedy seznámit je s pojmem „předsudek“. Třída se rozdělí na 2 skupiny a každý dostane fixy a papír. Doprostřed do kroužku napíšeme slovo „PŘEDSUDEK“ a k němu budou napojovat slova, pojmy nebo věty, které je budou napadat. Tato aktivita se nazývá MYŠLENKOVÁ MAPA a je na 20 minut.</p> <p>Po skončení se práce obou skupin vystaví, tak aby si je žáci mohli prohlédnout, a pokud se k tomu chtějí vyjádřit, dostanou prostor. Poté přejdeme na vysvětlení teorie, tedy jednotlivých pojmů – stereotyp, předsudek, diskriminace, rasismus a xenofobie. Výklad bude podpořen prezentací a pracovním listem. V průběhu teorie jsou žáci opět aktivní – musí zapisovat do pracovních listů hesla do prázdných políček v textu. Výklad je na 15 minut. Po výkladu následuje videospot „Smažme své předsudky“ o délce 1 minuta (http://www.youtube.com/watch?v=l5b2X2-yubc). Videospot stáhneme a pro žáky otitulujeme. Videospot je bez dalších komentářů a diskuze. Následuje pauza – 5 minut. Po pauze přijde na řadu aktivita „Druhy předsudků“, kdy žáci mají v pracovním listě uvedené jednotlivé druhy předsudků, které si nejprve společně projdeme a poté ke každému z nich napíšeme, co se jim vybaví u každého druhu např. nějaké situace nebo co se často mezi lidmi říká. Aktivita je na 20 minut.</p>

**ZÁVĚR:
REFLEXE**
(cca 15 min.)

9. *Jak povedu studenty k tomu, aby uvažovali o tom, co nového se dozvěděli, co jim lekce přinesla? (Jakou metodou? Jak dlouho?) K jakým závěrům bychom na konci hodiny měli dospět?* Na konci hodiny budeme chtít od žáků zpětnou vazbu, tedy názor na to, jak hodnotí naši lekci, zda se jim líbila nebo nelíbila a co konkrétně. Každému žákovi dáme papírek, na který anonymně napíše, co se mu líbilo, co se mu nelíbilo nebo jaký má pocit z toho, co se dozvěděl. Poté se složené papírky hodí do sáčku, zamíchají se a potom si každý žák vytáhne jeden papírek (nesmí svůj) a přečte, co je na něm napsáno. Na konci poděkujeme za spoluúčast a pozornost a rozloučíme se (cca 15 minut).

Reflexe po lekci

1. Jaké byly Vaše první dojmy a pocity z proběhlé lekce?

Věřily jsme, že se nám podaří držet se osnov a splnit vše, co jsme připravily. Lekce ale šíleně utekla a my jsme tak nestihly zrealizovat jednu zajímavou aktivitu⁵. Samotná příprava lekce byla pro nás poměrně náročná, proto nám udělalo nesmírnou radost, že ji žáci patřičně ocenili. Byli ochotní, spolupracovali, snažili se nám vyjít vstříc a pomáhat i svým spolužákům. Byly jsme rády, že jsme zvládly vyrovnat komunikační bariéry a tím tak dokázaly lekci zrealizovat bez přítomnosti paní učitelky coby tlumočnice.

2. Šlo všechno podle plánu? Pokud ne, proč ne?

Na začátku nás trochu zklamala technika, ale všechno se vyřešilo. Z naplánovaných aktivit jsme musely jednu vynechat, protože jsme potřebovaly k uskutečnění předchozích aktivit více času, než jsme plánovaly. A také bylo nevýhodné, že jsme neměly k dispozici paní učitelku, která by překládala, jak bylo původně domluveno. Takhle to bylo hodně stresující pro Kristu, která musela překládat a zároveň se držet osnovy a komunikovat ještě s námi. Ale zvládla to na výbornou.

3. Udělali byste příště lekci na dané téma stejně? Pokud ne, co byste změnili?

Osnova i aktivity byly dobře navrženy, pouze pro žáky se sluchovým postižením to bylo hodně těžké téma. I když jsme se snažily o co nejjednodušší výklad a všechno jim co nejvíce vysvětlit.

5 Aktivita „Já stojím zde“ (barometr předsudků) – vyučující napíše na 3 listy papíru „Souhlasím“, „Nesouhlasím“, „Nevím / Je mi to jedno“ a rozmístí je po zdech třídy tak, aby u nich žáci mohli stát. Vyučující řekne tvrzení, např. „Když vidím na ulici Araba, raději přeju na druhou stranu“, a žáci se postaví k papíru, který nejlépe vystihuje jejich postoj. Učitel postupně přečte všechny výroky, po každém se žáci rozmístí k papírům. Po každém výroku vybere vyučující zástupce názorových skupin a zeptá se, proč reagovali právě takto. Žáci vysvětlují svůj postoj. Navazuje diskuze s cílem ukázat, že třída není homogenní skupina a její členové mají odlišné postoje. Každý má své předsudky.

4. Byla hodina podle Vás přínosná pro studenty? Proč ano/ne? (Co si z hodiny studenti odnesli?)

Myslíme si, že lekce pro studenty přínosná byla. Dozvěděli se něco nového, pobavili se, uvolnili se.

5. Pro žáky/studenty bylo obtížné:

Porozumět správně tématu lekce. Ve třídě byla také neslyšící Mongolka, která má problém jak s českým, tak i se znakovým jazykem. Bylo tedy pro ni obtížné pochopit náš multikulturní projekt.

6. Pro Vás bylo nejméně obtížné:

Sjednotit se spolu a s překladem. Celkově bylo náročné rozpoutat diskusi na toto téma, protože žáci většinu termínů neznali. Zpočátku byl také problém namotivovat žáky k tomu, aby projevili svůj názor.

7. Z hodiny se Vám nejméně líbilo:

Uvolněnost žáků a komunikace s nimi. Mile nás překvapila pozitivní zpětná vazba.

8. Po skončení hodiny Vám vrtalo hlavou:

Jestli si opravdu z té lekce něco odnesli.

9. Další komentáře:

Bohužel komunikace s paní ředitelkou vážla a celkově z její strany bylo vše zmatené, ale zvládl jsme to.

Příloha

Pracovní list

1. Uvítání, představení se v kruhu

- Napiš na štítek křestní jméno + přídavné jméno, které tě vystihuje
 - o *Příklad: Honzík veselý*
 - o Štítek nalep viditelně na tričko
- Diskuze: Jak se dnes máš? Jak se cítíš?
 - o Ukaž pomocí ruky nahoře – J „nejlépe“, střed – K „normálně“, dole – L „nic moc“

2. Stanovení pravidel pro spolupráci

Stanovená pravidla od nás

1. Mluví jen jeden.
2. Respektuj názor druhého.
3. Žádná odpověď není špatná.

4. Když něčemu nerozumíš, neboj se zeptat.
 5. Oslovujeme se přezdívkami.
- Můžeš sám vymyslet nějaké pravidlo

3. Aktivita – „Co je to předsudek“

- Skupinová aktivita
- Vytvoření myšlenkové mapy
- Co se vám vybaví, když se řekne předsudek?
 - Proti komu je možné mít předsudek?
 - Je předsudek negativní, nebo pozitivní?
- Galerie – skupinky vyvěsí své myšlenkové mapy
- Skupinky si vzájemně prohlédnou myšlenkové mapy

4. Vysvětlení pojmů

STEREOTYP

- je to názor o lidech nebo o _____
 - vzniká na základě zjednodušení, přehánění nebo měnění pravdy
 - je těžké ho měnit
- pozitivní stereotyp: („Člověk, který nosí brýle, je chytrý.“)
- negativní stereotyp à la **PŘEDSUDEK**

PŘEDSUDEK

- dávání vlastností lidem dopředu, i když je neznáme
 - _____ hodnocení
 - vyjadřuje negativní vztah
- příklad předsudku: „Ženy neumí řídit auto.“

DISKRIMINACE

- projev _____ vůči druhým
- odlišné chování k druhým kvůli jejich příslušnosti k určité skupině

RASISMUS

- _____ k lidem určité rasy
- projevy (utlačování apod.)

XENOFOBIE

- odpor, nepřátelství, strach, nedůvěra ke všemu _____

5. Druhy předsudků

☑ *Jaký se ti vybaví předsudek? Přečti si následující **DRUHY PŘEDSUDKŮ** a doplň související předsudek, který se ti vybaví jako první:*

1. Předsudek vůči pohlaví (muži; ženy):

2. Předsudek vůči věku (staří lidé; mladí lidé):

3. Předsudek vůči fyzickému vzhledu (blondýny, tlustí lidé):

4. Náboženský předsudek
(muslimové; katolíci):

5. Ekonomické předsudky
(bohatí lidé; chudí lidé):

6. Národnostní nebo etnický předsudek (Češi; Ukrajinci):

7. Rasové předsudky (černoši; běloši):

8. Předsudek vůči osobám s postižením (s fyzickým postižením, se sluchovým postižením, ...)

6. Já stojím zde (Barometr předsudků)

- Vyučující řekne tvrzení (viz pracovní list) a ty se rozhodneš, zda s tím tvrzením SOUHLASÍŠ, NESOUHLASÍŠ nebo JE MI TO JEDNO
- Diskuze – proč ses tak rozhodl?

Tvrzení:

- ? Rozhodně se nebudu bavit s tím cizincem u nás ve třídě. Stejně bychom si nerozuměli.
- ? Černoši nejsou moc chytří. Hodí se spíše na sport.
- ? Když vidím na ulici Araba, raději přejdu na druhý chodník.
- ? Romové raději berou dávky, než aby pracovali.
- ? Gayové a lesby nemají ve sportovních klubech co dělat. Nechci se s nimi sprchovat.
- ? Vietnamci berou Čechům práci. Nepůjdu k nim nakupovat.
- ? Muslimové jsou teroristi. Nechci je mít za sousedy.

7. Zpětná vazba

- Napiš na lísteček, jak se ti lekce líbila
 - ✓ *Co konkrétního se vám líbilo?*
 - ✓ *Co se vám nelíbilo?*
 - ✓ *Co vám lekce přinesla?*
- Dej lísteček vyučujícím do sáčku

Děkujeme ti za spolupráci! Měj se hezky!

13

Chudoba očima dětí

Autoři

Markéta Jurčíová, Martina Křížová, Ivana Šimonková, Monika Sedláčková

Téma lekce

Chudoba

Díličí témata

relativní a absolutní chudoba, rozvojová spolupráce

Cíl lekce

Vysvětlení problematiky chudoby a uvědomění si, že chudoba se dotýká celé světové populace, tedy i ČR a není jen problém vybraných světových lokalit. Děti pochopí, že chudobu každý vnímá a měří odlišně v rámci společnosti. Prostřednictvím představení projektů rozvojové spolupráce motivovat děti k vzájemné pomoci.

Cílová skupina

žáci 5. třídy

celkově 21 dětí: 6 dívek a 15 chlapců + 1 pedagog

Časový plán

120 minut

Termín a místo realizace

6. 5. 2013, Základní škola Brno, Úvoz 55 – 5. A (hokejová třída)

Technické zajištění

fotoaparát

Finanční náklady

113 Kč

Podrobný popis, metodika práce

Osnova lekce:

- **Úvod do multikulturní lekce**
 - *seznámení žáků s lektory*
 - *hra na rozechřátí „Mám rád...“*
- **Co je chudoba?**
 - *hra na společné hledání podob a stop chudoby*
- **Kdo je vlastně chudý?**
 - *interaktivní aktivity na životní standardy v jednotlivých kontinentech*
 - *interaktivní aktivita na pochopení rozdílu absolutní a relativní chudoba*
- **Rozvojová pomoc**
 - *seznámení s projekty rozvojové pomoci*
- **Ukončení multikulturní lekce**
 - *shrnutí*
 - *závěrečná zpětná vazba*
 - *rozloučení*

Úvod do multikulturní lekce

Lekci začneme představením našich osob a vysvětlením, proč jsme přišly. Následovat bude představení tématu lekce a nastínění jejího průběhu.

Na začátek, před samotnými tematickými aktivitami, jsme zařadily hru na zahřátí „Mám rád...“ na rozpuštění ledů. Ve hře děti, když na ně přijde řada (dostanou míč) mají za úkol dokončit větu „Mám rád...“ dle své libosti.

Po úvodní hře už následuje první aktivita.

Co je chudoba?

Cíl aktivity	Zjistit, co si děti představují pod pojmem chudoba.
Skupinová/individuální práce	Individuální
Doba trvání	20–30 minut
Pomůcky	papír, psací potřeby

Postup

- Posadíme děti do velkého kroužku, rozdáme jim čisté papíry a pera a seznámíme je s tím, jak budou při aktivitě postupovat.
- Nejprve každé z dětí napíše pod sebe na svůj papír 3–5 věcí, které se jim vybaví, když se o někom řekne, že je chudý. Poté pošlou svůj lístek spolužákovi po pravé straně.
- Ten si přečte odpovědi a u těch, se kterými souhlasí, udělá čárku a pošle jej dál.
- Jakmile papír obejde celé kolečko, každý si spočítá, kolik má u které odpovědi čárek.
- Cílem není získat co největší počet odpovědí, ale zjistit, co si děti nejčastěji pod pojmem chudoba představují.
- Vedoucí aktivity sedí mezi dětmi, ale nezasahuje do jejich odpovědí. Pouze si je přečte a nejzajímavější si poznamená na případné dotazy na žáky, proč je napsali.

Pohodlně se usad'te a dejte si svačinu...

Cíl aktivity	Děti rozumí nerovnému rozložení bohatství a potravin ve světě. Děti zažijí pocit nerovnosti v přístupu k bohatství a k potravinám. Děti se aktivně zapojí do hry i do diskuze
Skupinová/individuální práce	skupinová práce – třídní kolektiv
Doba trvání	40 minut
Pomůcky	židle uprostřed místnosti (počet odpovídá počtu dětí), tatranky (či jinou potravinu – počet opět odpovídá počtu dětí), názvy regionů (Afrika, Asie, Evropa + Rusko, Jižní a Střední Amerika, Severní Amerika), mapa světa, tabulka s rozdělením (viz příloha 1)
Přílohy	tabulka s rozdělením

Postup

- Po místnosti se rozloží papíry s názvy kontinentů tak, aby u nich vznikl dostatečný prostor. Vybidneme děti, aby se rozmístily k jednotlivým kontinentům tak, aby jejich počet odpovídal (poměrně) počtu obyvatel.
Po rozmístění jim klademe otázky: *Souhlasíte s vaším rozdělením? Je třeba poměr nějak upravit?* Po diskuzi se upraví počty dětí podle tabulky.
- Vysvětlíme dětem, že židle uprostřed v místnosti symbolizují veškeré světové bohatství. Úkolem každé skupiny je přesunout ke svému kontinentu takové množství židlí, které je podle jejich názoru odpovídající bohatství jejich regionu. Po rozmístění opět klademe otázky: *Souhlasíte s vaším rozdělením? Je třeba poměr nějak upravit?* Po diskuzi upravíme počty židlí podle tabulky.
- Vyzveme děti, aby se všechny usadily na židle svého regionu. Nastane následující situace – v některých regionech bude židlí více než dětí a v jiných bude více dětí sdílet jednu židli. Otázky po činnosti: *Cítíte se pohodlně? Máte dost prostoru? Jak jsou na tom ostatní? Co vůči nim cítíte? Co by se muselo stát (udělat) pro pohodlí všech?*
- Nyní si k sobě vezmeme tatranky (abychom předešli případné hádce o ně) a vysvětlíme dětem, že se jedná o veškeré potraviny, které na světě máme. Každá skupina vyšle jednoho zástupce, který pro svoji skupinu vezme počet tatraneč odpovídající (poměrově) jejich regionu. Po rozmístění opět klademe otázky: *Souhlasíte s vaším rozdělením? Je třeba poměr nějak upravit?*
- Po diskuzi upravíme počet tatraneč dle tabulky. Nyní necháme děti, aby si každý pro sebe vzal jednu židli a i o tatranky at se podělil.

- Klademe poslední otázky o tom, jak se cítily, zda si myslí, že je rozdělení ve světě spravedlivé a proč...

Přílohy k aktivitě

Příloha 1

	Populace	HDP (židle)	Potraviny (tatranky)
Evropa + Rusko	3	6	7
Asie	15/14	7	4/5
Austrálie + Oceánie	0/1	1	1
Jižní Amerika	2	3	4
Severní Amerika	2	6	7
Afrika	3	2	1/2

Aktivita Kdo je vlastně chudý?

Cíl aktivity	Žáci si uvědomí, že chudoba je všude kolem nás, že se nejedná pouze o absolutní chudobu, ale dá se vnímat i jako relativní. Žáci vnímají chudobu jako celosvětový problém, ne jen jako problém vybraných světových lokalit. Žáci rozliší mezi informacemi, které jsou obsahem textu, a informacemi, které z textu vyvozují.
Skupinová/individuální práce	skupinová práce – žáci budou rozděleni do 5 skupin po 5, jedna pak po 4
Doba trvání	20–30 minut
Pomůcky	text pro každého žáka (viz příloha 1), otázky napsané na velkém papíru pro každou skupinu (viz příloha 2)
Přílohy	texty, pracovní list se seznamem otázek

Postup

Práce s textem

- Žáky rozdělíme do skupinek, v nichž každý žák obdrží stejný text (viz příloha 1). Řekneme žákům, že texty, které budou číst, jsou převzaty ze současné beletrie a publicistiky, v některých případech publikovaných na webových stránkách organizací zabývajících se tématem chudoby.
- Vybídneme žáky, aby společně vypracovali pracovní list (viz příloha 2) s otázkami a své odpovědi do něj zaznamenali. Upozorníme žáky, že některé odpovědi najdou přímo v textu, některé z nich musí odhadnout a svá tvrzení zdůvodnit. Své odpovědi ještě barevně rozliší, podle toho, zda jde o odpověď přímo nalezenou v textu, nebo odpověď,

kterou pouze odhadují (např. modře odpovědi podložené přímo textem, červeně odpovědi odhadované). Na závěr zkusí článku vymyslet vhodný titulek.

Seznámení s pojmy relativní a absolutní chudoba

- Skupiny vyvěsí balicí papíry ve třídě a každá skupina své odpovědi krátce okomentuje. Pokud budeme mít málo času, je možné se s prací ostatních skupin seznámit individuálně.
- Poté, co představí skupiny výsledky své práce, rozhodnou se společně z pozice své postavy, které z ostatních postav považují za chudé a které za bohaté. Vyzveme skupiny, aby své odpovědi (nálepku chudý/bohatý) zapsaly na příslušné pracovní listy.
- Nakonec skupina zkusí říci, jestli si myslí, že jejich postava je bohatá, či chudá.
- Volně se dostaneme do diskuze, kdy každý považuje za chudé jiné z ohledu na svůj finanční stav.
- *V této fázi již vysvětlíme žákům, že přišli na to, že chudý člověk nežije jen v Africe, v Indii, kde je chudoba celosvětově vnímána, ale že chudoba je celosvětový problém, neboť pro každého je chudý někdo jiný. Např. obyvatel ČR se může cítit bohatý vůči obyvateli Afriky, ale zároveň chudý v porovnání s obyvateli vyspělé země, jako je Amerika. Stejně tomu je i v rámci jednoho státu i jednoho třídního kolektivu.*

Reflexe

- Můžeme relativní chudobu vnímat i v rámci společnosti, např. v rámci školního kolektivu?
- Jak lze měřit chudobu? Pouze penězi? (brainstorming – zapisujeme na papír všechny nápady, ty správné pak zakroužkujeme a dopíšeme nadpis Index lid. rozvoje
 - *zdraví (průměrná očekávaná délka života při narození)*
 - *vzdělání (procento dospělé populace, která je negramotná)*
 - *stupeň životní úrovně (bezpečnost, infrastruktura)*

PŘÍLOHY K AKTIVITĚ

Příloha 1

Text 1

Můj každodenní život v _____ se velmi podobal životu mých sousedů: pořád jsem s sebou nosil nákupní tašku; celé dny jsem sháněl potřebnou věc, například žínku na obličej; čekal jsem, až zase pustí vodu; nakupoval jsem na místním tržišti; nudil jsem se u televize a vysedával jsem v blízkém parku, abych si vychutnal chládek za soumraku... Můj byt v ošklivé třípatrové budově měl skromný obývací pokoj s jídelnou, elementární kuchyňku, kde

se kolem sebe sotva protlačili dva lidé, koupelnu a dvě ložnice. K bytu patří uzavřený prostor, který obsahoval dvě dvěstělitrové zásobní nádrže na vodu, betonovou vanu na praní a prádelní šňůry... Den v naší čtvrti začínal kohoutím kokrháním v pět hodin ráno. Ten zvuk dodával městskému prostoru venkovskou atmosféru. Mnoho lidí chovalo slepice na vajíčka a pěstovalo zeleninu na malých zahrádkách buď ve dvorcích, nebo na střechách.

Text 2

Když objevila sukni nebo kabelku, které se jí líbily, koupila si hned dvě. Prémie z práce ukládala na oddělený bankovní účet na své jméno. Sukumárovi to nevadilo... Líbilo se mu, že **Šobha** je jiná. Žasl nad její schopností předvídat. Když ještě nakupovala, ve spíži byly vždycky láhve olivového oleje navíc, podle toho, zda vařili italskou, nebo indickou kuchyni. Byly tam dlouhatánské řady krabic s těstovinami všech tvarů a barev, zazipované plátěné pytlíky s rýží basmati, celé půlky jehňat a koz od muslimských řezníků v Haymarketu, rozporcované a zmrazené v hromadách mikrotenových sáčků. Každou druhou neděli se proplétali bludištěm stánků, které už by Sukumár poznal poslepu. Nevěřicně přihlížel, jak Šobha nakupuje další potraviny, a táhl se za ní s plátěnými taškami, zatímco ona se prodírala davem a za ranního slunce se dohadovala s chlapci, kteří se ještě neholili, ale už jim chyběly zuby. Ti plnili hnedě papírové sáčky artyčoky, švestkami, zázvorem a sladkými bramborami, házeli je na váhu a po jednom je podávali Šobhě... Při cestě domů, když auto opisovalo ohyby řeky Charles, pokaždé znovu žasli, kolik jídla nakoupili.

Text 3

Farhadovi je jedenáct a chodí do jedné ze škol v _____. Každý den od rána do jedné hodiny odpoledne stráví ve škole. Odpoledne musí pomáhat v krejčovském krámku svého otce. Pracuje od dvou hodin někdy až dlouho do noci. Záleží na tom, kolik má zakázek. Nejčastěji pomáhá stříhat látky na tradiční _____ oděvy. Dělá i spoustu dalších věcí – obchází kolegy krejčí, kteří na tradiční pyrothombony vyšívají elegantní výšivky, chodí nakupovat nitě a jehly na šití, nosí vodu na pití a uklízí v krámku. Do školy chodí rád, protože ví, že je důležité, aby uměl číst a psát. „Farhad bude dobrý krejčí, je hodně šikovný. Taky se ale musí naučit dobře počítat, aby ho nikdo neokradl na mírách a na cenách,“ říká jeho otec.

Text 4

Yeramma od svých sedmi let žije s ostatními dětmi v hedvábnické dílně. V časných ranních hodinách, daleko před úsvitem, se zde mezi stroji probouzí. Začíná jim další den plný těžké práce. Děti pracují denně dvanáct hodin s maximálně hodinovou přestávkou na odpočinek. Všechny děti pracují tiše a přesně, moc dobře totiž vědí, že i nejmenší chyba znamená pár ran rákoskou.

Yeramma doposud nechodil do školy, jeho rodiče se nemohli dovolit mu výuku zaplatit. Yeramma má jediný úkol, odpracovat dluh svých rodičů, kteří neměli peníze na zaplacení léčby Yerammovy sestry.

Text 5

„Když se na prázdniny vracím domů do vesnice, učím maminku psát,“ říká Marohri, třináctiletá indická dívka z _____, kde vládne věčné léto. Ve svém teenagerském věku má za sebou několikaletou pracovní zkušenost na plný úvazek, stejně jako většina dívek v kempu v městečku _____. Několik desítek mladých dívek tu společně bydlí a učí se.

Marohri sedm let pracovala na místních bavlníkových polích. Každý den ráno ji čekala několikakilometrová cesta na pole, po ní deset hodin rozprašování hnojiv na bavlníkové rostliny. Místní bavlna je přitom prodávána nadnárodním společností, které z ní vyrábějí oblečení. To pak nosí celý západní svět. „Občas se mi kvůli těm jedům ještě dnes špatně dýchá,“ přiznává Marohri. Před rokem Marohri rodiče poprvé poslali do školy. Přesvědčila je místní nezisková organizace a její dobrovolníci. Od domku Marohriných rodičů je nejbližší škola vzdálená desítky kilometrů, a tak se dívka přestěhovala do kempu v _____. Domů jezdí jen na prázdniny, a to se vždycky těší.

vysvětlivky: _____ – tato část v textu byla vynechána z důvodu zmírnění lokality
..... – text vynechán

Příloha 2

1. Kde se příběh odehrává?
2. Jaké oblečení postava nosí?
3. Co nejčastěji obědvá?
4. Kde bydlí?
5. Jak má vybavenou domácnost?
6. Jaké má vzdělání?
7. Jak tráví volný čas?

Rozvojová pomoc

Cíl aktivity	Žáci si uvědomí, že existují rozvojové země, kde jsou lidé chudí. Žáci se dozvědí o organizaci Člověk v tísni a o jejích projektech a možnost pomoci.
Skupinová/individuální práce	skupinová práce – žáci budou rozděleni do 5 skupin po 5, jedna pak po 4
Doba trvání	30 minut
Pomůcky	Rozstříhané 4 obrázky pro každou skupinu, papír s příběhy a otázkami pro každou skupinu, papírky na otázky (3 na člověka)
Přílohy	Obrázky (<i>Příloha 1</i>), texty pro skupinu (<i>Příloha 2</i>), informace o projektech (<i>Příloha 3</i>)

Postup

Rozstříhané obrázky

- Každá skupina (skupiny jsou stejné jako u: kdo je vlastně chudý?) dostane obálku s rozstříhanými obrázky. Úkolem každé skupiny je co nejrychleji rozstříhané obrázky složit a podívat se, co na obrázcích je. Případně si to ve skupince říct.

Výpovědi etiopských žáků

- Každá skupina dostane papír se třemi příběhy o etiopských školácích. Společně si je přečtou a odpoví si, nejlépe písemně, na 3 otázky.
- Až budou skupiny hotové, v kolečku každá skupina řekne, jak si odpovíděla na otázky.
- Každý má možnost se zeptat na nějakou otázku ohledně rozvojových zemí, případně o etiopských školácích. Pokud by děti byly stydlivé, je možnost dát každému tři papírky, kde může napsat tři otázky, na které mu odpovíme.

Člověk v tísni

- Děti se dozvědí o organizaci Člověk v tísni a o jejích projektech a možnosti pomoci.

Přílohy k aktivitě

Příloha 1

Příloha 2

Výpovědi etiopských školáků

- „Přišla jsem do školy, abych získala znalosti. Až budu velká, nechci pracovat na poli jako moje rodiče, chci být doktorkou. Chci pomáhat lidem, když jsou nemocní nebo je něco bolí.“ *Karira Galata, 13 let, žákyně 4. třídy*
- „Chci se tu naučit číst a psát a dozvědět se spoustu dalších věcí. Chci vědět všechno, co ví můj pan učitel.“ *Ajamo Saklo, 8 let, žák 3. třídy*
- „Měli jsme velké štěstí, že tahle škola byla postavena právě v naší vesnici. Posílám sem dvoje dvě děti. Dvě dcerky a dva syny. Jistě že mi chybí při práci doma i na poli. Ale podívejte se, my jsme nevzdělaní a náš život vypadá tak nuzně, jak vypadá, právě proto. Je třeba poslat děti do školy, aby přinesly vědomosti a šířily je ve společnosti.“ *Hadišifa Suliman, asi 50 let, otec žáků*

Prosím, odpovězte na tyto otázky:

- 1) Co by se stalo, kdyby holčička Karira nechodila do školy?
- 2) Chtějí Karira a Ajamo chodit do školy? Je to pro ně důležité?
- 3) Je pro tatínka Hadišifa důležité, aby jeho děti chodily do školy?

Příloha 3

ČLOVĚK V TÍSNI

- V ČR – programy na sociální integraci, realizace aktivit (školy, festivaly, akce pro veřejnost, ...)
- Svět – různorodá pomoc pro 25 zemí

Postavme školu v Africe

- 14 škol postavených, 15. škola se staví
- Skauti
- V 1 den se sbírají peníze po celé ČR
- Budova – 1 700 000 Kč, suché záchody 15 000 Kč, nádrž na vodu 23 800 Kč, tvárnice 50 Kč, cement 200 Kč, okno 1 500 Kč, sešit 8 Kč, lavice 1 050 Kč, tabule 125 Kč, učebnice 25–60 Kč, houba 15 Kč, ...

Skutečná pomoc

- Válka, přírodní pohromy, chudoba
- Sešity, tužky pro 10 školáků 25 Kč, osivo, nářadí 300 Kč, ochránit 1 dítě před nemocí AIDS 1 000 Kč, vykopání studny pro vesnici 50 000 Kč, ...

Skutečný dárek

- Darovat někomu certifikát, že jsem věnoval peníze na skutečnou věc = skutečný dárek
- Koza 900 Kč, záchod 600 Kč, kamna 300 Kč, ošetření 350 Kč, ovce 800 Kč, oslík s povozem 7 500 Kč, porod 800 Kč, šicí stroj 1 500 Kč, kojenecká výživa na měsíc 500 Kč, naučit učít učitele 450 Kč, ovocné stromy 300 Kč, kanystř na vodu 200 Kč, 20 kuřat 250 Kč, tabule do školy 500 Kč, osivo 700 Kč, pumpa na vodu 4 500 Kč.

Ukončení multikulturní lekce

Na závěr naší realizace multikulturní lekce jsme zařadily závěrečné kolečko, z kterého bychom se tedy rády dozvěděly od dětí, co je na lekci zaujalo, jaké poznatky si odnáší, jak se jim s námi líbilo.

Po závěrečném kolečku již bude následovat rozloučení a popřání úspěchů dětem.

Reflexe multikulturní aktivity

Když se ohlédnu za celou realizací multikulturní lekce, na naše stanovené cíle, musím konstatovat, že vymezených cílů se nám podařilo dosáhnout, ale o tom vypovídají jednotlivé reflexe ke každé aktivitě, které jsou popsány níže.

Práce s dětmi byla místy obtížná, ze začátku musela paní učitelka párkrát zasáhnout a sjednat pořádek. V dalším průběhu jsme si již dokázaly sjednat pořádek samy. Děti k lekci přistupovaly rozdílně a při realizaci aktivit bylo z reakcí některých žáků patrné ekonomické zázemí jejich rodiny. Tak jak nás na to upozorňovala třídní učitelka.

Největším naším problémem při realizaci byla špatná práce s časem. Když při první aktivitě jsme nehlídaly čas a následně jsme ztratily potřebný čas na další aktivity, které jsme často bohužel musely přizpůsobovat vzhledem k málu času.

Při závěrečném kolečku, kde jsme žádaly děti o zpětnou vazbu, jsme se vloženy konkrétních názorů na naši lekci nedočkaly. Spíše se závěrečné kolečko zvrtilo v opakování prvního, které vyzdvihlo aktivitu na životní standardy. Ze strany třídní učitelky se nám však dostalo pozitivní zpětné vazby, velmi ji zaujalo naše uchopení tématu i vzhledem k situaci ve třídě. Po skončení naší lekce měla pro děti přichystané povídání a diskuzi. Což si myslím, že je velmi podstatné, neboť využila otevření tohoto tématu a zároveň to upevní i poznatky u dětí z naší lekce.

Na závěr uvádím samostatně reflexe k jednotlivým aktivitám z pohledu jejich realizátorů.

1. aktivita: CO JE CHUDOBA?

Aktivita zaměřená na představu dětí pod pojmem chudoba proběhla relativně dobře. Některé z dětí se sice snažily popisovat od svých spolužáků, ale i tak se u nich objevovaly vlastní názory. Problém nastal pouze v čitelnosti některých odpovědí, ale s tím se dalo u žáků 5. třídy poměrně dost počítat.

Cílem aktivity bylo zjistit, co si děti představují pod pojmem chudoba. Podle odpovědí se potvrdily předpoklady, že toto slovo mají spojené spíše s hmotnými předměty. Mezi nejčastější odpovědi patřilo samozřejmě, že člověk nemá mobil, auto, peníze, kolo, dům, počítač, motorku aj. Často si děti chudobu spojují také s pojmy jako špína, zločin, bezdomovci, odpadky, nahota, alkohol nebo například s popeláři.

Objevilo se ale také pár odpovědí, které mezi odpověďmi zaměřenými na hmotné objekty vyčnívaly. Jednalo se především o odpovědi, že nemají vodu, kamarády, kteří by jim pomohli, nemají školu nebo například že darovali ledvinu (tato odpověď byla vysvětlena ale tak, že ji vlastně prodali, protože nemají peníze).

2. aktivita: POHODLNĚ SE USAĎTE A DEJTE SI SVAČINU...

Troufla bych si říct, že se aktivita podařila. Chvilími byl zmatek, například když si děti měly rozebrat židličky. Také se stávalo, že se děti překřikovaly a přestaly mě vnímat. Ale na druhou stranu jsem ráda, že se do aktivity takto zapojily a snažily se o tom také přemýšlet. Z tohoto důvodu jsem dětem pokládala různé otázky, aby si uvědomily, že na světě nejsou samy a že ne každý se má tak dobře jako ony. Ne vždy se to vydařilo, například když kluci v Evropě měli dost židliček i tatranek, posmívali se chudé Asii. Jsem ráda, že si děti udělaly základní představu o tom, jak to na světě máme, a v závěrečném kolečku aktivitu pochválily.

3. aktivita: KDO JE VLASTNĚ CHUDÝ?

Aktivita Kdo je vlastně chudý? v celku naplnila očekávané cíle. Ačkoliv skupiny byly rozděleny třídní učitelkou, vyrovnané přesto nebyly. Dvě skupiny byly bohužel velmi pozadu a jedna zase velmi rychlá. Každý k vyplňování otázek přistupoval jinak, někteří to brali jako legraci. Ale na druhou stranu jsem viděla zájem o zjištění odpovědi, a tak jsem hodně pomáhala otázkami, které by je navedly k odpovědi.

Největší problém dětem dělalo odvodit pomocí své fantazie a poznatků informace, na které měly odpovědět, ale v textu nebyly uvedeny. I z toho důvodu se moc nepovedla druhá část aktivity, kdy podle představení ostatních skupin měly děti určit z role své postavy, jestli považují postavu ostatních za chudou či bohatou.

Ale i přesto se povedl záměr, tedy nastala situace, kdy jednu postavu někdo určil za bohatou a druhý za chudou. Následovalo tedy vysvětlení, proč tomu tak je, i s poznámkou, že takhle to funguje nejen mezi státy, ale i v kolektivu, což je i jejich třída.

Jelikož nás tížil čas, poslední část věnovanou reflexi a otázce, jak lze měřit chudobu, jsem zrealizovala pouze ústně, bez zápisu všech možností dětí.

4. aktivita: ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Aktivita na rozvojové země bohužel skoro neproběhla. Měly jsme omezený čas a některé předešlé aktivity se protáhly víc, než jsme plánovaly, takže tato aktivita byla zkrácena jenom na poslední část, kde jsem dětem povykládala o organizaci Člověk v tísni.

I když v předešlých aktivitách děti byly občas moc bujaré, tak při této aktivitě byly úplně ticho a poslouchaly mě. Troufala bych si i říct, že si i něco zapamatovaly.

14

Světová náboženství

Autoři

Kateřina Nováková, Lenka Ďuríková, Michaela Koláčková, Zuzana Kiliánová

Téma lekce

Světová náboženství

Dílčí témata

Křesťanství, Judaismus, Hinduismus, Islám

Cíl lekce

Seznámit děti se čtyřmi nejrozšířenějšími náboženstvími a následná výroba plakátů.

Cílová skupina

Žáci 5. třídy ZŠ

Počty dívek, chlapců, pedagogů: dívky: 10, chlapců: 7, pedagog: 1

Časový plán

9.00–10.00 – příprava stanovišť na ZŠ

10.00–12.00 – realizace

Termín a místo realizace

3. 5. 2013, ZŠ Chalabalova, Kohoutovice

Technické zajištění

2 školní třídy a jejich standardní vybavení

Finanční náklady

žádné

Podrobný popis, metodika práce

Každá z nás představovala jedno z výše uvedených náboženství, tudíž byla oblečena v tematicky odpovídajícím kostýmu. V 10.00 proběhlo zahájení. Žáci byli shromážděni ve své třídě a my jsme před ně předstoupily. Katka N., která představovala křesťanství, řekla žákům, proč jsme tady a odkud pocházíme. Dále jsme děti rozdělily do skupinek, a to pomocí losování barevných lístečků. Následně jsme žáky seznámily s pravidly hry: skupinka musí navštívit všechna 4 stanoviště, kde se dozvedí základní informace o daném náboženství a po splnění jednoduchého úkolu získají obálku v barvě své skupinky, kterou nesmějí otevírat. Jakmile získají všechny obálky, následuje krátká pauza, po které začne druhá část programu. V této části žáci otevrou své obálky, které obsahují obrázky a texty jednoho náboženství (každá skupinka jině), a jejich úkolem je vytvořit ze získaných materiálů co nejatraktivnější plakát formátu A3. K dispozici dostanou různé výtvarné potřeby (nůžky, lepidla...). V případě nějaké nejasnosti se mohou žáci přijít zeptat představitelky svého náboženství na správné řešení, která jim za drobný úkol (5 dřepů) odpoví.

Stanoviště:

1. **Judaismus – Lenka Ďuríková**
 - Lenka děti seznámila se základy judaismu a následoval úkol: Kontrolní otázky (děti musely odpovědět 5x správně, jinak nedostaly obálku).
2. **Křesťanství – Kateřina Nováková**
 - Katka dětem přečetla 1 biblický příběh, na základě kterého musely namalovat obrázky, které charakterizovaly daný příběh. Zároveň byly seznámeny se základy křesťanství. Po splnění úkolu dostaly obálku.

3. Islám – Michaela Koláčková
 - Děti přišly na stanoviště, kde bylo nachystané malé tematické občerstvení (halva, pistácie, mátový čaj, ...). Při „pikniku“ Míša děti seznámila se základními rysy islámu. K získání obálky musely zodpovědět správně 5 kontrolních otázek.
4. Hinduismus – Zuzana Kiliánová
 - Zuzka seznámila děti se základy hinduismu a především s třemi hlavními bohy. Úkolem dětí bylo splnit 3 fyzické úkoly. Dětem bylo řečeno zadání (např.: 6 rukou, 3 nohy, 1 hlava) a správným řešením bylo, že na podlaze byly pouze zadané části těla, poté dostaly obálku.

Ve 12 hodin byla lekce ukončena a děti byly odměněny sladkou cenou.

Reflexe multikulturní aktivity

Nedělaly jsme tradiční zpětnou vazbu, ale pojaly jsme to formou hry, kdy děti vytvářely již výše zmíněné plakáty. Díky těmto plakátům jsme měli možnost zhodnotit úspěšnost lekce. Naše představy byly nadmíru naplněny, díky velké kreativitě dětí a jejich aktivnímu zapojení do hry. Následnou pozitivní zpětnou vazbu nám poskytl pedagog, který byl přítomný celou lekci a zároveň ji dokumentoval fotoaparátem.

15

Gender a vztahy

Autoři

Hana Češková, Iva Greplová, Štěpánka Bučková

Téma lekce

Genderové rozdíly a postavení muže/ženy ve společnosti

Díličí témata

Stereotypy a předsudky mezi pohlavími, tolerance a respekt

Cíl lekce

- Uvědomit si genderové stereotypy, se kterými se setkávám
- Snažit se podpořit jedinečnost každého člověka
- Posílit vzájemný respekt
- Poznat postavení muže a ženy v různých kulturách

Cílová skupina

2. stupeň ZŠ, 9. ročník – 32 žáků: 19 chlapců, 13 dívek

Pedagog přítomný na programu: 2 třídní učitelky (na celém programu), ředitelka (20 minut)

Časový plán

3x 45 minut (3 vyučovací hodiny) 12.40–15.20

Termín a místo realizace

10. 12. 2013, Cyrilometodějská církevní ZŠ Brno, Lerchova 65

Technické zajištění

fotoaparát, videokamera, interaktivní tabule s dataprojektorem a počítačem

Finanční náklady

Materiál	Cena
Nalepovací štítky, 35 kusů	50,00 Kč
Papíry A5, 70 kusů	70,00 Kč
Papíry A4, 70 kusů	140,00 Kč
Papíry A2, 12 kusů	36,00 Kč
Fixy	140,00 Kč
Psací potřeby	200,00 Kč
Celkem	636,00 Kč

Podrobný popis, metodika práce

1. hodina (45 minut)

SEZNÁMENÍ (5 minut)

- o Představení lektorek, seznámení s tématem a vysvětlení pojmů (co je to gender, co jsou to stereotypy)
- o Jmenovky – každý žák (včetně lektorek) dostane nalepovací jmenovku kvůli lepší komunikaci při aktivitách a bližšímu seznámení
- o **Pomůcky:** nalepovací štítky (35 kusů), fixy

SEZNAMOVACÍ KOLEČKO (JAK SE CÍTÍM?) (10 minut)

- **Cíl:** Vyjádřit, jakou mám dnes náladu, a skupinově se naladit
- **Postup:** Žáci stojí v kruhu, postupně každý z nich řekne své jméno a předvede pohyb, kterým vyjádří, jakou má dnes náladu

ODHAD NA PRVNÍ POHLED (15 minut)

- **Cíl:** Bližší poznání lektorek; ověřit si, jak moc dám na první dojem; uvědomit, že každý z nás je v něčem jedinečný
- **Postup:** Lektorky dávají postupně otázky, které jsou směřovány na jejich osobu, a žáci odhadují správné odpovědi a zapisují si je na papír. Na závěr proběhne vyhodnocení, kdy si žáci za každou správnou odpověď připsou bod. Výsledek: vysoký počet bodů = dobrý odhad na první pohled, nízký počet bodů = nedá na první dojem, cca poloviční počet bodů = zlatý střed
- **Pomůcky:** papíry A5 (35 listů), tužky, otázky na lektory (viz příloha 1)

GENDER DOTAZNÍK (20 minut)

- **Cíl:** Uvědomit si rozdíly mezi muži a ženami; srovnat vlastní zkušenost se zkušenostmi spolužáků
- **Postup:** Žáci si dle vlastního uvážení zapisují odpovědi podle zadání, které jim lektorky postupně zadávají, např. Jaký je podle tebe: typický mužský nápoj, typický dárek pro ženu od muže, apod. Správné odpovědi neexistují, na závěr aktivity si žáci navzájem sdělují, kdo co napsal, a srovnávají svoje odpovědi
- **Reflexe:** krátká – Jak se žákům dotazník psal, co bylo nejtěžší/nejlehčí
- **Pomůcky:** papíry A5 (35 listů), tužky, gender otázky (viz příloha 2)

2. hodina (45 minut)

DRAMASCÉNKY (20 minut)

- **Cíl:** Uvědomit si rozdílné vnímání světa muže a ženy; vyzkoušet si situace, ve kterých se setkávám s genderovými stereotypy, a zkusit je pochopit
- **Postup:** Žáci jsou rozděleni do skupin, přičemž v každé skupině jsou zastoupena obě pohlaví. Jednotlivé skupiny dostanou téma – situaci, které mají ztvárnit scénkou trvající cca 2 minuty a v níž mají ukázat typické chování muže a ženy, tak jak je vnímají (např. nakupování). Příprava scénky trvá 5 minut, poté si žáci navzájem předvádějí své nápady. Následuje reflexe.
- **Reflexe:** Je zaměřená na to, co si během vymýšlení a přípravy scénky žáci uvědomili – jestli to tak funguje i v reálném životě nebo je to jinak, zda se s takovou situací už setkali; proč si myslí, že to tak je...
- **Pomůcky:** papírky s tématy scének

VIDEO – MUŽ VS. ŽENA (5 minut)

- **Cíl:** Srovnání předchozích scének s videoklipem o genderových stereotypch (Ize použít ukázky z různých filmů a dostupných spotů)
- **Pomůcky:** počítač s připojením na internet, dataprojektor

MARTĀNÉ A VENUŠANKY (20 minut)

- **Cíl:** Poznat odlišné, ale i společné vlastnosti muže a ženy; uvědomit si, jak vnímám druhé pohlaví a co je pro mě při volbě partnera/ky důležité; srovnat svoji zkušenost s ostatními a poznat jejich názory
- **Postup:** Žáci se rozdělí do několika skupin podle pohlaví. Každá skupina má za úkol nakreslit na velký papír svého ideálního partnera/partnerku a okolo napsat jednou barvou vlastnosti, které by měl/a mít, a druhou barvou ty, které by mít neměl/a. Skupinky si pak navzájem prezentují své výtvary, hledají vlastnosti společné pro kluky i holky, sdělují si vlastnosti, které jsou pro ně nejdůležitější, a srovnávají je s ostatními.
- **Reflexe:** Co bylo obtížné při ztvárňování ideálního partnera/partnerky? Je něco, na čem jste se ve skupině nemohli dohodnout? Myslíte, že někdo takový jako ideální muž/žena skutečně existuje? Co je pro vás ze všech vlastností, které jste vypsal, nejdůležitější a proč? Myslíte, že máte některé z těchto vlastností? Byly nějaké vlastnosti u všech z vás společné – u chlapců i u dívek?
- **Pomůcky:** papíry A2 (podle počtu skupin), fixy

3. hodina (45 minut)

JAKÉ JE TO V JINÝCH ZEMÍCH? (25 minut)

- **Cíl:** Poznat postavení muže a ženy v jiných zemích; uvědomit si společné i odlišné znaky jiných kultur; posílit respekt k odlišnostem lidí
- **Postup:** Žáci jsou rozděleni do smíšených skupin. Každá skupina dostane za úkol shromáždit podle zadání informace o konkrétní zemi – USA, Kongo, Turecko, Vietnam, Ukrajina. Z materiálů dodaných lektorkami (článků, knížek, časopisů) žáci zjišťují, jaké jsou v jednotlivých zemích tradice a zvyky, jídlo, vzdělání, zaměstnání, oblékání, náboženství a zajímavosti. Informace pak vepisují do velkých archů papíru, pro každou zemi je jeden. Poté si skupiny navzájem prezentují své země, diskutují o společných a odlišných znacích.
- **Reflexe:** Jsou nějaké znaky, které jsou všem zemím společné? V čem jsou tyto země podobné ČR? Je něco, co je naopak velmi odlišuje? V čem se odlišujeme my od ostatních zemí? Jací si myslíte, že jsou lidé v těchto zemích? Mají muži a ženy stejné postavení jako u nás

v ČR? Proč si myslíte, že je důležité respektovat odlišnosti jiných lidí?

- **Pomůcky:** 5 archů papíru A2 s názvy zemí a tématy, fixy, materiály o zadaných zemích – časopisy, články, knížky...

HLADIVKA – RUKA

- **Cíl:** Pozitivně se naladit; předat druhým dobrou náladu; naučit se chválit ostatní; ocenit dobré vlastnosti spolužáků a jejich originalitu
- **Postup:** Každý žák si na papír obkreslí svoji dlaň a výtvar si podepíše. Žáci si sednou do kruhu a ve směru hodinových ručiček si posílají své papíry s obkreslenými dlaněmi, do kterých si navzájem vepisují pozitivní vzkazy. Důležité je, aby lektorky průběžně kontrolovaly, zda někdo nepíše něco negativního nebo neutrálního. (Je dobré si na začátku vysvětlit, co je to pozitivní, negativní a neutrální vzkaz: Máš pěkný svetr / Máš hnusný svetr / Máš zelený svetr).
- **Pomůcky:** papíry A4 (35 kusů)

ZPĚTNÁ VAZBA (DOTAZNÍK)

- **Cíl:** Anonymní zpětná vazba pro lektorky o účinnosti programu a zajímavosti zvoleného tématu
- **Pomůcky:** dotazníky (35 kusů) – viz příloha 3, tužky

Reflexe multikulturní aktivity

Tato aktivita byla uskutečněna v devátém ročníku v rámci jejich vyučovaného předmětu Výchova ke zdraví. Připravený interaktivní program byl na realizaci dost náročný především kvůli velkému množství žáků, jelikož bylo nutné spojit obě deváté třídy dohromady. Během programu proto byl téměř neustále hluk a bylo nutné žáky často usměrňovat a okřikovat. Na začátek první hodiny programu se přišla podívat i paní ředitelka, které zřejmě velmi vadila hlučnost žáků – podle jejich reakcí se za ně pravděpodobně styděla, že nám tak narušují program. Proto je často tvrdě okřikovala a kárala, čímž nám trochu narušovala průběh programu a zasahovala nám tak do vedení hodiny. Žáci z toho byli evidentně otráveni (již předtím jsme se dozvěděly, že nemají s paní ředitelkou moc dobré vztahy). Paní ředitelka po 20 minutách odešla učit, což žáky zřejmě trochu povzbudilo a lépe se pak zapojovali do programu. V úvodu první hodiny jsme se žákům představily a seznámily je s probíraným tématem. Již od začátku bylo opravdu velmi obtížné udržet ve třídě alespoň trochu klid – velmi hluční byli hlavně kluci, kterých je v ročníku víc než holek. Některé informace jsme proto museli několikrát opakovat a cíleně napomínat nejhlasitější kluky, což bylo už ke konci programu dost únavné. Nicméně se žáci celkově do programu celkem aktivně zapojovali. Odhad

na první pohled je zaujal, i přes jejich velký počet téměř nikdo neopisoval a nevykřikoval svoje odpovědi, takže tato aktivita proběhla docela v klidu. Horší to už bylo u Gender dotazníku, kde především několik kluků na sebe neustále pokřikovalo a neustále se smáli. Rozptylovali tak ostatní a při závěrečném vyhodnocování pak některé holky nebylo kvůli způsobenému hluku vůbec slyšet. Evidentně však tato aktivita dost žáků zaujala a byla pro ně zajímavá, jak nakonec napsali ve zpětné vazbě. Po Gender dotazníku následovala krátká přestávka. Druhá hodina začala Dramascénkami, které měly u žáků celkově ze všech aktivit asi největší úspěch. Každá skupina si připravila opravdu dobrou a originální scénku, především kluci (ale i holky) byli hodně hraví a skvěle improvizovali, což příjemně překvapilo obě třídní učitelky, které se celého programu účastnily jako pozorovatelky. Následovala krátká reflexe, během které vznikla zajímavá diskuze mezi kluky a holkami o genderových stereotypch – jestli se v reálném světě opravdu žena nebo muž chovají tak, jak to předvádějí ve scénkách. Bohužel pro velké množství žáků se nedalo v diskusi dlouho pokračovat. Následoval krátký videoklip Muž vs. Žena, který vtipně ukazoval některé známé genderové stereotypy a v podstatě uzavřel předchozí aktivitu. Následovala další krátká přestávka, během níž jsme musely upravit následující program – další aktivitou měli být Martánek a Venušanky, kdy žáci rozdělení do skupin měli ztvárňovat svého ideálního partnera nebo partnerku. Tato aktivita však musela být pro nedostatek času a množství žáků zrušena. Následovala proto aktivita Jaké je to v jiných zemích?, při které žáci pracovali opět ve skupinách. Velmi příjemným zjištěním pro nás bylo, že chlapani ani dívky neměli evidentně problém spolupracovat, klukům nevadilo být ve skupině převážně s holkami a naopak. Znovu se potvrdilo, že obě třídy i jejich ročník celkově fungují jako dobrý kolektiv a že si rozumí. Následně jsme v rámci programu museli udělat opětovně změny (kvůli časovému skluzu), a jelikož se blížil konec poslední hodiny, vynechaly jsme aktivitu Hladivka a přešly jsme přímo k závěrečnému hodnocení – ke zpětné vazbě. Ještě jednou jsme si s žáky společně zopakovali cíl našeho programu a následně jsme je požádaly o vyplnění dotazníku. Protože už byl téměř konec programu, žáci byli hodně roztěkaní a netrpěliví, dotazníky nám tedy vyplnili v nejvyšší rychlosti a bohužel tak náš program pořádně neohodnotili. Své hodnocení nám napsaly i třídní učitelky účastníci se programu. Poslední hodina programu byla pro nás jako lektorky už dost náročná jednak kvůli neustálému hluku ve třídě a jednak kvůli překřikování. Celkově ale průběh a vedení programu hodnotíme pozitivně. Žáci se zapojovali do všech aktivit, nikdo neměl s ničím problém, šlo poznat, že jsou dobrý kolektiv. Méně formální prostředí, které jsme vytvořili odsunutím lavic ke stěně, přispělo k pozitivní atmosféře ve třídě, kombinace aktivit kreslicích, psacích a pohybových s vtipným videoklipem se jim evidentně líbila, jak nám i zhodnotili v závěrečném dotazníku. Ve vedení jednotlivých aktivit jsme se jako lektorky střídaly a navzájem jsme se doplňovaly, což byl zpětně dobře zvolený systém,

kteřý nám vyhovoval. Vzhledem k velkému množství řáků jsme bohužel neměly přehled o zapojování každého z nich do programu, což hodnotíme jako škodu. Další nevýhodou bylo nejen časové omezení, které vzhledem k počtu řáků bylo velké, ale i z toho vyplývající kratší reflexe a diskuze u jednotlivých aktivit, kdy nebylo možné, aby každý řekl nahlas svůj názor, natož abychom zjišťovaly, kdo ještě nemluvil. Na druhou stranu pozitivně hodnotíme velmi vstřícný přístup vedení školy, paní metodičky i třídnic učitelek, které náš program kladně ohodnotily v závěrečném dotazníku.

Výzkumné řetření

Před uskutečněním multikulturní aktivity jsme provedly malý výzkum v rámci našeho tématu Gender a vztahy.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda si řáci druhého stupně (konkrétně 8. a 9. třídy) uvědomují kolem sebe genderové stereotypy a v jakých oblastech života se s nimi nejčastěji setkávají.

Jednalo se o výzkum smíšený, u kterého jsme si nejdříve stanovily hypotézy:

H0 – Více než polovina řáků 8. a 9. tříd si neuvědomuje genderové stereotypy kolem sebe

HA – Více než 50 % řáků 8. a 9. tříd si uvědomuje, že se kolem nich projevují genderové stereotypy

Výzkum jsme prováděly pomocí dotazníku (viz příloha 4), a to v 8. a 9. ročníku Cyrilometodějské církevní ZŠ v Brně. Dotazník nám vyplnilo a vrátilo 60 řáků. Výsledky dotazníku jsme následně zpracovaly procentuálně a metodou škálování.

Výsledky výzkumu:

100 % řáků (60 řáků)

85 % řáků (51 řáků) v otázkách č. 3, 4, 5 uvedlo, že se setkává s genderovými stereotypy ve svém okolí, **uvědomují si tedy jejich existenci**. Tím jsme vyvrátily nulovou hypotézu a přijaly alternativní.

Zbýlých 15 % řáků (9 řáků) odpovědělo na tytéř otázky záporně nebo neutrálně, z toho lze vyvodit, že si genderové stereotypy kolem sebe **neuvědomují nebo o nich nevědí**.

70 % (42 řáků) dokázalo u otázek č. 1, 2 alespoň přibližně vysvětlit, co znamenají pojmy „stereotyp“ a „gender“. **Chápu tedy význam těchto pojmů**.

V rámci otevřených otázek č. 3 a č. 6, kde měli žáci uvést různé druhy chování typické pro muže a pro ženu, se objevily pojmy, které jsme rozdělily do skupin podle jejich podobnosti:

Muži: Flegmatismus

Lenost

Pití alkoholu

Agresivita

Vysedávání před televizí

Ženy: Nakupování

Upovídanost

Pozdní příchody

Držení diet

Zajímavé je, že všechny typické vlastnosti muže nebo ženy, které žáci uvedli, byly spíše negativní.

Otázka č. 9 měla opět otevřenou formu a týkala se toho, v jakém prostředí se žáci se stereotypy nejčastěji setkávají. Více než polovina z nich mimo jiné uvedla tato tři místa:

- škola
- domov
- vrstevnická skupina

Závěrečná otázka č. 10 byla určena žákům spíše k vlastnímu zamyšlení nad tím, jak chápou pojem „jedinečnost člověka“. Na tuto otázku byly velmi různorodé odpovědi, několik žáků ji nechalo nevyplněnou.

Výsledky výzkumu nám pomohly ujasnit, na co se máme během programu u žáků více zaměřit a kterým aktivitám dát větší prostor a zpětnou vazbu.

Náčrt projektu

Na základě vybrané dotace Ministerstvem práce a sociálních věcí, jejímž tématem je Rodina a ochrana práv dětí, bychom chtěli požádat o finanční příspěvek na náš projekt.

Název projektu: **Jaký máme vztah?**

Cílová skupina: **žáci 2. stupně základních škol, žáci 1. a 2. ročníku víceletých gymnázií**

Časové trvání projektu: **1 rok**

Cíle projektu:

- Posílit sebeuvědomění žáků a rozvíjet jejich vnímání genderových rolí kolem sebe
- Podpořit žáky v navazování pozitivních sociálních vztahů
- Objasnit žákům, co obnáší různé typy sociálních vztahů a jejich hodnota
- Pomoci v upevnění rodinných vazeb žáka a v nalezení pozitivních vzorů chování

Průběh projektu:

Projekt bude probíhat v několika etapách během školního roku, kdy pro každý ročník na každé škole bude koncipován trochu odlišným způsobem (podle věku účastníků). Každý ročník každé školy přihlášené do projektu absolvuje v průběhu roku třídní program. Program bude tvořen krátkými přednáškami, workshopy a interaktivními hrami, jež budou směřovat k naplnění stanovených cílů projektu. Žáci budou mít také možnost si pod dohledem odborníků vyzkoušet různé modelové situace, se kterými se mohou setkat v běžném životě, nebo formou videoprojekce nahlédnout do života a sociálních vztahů v jiných zemích a kulturách. Závěrem projektu bude reflexe a hodnocení programu účastníky formou dotazníku.

Podporu programu projektu bude tvořit pedagogický psycholog a metodik prevence, kteří budou k dispozici v případě problémů nebo k individuálním rozhovorům.

Příloha

Příloha 1:

ODHAD NA PRVNÍ POHLED

1. Ze kterého města pocházíme?
a) Vsetín b) Strážnice c) Jeseník
2. Jakou má která z nás brigádu?
a) dealer Applu b) kavárna c) vyšívání krojů
3. Která/Které z nás je/jsou vegetariánka/y?
a) Štěpánka b) Iva c) Hanka
4. Čeho se která z nás bojí?
a) výšek b) hororů c) lidské hlouposti
5. Kolik má která z nás sourozenců?
a) 3 b) 1 c) 4

6. Jaký má která z nás oblíbený koníček?
a) horolezectví b) salsa c) tanec
7. Čím která z nás chtěla být, když byla malá?
a) čarodějkou b) kuchařkou c) upírem
8. Jaké jídlo které z nás nechutná?
a) řepa b) hamburger c) bramborové knedlíky
9. Jakou zemi jsme která navštívila?
a) Kuba b) Izrael c) Řecko
10. Která/Které z nás studovala/y na církevní škole?
a) Štěpánka b) Iva c) Hanka

Příloha 2:

GENDER DOTAZNÍK

1. Nejoblíbenější mužský nápoj
2. Nejoblíbenější ženský nápoj
3. Typický dárek pro muže od ženy
4. Typický dárek pro ženu od muže
5. Nejmužnější sport
6. Nejženštější sport
7. Nejméně oblíbená domácí práce u žen
8. Nejméně oblíbená domácí práce u mužů
9. Typický koníček pro muže
10. Typický koníček pro ženu
11. Typická mužská věta
12. Typická ženská věta

Příloha 3:

DOTAZNÍK – ZPĚTNÁ VAZBA (otázky)

1. Jak se ti líbil dnešní program? (Oznámkuj jako ve škole 1–5)
2. Co se ti nejvíce líbilo?
3. Co ti dělalo problémy?
4. Co ses dozvěděl/a nového?
5. Vzkaz pro lektorky:

Příloha 4:

DOTAZNÍK K VÝZKUMU

Dobrý den,

Prosíme Tě o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká tématu Gender a vztahy. Jedná se o malý výzkum, jehož výsledky budou zapracovány do výsledné seminární práce v rámci předmětu Interkulturní kompetence sociálního pedagoga. Prohlašujeme, že dotazník je anonymní a jeho výsledné zpracování bude sloužit výhradně pedagogickým účelům.

Předem děkujeme za ochotu!

Iva Greplová, Štěpánka Bučková, Hana Češková
Pedagogická fakulta MU
Obor Sociální pedagogika

1. Pohlaví:

2. Věk:

3. Bydliště:

a) na vesnici b) ve městě

4. Co podle Tebe znamená slovo „gender“?

.....
.....
.....
.....

5. Jak bys vysvětlil/a pojem „stereotyp“?

.....
.....
.....
.....

6. Existuje podle Tebe v některých situacích takové chování, které bys označil/a jako „typicky ženské“ nebo „typicky mužské“?

a) Ano b) Ne c) Nevím

Pokud ano, jaké? (vypiš konkrétní situace a typické chování muže a ženy)

.....
.....
.....
.....

7. Setkáváš se takovým „typickým mužským nebo ženským“ chováním ve svém okolí?

- a) Ano b) Ne c) Nevím

Pokud ano, jak často?

- a) Velmi často b) Občas c) Zřídka d) Téměř nikdy

8. Existuje podle tebe zaměstnání, koníček nebo aktivita, kterou bys označil/a jako „typicky ženskou“ nebo „typicky mužskou“?

- a) Ano b) Ne c) Nevím

Pokud ano, jaké to jsou a proč? (vypiš aktivity typické pro ženu nebo pro muže a zdůvodni)

.....
.....
.....
.....

9. V jakých oblastech se podle Tebe můžeš nejčastěji setkat s „typickým chováním muže a typickým chováním ženy“? (vypiš)

.....
.....
.....
.....

10. Co podle Tebe znamená slovní spojení „jedinečnost člověka“?

.....
.....
.....
.....

Díky za Tvůj čas ☺

Jiní a přece stejní

Autoři

Martina Doušová, Lenka Ďulíková, Tomáš Komínek

Téma lekce

Seznámení dětí s různými kulturami (v ČR) a prohloubení kladného vztahu k nim, neutralizace předsudků a stereotypů, nabídnout informace

Dílčí témata

Možnost stát se na okamžik členem jiné kultury, aktivně se zapojit do komunity, pochopit myšlení odlišných kultur

Cíl lekce

Poskytnutí reálných informací o kulturách v ČR, nabídnout možnost vytvořit vlastního úsudek bez předsudků, primární prevence jako „osvěta kultur v ČR“

Cílová skupina

Adolfová	Barbora	Paukertová	IV. A
Beránek	Richard	Paukertová	IV. A
Černák	Roderik	Paukertová	IV. A
Gec	Matyáš	Paukertová	IV. A
Henešová	Kateřina	Paukertová	IV. A

Humplík	Kryštof	Paukertová	IV. A
Jež	Jindřich	Paukertová	IV. A
Jindra	Oliver	Paukertová	IV. A
Kabeláčová	Jana	Paukertová	IV. A
Kaláb	Dominik	Paukertová	IV. A
Kárný	Matouš	Paukertová	IV. A
Kokešová	Victoria Karolína	Paukertová	IV. A
Kristenová	Tereza	Paukertová	IV. A
Křivánková	Veronika	Paukertová	IV. A
Lipovský	Jakub	Paukertová	IV. A
Michalík	David	Paukertová	IV. A
Pernica	Daniel	Paukertová	IV. A
Polášek	Ondřej	Paukertová	IV. A
Potácelová	Nela	Paukertová	IV. A
Procházka	Adam	Paukertová	IV. A
Riziky	Tomáš	Paukertová	IV. A
Šedřová	Kateřina	Paukertová	IV. A
Tirpák	Patrik	Paukertová	IV. A
Žďárský	Adam	Paukertová	IV. A

Třídní učitelka: Mgr. Paukertová Jana

Časový plán

7 hodin příprava, 3 vyučovací hodiny realizace aktivity + reflexe

Termín a místo realizace

5. 12. 2013, 9.00–12.00

Základní škola Brno, Pavlovská 16, příspěvková organizace, Pavlovská 16,
623 00 Brno

Technické zajištění

videokamera, fotoaparát

Finanční náklady

Měkké papíry (40 ks) = 40 Kč, plakáty (tisk, výroba, lepení) = 50 Kč, lepidlo = 25 Kč, nůžky = 15 Kč (nic neplaceno)

Podrobný popis, metodika práce

Všechny aktivity úspěšně proběhly dle plánu „Náčrt projektu“. Největší ohlas měla u dětí skupinová práce a brainstorming – viz video z lekce. Metodicky jsme aktivity zpracovaly dle postupů volnočasových aktivit s ohledem na prevenci. Díky zpětné vazbě jsme měli možnost posoudit, zda děti nabývaly potřebných kompetencí.

Reflexe multikulturní aktivity

Všechny aktivity úspěšně proběhly dle plánu „Náčrt projektu“. Největší ohlas měla u dětí skupinová práce a brainstorming – viz video z lekce. Metodicky jsme aktivity zpracovaly dle postupů volnočasových aktivit s ohledem na prevenci. Díky zpětné vazbě jsme měli možnost posoudit, zda děti nabývaly potřebných kompetencí.

Výzkumné šetření

Již před realizací multikulturní akce náš tým realizoval výzkumné šetření v oblasti multikulturních nedostatků. Šetření probíhalo formou domluvy se školou, konzultace s třídním učitelem a ostatními pedagogy. Výsledek rozhovorů byl jednoznačný: dětem chybí hlubší povědomí o různých kulturách v ČR, některé děti (již ve 4. třídě) jsou konformní se stereotypy. Na začátku aktivity děti vyplňovaly test, dle jejich vědomostí se snažily co nejlépe doplnit co nejsprávnější odpovědi. Nejvíce problémové pro žáky byly otázky ohledně muslimů a romské menšiny. Jak se ukázalo, děti svými odpověďmi vykazaly jistou dávku klasických předsudků, které ostatně můžeme pozorovat i na dospělém obyvatelstvu ČR. Menší obtíže malí studenti měli s otázkami ve věci Asiátů a obyvatel Afriky.

Náčrt projektu

Multikulturní projekt má 3 hlavní části. První část obsahovala přípravu aktivit a pomůcek k realizaci. Druhou částí byla samotná realizace aktivit. Poslední částí byla zpětná vazba a závěrečná zpráva.

- seznámení s dětmi (představení, prolog)
- „rozehřívací“ aktivity (sblížení, komunikace, zábava, obraz o dětech)

- vstupní dotazníkový test (obsahoval 8 otázek)
- aktivita „Narození jako kdo?“ (děti si losovaly jména, podle kterých byly rozděleny do skupin)
- 4 skupiny (Romka, Muslimka, Černocho, Vietnamec) – na stanovištích se děti seznamovaly s kulturou zábavně, učily se, měly prostor na dotazy, staly se součástí kultury (modlitba, vázání šátku, zpěv hymny, čtení pohádek, „vařily jídlo“...), doplňovaly si informace pomocí předem vytvořených plakátů, osvojovaly si různé zvyky a tradice, typické pro tu kterou kulturu, měly možnost interaktivně se zapojit do získávání nových poznatků
- společné tvoření památečního klobouku z Vietnamu
- brainstorming (zpětná vazba) – děti kreslily a psaly na (velký, společný) papír informace, které si zapamatovaly
- shrnutí, dotazy, rozloučení

Svět není černobílý

Autoři

Markéta Banková, Monika Chalupníková, Gabriela Troppová, Terezie Součková

Téma lekce

Kulturní rozdíly a národnostní menšiny

Díličí témata

Národnostní menšiny v České republice, kulturní rozdíly a podobnosti, postavení cizince v nové zemi

Cíl lekce

- Seznámení s problematikou národnostních menšin v ČR
- Přiblížení kulturních rozdílů
- Odstranění předsudků, strachu z odlišností
- Vcítit se do role cizinců
- Posílení tolerance a spolupráce v rámci školní třídy

Cílová skupina

Žáci 4. tříd, projekt byl realizován na Základní škole Křídlovická ve dvou třídách.

- ve 4. B bylo 24 žáků, 11 dívek, 13 chlapců
- ve 4. C bylo 20 žáků, 12 dívek, 8 chlapců

Časový plán

Lekce trvala dvě vyučovací hodiny:

- Rozřazovací hra – 5 minut
- Brainstorming – 10 minut
- Stanoviště – 40 minut (10 minut na jedno stanoviště)
- Čtení příběhu a živé obrazy – 25 minut
- Pexeso – 10 minut
- Závěrečné shrnutí – 10 minut

Termín a místo realizace

27. 11. 2013, Brno, Základní škola Křídlovická

Technické zajištění

Prázdné lístečky, fixy, psací potřeby, lepicí páska, balicí papír nebo flipchartový papír, mapa světa, kartičky s vlajkami států, nakreslené postavy dětí z rozdílných kontinentů, států a k nim vymyšlené příběhy o jejich životě, obrázky jídel a oblečení, čínské hůlky, bonbony, upravený příběh „Žabák a cizinec“ od Maxe Velthuijse, lístky s národy a s nejrůznějšími pojmy, obrázky, o nichž jsme se během lekce zmínili.

Finanční náklady

Pomůcky:	80 Kč
Odměny lektorům:	3600 Kč
Celkem:	3680 Kč

Podrobný popis, metodika práce

V úvodu jsme žáky přivítali, představili jsme se a pokusili jsme se žákům vysvětlit, proč jsme přišli k nim do třídy a co nás během následujících dvou hodin čeká.

Hned poté následovalo **Rozřazení do skupin**, k čemuž jsme využili hru. Požádali jsme žáky, aby si stoupli do řady, zavřeli oči a mlčeli až do chvíle, kdy jim dovolíme opět mluvit. Na záda jsme jim pak nalepili lístečky, kam jsme namalovali různé barevné tvary (černé kolečko, žlutý trojúhelník, červený čtverec a hnědý obdélník) a úkolem žáků bylo, aniž by promluvili, vytvořit skupinku se spolužáky, kteří mají na zádech stejný symbol. V takto sestavených skupinkách spolu žáci pracovali téměř celou lekci.

Každá z nás, lektorů si vzala jednu skupinku a posadila se s ní do kroužku. Formou **brainstormingu** jsme se společně bavili a ujasnili jsme si pojmy vztahující se k dané problematice, jako například kdo je to cizinec, co je národ, národnostní menšina. Pak jsme doprostřed kroužku dali papír a fixu a děti se měly zamyslet nad tím, co máme my, lidé, společného, a své nápady napsat, potom se papír otočil a psalo se, v čem všem se můžeme lišit.

Poté přišla na řadu **stanoviště**, kdy každá z nás žákům přiblížila určitou oblast, v níž se lišíme. Měli jsme celkem tedy 4 stanoviště a žáci se ve skupinkách u všech vystřídali.

1. stanoviště – Demografické údaje. Na tomto stanovišti se začínalo diskuzí nad mapou světa. Bavili jsme se o kontinentech, o tom, co je pro jakou oblast typické, kdo tam žije nebo i jaká tam mají zvířata. Poté jsem vytáhla kartičky, kde byla vždy mapa státu a k němu namalovaná vlajka. Jednalo se o státy, jejichž obyvatelé představují u nás národnostní menšinu, nebo jsou u nás hodně zastoupeni. Žáci říkali, o jaký stát se jedná, a když nevěděli, tak jsem jim napovídala informacemi o daném státě a pak jsme si na mapě ukazovali, kde daný stát leží a jak je vzdálený od České republiky. Poslední aktivitou na tomto stanovišti byly příběhy 4 dětí pocházející z různých zemí i kontinentů, kdy jsem žákům vyprávěla o jejich životě, o rodině, škole, jejich zájmech a vždy jsem jim také ukázala na papíru, jak vypadá a co nosí, a žáci opět tipovali, o jakou zemi se jedná. A pak mi měli žáci říct podobný příběh o holčičce/chlapečkovi, který by pocházel z Česka.

2. stanoviště – Jídlo a oblečení. Na tomto stanovišti se žáci seznamovali s tradičními jídly jednotlivých menšin. Nejdříve jsem žákům řekla název tradičního jídla v určité menšině, poté jídlo popsala (vzhled, barvu, chuť). Žáci měli za úkol přiřadit obrázek jídla k názvu národnostní menšiny. Na tomto stanovišti se žáci neseznámili jen s tradičními jídly, ale i oblečením, které je typické pro některé menšiny. Měla jsem nachystané obrázky s oblečením, které přiřazovali k názvům národnostních menšin. Na závěr měli žáci možnost si vyzkoušet prakticky, jak se jí čínskými hůlkami. Tato poslední aktivita se jim velice líbila a také je pobavila.

3. stanoviště – Písmo a jazyk. Na tomto stanovišti se děti seznámily se sedmi jazyky a písmy sedmi národnostních menšin. Nejdříve jsme si povídali o tom, čím jsou jednotlivá písmena typická a jak rozeznáme dle určitých znaků jazyk podle textu. Na základě diskuze si děti zkoušely přiřadit jednotlivé texty k příslušným jazykům. Dále si mohly samy vyzkoušet psát ztíženou formou text, který jsem jim nadiktovala, a tak si mohly na vlastní kůži v praxi prožít, jak je těžké pro cizince psát česky. Pantomima byla poslední aktivitou na tomto stanovišti. Děti si ve dvojici navzájem pantomimicky ukazovaly různé činnosti, které měly napsané na papírku. Druhý z dvojice vždy hádal, co

spolužák ukazuje. Opět si mohly v praxi vyzkoušet, jak je těžké se dorozumět. Tato aktivita byla pro děti nejtěžší, ale bavila je nejvíce.

4. stanoviště – Zvyky, svátky, tradice. Na tomto stanovišti se žáci seznámili s různými zvyky, tradicemi a svátky šesti národnostních menšin. Nejprve jsme si povykládali o tom, jaké různé zvyky, tradice a svátky dodržujeme u nás v České republice, každý žák měl možnost říct, co třeba dělají o Vánocích, Velikonocích atd. Poté dostali papírky, na kterých byly ve zkratce popsány různé zvyky, svátky, tradice dodržované v zemích šesti národnostních menšin, a ty měli žáci přiřadit k názvům menšin. Bylo jasné, že si s tím nebudou vědět rady a že budou jen tipovat (bylo jim to tak i řečeno), šlo o to, aby si zkusili zapřemýšlet nad danými menšinami a pak k nim podle toho papírky přiřadit. Pak jsme si jednotlivé papírky společně pročetli a opravovali jsme, který papírek ke které menšině patří. Zároveň jsme si některé zvyky i zkusili předvést, aby si to uměli žáci lépe představit.

Čtení příběhu „Žabák a cizinec“ a živé obrazy. Pro tuto aktivitu jsme si mírně upravili příběh Maxe Velthuijse z knížky *Žabák a cizinec*, který se nám tematicky hodil k naší lekci. Vzhledem k času a k věku žáků jsme se rozhodli, že příběh přečteme raději my, a aby to žáky více bavilo a skutečně nás poslouchali, rozdělili jsme si role a každá četla jinou postavu. Žáci se poté opět vrátili do svých skupin a každá skupinka si měla připravit obraz na určitou situaci, úsek z příběhu. Svůj živý obraz pak představili ostatním skupinkám, které postupně oživovaly postavy, hádaly, co představují, a žáci se pokoušeli cítit do jednotlivých rolí a říct nám, jak se asi kdo zrovna cítí.

Poslední aktivitou bylo **pexeso**, což jsme využili zároveň jako zpětnou vazbu, abychom viděli, co si žáci zapamatovali. Do jedné půlky třídy jsme na zem položili kartičky, kde byl napsaný stát nebo národ, a v druhé půlce jsme rozházeli kartičky, kde byly různé obrázky, pojmy, informace, o kterých jsme se společně bavili. Úkolem žáků bylo vybrat si vždy jeden lístek a přiřadit ho ke státu, se kterým souvisí, když nevěděli, mohli požádat o pomoc spolužáka. Poté jsme společně zkontrolovali, případně i opravili vzniklé dvojice.

Na konec následovala ještě ve skupinkách diskuze o tom, co se žáci dozvěděli, co je zajímavé.

Reflexe multikulturní aktivity

Vzhledem k množství a různorodosti aktivit se žáci nenudili a do všeho se aktivně zapojovali a spolupracovali. Když jim nebylo něco jasné nebo je něco zajímavé, nebáli se nás zeptat. Žáci po naší multikulturní aktivitě dokázali říct, co je to národnostní menšina, i uvést příklad, což před lekcí téměř nikdo nevěděl. Dále si odnesli fakt, že jsme všichni lidé, a i když se v něčem

lišíme, nemusí to být vždy úplně špatně, což bylo pro nás velmi důležité, neboť v obou třídách, kde jsme projekt realizovali, bylo mnoho „žáků – cizinců“.

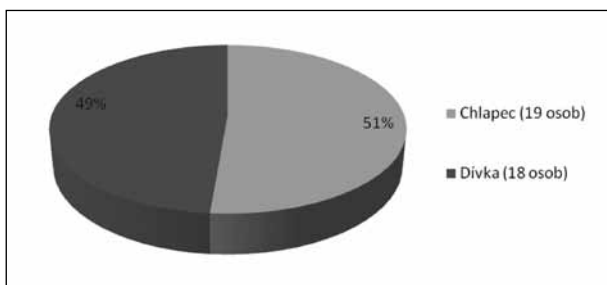
Výzkumné šetření

Pro výzkumné šetření jsme si zvolili výzkum kvantitativní. Tento typ výzkumu nám umožňuje vybrat si z celé řady výzkumných metod, ale pro nás byla nejvhodnější dotazníková metoda, která nám umožnila získat mnoho názorů a pohledů na problematiku národnostních menšin.

Dotazník (viz příloha) se skládá z 12 otázek, které jsou většinou otevřené. Zbývající otázky jsou dichotomické. Dotazník jsme rozdaly celkem dvakrát – jednou ve třídě 4. A a podruhé ve 4. B. Celkem nám dotazník vyplnilo 37 dětí, z toho 19 chlapců a 18 dívek.

Otázka č. 1

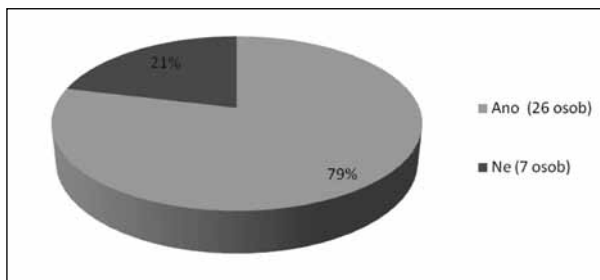
Jsem (zakroužkuj): Chlapec – Dívka

Celkový počet respondentů je 37 osob. Z toho dotazník vyplnilo chlapců a 18 dívek.

Otázka č. 2

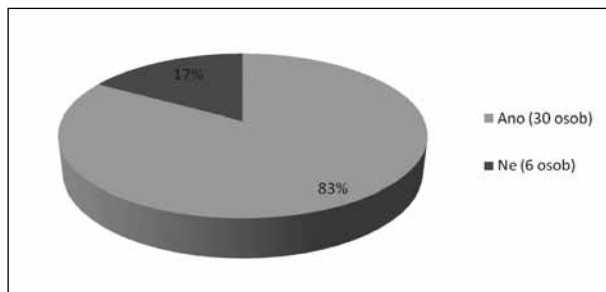
Byl/a jsi už někdy v zahraničí (zakroužkuj)? ANO – NE

V zahraničí z celkového počtu 37 respondentů bylo 26 osob (79 %) a pouze 7 osob (21 %) v zahraničí nebylo. Dále 4 děti nezakroužkovaly žádnou z možností.

Otázka č. 3

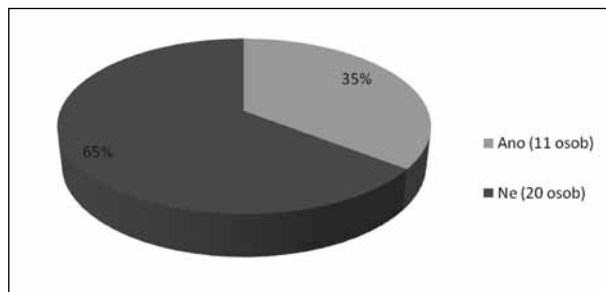
Setkal/a ses ve svém okolí s člověkem, který nepochází z České republiky (zakroužkuj)? ANO – NE

S cizincem se setkalo 30 osob (83 %). 6 osob (17 %) cizince nepotkalo a jedna osoba nezakroužkovala žádnou z odpovědí.

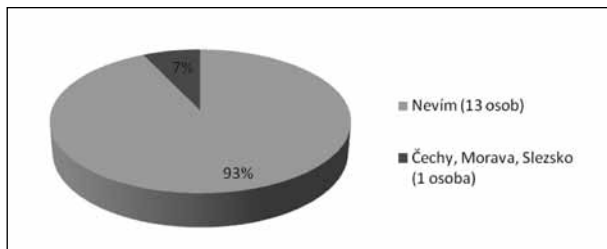
Otázka č. 4

Slyšel jsi o pojmu „národnostní menšina“ (zakroužkuj)? ANO 11 – NE 20

Na tuto otázku odpovědělo 31 osob, 6 osob nezakroužkovalo žádnou odpověď. Odpověď ano zakroužkovalo 11 osob (35 %) a odpověď ne zvolilo 20 osob (65 %).

Co podle tebe tento pojem znamená?

13 osob (93 %) napsalo odpověď – nevím, pouze 1 člověk (7 %) odpověděl, že pojem národnostní menšina jsou – Čechy, Morava, Slezsko.

Otázka č. 5

Jaké národnostní menšiny u nás znáš?

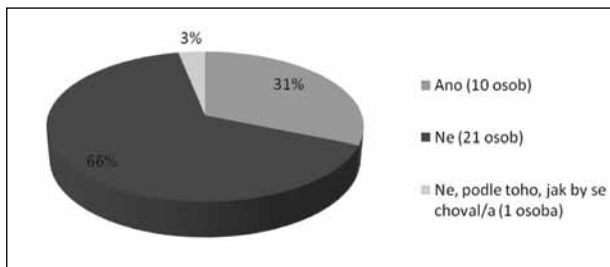
Název menšiny	Četnost výskytu odpovědi
ČR – Brno, Mendlovo náměstí 1	1
Vietnamec	1
Slováci	2
Albánc	1
Turek	1
Romové	8
Němci	2
Ukrajinci	2
Češi	7
Moraváci	8
Slezáci	7
Rusové	1
Poláci	2
Nevím	5

Nejčastější odpovědi bylo – Romové a Moraváci. Další velmi častou odpovědí jsou – Slezáci a Češi.

Překvapivou odpovědí bylo ČR – Mendlovo náměstí 1.

Otázka č. 6

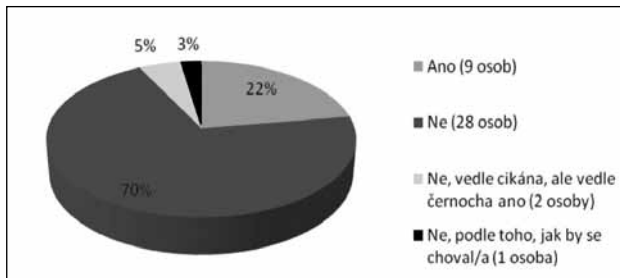
Vadilo by ti kamarádit se s člověkem, který by byl cizincem a začal chodit k vám do třídy (zakroužkuj)? ANO – NE

Na tuto otázku odpovědělo celkem 32 osob. 10 osob (31 %) zvolilo možnost – ano, 21 osob (66 %) vybralo možnost – ne. Jedna osoba dopsala svoji odpověď – ne, podle toho, jak by se choval/a.

Otázka č. 7

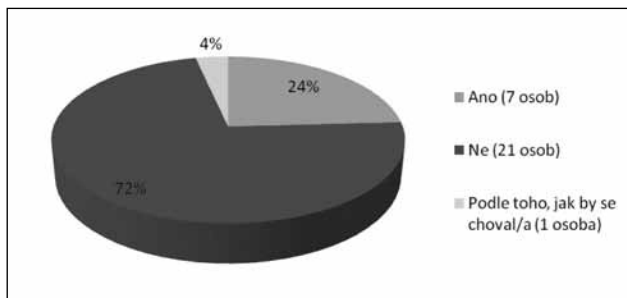
Vadilo by ti sedět v lavici vedle spolužáka jiné barvy pleti (zakroužkuj)? ANO – NE

Možnost – ano zvolilo 9 osob (22 %), možnost – ne vybralo 28 (osob). Poté 2 osoby nezávisle na sobě dopsaly odpověď, že by nechtěli sedět vedle cikána, ale vedle černocho by jim to nevadilo. A 1 osoba doplnila odpověď – ne, podle toho, jak by se choval/a.

Otázka č. 8

Vadilo by ti s ním/ní jít ven (zakroužkuj)? ANO – NE

S cizincem by vadilo 7 osobám (24 %) jít ven, naopak 21 osobám (72 %) by nevadilo jít ven s cizincem. Jedna osoba doplnila možnost – podle toho, jak by choval/a.

Otázka č. 9

V čem by měl podle tebe po přestěhování (z jiné země k nám do České republiky) nejvíce problémů?

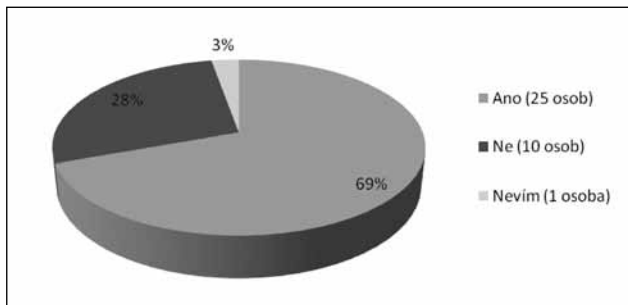
Odpověď	Četnost odpovědí
Škola, učení	4
Stesk po rodině, kamarádech	3
Dorozumět se, jazyk	14
Sehnat (najít) kamarády	1
Pleť	1
Národnost	1
Pravidla chování	1
S ničím	1
Bydlení	1
Banka	1
Nevím	7
Z letadla, když přistává	1
Někdo ho unese	1
Umřel by	1
Nic	1

Nejčastější odpovědí byla možnost – jazyk, dorozumět se. Tuto odpověď napsalo celkem 14 dětí.

Otázka č. 10

Mohl bys mu/jí ty nějak pomoci, aby se mu tady více líbilo (zakroužkuj)?

ANO – NE

25 osob (69 %) zvolilo možnost – ano, odpověď – ne vybralo 10 osob (28 %) a jedna osoba dopsala vlastní možnost – nevím.

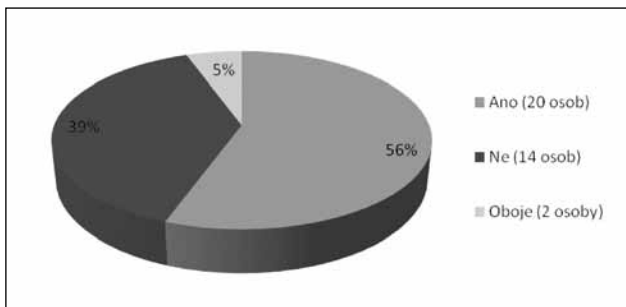
Jak bys mu/jí mohl pomoci?

Odpověď	Četnost odpovědí
Normálně	1
Nemohl	2
Kamarádit, kolektiv	3
Zastat se, kdyby ho někdo otravoval	2
Škola, učení	5
Jazyk	5
Seznámit s městem	3
Nevím	6
Pomáhat mu	1
Být na něj/ni milý a hodná	2

Nejčastější odpovědí byla odpověď – nevím, kterou napsalo 6 osob. Po 5 osobách získaly možnosti – jazyk a škola, učení.

Otázka č. 11

Dovedeš si představit, že by ses měl/a přestěhovat do zahraničí (zakroužkuj)? ANO – NE

Možnost – ano zvolilo 20 osob (56 %). Možnost – ne vybralo 14 osob (39 %) a 2 osoby doplnily možnost vlastní – oboje.

Z čeho bys měl největší strach, kdyby ses přestěhoval/a do zahraničí?

Odpověď	Četnost odpovědí
Porozumět, řeč	8
Ztráta původního života (rodina, kamarádi, škola, zájmy)	6
Zapadnout do kolektivu, najít si kamarády	6
Národnost, odlišní lidé	4
Prostředí	3
Nevím	5
Nikoho nebudu znát	1
Z ničeho	6

Nejčastější odpovědí byla možnost – porozumět a řeč. Tuto možnost do dotazníku napsalo 8 osob. Dalšími nejčastějšími odpověďmi byly – ztráta původního života (rodina, kamarádi, škola, zájmy), zapadnout do kolektivu, najít si kamarády a z ničeho. Každou z těchto odpovědí napsalo 6 osob.

Otázka č. 12

Co mají podle tebe cizinci s tebou společného (uved' minimálně 3 příklady)?

Odpověď	Četnost odpovědi
Nic	2
Aquapark, lesy	1
Jsme lidi	2
Postava (dvě oči, vlasy, pleť)	2
Mluvíme	4
Můžou mluvit i česky	2
Poradit	1
Zlobíme	1
Někdy se nám daří ve škole	1
Máme kamarády	1
Nevím	10
Zábava	1

V čem se od tebe mohou lišit?

Odpověď	Četnost odpovědi
Nevím	6
Chování	1
Jazykem	1
Brýle	1
Věk	1
Zvířata, která známe	1
Jména	1
Vlasy	2
Způsob života, zájmy	2
Šikmé oči	1
Kamarádi	1
Abeceda a psaní	1
Pleť	19
Řeč	17

Vyhodnocení dotazníku

Po přečtení a vyhodnocení odpovědí jsme došly k závěru, že většina dětí ze čtvrté třídy neví, co je to národnostní menšina. Některé z dětí ani netušily, co je to cizinec či zahraničí. Jiné děti naopak věděly, co je to národnostní menšina, ovšem nevěděly, které osoby se do ní řadí. Po samotném vysvětlení pojmu už děti dokázaly říct, co máme s národnostními menšinami společného a naopak čím se lidé národnostních menšin od nás liší. Je nutné však podotknout, že by se ve školách měli učitelé více věnovat tématům multikulturní, protože dotazníky ukazovaly značné nedostatky.

Náčrt projektu

Aktivita	Čas	Pomůcky
Rozřazovací hra	5 minut	Fixy, malé papírky
Brainstorming	10 minut	Flip charty, fixy
Stanoviště	40 minut (10 minut jedno stanoviště)	Podle potřeb stanoviště (fixy, papírky, mapa, hůlky, obrázky, vlajky apod.)
Čtení příběhu a živé obrazy	25 minut	x
Pexeso	10 minut	Pexeso
Závěrečné shrnutí	10 minut	x

Příloha

Dotazník – postoje k cizincům

Zkus na všechny otázky odpovědět, nemusíš mít strach, žádná odpověď není špatná. Pokud nějaké otázce nebudeš rozumět, neboj se nás zeptat.

- 1. Jsem (zakroužkuj):** Chlapec – Dívka
- 2. Byl/a jsi už někdy v zahraničí (zakroužkuj)?** ANO – NE
- 3. Setkal/a ses ve svém okolí s člověkem, který nepochází z České republiky (zakroužkuj)?** ANO – NE
- 4. Slyšel jsi o pojmu „národnostní menšina“ (zakroužkuj)?** ANO – NE
Co podle tebe tento pojem znamená?

.....
.....

5. Jaké národnostní menšiny u nás znáš?

.....
.....

Představ si situaci, kdy se do České republiky, do Brna přistěhuje rodina z cizí země a jejich syn/dcera začne chodit s tebou do třídy.

6. Vadilo by ti kamarádit se s člověkem, který by byl cizincem a začal chodit k vám do třídy (zakroužkuj)? ANO – NE

7. Vadilo by ti sedět v lavici vedle spolužáka jiné barvy pleti (zakroužkuj)? ANO – NE

8. Vadilo by ti s ním/ní jít ven (zakroužkuj)? ANO – NE

9. V čem by měl podle tebe po přestěhování (z jiné země k nám do České republiky) nejvíce problémů?

.....
.....

10. Mohl bys mu/jí ty nějak pomoci, aby se mu tady více líbilo (zakroužkuj)? ANO – NE

Jak bys mu/jí mohl pomoci?

.....
.....

11. Dovedeš si představit, že by ses měl/a přestěhovat do zahraničí (zakroužkuj)? ANO – NE

Z čeho bys měl největší strach, kdyby ses přestěhoval/a do zahraničí?

.....
.....

12. Co mají podle tebe cizinci s tebou společného (uved' minimálně 3 příklady)?

V čem se od tebe mohou lišit?

.....
.....

Děkujeme Ti za vyplnění dotazníku. Studenti

18

Lidé bez domova

Autoři

Barbora Kiliánová, Tereza Málková, Martina Kvochová

Téma lekce

Lidé bez domova

Díličí témata

Pomáhající organizace – Armáda spásy, Charita

Cíl lekce

- Primární prevence
 - prostřednictvím výukové lekce vytváření správných postojů, způsobů chování a uvědomování si možných důsledků se zaměřením na problematiku bezdomovectví
 - včasná práce a seznámení s opomíjenou problematikou
 - nárůst informovanosti o problematice lidí bez domova
 - zvýšení empatie k sociálně slabším jedincům
- Výstupy:
 - výuková lekce pro žáky 1. tříd na téma bezdomovectví
 - webová stránka <http://wrack.ped.muni.cz/lidebezdomova/>
 - DVD s ukázkou výukové lekce a dalšími materiály

Cílová skupina

Žáci 1. třídy. Samotná lekce proběhla pod vedením třech lektorů ve 4 třídách, v každé třídě počet dětí mezi 20–30, za nezúčastněného dohledu třídního učitele.

Časový plán

Potřebný čas na jednu lekci: 45 minut. Čas strávený přípravami cca 7 hodin – fotky, podklady pro video, sestřihání videa, konzultace, zpracování materiálů z lekcí do DVD.

Termín a místo realizace

19. 11. a 21. 11. 2013, ZŠ Křídlovická 30b, 603 00 Brno, přímo ve třídách 1. A, 1. B, 1. C a 1. D

Technické zajištění

Pro přípravu a zpracování lekce:

- Videokamera
- Fotoaparát
- PC s adekvátními programy pro zpracování materiálů

Pro samotnou lekci

- Papíry A4 a pastelky
- Videokamera
- Fotoaparát
- Dataprojektor

Finanční náklady

90 Kč papíry, 50 Kč pastelky

10 hodin x 120 x 3 = 3600 Kč (platba pro lektory)

Podrobný popis, metodika práce

Problematika lidí bez domova (lekce na cca 45 min.)

1. Úvod – pohádka

Ahoj děti, já jsem Terka, tohle je Barča a Martá a my jsme vám dneska přišly vyprávět takovou pohádku. Ale potřebujeme od vás strašně velkou pomoc, myslíte, že nám zvládnete pomoci?

(děti odpovídají)

Ta pohádka je totiž o jednom chlapečkovi, který ztratil svůj domov. A teď vůbec neví a nepamatuje si, co to vlastně ten domov je a jak to doma vypadá. A vy mu můžete pomoci tak, že mu to nakreslíte! Nakreslete, jak vypadá domov, jak si ten domov vlastně představujete. Tak co říkáte, pomůžete nám s pohádkou? Super, tak se do toho dejte!

2. Kreslení obrázků

(děti kreslí, cca 10 minut)

3. Popisování obrázků

Tak si pojďme společně říct, co jste vlastně namalovaly.

(děti ukazují a popisují obrázky, cca 10 minut)

Moc krásně jste to tomu chlapečkovi namalovaly! Tak si teď pojďte poslechnout, jak to v té pohádce vlastně bylo.

4. Pohádka

Ten náš chlapeček, jmenoval se Honzík, vůbec nevěděl, co to ten domov vlastně je, protože k nám přiletěl velikánskou vesmírnou lodí z úplně jiné planety! A zůstal na naší planetě Zemi sám. A tak putoval a bloudil všude po světě a hledal, kde by tak mohl bydlet. No a na své cestě našel mnoho lidí, kteří bydleli v domech, panelácích, chatách... kde myslíte, děti, že ještě mohli bydlet?

(děti odpovídají)

Ale představte si, že ten Honzík při své cestě našel i lidi, kteří neměli vůbec žádný domov! Byli sami jako on a pobývali na různých místech. Kde myslíte, že tito lidé mohli být?

(děti odpovídají)

A znáte někoho takového? Kdo nemá žádný domov ani kamaráda nebo rodinu a je třeba na ulici? Viděli jste někdy někoho takového? A kde? Co myslíte, že ti lidi jedí? A kde myslíte, že spí? Víte, co nosí na sobě?

(děti odpovídají, cca 10 minut)

Honzík se těch lidí vůbec nebál, i když třeba měli roztrhané a špinavé oblečení, a ani se jim nesmál, protože sám si uměl představit, jaké to

je nemít domov. Honzík se s nimi skamarádil a vyprávěl jim svůj příběh, že přiletěl z jiné planety a dostal se k nám na planetu Zem, a proto teď nemá kde bydlet. Ale to ještě není všechno, Honzík totiž na té své planetě přišel o všechny vesmírné peníze, až mu žádné nezbyly. Zůstal na své planetě úplně bez peněz a přišel o svůj dům. Dlouho se toulal po své planetě, v noci mu byla zima, měl hlad a byl velmi smutný. Nakonec se rozhodl, že to nějak napraví, protože chtěl pomoci i ostatním lidem. A tak vzal svou vesmírnou loď a rozhodl se letět na planetu Zemi a pomáhat lidem, jako je on. Lidem bez domova. Takže všem lidem bez domova, které potkal, vyprávěl svůj příběh. A oni mu zase vyprávěli svůj příběh, jak se oni dostali na ulici. Co myslíte děti, jak se to těm lidem mohlo stát, že přišli o svůj domov?

(děti odpovídají, cca 10 minut)

5. Video/fotky/debata

Tak co byste řekli tomu, kdybychom se na ty Honzíkovy kamarády podívali? My máme totiž kouzelné kukátko, které nás přenese přímo za nimi, tak pojďme na to!

(buď pouštění fotek + dokumenty /nebo beseda přímo s ex-bezdomovcem)

6. Prevence a pomoc lidem bez domova

Co myslíte, že ti lidé udělali špatně? A co udělal Honzík špatně, že přišel o svůj domov na své planetě?

(děti odpovídají)

7. Zakončení

No a Honzík byl z těch příběhů velmi smutný. Protože taky něco podobného zažil. A tak se rozhodl, protože byl velmi hodný, že těm lidem bez domova pomůže. Ale protože byl na planetě Zemi jen velmi krátkou dobu, tak vůbec nevěděl, jak na to. Děti, pomůžete Honzíkovi vymyslet, jak by mohl lidem bez domova pomoci?

(děti odpovídají)

Kdo lidem bez domova vlastně pomáhá? Najdou se stejně hodní lidé, jako je Honzík. Třeba Charita nebo Armáda spásy. Slyšely jste o nich někdy? Jak asi pomáhají?

(děti odpovídají)

- Honzík tedy spolu s dalšími lidmi pomáhal lidem bez domova, a když viděl, jak se tu spoustu lidí snaží pomáhat a jsou hodní, rozhodl se, že poletí na další planetu, kde není tolik hodných lidí. Zamával naší planetě Zemi, nastoupil do své vesmírné lodi a letěl dál.

Reflexe multikulturní aktivity

- Dle předběžné konzultace s metodikem prevence jsme věděli, že toto téma ve škole ještě nebylo řešeno, a možná i proto byly děti z lekce nadšeny a aktivně se zapojovaly, dotvářely s námi pohádku.
- Celkově nás až překvapilo, jaký mají přehled o životě bezdomovců – kde spí, co jedí, co mají na sobě atd.
- I tak ale shledáváme aktivitu přínosnou, celé téma jsme sjednotili, ukázali jim, že do tíživé sociální situace se může dostat kdokoli, poukázali na pomáhající organizace a nenásilně utvářeli postoj k tomu, aby byly případně ochotné samy těmto lidem pomáhat.
- Vypravěče pohádky jsme i vystřídali, kdy by bylo možná i pro nás přínosnější, kdybychom se vystřídali všichni, ale na druhou stranu jsme, jako hlavního vypravěče, zvolili člověka, který má největší zkušenost s prací s dětmi.

19

Multikulturní plakát

Autoři

Alena Ježová, Pavla Kmošková, Adriana Slámová

Téma lekce

Menšiny v České republice

Dílčí témata

Ukrajinská menšina, Slovenská menšina a Vietnamská menšina

Cíl lekce

Seznámit žáky s kulturou tří vybraných menšin

Cílová skupina

Žáci 4. tříd

Časový plán

90 minut (2 vyučovací hodiny):

- 20 minut seznámení se s žáky
- 10 minut úvod do tématu
- 20–30 minut vytváření plakátů

- 10–20 minut prezentace plakátů
- 10 minut zpětná vazba

Termín a místo realizace

28. 11. 2013, Základní škola Tyršova Vyškov, třída 4. B

Technické zajištění

Počítač, mapa světa, papír A2 3x, lepidlo 3x, fixy, nálepky na jmenovky, malý míč, vytisknuté přílohy č. 2 – č. 4.

Finanční náklady

Cesta, potřeby na plakát, tisk materiálu

Podrobný popis, metodika práce

1. Seznámení s žáky

- Výroba jmenovek
- Hra Pavučina
(Žáci stojí v kruhu, postupně si házejí s míčem, kdo chytne míč, tak se představí a řekne, co rád dělá. Postupně se tak představí všichni žáci.)
- Hra Vymění se ten, kdo ...
(Postavíme židle do kruhu. Židlí je o jednu méně než hráčů. Přebývajícím hráčem je uprostřed kruhu a řekne „Vymění se ten, kdo ...“ a místo teček doplní nějakou vlastnost nebo činnost. Hráči splňující vyslovenou vlastnost nebo činnost si pak musí vyměnit místa a hráč uprostřed se snaží zabrat nějaké místo. Kdo zůstane uprostřed, říká další větu.)

2. Úvod do tématu

- Povídání si s žáky, ukazování zemí na mapě světa
(Byl jsi někdy v cizí zemi? V jaké? Víš, kde tato země leží na mapě? Potkal jsi někdy u nás v České republice cizince? Jak jsi ho poznal? Víš, z jaké země pocházel? Jaké cizince nejčastěji potkáváš? Proč sem jezdí? Z jaké cizí země je zde nejvíce obyvatel? Víš, kde leží Slovensko, Ukrajina a Vietnam?)

3. Vytváření plakátů

- Žáky rozdělíme do tří skupin a každé skupině přiřadíme jednu menšinu (slovenskou, ukrajinskou nebo vietnamskou)
- Skupina dostane obálku s různými obrázky (vlajky, jídla, známé osobnosti, měna, státní znaky, obrysy států) a krátký psaný text
- Úkolem žáků je vybrat ty obrázky, které se vztahují k dané menšině dle textu, a následně vytvořit plakát, který bude informovat o kultuře dané menšiny

4. Prezentace plakátů

- Každá skupina prezentuje vytvořený plakát ostatním skupinám, představí tak kulturu dané menšiny ostatním
- Prezentace jsou prokládány pouštěním hymen jednotlivých menšin a vyprávěním různých zajímavostí dané kulturní menšiny

5. Zpětná vazba

Žákům rozdáme křížovku, kde uplatní získané vědomosti o třech vybraných menšinách. Po vyplnění křížovky její správnost společně zkontrolujeme.

Reflexe multikulturní aktivity

Děti byly velmi aktivní a účastnily se veškerých aktivit s nadšením. Při práci ve skupinách neměly problém mezi sebou spolupracovat. Zároveň nás respektovaly a zodpovědně plnily všechny zadané úkoly. Nabyté poznatky dokázaly reprodukovat ostatním spolužákům a seznámit je s nimi. Při opakování získaných informací v křížovce žáci převážně dovedli odpovědět na otázky týkající se jejich tématu, avšak při pohledu na vytvořené plakáty se ihned zorientovali a byli schopni doplnit všechny odpovědi správně.

Výzkumné šetření

Výzkumné šetření bylo provedeno po ukončení lekce pomocí vytvořeného dotazníku (viz příloha č. 5). Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, s jakou menšinou se děti nejčastěji setkávají a kde. Zároveň jsme chtěli zjistit, zda jsou v dětech zakořeněné předsudky vůči jiným národnostem. Všechny odpovědi lze nalézt v příloze č. 6. Výsledky dotazníkového šetření byly poskytnuty také paní třídní učitelce.

Zjistili jsme, že 48 % z oslovených dětí se nejčastěji setkává s Romy. Se slovenskou menšinou se setkává 37 % dětí, s vietnamskou menšinou 22 % a s ukrajinskou menšinou 15 %. Na otázku, kde se s nimi nejčastěji setkávají, neodpovědělo 11 % dětí. Překvapivé zjištění bylo, když 19 % dětí napsalo,

že se nejčastěji s těmito menšinami setkávají v České republice. Druhou nejčastější odpovědí bylo setkávání u popelnic (odpovědělo 15 %). Na třetí otázku nejvíce dětí odpovědělo, že by chtělo sedět se Slovákem (56 %) nebo s někým jiným (30 %). Otázka čtvrtá byla opakem k otázce třetí a zjišťovala, s kým by děti rozhodně sedět v lavici nechtěly. Více než polovina žáků (63 %) by nechtělo sedět s Romem. Překvapujícím zjištěním bylo, že 41 % žáků by nechtělo sedět s černochem a 26 % s Indem. Poslední otázka byla odlehčující a zaměřovala se na cizí země, které by děti chtěly navštívit. Nejčastěji by žáci chtěli navštívit Velkou Británii a Slovensko (22 %), druhou nejatraktivnější zemí pro žáky je Francie (19 %). V odpovědích se objevovaly i takové země, jako Ukrajina, Vietnam nebo Afrika.

Příloha

Příloha č. 1: Seznam zúčastněných žáků a pedagogů

Třída 4. A

PaedDr. Blanka Daňková

1	Brabec Tomáš
2	Cveková Veronika
3	Čepánová Tereza
4	Černý Michal
5	Čtvrtníček Michal
6	Čtvrtníčková Aneta
7	Fiala Adam
8	Graclíková Gabriela
9	Grossmann Martin
10	Hudec Jeremiáš
11	Hůlka Matěj
12	Indráčková Monika
13	Kadavý Igor
14	Klimesh Jiří
15	Klimeshová Adéla
16	Kolaříková Tereza
17	Manová Nikol
18	Michalíková Denisa
19	Procházka Marek

20	Prudil Jan
21	Seidl Šimon
22	Schweidler Erik
23	Skácel Štěpán
24	Suchomel Radek
25	Štroblíková Vendula
26	Švec Jan
27	Tomanová Adéla

Příloha č. 2: Texty

„Čau tě,

volám sa Jožo a prístěhoval jsem se do České republiky s rodiči zo Slovenska. Slovensko je malý štát, ktorý susedí s Českou republikou, takže mi nedělá problém mluvit i česky. Státní vlajka má stejné barvy jako ta česká, akorát je má uspořádané do 3 pruhů. Na slovenském státním znaku se opět vyskytují tyto národní barvy. Hlavním městem Slovenska je Bratislava, která je jedním z nejnávštěvovanějších míst na Slovensku. Kdybyste chtěli navštívit moji rodinou zemi, nezapomeňte si vyměnit české koruny za eura ☺“

„Ahoj,

volám sa Katarína a som tiež zo Slovenska. Medzi moje koničky patrí varenie. Národným jedlom na Slovensku sú bryndzové halušky. Bryndza je ovčí syr a halušky sú zo zemiakového cesta. Najznámejšia slovenská pochutka je trdelník. Národným náboženstvom je kresťanstvo, a tak rovnako ako Češi slávime Vianoce aj Veľkú noc. Na Vianociach okrem darčeka je najlepšia štedrovečerná večera, ktorá by sa nezaobišla bez vianočnej oplátky s medom. Okrem varenia tiež rada počúvam hudbu. Mojim najobľúbenejším spevákom je Rytmus ☺.“

„Zdravím Vás,

moje jméno je Kateryna. Pocházím z města Kyjev, které je hlavním městem Ukrajiny. Nemáme tu koruny, ani eura, ale platíme měnou jménem hřivna. Ukrajina je republika, stejně jako Váš stát. Vlajku a státní znak máme modro-žluté, moc se mi líbí. Naše náboženství je pravoslavné křesťanství, máme hezké barevné kostely. Vánoce slavíme až 7. ledna a říkáme jim Rizdvo. Jen pro zajímavost, píšeme azbukou, ne latinkou. Tak se mějte krásně, ahoj! ☺“

„Ahoj,

jmenuji se Oleksandr a v mém rodném jazyce bych Vás pozdravil rusky nebo ukrajinsky. Pocházím z Ukrajiny a naši národní polévku je boršč, který určitě

všichni znáte, mně moc chutná. Rád si dám i masový špíz, kterému u nás říkáme šašlik, a pirožky, které peče maminka z kynutého těsta a plní je dobrotami, masem, houbami i sladkým. Jsme ve světě známí i výrobou alkoholických nápojů, především vodky. Za významné osobnosti z naší země považují bratry Wladimira a Vitalije Klitschka, jsou to mí oblíbení boxeři. Mějte se, čau! ☺“

Příloha č. 3: Křížovka

1.										Vietnamské tradiční jídlo na Nový rok				
2.										Hlavní město Ukrajiny				
3.										Vietnamská měna				
4.										Národní ukrajinské jídlo				
5.														Hlavní náboženské vyznání ve Vietnamu
6.										Ukrajinská měna				
7.										Národní slovenské jídlo				

Příloha č. 4: Dotazník

Holky a kluci, vyplňte nám prosím dotazníček. **Nebojte se ničeho, žádná odpověď není špatná!** Hodně nám tím pomůžete a malá odměna Vás nemine ☺.

1. S jakou národností menšinou se nejčastěji setkáváš?

- a) Slováci b) Ukrajinci c) Vietnamci d) Romové e) Černoši
f) Indové g) Jiné menšiny, napiš jaké

2. Kde tyto menšiny nejčastěji vidáš?

.....

3. Kdybys měl/a možnost si vybrat, s kým chceš sedět v lavici, vybral/a bys (zaškrtni 1 odpověď):

- a) Slováka/Slovenku b) Ukrajince/Ukrajinku c) Vietnamce/Vietnamku
d) Roma/Romku e) Černocho/černošku f) Inda/Indku
g) Někoho jiného, napiš koho.....

4. S kým bys naopak nechtěl/a sedět v lavici?

- a) Slovák/Slovenka b) Ukrajinec/Ukrajinka c) Vietnamec/Vietnamka
d) Rom/Romka e) Černochoch/černoška f) Ind/Indka
g) Někdo jiný, napiš kdo.....

5. Do jaké zahraniční země by ses chtěl/a podívat?

.....

Děkujeme moc za spolupráci!

Adá, Alča a Pája ☺

Příloha č. 5: Vyhodnocení dotazníku

1. S jakou národnostní menšinou se nejčastěji setkáváš?

	Relativní četnost	Absolutní četnost
Slováci	10	37 %
Ukrajinci	4	15 %
Vietnamci	6	22 %
Romové	13	48 %
Černoši	0	0 %
Indové	0	0 %
Jiná menšina	3	11 %
Σ	27	100 %

Odpovědi objevující se u odpovědi jiná menšina:

Češi	2	66 %
Angličané	1	33 %
Σ	3	100 %

2. Kde tyto menšiny nejčastěji vidáš?

	Relativní četnost	Absolutní četnost
U popelnic	4	15 %
Evropa	2	7 %
Vedle baráku	2	7 %
Na Smetanově nábřeží	1	4 %
Na svém sportu	1	4 %

V ČR	5	19 %
U hry na Minecraftu	1	4 %
Všude	1	4 %
Poflakují se po ulici	2	7 %
Ve městě	2	7 %
Na Slovensku	2	7 %
Na bazéne	1	4 %
Bez odpovědi	3	11 %
Σ	27	100 %

3. Kdybys měl/a možnost si vybrat, s kým chceš sedět v lavici, vybral/a bys:

	Relativní četnost	Absolutní četnost
Slováci	15	56 %
Ukrajinci	5	19 %
Vietnamci	5	19 %
Romové	2	7 %
Černoši	2	7 %
Indové	1	4 %
Někdo jiný	8	30 %
Σ	27	100 %

Odpovědi objevující se u odpovědi někdo jiný:

Čech	7	88 %
Anet	1	13 %
Σ	8	100 %

4. S kým bys naopak nechtěl/a sedět v lavici?

	Relativní četnost	Absolutní četnost
Slováci	2	7 %
Ukrajinci	2	7 %
Vietnamci	6	22 %
Romové	17	63 %
Černoši	11	41 %
Indové	7	26 %

Někdo jiný	2	7 %
Σ	27	100 %

Odpovědi objevující se u odpovědi někdo jiný:

Čech	1	50 %
Američan	1	50 %
Σ	2	100 %

5. Do jaké zahraniční země by ses chtěl/a podívat?

	Relativní četnost	Absolutní četnost
Rakousko	1	4 %
Francie	5	19 %
Brazílie	2	7 %
Velká Británie	6	22 %
Německo	1	4 %
Slovensko	6	22 %
Madagaskar	1	4 %
Ukrajina	2	7 %
Hollywood	1	4 %
Vietnam	2	7 %
Chorvatsko	1	4 %
Řecko	2	7 %
Roma	1	4 %
Afrika	1	4 %
Σ	27	100 %

20

Rasismus

Autoři

Kristýna Beránková, Gabriela Davidová, Soňa Kurková

Téma lekce

Rasismus

Dílčí témata

Rasismus, stereotypy, předsudky, ledovcové vnímání jiného národa, černý vs. bílý

Cíl lekce

Cílem multikulturní lekce je především primární prevence v oblasti rasismu, xenofobie a vnímání odlišných ras, než je naše vlastní. Při realizaci programu žáky povedeme ke správnému sebehodnocení, poznání sama sebe a druhých. Zaměříme se na práci s předsudky a stereotypy. Cílem je také zvyšování odolnosti žáků vůči sociálněpatologickým jevům.

Cílová skupina

Žáci 8. tříd, 20 žáků (12 dívek, 8 chlapců), 1 zúčastněný pedagog

Časový plán

90 minut

Termín a místo realizace

26. 11. 2013, Základní škola Sirotkova, Brno

Technické zajištění

Pro realizaci lekce byl potřeba prostor školní třídy s drobnými dispozičními úpravami stolů a židliček + pomůcky k lekci.

Finanční náklady

Pomůcky:	2 000,-
Odměny lektorům:	3 600,-
Celkem:	5 600,-

Podrobný popis, metodika práce

1. Batůžky

- Na A4 namaloval každý velký batoh s třemi odrážkami. Každý žák napsal na A4 3 výroky (slova), která ho napadla na téma RASISMUS. Svůj batůžek si každý nalepil na záda a ostatní spolužáci si vzájemně psali na batůžky + nebo -. Podle toho, jak oni vnitřně vnímali ostatní výroky, jestli pozitivně, či negativně.

2. Létající plakát

- Žáci byli rozděleni do 4 skupin po pěti žácích. Všechny výroky, které byly napsány na jejich batůžcích, přepsali na velké papíry (plakáty). Na nich u každého výroku napsali + nebo -. Tento plakát poslali do další skupiny a ta ho opět zhodnotila a přidala své vlastní hodnocení. Každý plakát prošel všemi skupinami a nakonec se vrátil ke své původní. Nakonec měla každá skupina za úkol názory druhých zhodnotit a před všemi prezentovat.

3. Drama s cikánkou

- Žáci zůstali ve stejných skupinkách. Tyto skupinky měly za úkol dohrát námi načatou scénku s cikánkou. Ta začínala slovy takto:

„Do pracovního kolektivu přichází nová zaměstnankyně (cikánka). Je představena ostatním kolegyním. Ty si začnou zamykat skříňky.“
Žáci měli za úkol dohrát scénku dle svého uvážení.

→ Po odehrání se vytvořila vhodná atmosféra pro bouřlivou diskuzi. Diskutovalo se o tom, co jsou to předsudky.

1. Ledovec

- Tato aktivita navazovala na předchozí. Šlo o krátké a věcné vysvětlení toho, co je to stereotyp a jak vzniká. Každý národ má vlastní seberepresentaci a druhý národ tomu nemusí vůbec rozumět. Každý národ posuzuje ostatní národy dle jejich „vrcholů ledovce“ z pohledu svého základu.

→ dochází ke vzniku stereotypů a diskriminace.

2. Diskuze

- Ve finální části celé lekce došlo na diskuzi. Diskutovali jsme s žáky a ptaly se jich na tyto otázky:
 - S jakými stereotypy se setkáváte každý den?
 - Jak stereotypy odbourat?
 - Společnost = já, měli bychom začít u sebe?
 - Proč kladně přijímáte černocho, ale Roma ne?
- Žáci se velmi aktivně zapojovali a vnášeli do diskuze své připomínky a názory na danou problematiku.

3. Pozdravy

- Úplně poslední aktivitou byly pozdravy. Jednalo se o cizokrajné pozdravy, které každá z nás měla připravené. Vždy jsme převyprávěly příběh k tomuto pozdravu a předvedly pozdrav, žáci je po nás opakovali.

Např. **Afrika (drbání ve vlasech)** – Jednotlivé kmeny nosí odlišné účesy a také se liší tvary lebek. Když se Afričané potkají v noci, nezbyvá jim nic jiného než poznat svou kmenovou příslušnost ohmatáním hlavy toho druhého. Vzájemně se jemně probíráme ve vlasech, pomalu zkoumáme tvar lebky a posazení hlavy na krku.

Čína (pozdravení chodidly). V daleké Číně lidé pracují na rýžových polích a chodí zde povětšinou bosí. Proto mají na svých chodidlech vysoce citlivé nervové výběžky. Navíc je vám jistě známo, že Čína je obrovská země, kde se

mluví spoustou nářečí. Proto když se potkají dva Číňani, je pro ně jednodušší pozdravit se svými chodidly, než se složitě snažit dorozumět nářečími.

→ Nakonec došlo na neutrální evropský pozdrav „podání rukou“, tím jsme také příjemně zakončili lekci.

Reflexe multikulturní aktivity

Většina z nás, coby lektorky multikulturní lekce, jsme stály před třídou dvacetí žáků poprvé. O to víc v nás bublalo jakési napětí a nervozita. Tyto obavy ovšem v průběhu lekce opadávaly a postupně jsme se dokázaly s novými rolemi sžít. Žáci byly velmi aktivní a s radostí se zapojovali do námi vytvořených aktivit. Během lekce nedošlo k bojkotu žádné z našich lekcí, což hodnotíme pozitivně. V průběhu jsme zaznamenávaly změny a kvalitativní vývoj názorů žáků na různé oblasti rasismu. Z našeho pohledu se multikulturní lekce povedla. Odcházely jsme nejen s pocitem, že už to máme za sebou, ale také s vírou, že jsme žákům předaly něco, z čeho budou moci čerpat v dalších fázích svého života.

Výzkumné šetření

Naše výzkumné šetření probíhalo v kombinované formě dotazníku a pozorování. Dotazník obsahoval 13 otázek, z toho 4 otevřených a 9 uzavřených. Zúčastnilo se 25 žáků, z toho 12 dívek a 13 chlapců. Dotazník žáci vyplňovali v den naší lekce.

Ve 2. otázce všichni napsali, že vědí, co to znamená pojem *rasismus*

→ nejčastější odpovědi: „**diskriminace rasy, Afroameričanů, nebo když někdo nemá rád a šikanuje jinou rasu**“

4. Setkal/a ses někdy ve svém okolí s diskriminací osoby kvůli jiné barvě pleti nebo původu?

→ 14 žáků odpovědělo ANO

→ 11 žáků odpovědělo NE

5. Vadí ti, že má někdo jinou barvu pleti?

→ 23 žáků odpovědělo ANO

→ 2 žáci odpověděli NE

6. Myslíš si, že diskriminace a rasismus jsou v našem státě aktuálním problémem?

→ 18 žáků odpovědělo ANO

→ 7 žáků odpovědělo NE

- 7. Ovlivňuje tě tvůj úsudek o druhé osobě, pokud je jiné rasy?**
→ 8 žáků odpovědělo ANO
→ 17 žáků odpovědělo NE
- 8. Myslíš si, že se předsudky o národnostních menšinách zakládají na pravdě?**
→ 13 žáků odpovědělo ANO
→ 12 žáků odpovědělo NE
- 9. Máš ty sám/a negativní zkušenosti s příslušníky národnostních menšin žijících u nás?**
→ 16 žáků odpovědělo ANO
→ 9 žáků odpovědělo NE
- 10. Je podle tvého názoru potřeba v našem státě zlepšit vztahy mezi Čechy a národnostními menšinami?**
→ 20 žáků odpovědělo ANO
→ 5 žáků odpovědělo NE
- 11. Máš negativní vztah k národnostním menšinám?**
→ 10 žáků odpovědělo ANO
→ 15 žáků odpovědělo NE
- 12. Jak by ses zachoval, kdyby do tvého zájmového kroužku (plavání, fotbal) začal chodit někdo, kdo by neměl stejnou barvu pleti jako ty?**
→ Žáci nejčastěji odpověděli, že by jim to nevadilo, kdyby ten člověk byl hodný, slušný a kamarádský, nesoudili by ho podle barvy pleti.
- 13. Vidíš, jak se před školou perou 2 chlapci. Honza, který má bílou pleť, je evidentně silnější než Abdu, který pochází z Afriky. Jak se zachováš?**
→ Žáci nejčastěji odpověděli, že by si jich nevšíмали a nechali je být. Zazněly zde také názory, že nikdy nevíme, proč se perou (jaký je důvod).
- 14. Představ si, že tvoje romská kamarádka Vanesa, se kterou se kamarádíš u babičky na vesnici, se právě přistěhovala do tvého města a začala chodit na stejnou školu jako ty. V pondělí ráno tě překvapí před školou, chce si povídat, ukázat, kde má třídu, kde je jídelna, ředitelna a celé přestávky chce trávit s tebou. Jak se zachováš?**
→ Zde se odpovědi velice lišily. Několik žáků napsalo, že by se s romskou dívkou nikdy nebavili. Také zde zazněly odpovědi, že by Vanese ukázali, kde se co nachází, ale dál by se s ní před ostatními spolužáky nebavili. Na druhou stranu zde byly odpovědi také kladné, že by se s Vanesou, když jsou kamarádky, normálně bavili.

Cíl

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda žáci mají o pojmu rasismus tušení a vědí, co tento pojem znamená. Jak se k rasismu staví a jestli ho vnímají v ČR. Z daných odpovědí je tedy patrné, že pojmu rozumí a umí ho vysvětlit. V našem státě je rasismus aktuálním problémem, což potvrdily odpovědi dotazovaných, a většina si také myslí, že by se vztahy mezi Čechy a příslušníky menšin žijících u nás měly zlepšit. Většina oslovených má negativní vztah a negativní zkušenosti s příslušníky menšin a tím i vypěstované předsudky, kterými se řídí.

Pozorování

Ve výše uvedených aktivitách jsme prověřovaly znalosti a zkušenosti žáků s rasismem. Žáci byli aktivní, zapojovali se do diskuzí a sami se doptávali. Z pozorování vyšlo najevo, že žáci danému termínu rasismus rozumí, ale nejčastěji si ho spojují s Romy. V každé aktivitě a následné diskuzi vše vztahovali k Romům, nikoli k jiným národnostním menšinám žijících u nás (Afroameričané, Vietnamci...). Vysvětlením pro nás bylo, že většina žáků má negativní zkušenost s Romy a nejčastěji se s nimi setkávají.

Výsledky pozorování

- Většina žáků odpověděla v dotazníku, že jejich úsudek není ovlivněn barvou pleti, avšak při aktivitách se vymezovali vůči Romům.
- Z dotazování vyplynulo, že žáci nemají negativní vztah k národnostním menšinám. Ovšem při pozorování byl zřejmý negativní postoj vůči romské menšině.

Odpovědi v dotazníku (otevřené otázky) byly zejména pozitivní, avšak při plnění úkolů zaznívaly spíše negativní ohlasy, např. otázka č. 11 „*Jak by ses zachoval, kdyby do tvého zájmového kroužku (např. plavání, basketbal, volejbal, fotbal, karate...) začal chodit někdo, kdo by neměl stejnou barvu pleti jako ty?*“

- Většina odpověděla, že by jim to nevadilo, ale při plnění úkolů a v průběhu diskuze vyšlo najevo, že by s tím mnozí mohli mít problém.

Přínos lekce

- Přínosem naší lekce pro žáky je uvědomění si, že všichni lidé na světě jsou si rovni, ať už jsou černí, bílí či žlutí. Každý máme stejná práva na život.
- Přínosem pro žáky je získání nových úhlů pohledu na národnostní menšiny, především na Romy.
- Na konci lekce někteří připustili možnost kamarádství s Romem.

Náčrt projektu

Aktivita	Čas	Pomůcky
Příprava	10 minut	–
Představení	5 minut	
Batůžky	20 minut	Papíry A4, propisky, tužky, izolepa
Létající plakát	25–35 minut	Flip charty, fixy, izolepa
Drama s cikánkou	30–40 minut	
Ledovec	10 minut	Tabule, křída
Diskuze	25–30 minut	
Pozdravy	15 minut	

Autoři

Alexandra Krepková, Dagmar Suchomelová, Janina Oksak

Cíle lekce

Vysvětlit mnohostrannost slova tolerance. Stimulovat představivost dětí při hledání jejich vlastního chápání tolerance. Seznámit děti s pojmem „tolerance“. Najít společné hodnoty, které spojují všechny lidi na planetě, nezáleží na národnosti, životním stylu, jídle, oblečení. Jsme stejní ve své odlišnosti.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Harmonogram tvorby lekce:

- Výběr školského zařízení
- Určení tématu lekce
- Výběr vhodného materiálu a metod pro děti ve věku 5–6 let
- Výroba pomůcek

Harmonogram realizace lekce:

9.30–09.40	příprava pomůcek pro realizaci prezentace
9.40–10.00	seznámení s dětmi a seznamování s pojmem tolerance
10.00–10.10	čtení pohádky „O černém beránkovi“
10.10–10.30	povídání o pohádce, zjišťování názoru dětí na pohádku, vysvětlení pojmů tolerance na příkladech pohádky „O černém beránkovi“

- 10.35–10.45 rozhovor a zjištění znalostí dětí o zemích, které sousedí s ČR, a o jejich vlajkách
- 10.45–11.10 výroba vlajek; rozhovor o tom, kdo si jakou vlajku vybral a proč; zjišťování, jaké barvy mají vlajky různých států
- 11.10–11.20 prohlídka panenek představujících různé národy a národní kostýmy
- 11.20–11.30 shrnutí, zjištění, co si děti odnesly z naší prezentace a jak chápou pojem tolerance. Rozloučení

Název školy, počet žáků a pedagogů

Mateřská školka Komenského v Dolní Lutyni. Prezentace se zúčastnilo 15 dětí (10 dívek a 5 chlapců) a 2 učitelky.

Termín realizace, časový rozsah lekce

5. 11. 2013; 9.30–11.30

Podrobný záznam metodiky lekce

1. Zahájení

Dobrý den, děti, na dnešním setkání si zkusíme odpovědět na otázku „Co je tolerance?“. Seznámíme se s pojmem tolerance, zjistíme nejenom, co to je, ale proč je tak důležitá v našem životě. Začínáme...

Seznámení... proběhlo docela zajímavě a na položenou první otázku:

Víte, co znamená pojem tolerance?

... jsme dostali jednoduchou odpověď:

– *Neee...*

Abychom mohli lépe vysvětlit význam slova „Tolerance“, poslechnete si nejprve pohádku a pak si spolu popovídáme, co to vlastně je...

Zazněla pohádka „O černém beránkovi“ s vizuálním znázorněním (divadelko: na zelené louce ze 7 bílými ovečkami, 1 černým beránkem a 4 vlky).

Po skončení pohádky přišel čas na její analýzu formou povídání s dětmi. Cílem bylo zjistit, co všechno z té pohádky děti pochopily, a na příkladu oveček přiblížit dětem pojem tolerance.

Teď si zkusíme odpovědět na otázky vztahující se k pohádce.

Líbila se vám pohádka?

– Ano.

Proč si myslíte, že bílé ovečky nechtěly černému beránku pomoci?

– Protože byl černý, a černého mezi sebou nechtěly mít.

Zachovaly se k beránkovi správně bílé ovečky?

– Ne.

Čemu nás tato pohádka učí?

– Abychom pomáhali všem a nebyli zlí.

Když shrneme vaše odpovědi, tak nám vyjde jedno slovo – „Tolerance“. Na příkladu této pohádky vidíme, jak důležitá je tolerance. Smyslem této pohádky je naučit se žít spolu a přijímat všechny lidi mezi sebe, nezávisle na barvě pleti. Učí nás porozumět ostatním lidem.

Jak se člověk cítí, když vstoupí do světa, kde „není jako ostatní“?

– Člověk nic nezná, proto se cítí ztraceně.

Co můžeme udělat pro něj? Jak mu pomůžeme? A je vůbec potřeba mu pomáhat?

– Nesmíme ho odmítnout, musíme ho přijmout mezi sebe, skamarádit se, začít s ním mluvit. Určitě mu musíme pomoci, aby se necítil špatně mezi námi.

Proč je dobře, že jsme odlišní?

– Každý má něco jiného, je to zajímavé, a navíc se můžeme učit a poznávat se navzájem.

Co máme společné, a to navzdory tomu, že jsme jiní?

– Jsme všichni lidi a žijeme na jedné planetě.

Čím se lidé od sebe navzájem liší?

- Výškou
- Barvou pleti, vlasů, očí
- Oblečením
- Odkud pocházejí
- Postavou
- Věkem
- Kulturou: jak mluví, jak se chovají.

Zkuste si představit, co by bylo, kdyby všichni lidé na planetě vypadali stejně?

– To by bylo špatné, protože to nebude vůbec zajímavé.

Projevovat toleranci znamená přiznávat, že lidé jsou odlišní na pohled, odlišní ve svých zvycích, zájmech, ve svém chování, ale všichni žijeme pod jedním sluníčkem, které nás všechny ohřívá bez ohledu na cokoli. Všichni lidé mají právo žít na světě a být individuální.

Hra:

Teď budeme mluvit o zemích a národech, kteří v nich žijí. Vezmeme míč a pustím ho dokola. Kdo ten míč má, zkusí odpovědět na otázku:

Jaké země znáte?

– *Japonsko, Polsko, Maďarsko, Německo, Itálie...*

S kým hraničí Česko?

– *Se Slovenskem, Polskem, Německem... Rakousko!*

Co je národ? Národ –

– *Jsou to lidi, kteří žijí v určité zemi.*

Co je národnost? Národnost –

– *to, že patříme do skupiny lidí a žijeme v jedné zemi, třeba my jsme Češi.*

A jak nazýváme národ žijící třeba v Německu?

– *Němčani ☺*

Jsou to Němci. A jak se nazývá národnost žijící v Polsku a Maďarsku?

– *Poláci a Maďaři.*

Jaké národnosti ještě znáte?

– *Angličani, Japonci, Rusové, Slováci, Francouzi, atd.*

A jaké jiné národnosti žijí ještě v Česku?

– *Slováci, Poláci, Ukrajinci, Vietnamci.*

Co kdybychom si vyrobili vlajky? Každý udělá vlajku České republiky a ještě nějakou, kterou si vybere k ní?

– *Anoo....*

Výroba vlajek

Rekvizity: pastelky, vzory různých vlajek a šablony k vybarvování.

Děti si mohly vybrat více různých šablon a vybarvit je. Poté, co je vybarvily, odpovídaly na otázky:

Jakému státu vlajka patří?

Proč jste si vybrali tuto vlajku? Líbí se vám její barva? Protože jsou to naši sousedé?

Dále se odpovídalo a vyprávělo o barvách na vlajkách.

A víte, co znamenají barvy vlajek různých států?

– Ne...

Tak si o tom povyprávíme.

Česko: bílá barva značí čistotu, červená krev prolitou vlastenci za svobodu vlasti a modrá bezmračnou oblohu.

Slovensko: znak: červený gotický štít + kříž + pohoří; slovanská trikolora (bílá, modrá, červená).

Německo: ze tří vodorovných pruhů barev černá, červená a zlatá. Barvy byly převzaty z pruských vojenských uniforem konce 18. století.

Rakousko: vlajku tvoří tři vodorovné pruhy, červený, bílý a červený. Vlajka patří k nejstarším na světě.

Polsko: má obdélníkový tvar a je podélně rozdělená na dva pruhy: bílý na vrchu a červený na spodku. Barvy polské vlajky pocházejí z polského znaku, bílé orlice s korunou v červeném poli, který vznikl roku 1228. Tyto barvy jsou ustanovené v polské ústavě.

Rusko: tři vodorovné pruhy se stejnou šířkou bílé, modré a červené barvy. Bílá symbolizuje mír, čistotu, neposkvrněnost, dokonalost a svobodu. Modrá představuje stálost, víru, věrnost a Bohorodičku. Červená je symbolem energie, síly, krve prolité za vlast a absolutistické vlády.

Ukrajina: tvořena dvěma vodorovnými pruhy, světlemodrým a žlutým. Světlemodrý pruh symbolizuje nebe a žlutý pruh symbolizuje úrodná pole.

Potom nastal čas na prohlídku sbírky panenek z různých zemí (většinou ze zemí bývalého Sovětského svazu) v národních kostýmech, s tradičními účesy. Snažili jsme se poznat, která panenka patří k jaké zemi. Hned jsme poznali Mongolsko, Rusko a Ukrajinu, některé jsme neuhodli vůbec ☺

Děti, a která se vám líbí?

– Mně ta... mně tam ta... a mně se líbí všechny...

No, když se na ně podíváme, tak jsou různé, že jo?

– Ano.

– Ale každá je krásná po svém.

Nakonec pro vás máme tradiční ruskou panenku. Víte, jak se nazývá?

– Neee...

Matrjoška. Zkuste uhodnout, co má vevnitř?

– ... Další panenku.

Přesně tak, a teď ji otevřeme. A podívejte, má v sobě také něco! ...

– Další panenku.

A tak jsme měli celou řadu matrjošek od největší po nejmenší. Děti mohly každou prozkoumat, zjistit, jaké barvy má a jak se poskládá jedna do druhé. Pak děti společně matrjošky složily v jednu.

Ke konci jsme zkusili položit dětem otázku:

Představte si, že k vám do třídy přibude nová holčička a bude to černoška. Jak se k ní budete chovat? Co byste měli udělat?

– Pozdravit ji.

– Podpořit ji.

Došli jsme k tomu, že se můžeme kamarádit, nezáleží na barvě pleti.

A potom jsme položili otázku:

A co nesmíme dělat?

Dlouho bylo ticho... Potom se však někdo ozval:

– *Nesmíme ji odmítnout.*

S tím souhlasily i ostatní děti.

Poslední otázka našeho setkání:

Co se vám dnes nejvíce líbilo?

– *Matrjošky*

– *Panenky*

– *Pohádka*

– *Vlajky*

– *Všechno*

Tak to jsme rádi, že si každý našel něco svého.

Na konci dětičky dostaly bonbonky na rozloučenou a my jsme obdrželi krásné ručně vyráběné dřevěné rybičky, které děti pro nás vyrobily. Také jsme dostali pochvalu a poděkování od učitelek, které byly s naší lekcí spokojené.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Naše multikulturní lekce měla za cíl seznámit děti s tématem tolerance. S pomocí různých rekvizit – panenky, vlajky, ovečky... – znázornit různorodost mezi lidmi a národy na světě. Díky aktivitám, které jsme si pro děti zvolili, se nám, podařilo hravě a nenásilně prezentovat téma tolerance. Protože pohádky jsou pro všechny zdrojem inspirace a čerpání životních zkušeností.

Popravdě jsme měli zprvu trošku obavy, co budou děti na naše téma říkat a jestli nás budou vůbec ochotné poslouchat a reagovat na naše aktivity. Spolupráce s nimi však byla bezvadná a určitě nás svojí spoluprací překvapily.

Na začátku jsme je možná trošku překvapili otázkou: Co si myslíte, že je tolerance? Na kterou děti příliš nereagovaly. To ale přičítáme jejich věku a náročnosti tématu. Po následném čtení pohádky za pomoci rekvizit-oveček se děti nechaly vtáhnout do příběhu a více se uvolnily. Dále už s námi pěkně spolupracovaly, odpovídaly na otázky, které se vztahovaly k pohádce, a účastnily se dalších aktivit. Co nás příjemně překvapilo, byla znalost různých národností nejen v Evropě, ale i na světě. Našlo se pár opravdu šikovných dětí, které vyjmenovávaly nejen státy, ale nebály se přiřadit i správné občanství (i když někdy ve vtipném tvaru: Němčani... ☺). Tvoření vlajek děti moc bavilo a pěkně se zapojovaly. Nejlepší zábavou však byla určitě matřjoška. Dnešní děti tuhle hračku už asi tolik neznají, takže měla u nich opravdu velký úspěch. Na závěr si prohlédly panenky různých národností, což byla velmi pěkná a velmi názorná rekvizita a díky ní se aktivně zapojily i všechny paní učitelky.

Svůj podíl na zdařilé akci měly také třídní učitelky. Byly velmi vstřícné, snažily se nám vyhovět a v ničem nás neomezovaly. Právě naopak. I od nich jsme sklidili pochvalu a uznání za dobrý nápad a užitečnou prezentaci pro děti.

Děti by měly odmalíčka vědět, že pokud někdo tvrdí, že některé etnikum je kvalitnější či hodnotnější než jiné, dopouští se rasismu a rasismus je zlo. Smířliví bychom neměli být ani k rádoby vtipným poznámkám nebo anekdotám, které snižují některé etnikum.

Jestliže tedy před námi a našimi dětmi tímto způsobem někdo vtipkuje, měli bychom se proti tomu vždy jasně ohradit. Děti jsou jako houby a nasávají vše, co vidí a slyší kolem sebe, především však přejímají vzory jednání, které jim ukazujeme. Takže jak se budeme chovat my, budou se chovat i ony, třeba ke spolužákům a spolužačkám jiné barvy pleti.

Ideální cestou, jak děti vést k toleranci, je poznávání jiných kultur. Vyprávění o tom, jak se slaví různé svátky či jaké jídlo je u vás a u nich nejoblíbenější, může být pro děti zábavné a poučné.

Tímto přístupem jim ukážeme, že správná cesta není uzavřít se před tím, co neznám, ale pokud mám něco hodnotit, musím to nejprve poznat. Klidně si můžete povídat o tom, co se vám na jiné kultuře líbí a co byste naopak určitě nechtěli. Většinou touto cestou děti poznají, že mají úplně stejné starosti jako jejich kamarádi, ať už jsou z Vietnamu nebo Itálie.

Žádný člověk se jako rasista nenarodil, ale stal se jím. Většinou proto, že měl strach z neznámého. Od toho jsme ale lidé, abychom se svými strachy bojovali. Ideální cestou je poznávat odlišnosti a přemýšlet o nich, ale nestať na nich přesvědčení, že to nebo ono je lepší.

Myslíme, že náš cíl – přiblížit předškolním dětem téma tolerance, se podařilo naplnit. Zpětnou vazbou nám bylo závěrečné zhodnocení našeho programu od dětí samotných. Některým z nich se líbila pohádka, některým

zase výroba vlajek, některým panenky a několika dětem se podle jejich slov líbilo všechno. Což nás velmi těší a utvrzuje v tom, že o tématu tolerance můžeme mluvit už s předškolními dětmi a pozitivně tak ovlivnit jejich multi-kulturním vnímání.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

V dnešním globalizovaném světě se různé kultury a jejich příslušníci setkávají každý den a téměř všude. Proto není nic zvláštního na tom, že se děti potkávají na ulici, ve škole a ve školce s lidmi, kteří mají jinou barvu pleti nebo mluví jinak. Pro naše děti není nic divného, když se setkají s lidmi tmavé pleti nebo cizí řeči. Rozdíl je však v tom, potkat někoho na ulici, a setkávat se s ním denně ve školce nebo ve škole.

Naším cílem bylo, abychom dětem vysvětlili, že všichni lidé jsou stejně důležití a to, že je někdo zvyklý dělat něco jinak než my, neznamená, že to dělá hůře. Dělá to prostě jinak a my bychom to měli respektovat. Svět je zkrátka barevný, a to je dobře, protože můžeme jednotlivé barvy života navzájem porovnávat a učit se od sebe.

Na setkání s dětmi jsme se těšili a měli zároveň obavy. V hlavě se nám honily různé otázky: *Jak to dopadne? Budou nám děti rozumět? Nebude to příliš složité téma? Vybrali jsme vhodné téma?...*

Část obav odpadla, když jsme potkali paní učitelku, která byla vstřícná a milá. Pokračovali jsme do šatny a nakonec do třídy. Hned jsme se stali středem pozornosti zvědavých dětských očí. Děti na nás vzorně čekaly a my je nechtěli zklamat. Spolupráce s dětmi byla velmi spontánní, přirozená. Musíme také přiznat, že děti byly velice šikovné a reagovaly bezvadně.

S odstupem času můžeme říct, že pro nás lekce byla nejenom příjemným zážitkem, ale i velkým přínosem do života.

Tato věková skupina dětí je ještě otevřena světu, myšlenkám... A jako houba nasává všechno. Měli jsme tedy velký pocit odpovědnosti, protože naším úkolem je ukázat to správné. Spolupracovat se skupinou předškoláků byla určitě dobrá příležitost. Museli jsme však udržet jejich pozornost. I to se nám ale celkem dařilo.

Co se týče připravenosti na tuto lekci, čerpali jsme jak z vědomostí, které jsme ve studiu získali, tak ze životních zkušeností.

Musíme říct, že nás práce s dětmi bavila. Získali jsme cenné zkušenosti a mohli jsme si ověřit, jak to funguje v praxi, a to je pro nás to nedůležitější.

chytli. „Stát, hloupí vlci, stát! Tady je to místo, kde si budeme hrát.“ Vlci se chytli za ruce a chodili kolem buku dokola. „Kolo, kolo, mlýnský, za čtyři rýnský, kolo se nám polámalo, mnoho škody nadělalo, koulelo se kolem buku, udělalo bác.“ A všichni tři vlci se skutáleli od buku z kopečka dolů, kde zůstali ležet, protože si všichni natloukli a byli celí bolaví.

Beránek se jenom smál a mezitím zase běžel a běžel a schoval se před vlky za kopku slámy a ve své skrýši vlky vyhlížel.

Vlci se brzy otřepali a měli chuť beránka najít a lapit. Nemohli ale chytřého beránka najít. Jak ho tak hledali, připletla se k vlkům bílá ovečka. Ovečka se omylem zatoulala a ztratila svoje stádo ostatních bílých oveček a nohy ji přivedly přímo hladovým vlkům do cesty. Vlci se zaradovali: „Teď máme konečně koho sníst, bílá ovečko.“ Ovečka se lekla a povídá: „Ne ne, vlci, prosím, nechte mě jít a nesnězte mě, já chci jít za svou maminkou.“ Ale vlci se jenom smáli a už se chystali, že skočí po bílé ovečce a sežerou ji.

Vtom se tam zčistajasna objevil černý beránek. Vyskočil honem ze své skrýše a rozhodl se, že musí bílé ovečce pomoci. A to i přesto, že ho bílé stádo oveček odmítlo, když mu bylo nejhůř.

A protože byl beránek opravdu chytrý, vyskočil přímo k vlkům a řekl: „Stát, stát, hloupí vlci!“ Vlci udiveně koukali, kde se tady beránek vzal: „Ááá, tady tě máme, vychytralý beránku. Teď už nám neutečeš!“ Beránek však říká: „Hned bílou ovečku nechte, chtěli jste si přece se mnou hrát! Tak teď si budeme hrát na slepou bábu.“

„A jak se to hraje?“ zeptali se otráveně vlci. „Nejdřív vám všem zavážu oči,“ řekl beránek. Vzal šátky, zavázal všem vlkům oči a pořádně vlky zamotal kolem dokola. Vlci se nemohli rozmotat a vůbec nevěděli, kde mají beránka a bílou ovečku hledat. Točila se jim hlava, a místo aby chytli beránka, chytli jeden druhého a druhý třetího, zamotali se do sebe a spadli všichni na hromadu.

Holdný beránek mezitím vzal bílou ovečku za ruku a utíkali odsud, jak nejrychleji to šlo. Doběhli spolu brzy na tu louku, kde se páslo celé stádo bílých oveček.

Stádo bílých oveček se zaradovalo a utíkaly ke ztracené ovečce. Moc se o ni bály a tak byly moc rády, že ji zase vidí a že je v pořádku.

Potom se však dozvěděly, že ovečku zachránil ten černý malý beránek, kterého potkaly v lese. Nemohly uvěřit vlastním očím. Dokonce se zastyděly. Vždyť pomáhat ostatním ovečkám se musí, ať jsou přece bílé nebo černé. Jsou to pořád ovečky. A když tohle všechny bílé ovečky pochopily, šly se černému beránkovi omluvit a poprosily ho o odpuštění. Beránek se ale na nikoho nezlobil. A víte, jak to dopadlo? S ovečkami se skamarádil a na té louce se pasou všichni společně dodnes.

Autoři

Aleš Gothard, Iva Londinová, Michaela Růženecká, Kateřina Ševčíková

Téma lekce

Chudoba jako jeden z Rozvojových cílů tisíciletí

Díličí témata

1. nerovnoměrnost bohatství ve světě
2. extrémní chudoba a její příčiny
3. důsledky a souvislosti chudoby
4. co můžeme udělat?

Cíl lekce

Obeznámit žáky s problematikou extrémní chudoby, nechat je zažít situace hmotné nouze pomocí her, přiblížit některé z důvodů současné situace a iniciativy zapojující se do rozvojové pomoci.

Cílová skupina

Žáci 6. třídy, 23 žáků: 8 chlapců, 15 dívek

Během lekce se ve třídě vystřídali 4 pedagogové, kteří by v tu dobu měli svoji výuku + občas nahlížel dozor z chodby, protože hry probíhaly i v době, kdy byly přestávky.

Časový plán

4 vyučovací hodiny rozděleny do dvou bloků po cca 1,5 hodině. Mezi bloky byla 15minutová pauza.

Termín a místo realizace

9. 12. 2013, ZŠ Sirotkova 36, Brno

Technické zajištění

Kancelářské potřeby: flipchartové papíry, fixy, propisky, papíry (bílé + barevné lepicí), pravítka, nůžky, kružítko, lepicí guma

Technika: notebook (2x), dataprojektor, reproduktory, videokamera, fotoaparát. Ostatní: velká hrací kostka, materiály kampaně Česko proti chudobě

Finanční náklady

Kancelářské potřeby (papíry, fixy atd.) – 500 Kč

Podrobný popis, metodika práce

BLOK 1:

- **časová dotace** – 15 minut
- **pomůcky** – samolepky, fixy, kartičky s příjmeními typickými pro dané státy, mapy daných států

Představení: tématu a nás jako lektorů, objasnění důvodů, proč jsme přišli a co máme v plánu, základní pravidla chování (pravidlo zvednuté ruky, atd.)

Jmenovky: Každý z žáků dostal samolepku, na kterou napsal své jméno a nalepil si ji na tričko (abychom se neoslovovali „Hej ty“)

Rozdělení: Žáci dostali kartičky s příjmeními typickými vždy pro jeden ze států účastnících se Neviditelné ruky trhu (viz níže). Podle těchto příjmení se měli sami rozdělit do skupinek ke stolům, na kterých byla mapa tohoto státu.

(Snažili jsme se do této aktivity příliš nezasahovat, zpočátku se však postavila ke správnému státu pouze jedna skupina. Oznámili jsme jim, že to není správně. Na podruhé už vše zvládli správně.)

BLOK 2:

- **časová dotace** – 15 minut
- **pomůcky** – flipchartové papíry, fixy

Video: Promítnutý krátký spot z kampaně Česko proti chudobě

Brainstorming: Skupinky na flipchart sepisují asociace ke slovu chudoba a následně se v několika kolech z každé skupinky vždy po jednom slově sepisují tyto asociace na společný flipchart, který je během lekce celou dobu vystaven.

BLOK 3:

- **časová dotace** – 1 hodina 10 minut
- **pomůcky** – pravítka (4x rovné, 2x pravouhlý trojúhelník, 2x úhloměr), 2x kružítka, cca 20 tužek, 30 bílých papírů A4, 2 barevné lepicí papíry, 4x nůžky, 20x bankovka à 100 dolarů, flipchartové papíry, fixy

Neviditelná ruka trhu – aktivita zaměřená na simulaci rozložení nerostného bohatství a reálného trhu. Hráči byli rozděleni po skupinkách do třech kategorií. V první kategorii figurují vyspělé státy jako USA nebo VB, které sice mají prostředky a technologii, ale nedisponují přírodním bohatstvím. Ve druhé kategorii jsou země, které nemají takové možnosti jako první kategorie, avšak oproti nim disponují nerostnými zdroji. A ve třetí kategorii jsou státy, které nemají ani prostředky, ani zdroje. Každý z těchto států se snaží vydělat co nejvíce s tím, co má k dispozici. Simulace probíhá tím, že kategorie A má k dispozici pravítka, kružítka, nůžky, tužky, avšak pouze jeden papír. Kategorie B má dostatek papírů, ale žádné prostředky. Kategorie C má omezené zdroje (papíry) a téměř žádné prostředky. S pomocí tohoto mají hráči stříhat pravidelné obrazce s přesně zadanými rozměry a ty poté zpeněžit (ceny se vyvíjí dle nabídky a poptávky). Pravidla hry vedou hráče ke vzájemné spolupráci či obchodu, neboť na počátku hry jsou nejdůležitější prostředky (nůžky, tužky, pravítka), kdežto přibližně od poloviny už je důležité mít dostatek papíru. Je pouze na hráčích, kdy si uvědomí reálnou cenu surovin, kterými disponují.

Na závěr programu proběhla krátká reflexe. (Reálný průběh hry nebyl zpočátku příliš povedený. Všichni hráči se z počátku začali okrádat o zdroje a prostředky (krádeže byly povoleny, avšak bez použití násilí). Poté, co vše překročilo únosnou mez, jsme upravili pravidla a krádeže zakázali. Jediná skupina byla ochotna pomoci ostatním skupinkám, které neměly tolik prostředků. Tato skupinka v celé hře zvítězila. Třetí skončila skupinka též z kategorie A, disponující prostředky, které v počátku dokázala chytře zobchodovat za zdroje, avšak dále se spolupráci uzavřela. Jiné umístění není příliš zajímavé.)

PŘESTÁVKA – 15 minut

BLOK 4:

- **časová dotace** – 10 minut
- **pomůcky** – soubor otázek

Rozehřivací aktivita: Krokování – aktivita sloužící pouze k opětovnému získání pozornosti žáků. Všichni začínají v jedné řadě a po jedné jsou jim pokládány různé otázky. Kdo může odpovědět na danou otázku ano, udělá krok vpřed. Náš sled otázek byl zaměřen na věci v jejich vlastnictví, aby si uvědomili, co všechno doma mají:

1. Jíte minimálně třikrát denně?
2. Máte doma teplou vodu?
3. Dostáváte nějaké kapesné?
4. Máte doma televizi či rádio?
5. Kupujete si alespoň dvakrát ročně nové oblečení?
6. Je součástí vaší domácnosti pračka?
7. Vlastní vaši rodiče auto?
8. Potřebujete na den více než 30 Kč? (jídlo, doprava, ...)
9. Jezdíte o prázdninách na dovolenou či tábor?
10. Myslíte si, že jste bohatí?

BLOK 5:

- **časová dotace** – 30 minut
- **pomůcky** – ilustrační fotografie, prezentace

Informační okénko: Interaktivní přednáška o tématu extrémní chudoby, jejích podobách a příčinách vzniku, rozvojových cílech tisíciletí. Ke konci teoretické části shrnutí, jak se v současné době ve světě s chudobou bojuje.

BLOK 6:

- **časová dotace** – 30 minut
- **pomůcky** – velká házečí kostka, popisy daných rodin, obrázky zboží k nákupu, lepidlo, barevné papíry na nalepení zakoupených komodit.

Rodiny: aktivita z publikace Silný kafe. Káva a (ne)spravedlivý obchod. Žáci se rozdělili do sedmi skupinek, které představovaly 4 státy. Ze třech států byla vždy jedna bohatá a jedna chudá rodina. V poslední zemi fungoval spravedlivý obchod (Fair trade). Bohatší rodina z dané země hodila kostkou a podle čísla, které padlo, dostala sezonní výplatu, za kterou si mohla koupit věci, které potřebuje ke svému životu. K tomuto účelu žáci dostali kartičky, na kterých bylo různě drahé jídlo, pití, bydlení, doprava a vzdělávání. Hra měla simulovat rozdíly mezi obchodníky a lidmi, kteří se podílí na samotném pěstování plodin.

(Aktivita se podle našeho názoru velmi povedla, protože si žáci dokázali uvědomit, jaké propastné rozdíly jsou mezi jednotlivými rodinami a zeměmi. Následně jsme navázali debatu o tom, jaký je rozdíl mezi bohatými a chudými a také o významu férového obchodu.)

BLOK 7:

- **časová dotace** – 20 minut
- **pomůcky** – dataprojektor, notebook

Informační karty: Na plátno byly promítány informace, jak se my jako jedinci můžeme zapojit do boje s chudobou. Vždy byla představena daná role (dobrovolník, občan, podnikatel, spotřebitel), krátce shrnuté možné činnosti a odkazy na webové stránky organizací, které se těmito tématy zabírají více.

Reflexe multikulturní aktivity

Zpětná vazba: viz níže Reflexe multikulturní aktivity: ÚČASTNÍCI

Zpětná vazba – postojeová: Na flipchart z úvodu lekce (asociace k chudobě) všechny děti nalepily barevné štítky s hodnocením 1.(č), 2.(m) a 3.(z) k daným slovům podle významu, který mu přiřkládají vůči tématu chudoba.

Moc se jim to líbilo.

My

Trochu jsme přecenili věk žáků a bylo těžší volit vhodnou terminologii v teoretické části. Podařilo se nám zapojit všechny žáky do všech aktivit, nikdo nezůstával pasivní, což považujeme za úspěch. Vzhledem ke zvoleným aktivitám, které probíhaly ve skupinkách, byla velmi volná atmosféra a občas bylo nutné slovně zkorigovat neustále narůstající hluk ze strany dětí.

Časový plán lekce bez problémů.

Výzkumné šetření

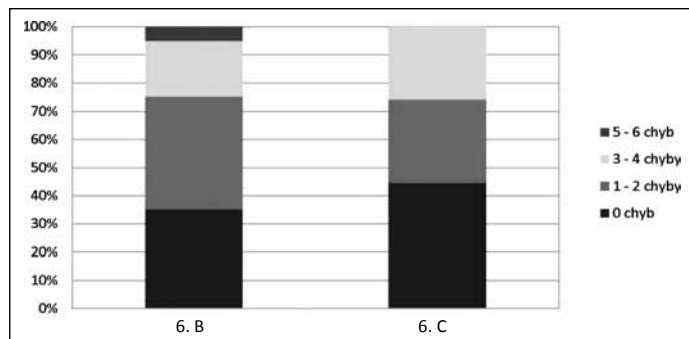
Oproti původnímu plánu výzkumné šetření proběhlo až týden po aktivitě, prostřednictvím online dotazníku, v hodině ICT. Dotazník jsme nechali vyplnit žáky z třídy, která se účastnila naší lekce, a porovnávali jsme úroveň znalostí a jejich postoje s paralelní třídou, která se lekce neúčastnila.

Výsledky jsou takové:

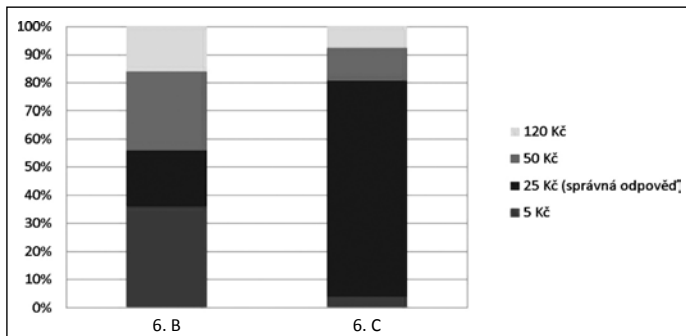
Chudoba a hlad ve světě

Našeho výzkumu se zúčastnilo 52 dětí základní školy Sirotkova v Brně. V 6. C probíhal workshop na téma Chudoba a hlad ve světě, zatímco v 6. B se žádný program neuskutečnil. Tímto dotazníkem jsme chtěli zjistit, zda děti, které absolvovaly program, budou mít lepší výsledky než děti z druhé třídy, kde program neprobíhal. Počet respondentů byl 27 z 6. C, tedy třídy, kde jsme lekci realizovali, a 25 z 6. B.

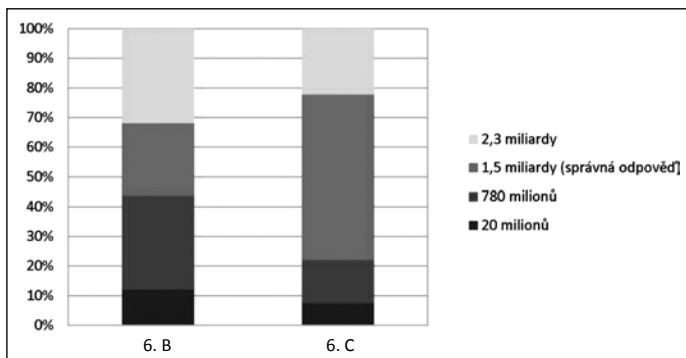
Seřadte tyto státy od nejbohatšího k nejchudšímu: Česká republika, Keňa, Indie, USA, Ukrajina:

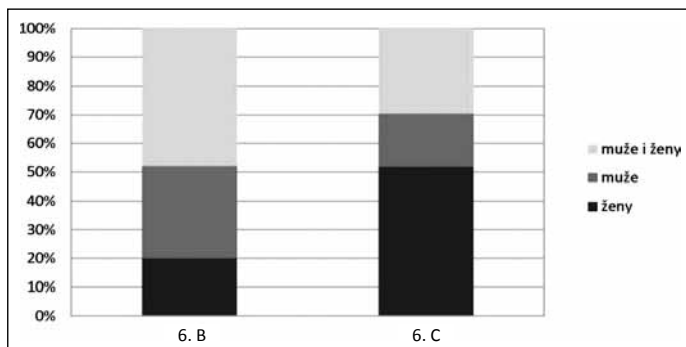
Jaká je hranice extrémní chudoby v korunách na den?

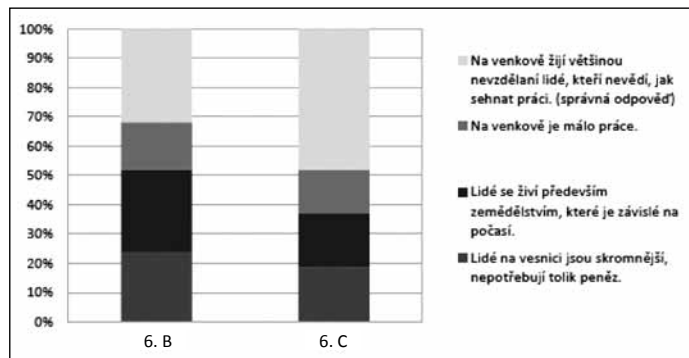
Kolik lidí na světě žije pod hranicí extrémní chudoby?

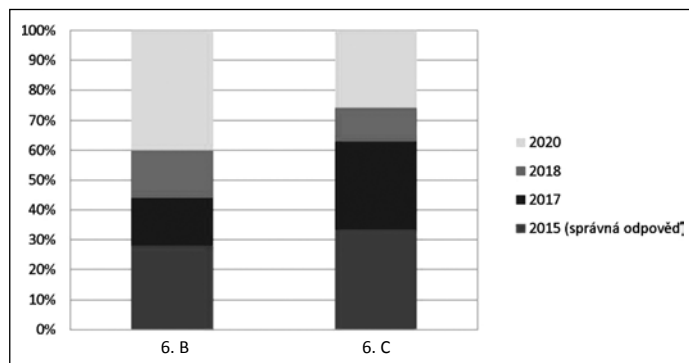
Koho chudoba ohrožuje nejvíce?

Co je hlavní příčinou toho, že 70 % chudých žije na venkově?

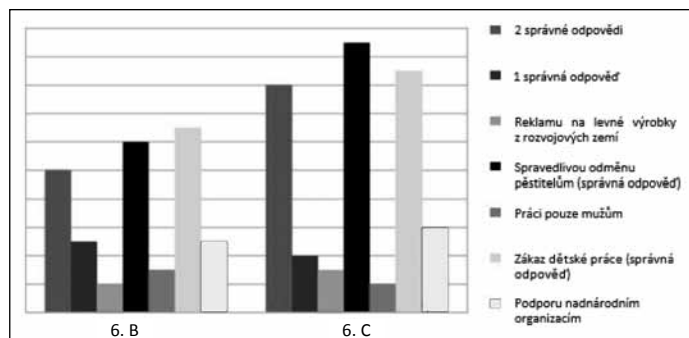

Do kterého roku by měly být splněny tzv. Rozvojové cíle tisíciletí?

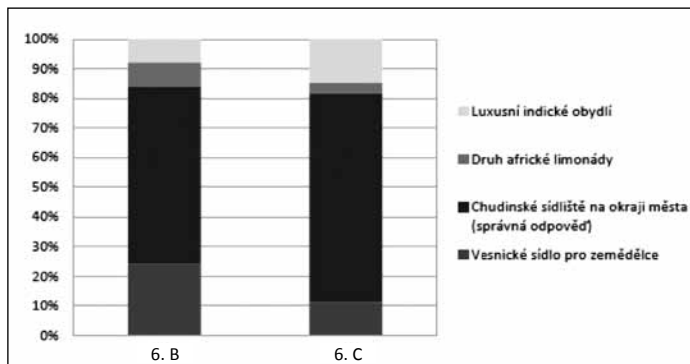

Organizace Fair Trade zajišťuje:

Zaškrtni všechny možnosti, se kterými souhlasíš:

Co je to slum?

Dalších 5 otázek v dotazníku bylo na postoj dětí k chudobě a chudým lidem. Zde se výrazně ukázalo, že děti, které se zúčastnily workshopu, jsou vůči chudobě vnímavější a mají k ní pozitivnější vztah, co se týče pohledu na chudé lidem a také jak mohou ony samy pomoci při boji s touto problematikou.

Pokud bychom měli celkově zhodnotit výsledky dotazníku, můžeme říci, že jsme s výsledky spokojeni – účastníci našeho programu měli ve většině otázek více správných odpovědí. Avšak musíme konstatovat, že by bylo zajímavé dát dětem dotazník znovu v jistém časovém odstupu, abychom viděli, zda má tento workshop dlouhodobější vliv na účastníky.

Náboženství a jejich odlišnosti

Autoři

Ivo Jašek, Jaroslava Žaludová, Pavla Křivánková

Cíle lekce

- seznámit se se skupinou prostřednictvím her
- získat informaci, jak je zvolené téma pro děti zajímavé a lákavé
- jaká je informovanost dětí o tématu
- předat základní informace o pěti různých náboženstvích
- získat od skupiny zpětnou vazbu o připraveném programu

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

- lekce byla studentům zadána v září 2013
- výběr tématu – říjen
- rozdělení tématu mezi studenty (Jašek – křesťanství, judaismus; Žaludová – buddhismus, hinduismus; Křivánková – islám, ateismus), shromažďování podkladů o náboženství, výběr her a aktivit pro lekci – listopad
- 2. 12. 2013 – realizace multikulturní lekce

Název školy, počet žáků a pedagogů

Skautský oddíl se setkává každé pondělí v jedné ze tříd základní školy v Modřicích.

V oddílu bylo v den konání lekce přítomno pět dětí – dvě dívky, tři chlapci, ve věku 11–15 let. Jednalo se o malou nesourodou skupinu. Nesourodost skupiny byla dána věkem, různými vědomostmi o tématu, náboženským vyznáním dětí, jazykem (ve skupině byli dva američtí chlapci – tím byla realizace lekce trochu náročnější – nejdříve bylo vše řečeno a vysvětleno v češtině, následně v angličtině).

Celé lekce se zúčastnila i vedoucí oddílu. Ta se stejně jako organizátoři lekce zapojila do programu lekce.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Multikulturní setkání s dětmi ze skautského oddílu „Vlků“ se konalo 2. 12. 2013 v Modřicích. Lekce trvala přibližně 120 minut (16–18 hod.).

Podrobný záznam metodiky lekce

Program multikulturní lekce byl následující:

- zábavné poznávací hry – „Písmenka“, „Krok vpřed“
- tematická hra o náboženství (cíl – identifikace náboženství dle indicí, zjištění současných vědomostí o náboženství, předání nových informací/zajímavostí k tématu)
- vědomostní hra – AZ kvíz
- živé obrazy
- výroba posteru

1. Prvním bodem programu byly poznávací hry, jejichž cílem bylo vzájemné seznámení a představení nejen dětí, ale i organizátorů lekce. Tyto hry v dětech vzbudily zájem a zvědavost, co bude náplní jejich setkání.

Zábavná poznávací hra „Písmenka“ spočívá v tom, že se do kruhu vyskládají kartičky se všemi písmeny abecedy. Hráčům se následně pokládají různé dotazy, např. „Každý si stoupne k té kartičce, na které je napsané počáteční písmeno jeho křestního jména“; nebo „Stoupni si k té kartičce, na které je napsané počáteční písmeno tvého nejoblíbenějšího jídla/barvy“ atd. Dotazy je dají libovolně měnit. Účastníci hry se musí postavit k patřičnému písmenku a ten, kdo pokládá dotazy, následně hádá, jaké je jméno, oblíbená jídlo či barva hráče. Smyslem hry bylo zamýšlení, ale hlavně zábava pro všechny.

Obrázek č. 1: Hra písmenka

Zdroj: foto autorů

Další poznávací hrou byla hra „Krok vpřed“.

Dětem byly pokládány různé dichotomické otázky, například: „Krok vpřed udělá ten, kdo má rád prázdniny“; „Krok vpřed udělá ten, kdo byl už alespoň jednou v kostele“; „Krok vpřed udělá ten, kdo zná alespoň tři různá náboženství“ apod. Některé otázky byly tematicky orientované, jiné vedly k vzájemnému poznání. Děti na základě svých odpovědí udělaly krok vpřed (pokud by jejich odpověď na otázku zněla „ano“) nebo zůstaly stát na místě (v případě, že by odpověděly „ne“).

Obrázek č. 2: Hra „Krok vpřed“

Zdroj: foto autorů

Hry pomohly realizátorům lekce stát se „členy“ oddílu, odbourat obavy dětí z neznámých lidí.

2. Hlavní multikulturní aktivita se zaměřila na téma pěti různých náboženství (křesťanství, judaismus, buddhismus, hinduismus, islám). Ke každému náboženství bylo dětem poskytnuto několik indicií, které jim měly pomoci dané konkrétní náboženství identifikovat.

Například indiciemi pro:

- judaismus – Davidova hvězda, svícen, Tóra, synagoga, ŠOA
- buddhismus – dalajlama, kněží, Borobudur, mandala

Obrázek č. 3: Tematická hra o pěti různých náboženstvích Zdroj: foto autorů

Na základě identifikace náboženství měly děti říct vše, co o daném náboženství vědí. Jejich znalosti byly následně doplněny či upřesněny.

Obrázek č. 4: Živé obrazy

3. Živé obrazy

Děti na základě obrázků, které sloužily jako indicie, vytvořily několik živých obrazů. Obrazy byly opravdu vydařené (viz obrázek č. 4 – sedmi-ramenný svícen – judaismus)

Zdroj: foto autorů

4. AZ kvíz

Cílem hry bylo zábavnou soutěžní formou shrnout informace o vybraných náboženstvích. V rámci této hry byl skautský oddíl rozdělen do dvou družstev. Hra obsahovala třicet šest tematických otázek. Hráči měli za úkol docílit spojení všech stran trojúhelníku pomocí správných odpovědí.

Šablona pro AZ kvíz zde: <http://dum.rvp.cz/materialy/az-kviz-sablona.html>

5. Poslední aktivitou byla tvorba posteru. Děti měly ztvárnit to, co se během setkání dozvěděly, co pro ně bylo nové – zajímavé, co je bavilo apod. Aktivita měla podpořit dětskou tvořivost pomocí kresby, tvorby koláže, stříhání, lepení atd. Organizátoři lekce pomocí této činnosti dětí získali zpětnou vazbu o naplánovaném programu.

Obrázek č. 5: Tvorba posteru

Zdroj: foto autorů

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Naplánovaná lekce děti ze skautského oddílu obohatila o nové informace o různých náboženstvích. Bylo to pro ně nejen naučné, ale i zábavné setkání.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Studenti:

- prožili příjemné odpoledne se skupinou nových dětí
- měli možnost poznat, jak je dané téma pro dnešní děti a mládež zajímavé

- měli možnost si vyzkoušet práci s různorodou skupinou jedinců
- prakticky si vyzkoušeli – time management připravované akce
- určitý druh zážitkové pedagogiky

Autoři

Tereza Kašparová

Úvod

Dne 24. února jsem realizovala v 8. ročníku ZŠ Hudcova v Medlánkách svou multikulturní lekci s názvem Extremismus. Bylo to po dohodě s paní učitelkou, která má tuto třídu z předmětu Výchova k občanství. Zeptala jsem se jí, jaké téma z multikulturní výchovy by se jí v jaké třídě hodilo, a vyšla z toho právě ona 8. B a extremismus.

V listopadu roku 2013 jsem si udělala menší předvýzkum, abych věděla, co děti o problematice vědí a co naopak bude potřeba říct. Z několika zásadních pojmů souvisejících s extremismem neznaly téměř žádné, což znamenalo vzít téma od začátku, jít k podstatě a vysvětlit především základní principy, žádné přílišné podrobnosti. Sestavila jsem si proto následující osnovu:

Cíle lekce

Co je extremismus? Jaké má podoby a proč je škodlivý?

Program

1. Úvod: Představení, krátká rozehrívací aktivita **(5 min.)**
2. Prezentace **(10 min.)**

3. Rozdělení do 2 skupin (vyber z fotek člověka, který je ti nejméně sympatický, a podle podobnosti se seskupte do 2 skupin, podle čeho jste se poskládali? co mají lidé na vašem obrázku společné?...)
(5 min.)
4. Skupinky dostanou kazuistiku (rozstříhanou, na barevném papíru). Přečtou si kazuistiku a s pomocí jedné vybrané fotografie představí svou postavu. Skupinky zkusí vymyslet, jak by vypadal svět podle extremismu druhé skupinky (ti, co měli pravici, vymyslí svět podle levice) a pak to shrnu já. **(20 min.)**
5. Nějaké shrnutí na závěr, zdůraznění škodlivosti, jak se jim to líbilo atd. **(5 min.)**

Podrobný záznam metodiky lekce

Samotná realizace pak probíhala víceméně podle představ, při prezentaci jsem se snažila děti hodně zapojovat, ptát se jich, nechávala jsem se doplňovat. Rozdělit se do skupin podle podobnosti osoby zvládli výborně, nemusela jsem vůbec zasahovat. Přečíst a převykládat charakteristiku svého extremisty zvládli taky skvěle a závěrečné „tvoření světa podle...“ dopadlo nad očekávání dobře, v podstatě ani nebylo potřeba něco doplňovat. Poslední aktivitou jsem si také zjistila, jak informace pochopili a dokázali si je správně zařadit.

Paní učitelka se účastnila celé lekce, což nakonec bylo přínosem, protože mi pomáhala občas zkliďňovat kluky, kteří měli tendenci nedávat pozor, jinak do programu nezasahovala. Čas jsem měla rozvržený tak akorát, že s mojí poslední závěrečnou otázkou zazvonilo.

Ptala jsem se potom paní učitelky na zpětnou vazbu a říkala, že to bylo moc fajn a že ta hodina na ně byla tak akorát (chtěla jsem původně delší čas, ale nedoporučovala mi to), že až na výjimky drželi pozornost a zapojovali se. Lekce se jí líbila natolik, že se ode mě vyžádala jak prezentaci, tak kazuistiky a fotky.

Mojí výhodou bylo, že děti už víceméně rok znám, protože na škole druhým rokem pracuji a potkáváme se po chodbách, zdravíme, občas prohodíme pár slov. Můj přístup k nim byl tedy tímto ulehčen a myslím, že informace přijímaly snáze než od učitele.

14 dní po lekci jsem dětem zadala ty stejné pojmy jako předtím, abych zjistila, jestli se zvýšila jejich znalost. Kterážto hypotéza se mi potvrdila. Za každou plnohodnotnou správnou definici jsem udělila bod, za každou neúplnou, ale správnou 0,5 bodu. Celkový počet dětí byl 18 a výsledky jsem shrnula zde:

PŘED LEKCÍ	
Skinheads	2
Antifa	0
Neonacismus	1,5
Nacionalismus	0
Rasismus	15
Extremismus	4
Pravice	0,5
Levice	0,5

14 DNÍ PO LEKCI	
Skinheads	11,5
Antifa	4,5
Neonacismus	3
Nacionalismus	0,5
Rasismus	16,5
Extremismus	5,5
Pravice	6,5
Levice	10

Příloha

Kazuistiky:

Lucka K., 16 let

Žije s oběma rodiči a nemá žádné sourozence. Podle jejích slov jsou na ni rodiče poměrně přísní a moc s nimi nevychází. Chodí do prváku na střední zdravotnickou školu, ale uvažuje o změně, protože ji škola nebaví. Ráda by se věnovala spíše výtvarnému umění, protože je to tam prý mnohem pohodovější. Se spolužáky se moc nestýká, má přátele, se kterými se seznámila v music klubu, kam s nimi už půl roku pravidelně chodí. Poslouchá punk, její oblíbené kapely jsou třeba The Clash nebo čeští S.P.S. nebo E!E. Rodiče jí tyto kapely zakazují, ale ona si najde možnosti, kdy je poslouchat.

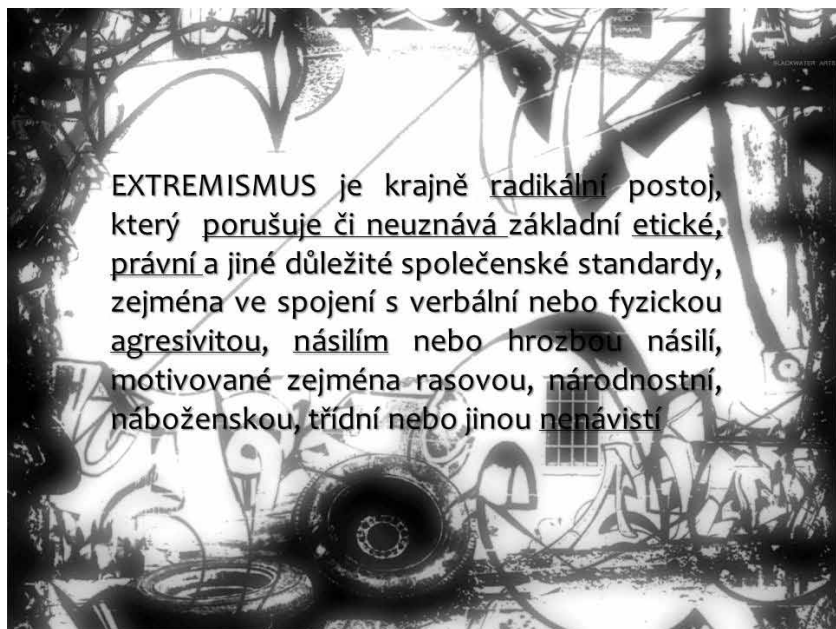
Vadí jí arogance a panovačnost, zvláště rodičů nebo učitelů. Nechápe, proč si někteří lidé – třeba politici, policisté, představitelé různých náboženství nebo rasistických hnutí – myslí, že jsou víc než ostatní. Nejlepší by podle ní bylo, kdyby si byli všichni rovni, protože jedině tak budou moci všichni být sami sebou, vyjadřovat svoje názory bez toho, aby je nějaká „autorita“ kritizovala a zákony pořád něco zakazovaly. A vůbec by zrušila veškeré nálepkování (ty jsi Rom nebo Arab), protože nejde o to, jaké je člověk národnosti nebo náboženského vyznání, jde o svobodu jednotlivce a různorodost.

Ráda se obléká provokativně a baví ji, když na ni lidé údivně koukají. Snaží se tím ukázat svou individualitu a taky odpor ke všemu tomu komerčnímu a konvenčnímu oblékání, kterým lidé vyjadřují jedině to, že jsou stádo, které neumí myslet. Nesnáší pokrytectví a přetvářku – když si něco myslí, tak to řekne! A občas to i někam napíše lihovkou.

Radek M., 17 let

Žije s mámou a starším bratrem, s tátou se setkává jedenkrát měsíčně. Ani s jedním rodičem nemá moc dobrý vztah, dobře si rozumí s bratrem. Chodí do druháku na gymnáziu, kde ho to moc nebaví, ale známky má průměrné, spíše lepší. Z předmětů ho baví dějepis a základy společenských věd. Chtěl by se dostat na vysokou školu na nějaký obor týkající se historie nebo archeologie, nebo na sociologii. Ve třídě nemá moc kamarádů, hodně se stýká s kamarády svého bratra, se kterými chodí často ven, do hospody nebo třeba na koncerty nebo jiné akce. Od těchto kamarádů se dozvěděl o skinheads. Nejprve se jich bál, protože si je spojoval s neonacisty (mají holé hlavy, nosí vysoké boty atd.), časem se ale dozvěděl, že patří ke skupině tzv. Kališníků, kteří mají rádi český národ, uznávají rodinu (kterou on sám nemá) a nesnáší drogy. Sám Radek říká, že nemá rád feťáky a všechny, kdo kazí český národ (Vietnamce, Cikány, Evropskou unii, atd.). Nejlepší by podle jeho slov bylo, kdyby v Česku nebyli žádní cizinci, kteří Čechy okrádají o práci, o státní peníze (příspěvky z úřadu práce), nebo kteří sem tahají svoje zvyky nebo náboženství.

Jeho heslo je: Nemám rád to, co není české! Nikdy na nikoho nezaútočil, ale několikrát se s kamarády účastnil některých protestních akcí. Přesto tvrdí, že není extremist, ale jen český patriot. Poslouchá Daniela Landu nebo Tři sestry. Stejně jako jeho kamarádi nosí oblečení značky Lonsdale, Everlast nebo Ben Sherman a vysoké boty (např. glády), protože chce i vizuálně ukázat, ke komu se hlásí.

Kde se vzal...

- LEVICE: 19. století, průmyslová revoluce
– zastánci pracující třídy
- PRAVICE: nacismus, 60. léta 20. století,
na Jamajce tzv. Rude boys + britští
Mods = skinheads

SVĚT PODLE LEVICE

- Neexistuje vláda
- Nejsou žádné zákony – každý si může dělat, co chce
- Když někdo s něčím nesouhlasí, může použít násilí

SVĚT PODLE PRAVICE

- Nebydlí tu žádní cizinci
- Neexistuje McDonald, Subway nebo KFC
- Nebude tu žádné indické jídlo nebo exotické ovoce
- Vládne jedna strana, která se sama určila, nejsou volby
- Všichni musí souhlasit s touto stranou a kdo nesouhlasí, je odstraněn

Předsudky a jejich projevy mezi námi

Autoři

Lucie Janasová, Kateřina Husáková, Lucie Svobodová

Téma lekce

Předsudky a jejich projevy mezi námi

Díličí témata

Rozdílnost ve společnosti, stereotypy, první dojem, pozitivní a negativní předsudky, obrana a možnosti boje vůči předsudkům.

Cíl lekce

Žáci si prostřednictvím skupinových aktivit, metod dramatické výchovy a diskuzí uvědomí existenci předsudků ve společnosti, zamyslí se nad svým vlastním postojem a prohloubí své schopnosti a dovednosti aktivně předcházet dopadům předsudků na ně samotné, ale také v globálním měřítku.

Cílová skupina

Žáci dvou 8. tříd Základní školy Hudcova (35 dětí)

Časový plán

2–3 vyučovací hodiny

- Výměna identit 15 minut
- První dojem 30 minut
- Předsudkové odpoledne 30 minut
- Scénky 30 minut
- Zpětná vazba 20 minut
- Kevin 10 minut

Termín a místo realizace

12. 12. 2013, 11.50–13.30, Základní škola Hudcova, Brno

Technické zajištění

Dataprojektor, počítač, jmenovky, 28 fotek, prezentace s fotografiemi, pojmy a tvrzení k předsudkovému odpoledni, obálky, tužky, papíry.

Finanční náklady

50 Kč (papíry, obálky, jmenovky, tisk)

Podrobný popis, metodika práce

Aktivita: Výměna identit

- Každý z žáků má za úkol vymyslet si odpověď na otázku: *Já jsem...* (doplní své jméno) *a ostatní si o mně myslí, že jsem ...* (doplní podle svého uvážení).
- Následně se žáci rozprostřou po prostoru a vždy, když potkají svého spolužáka, představí se vzájemně touto větou.
- Při setkání dochází k tomu, že žáci si vzájemně své identity vymění. Tudíž při následném setkání s jiným spolužákem už se nepředstavují sami za sebe, ale jako žák, se kterým mluvili naposledy.
- Úkolem je narazit při setkávání s dalšími spolužáky na svou vlastní identitu, komu se to podaří, jde se posadit mimo hrací plochu.
- S ohledem na téma lekce je dobré se s žáky nakonec pobavit, proč si zrovna vybrali v pasáži: *ostatní si o mně myslí, že...* danou charakteristiku. Je to tak opravdu nebo se to pouze domnívám.

Aktivita: První dojem

- Úkolem této aktivity je poukázat na to, že každý z nás má nějaký první dojem o jiném člověku, který je dobré si uvědomovat

a nepodléhat mu za všech okolností. Zároveň si ukážeme, že první dojem může být u každého zcela odlišný.

- Žáky rozdělíme do menších skupin (3–5 žáků) a každé skupině rozdáme čtyři fotografie lidí. Jde o to, aby fotografie byly rozmanité, kontroverzní, zajímavé.
 - o (Typově by mělo jít o kontrasty směřující k předsudkům, tzn. muže–ženy, mladší–starší, rozlišné rasy, blondýny–brunety, chudé–bohaté atd.)
- Žáci ve skupině mají za úkol u každé fotografie zodpovědět a bodově si zapsat odpovědi na otázky:
 - o Je tento člověk v životě úspěšný?
 - o Jaké má zaměstnání?
 - o Má nějakou rodinu? Jakou?
- Když budou skupiny hotovy, spustíme prezentaci, ve které jsou všechny tyto fotografie. Jednotlivé skupinky před třídou přednesou své odpovědi a následně se mohou do diskuze zapojit i žáci z ostatních skupin. Žáky je z pozice lektora vhodné podněcovat při diskusi otázkou proč? (Proč si myslíš, že je tento člověk úspěšný apod.?)

Aktivita: Předsudkové odpoledne

- Cílem této aktivity je žáky zaktivizovat a zároveň jim poskytnout teoretickou oporu k tématu předsudky. Objasnit základní definice a pojmy.
- Žáky rozdělíme do 6 skupin (4–6 žáků), každé přidělíme barvu a startovací pozici (např. lavici), na které budou informace shromažďovat.
- Mezitím v prostorách mimo třídu (např. na chodbě) rozmístíme obálky. Každá obálka obsahuje jeden pojem nebo definici ve všech barvách skupin, tzn. v každé obálce musí být lísteček, pro každou ze skupin v její barvě.
- Na chodbu může z každé skupiny vždy vyběhnout jenom jeden žák, který může otevřít pouze jednu obálku. Poté se vrací do třídy s lístečkem, který v obálce našel. Pokud už v obálce lísteček ve své barvě nenalezne, musí se také vrátit do třídy. Poté vybíhá ze třídy další žák.
- Ve třídě se žáci mohou radit a informovat, které obálky již otevřeli a které ještě ne.
- Z lístečků, které postupně donášejí do třídy, se snaží vytvořit dvojice pojem–definice.
- Hra končí ve chvíli, kdy jsou vysbírány všechny lístečky a skupiny mají vytvořeny dvojice.
- V závěrečné reflexi zkontrolujeme společně vytvořené dvojice a zhodnotíme, jak jim rozumíme. Jednotlivé dvojice je možno nalepit na papír a vystavit ve třídě, aby děti měly pojmy na očích.

Aktivita: Scénky

- Cílem aktivity je vyzkoušet si prostřednictvím hraní rolí, jaké je účastnit se situace, kdy je někomu křivděno na základě předsudků.
- Žáky rozdělíme do skupin podle počtu rolí hrajlících v jedné scénce. Do každé skupiny rozdáme stručnou charakteristiku jejich scénky. Úkolem žáků je rozdělit si role a scénku vzájemně secvičit.
- Jednotlivé scénky postupně přehráváme a ve chvíli, kdy někdo z publika nesouhlasí s tím, co se ve scénce odehrává, zastaví scénku (STOP) a vymění si roli s některým hercem tak, aby se mu podařilo vývoj situace změnit. Je možné vyměnit kteréhokoliv herce kromě osoby, která má daný předsudek, neboť se snažíme ji přesvědčit nebo se proti ní bránit.
- Na závěr aktivity probíhá diskuze na témata: setkali jste se někdy s podobnou situací ve skutečnosti, jaká byla nejučinnější obrana apod.

Aktivita: Zpětná vazba

- Během této diskuze je vhodné zodpovědět společně tyto základní otázky:
 - o O čem byla tato lekce?
 - o Co je to předsudek? Jaký je na váš názor?
 - o Setkali/setkáváte se s předsudky? S jakými?
 - o Co proti nim můžeme dělat? Lze s nimi bojovat? Jak?

Aktivita: Kevin

- Na konec lekce je nutné zařadit jakoukoliv aktivitu na odlehčení, např. Kevinu.
- Celá třída se postaví do kruhu a dívá se očima dolů do středu kruhu.
- Na vyzvání lektora všichni zvednou hlavu a očima se upřeně dívají na jednoho ze spolužáků. Pokud se jejich oči střetnou, musí zařvat, co nejvíce to jde, a následně vypadávají.
- Ti, jejichž pohled se s nikým nesetkal, opět sklopí hlavu a na vyzvání lektora hra pokračuje stejným způsobem, až nezůstane jeden nebo dva poslední hráči.

Pokud bychom nechtěli, aby žáci tropili rámus, mohou místo řvaní např. předvést svou smrt padnutím na zem apod.

Reflexe multikulturní aktivity

Naše lekce zaměřená na předsudky měla u žáků úspěch a bylo vidět, že je tato problematika zajímavá. S kladným ohlasem se setkala aktivita číslo 2: První dojem, během které žáci prohlíželi fotky a rozhodovali, jak jsou jednotliví lidé

úspěšní. Ze začátku bylo vidět, že prvnímú dojmu přikládají velkou váhu, ale během společné diskuze sami docházeli k tomu, že první dojem není rozhodující a nevyovídá o skutečnosti. Jelikož žáky tato aktivita bavila, dostali jsme se do menšího časového skluzu, ale přišlo nám přínosné tuto aktivitu dokončit, neboť bylo patrné, že se při ní formují jejich postoje. U aktivity předsudkové odpoledne nám menší potíže (zcela nevědomě) způsobila paní uklízečka, která nám posbírala obálky rozložené na chodbě, tudíž jsme je musely znovu rozdělovat, ale jedna se bohužel nevratně ztratila. Díky zpoždění jsme nestihly závěrečnou diskuzi a aktivitu na odlehčení. Ale myslím si, že právě diskuzi jsme se dostatečně věnovali u dílčích aktivit, které jsme podrobně rozebírali a hodnotili, takže žáci nebyli ochuzeni o možnost vyjádřit se. Ačkoliv závěrečné hromadné shrnutí naší skupiny, neboť jsme měli problém vlézt se do třídy, všechny aktivity se díky tomu protahovaly, a než měl každý možnost projevit se, tak to zabralo hodně času. Propříště bych tedy volila možnost zrealizovat program dvakrát, pro každou třídu zvlášť. Jednak by se zkrátil čas jednotlivých aktivit, nedocházelo by k takovému skluzu a zároveň by atmosféra byla klidnější. Celkově ale shledávám náš projekt jako přínosný. Myslím si, že téma předsudků je pro žáky podněcující a nepříliš okoukané, tudíž jsou ochotni se do něj naplno zapojit. Zároveň je zde velký prostor pro formování jejich postojů, které jsou často ještě nevyhraněné.

Příloha

Příloha č. 1 – Předsudkové odpoledne

STEREOTYP

Zjednodušený úsudek, který bývá velmi často propojen s emocí (emočně zabarven). Podstatou je představa, která se nezakládá na údajích, ale spíše na historkách (co se říká) o typickém příslušníkovi dané skupiny. Pokud máme o druhém zjednodušený úsudek, tak při komunikaci často přehlídíme informace, které jsou v rozporu s tímto úsudkem. Komunikace je tímto úsudkem ovlivněna.

HETEROSTEREOTYPY

Specifickým druh stereotypů o členech jiných skupin, přičemž daný jedinec není jejich členem. Představy o jiných národech, rasách, druhém pohlaví, politických stranách, zaměstnáních či sociálních vrstvách.

HOMOSTEREOTYPY

Zjednodušené, zobecněné vnímání skupin, do kterých jedinec patří, kterých se cítí být členem. Jde tedy o představu jedince o vlastní skupině a jejich vlastnostech. O skupině, do které jedinec patří: národ, rasa, pohlaví, skautský oddíl apod.

PŘEDSUDEK

Předpojatý postoj k nějakému objektu, který je utvořený předem a pevně zafixovaný. Tento postoj se týká konkrétního objektu, např. člověka, etnika, národa, skupiny, problému nebo situace). Projevuje se bez ohledu na povahu a individualitu objektu (např. myslím si, že blondýna je hloupá, i když má vystudovanou vysokou školu a spoustu titulů).

POZITIVNÍ PŘEDSUDKY

Jedinec připisuje člena dané skupiny konkrétní pozitivní vlastnosti jenom proto, že dotyčný patří k dané skupině. Jedná se o méně frekventovanou formu předsudků.

PŘÍKLADY POZITIVNÍCH PŘEDSUDKŮ

Lidé, kteří mají lepší charakter, mají vyšší inteligenci. Lidé s vráskami kolem očí mají veselejší povahu.

NEGATIVNÍ PŘEDSUDKY

Jedinec připisuje člena dané skupiny konkrétní negativní vlastnosti jenom proto, že dotyčný patří k dané skupině.

PŘÍKLADY NEGATIVNÍCH PŘEDSUDKŮ

Ženy mají nižší inteligenci než muži. Blondýny jsou hloupé.

VÝVOJOVÉ FÁZE PŘEDSUDKŮ

- **Očerňování** – nepřátelské řeči, pomluvy, rasistická propaganda (rozdělení na MY – ONI).
- **Izolace** – oddělování etnické skupiny od dominantní skupiny ve společnosti. Vyhýbání se, přerušování kontaktů, distancování se od určité skupiny.
- **Diskriminace** – konkrétní represivní kroky vůči nějaké skupině s cílem vyloučit jejich členy ze společenského života, např. jsou jim upírána občanská práva, omezen či zamezen přístup k zaměstnání, ke vzdělání, dochází k opatřením omezujícím jejich svobodný a volný pohyb.
- **Fyzický útok, tělesné napadení** – násilí vůči osobám určité etnické skupiny.
- **Vyhlazování** – systematické a plánované zabíjení s cílem zničit celou skupinu.

Příloha č. 2 – Scénky

SITUACE

- A) V malém obchodě s potravinami stojí ve frontě u pokladny několik lidí. První na řadě je starší paní – Romka s plným košíkem potravin a za ní stojí dva mladíci, kteří si nakupují jen limonádu a chipsy. Prodavačka jako první obslouží je, i když nejsou první na řadě.

Role:

paní Bandyová – Romka stojící první ve frontě u pokladny

Roman – stojí ve frontě za paní Bandyovou, kupuje limonádu a chipsy

Patrik – stojí ve frontě za paní Bandyovou, kupuje limonádu a chipsy

prodavačka

(lidé ve frontě)

- B) Při hodině zeměpisu se vyučující zeptá, zda by mohl jít někdo ukázat na mapu nejdůležitější řeky ČR. Okamžitě se – jako první – přihlásí Artjom, student původem z Čečenska, ale učitelka si jeho zvednuté ruky vůbec nevšímá. Vyvolá nakonec jiného studenta a řekne: „Odpověď si raději poslechneme od někoho, kdo se tu narodil a není cizincem.“

Role:

Artjom – narodil se v Čečensku, na základní školu začal chodit v České republice

paní učitelka – třídní učitelka, zná žáky i jejich rodiče

Marie – spolužačka Artjoma

Honza – spolužák Artjoma

(spolužáci)

- C) V polovině roku přivede pan učitel do třídy nového žáka a posadí jej vedle Františka do 3. lavice u okna. František protestuje: „Pane učiteli, já vedle něj sedět nebudu, protože se ještě vod něj nakazim nějakou nemocí – bůhví vodkud je!“

Role:

František – chodí do 6. třídy ZŠ v malém městě

Ibrahim – Františkův nový spolužák, má snědou pleť

Šimon – Spolužák Františka a Ibrahima

(spolužáci)

- D) Míša chodí do sedmé třídy základní školy. Míša je silnější postavy, má dlouhé kaštanové vlasy a hnědé oči. Baví ji zeměpis a matematika. Ve třídě má kamarádku Renču. Když jde Míša ráno do školy,

vždycky na ni u šaten čekají holky ze třídy. „Naval svačinu,“ vykřiknou místo pozdravu. Míša se rozhlédne kolem sebe, nikdo nic neříká. „Tak dělej!“ ozve se. Míša jim tedy svačinu raději dá. Stejná situace se opakuje každý den.

Role:

Míša – dvanáctiletá dívka silnější postavy

Renča – kamarád s Míšou, každé ráno ji doma vyzvedne a jdou spolu do školy

Sabina – jedna z party holek, která Míše krade každý den svačinu

Jirka – Míšin spolužák ze třídy

(spolužáci)

- E) Josef žije se svou matkou. Svého otce ani nepoznal. Má ještě 2 starší bratry. Chodí do osmé třídy základní školy. Josefova rodina nemá peníze nazbyt, proto jeho matka nakupuje pro své syny obnošené oblečení. Když šel Josef odpoledne ze školy, venku u zábradlí stála skupina deváťáků. Josef některé z nich znal z fotbalových zápasů. Začali na něj pokřikovat: „Kdes vyhrabal ty hadry? V popelnici? Hele, tamhle je kontejner! Nechceš si jít něco koupit?“ smáli se mu. Pak k němu přišel Milan a začal ho strkat směrem ke kontejneru. „Běž se prohrábnout!“ volal a snažil se Josefovi strčit hlavu do kontejneru.

Role:

Josef

Milan – jeden z party deváťáků

Petr – jeden z party deváťáků

Jitka – deváťáčka, která stojí s kamarádkami opodál

(Jitčiny kamarádky)

- F) Jana a Anh jdou ze školy. Je středa brzy odpoledne a na ulicích ještě není moc lidí. Když čekají na přechodu vedle školní jídelny, vidí přijíždět cyklistu. Najednou se vynoří rychle jedoucí auto. Anh stačí jen vykřiknout: „Pozor!“ Auto cyklistu srazí. Ten zůstane ležet u chodníku. Řidič auta ani nepřibrzdí a ujede.

Role:

Jana – čtrnáctiletá dívka, chodí do ZŠ blízko přechodu, kde se nehoda stala

Anh – čtrnáctiletá dívka, chodí do ZŠ blízko přechodu, kde se nehoda stala

cyklista

řidič auta

další postavy (kolemjdoucí paní/pán, školník, spolužák)

Výzkumné šetření

Téma:

Vztah k předsudkům u žáků, kteří se zúčastnili lekce, a u žáků, kteří lekcí neprošli.

Cíl:

Srovnat postoj k předsudkům žáků 8. tříd, kteří si prošli naší lekcí, s postojem žáků 9. tříd, kteří se lekce neúčastnili. (Původním záměrem bylo srovnávat žáky 8. tříd vzájemně, ale jelikož nám obě osmé třídy sloučili, tudíž se obě účastnily lekce, vybrali jsme ke srovnání žáky 9. tříd.)

Cílová skupina:

Žáci 8. a 9. tříd ZŠ Hudcovy. Našeho výzkumu se zúčastnilo celkem 31 žáků z osmé třídy a 15 žáků z deváté třídy.

Způsob sběru dat:

- Dotazník sestavený pomocí škál
- Obsahoval 25 výroků vztahujících se k předsudkům
- Žáci odpovídali na škále: rozhodně ano – spíše ano – spíše ne – rozhodně ne. Středová hodnota byla záměrně vynechána, aby byli žáci donuceni se rozhodnout a přiklonit se k jedné ze stran

Ukázka dotazníku:

- Viz Příloha 1

Sesbíraná data:

Celkem bylo sesbíráno 53 dotazníků. 7 dotazníků bylo při vyřazeno z důvodů špatného vyplnění (chybějící odpovědi, více zaškrtnutých možností). Zbytek dotazníků byl poté rozdělen na dvě skupiny podle ročníku.

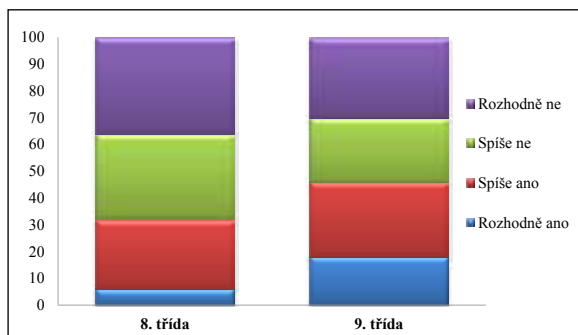
Výsledky výzkumu:

Zde je uveden výčet výroků, u nichž se postoje žáků výrazně shodovaly či rozcházely. Grafické znázornění všech výroků najdete v příloze.

Celkové srovnání tříd

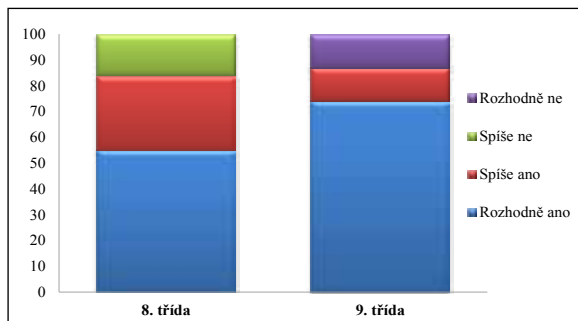
Žáci 9. tříd s předsudky souhlasili více než žáci 8. tříd. Podle těchto výsledků je možné předpokládat, že lekce, která v osmých třídách proběhla, měla vliv na postoje žáků.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	6 %	26 %	32 %	36 %
9. třída	18 %	28 %	24 %	30 %

Žáci obou tříd se největším počtem shodli na tomto výroku.
Homosexuálové by měli mít právo oženit se/vdát se.

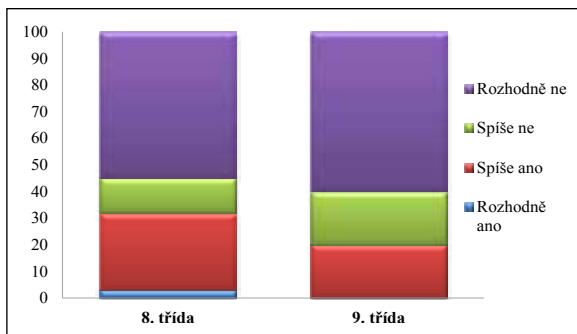
	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	55 %	29 %	16 %	0 %
9. třída	74 %	13 %	0 %	13 %

U následujících čtyř grafů nacházíme výrazné shody či podobnosti u postojů žáků obou tříd.

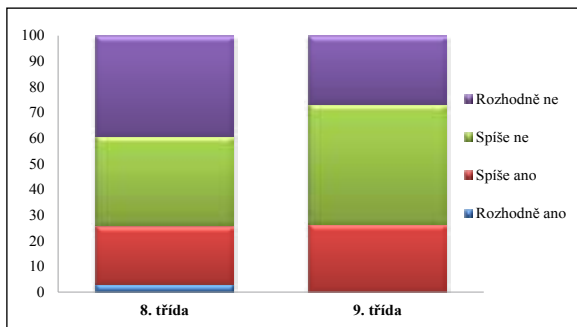
a) Lidé, kteří nosí brýle, jsou inteligentní.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	3 %	29 %	13 %	55 %
9. třída	0 %	20 %	20 %	60 %

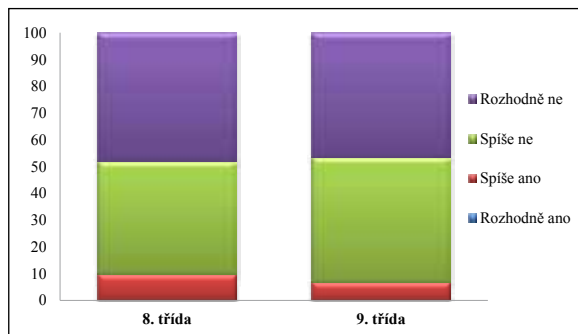
b) Děti z bohatých rodin nemusí nic dělat.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	3 %	23 %	35 %	39 %
9. třída	0 %	26,5 %	47 %	26,5 %

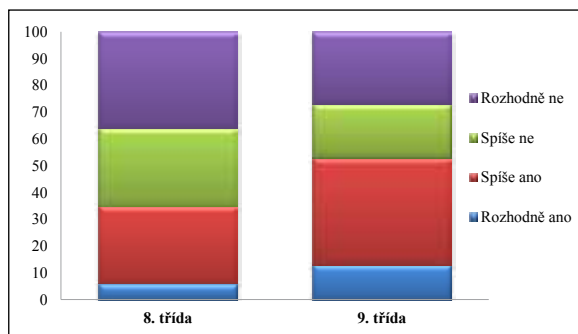
c) Lidé v montérkách jsou hloupí, proto musí pracovat rukama.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	0 %	10 %	42 %	48 %
9. třída	0 %	7 %	46,5 %	46,5 %

d) Všichni Romové kradou.

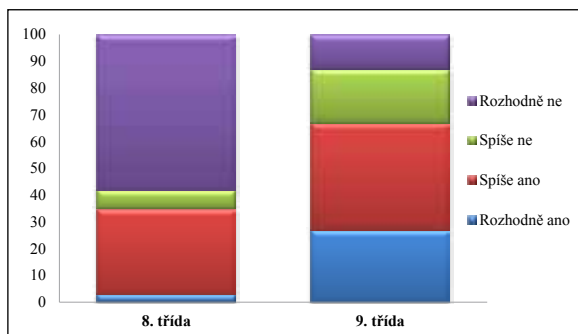
	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	6 %	29 %	29 %	36 %
9. třída	13 %	40 %	20 %	27 %

Zatímco nejvíce se jejich postoje rozcházejí u následujících sedmi výroků.

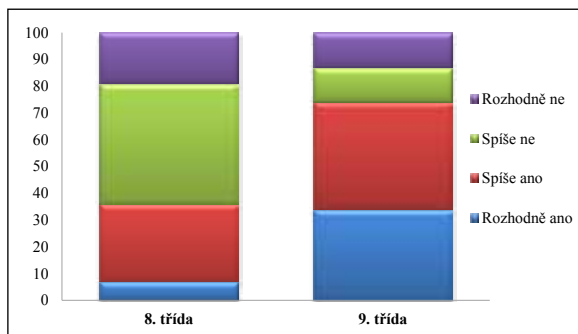
a) Ženy řídí hůře než muži.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	3 %	32 %	7 %	58 %
9. třída	27 %	40 %	20 %	13 %

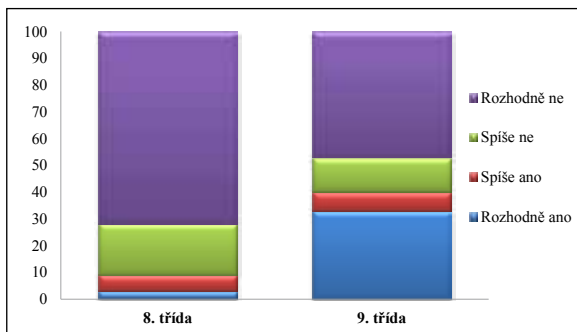
b) Otcové bývají přísnější než matky.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	7 %	29 %	45 %	19 %
9. třída	34 %	40 %	13 %	13 %

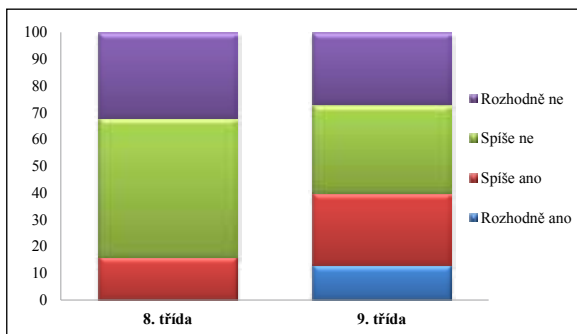
c) Přátelství mezi mužem a ženou neexistuje.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	3 %	6 %	19 %	72 %
9. třída	33 %	7 %	13 %	47 %

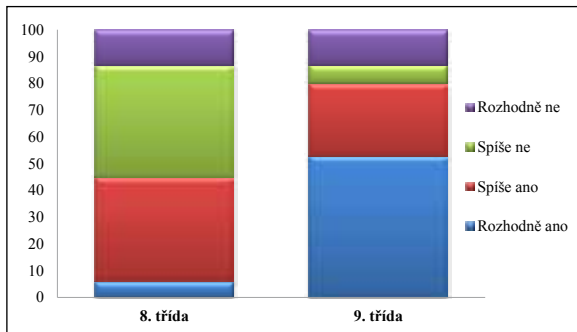
d) Všechny modelky jsou anorektičky.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	0 %	16 %	52 %	32 %
9. třída	13 %	27 %	33 %	27 %

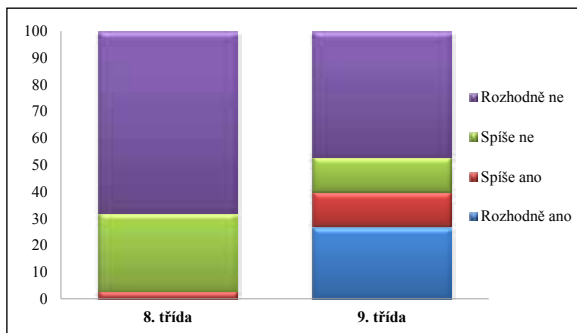
e) Důchodci si neustále na něco stěžují.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	6 %	39 %	42 %	13 %
9. třída	53 %	27 %	7 %	13 %

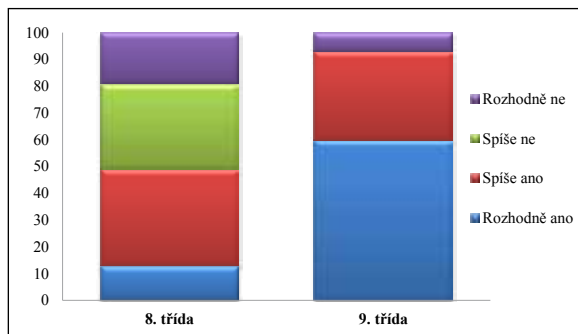
f) Vietnamci umí jenom prodávat nudle a oblečení.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	0 %	3 %	29 %	68 %
9. třída	27 %	13 %	13 %	47 %

g) Romové nechtějí pracovat, protože jsou líní.

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
8. třída	13 %	36 %	32 %	19 %
9. třída	60 %	33 %	0 %	7 %

Příloha

Příloha č. 1 – Dotazník

DOTAZNÍK

Ahoj, jsme studentky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a chtěly bychom Tě poprosit o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník je zcela anonymní a odpovědi slouží čistě pro účely výzkumu v rámci jednoho z našich předmětů.

Vyplnění dotazníku není vůbec složité. U každé položky vybereš vždy jednu z nabízených možností a tu označíš vybarvením odpovídajícího kroužku. Celé to zabere jen pár minut.

Jsem: muž žena **Chodím do:** 8. třídy 9. třídy

U následujících výroků budeš na škále rozhodovat o tom, do jaké míry s tímto tvrzením souhlasíš.

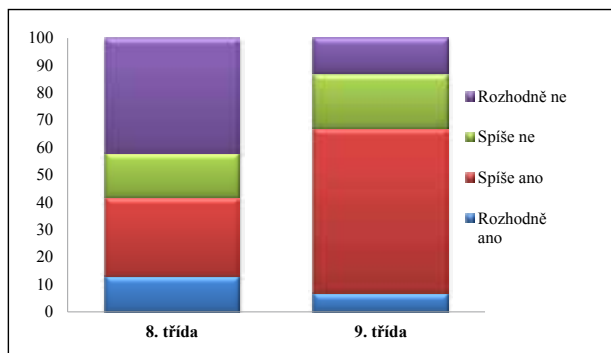
(Rozhodně Ano = absolutně souhlasím, Spíše Ano = trošku souhlasím, Spíše Ne = trošku nesouhlasím, Rozhodně Ne = absolutně nesouhlasím)

		Rozhodně Ano	Spíše Ano	Spíše Ne	Rozhodně Ne
1.	Kluci jsou ve sportu lepší než holky.				
2.	Lidé, kteří nosí brýle, jsou inteligentní.				
3.	Holky mají ve škole lepší známky než kluci.				
4.	Ženy řídí hůře než muži.				
5.	Bohatí lidé nemají v životě problémy.				
6.	Jedináčci jsou rozmazlení.				
7.	Otcové bývají přísnější než matky.				
8.	Přátelství mezi mužem a ženou neexistuje.				
9.	Mladé učitelky dávají žákům lepší známky než starší učitelky.				
10.	Děti z bohatých rodin nemusí nic dělat.				
11.	Lidé z Moravy vypijí více alkoholu než lidé z Čech.				
12.	Všechny modelky jsou anorektičky.				
13.	Obézní lidé neradi sportuj.				
14.	Důchodci si neustále na něco stěžují.				
15.	Lidé v montérkách jsou hloupí, proto musí pracovat rukama.				
16.	Muži, kteří zůstanou na mateřské dovolené, jsou zženštilí.				
17.	Staří lidé jsou senilní.				
18.	Homosexuálové by měli mít právo oženit se / vdát se.				
19.	Vietnamci umí jenom prodávat nudle a oblečení.				
20.	Bezdomovci jen vysedávají na lavičce a pijí alkohol.				
21.	Romové nechtějí pracovat, protože jsou líní.				
22.	Homosexuálové by měli mít právo adoptovat děti.				
23.	Všichni Romové kradou.				
24.	Ženy, které s dětmi nezůstanou na mateřské, jsou bezcitné matky.				
25.	Bezdomovci skončili na ulici, protože nechtěli pracovat.				

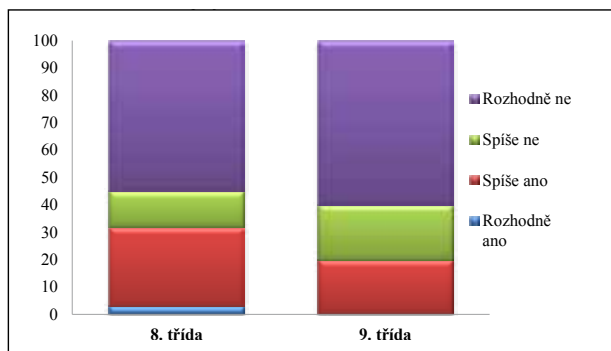
Děkujeme za vyplnění dotazníku! Lucka + Katka + Lucka

Příloha č. 2

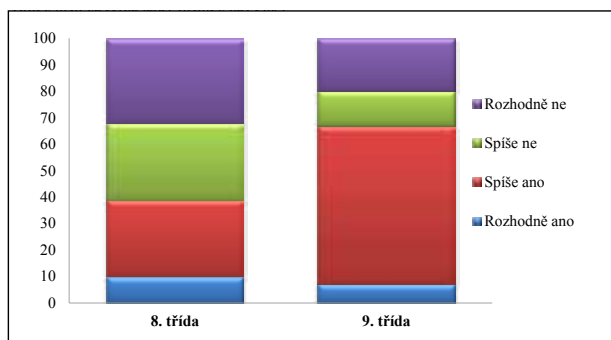
1. Kluci jsou ve sportu lepší než holky.

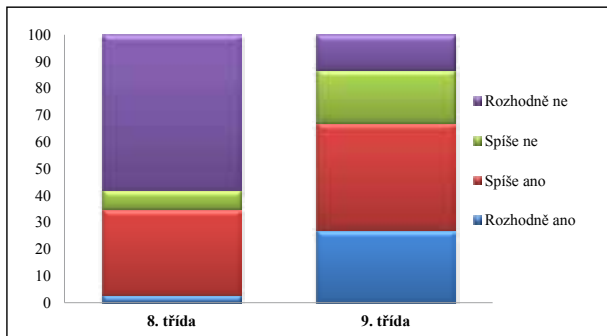
2. Lidé, kteří nosí brýle, jsou inteligentní.

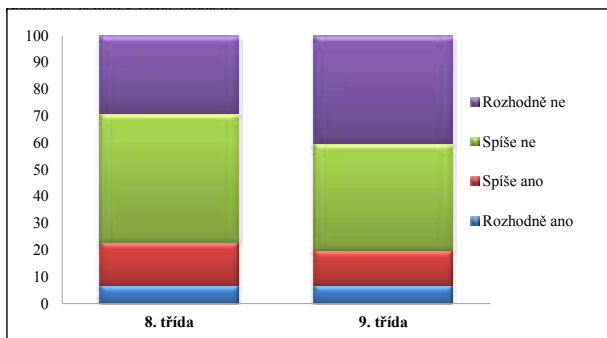
3. Holky mají ve škole lepší známky než kluci

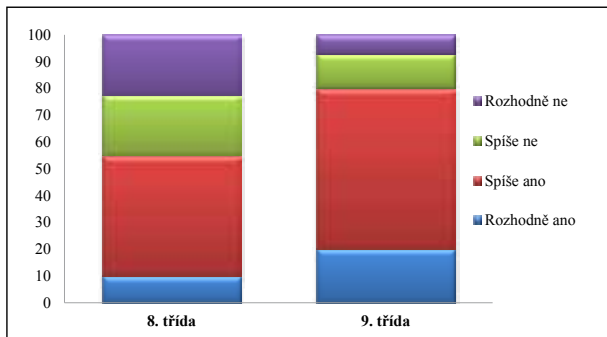
4. Ženy řídí hůře než muži.

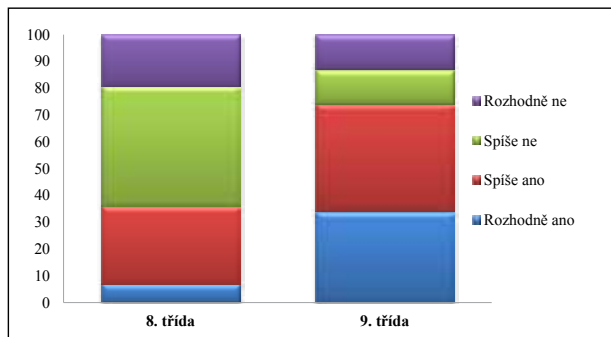
5. Bohatí lidé nemají v životě problémy.

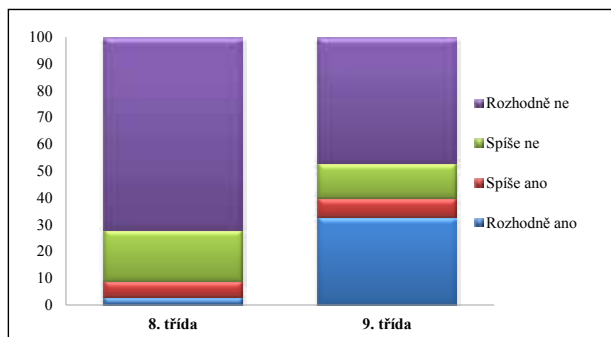
6. Jedináčci jsou rozmazlení.

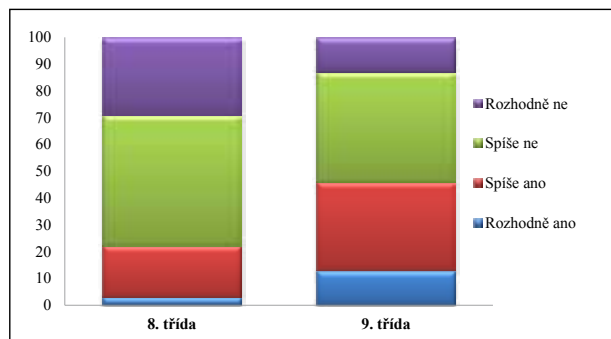
7. Otcové bývají přísnější než matky.

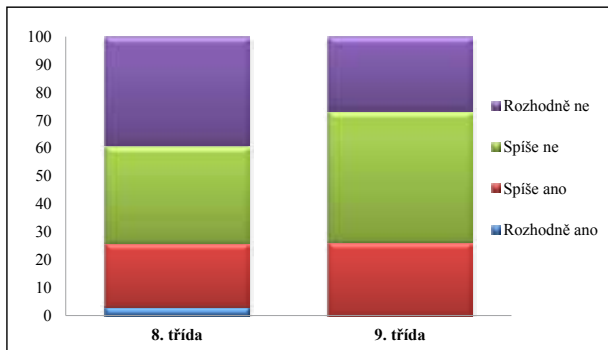
8. Přátelství mezi mužem a ženou neexistuje.

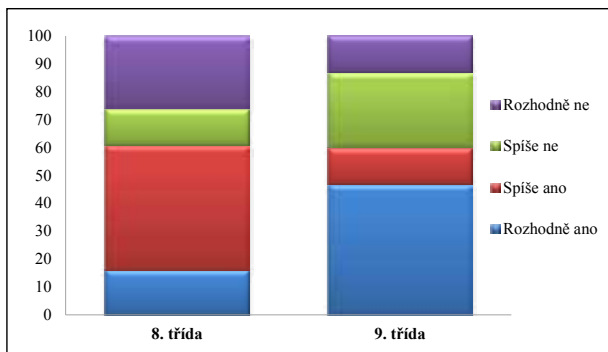
9. Mladé učitelky dávají žákům lepší známky než starší učitelky.

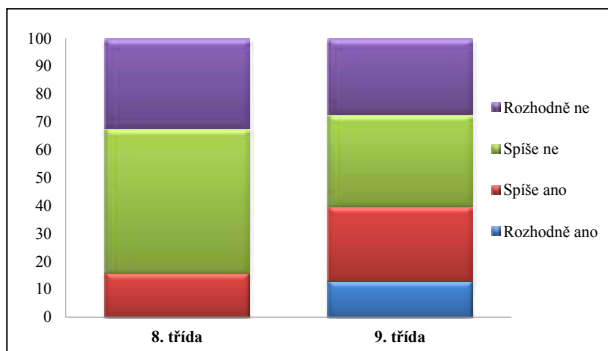
10. Děti z bohatých rodin nemusí nic dělat.

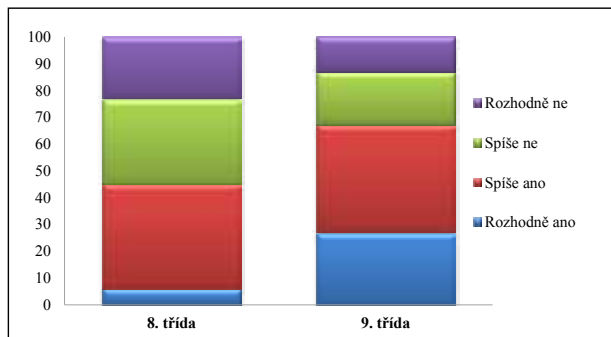
11. Lidé z Moravy vypijí více alkoholu než lidé z Čech.

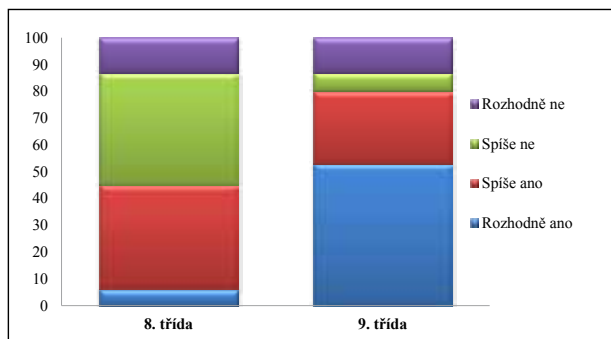
12. Všechny modelky jsou anorektičky.

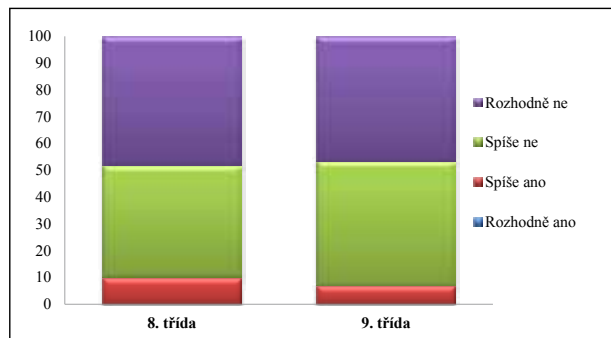
13. Obézní lidé neradi sportují.

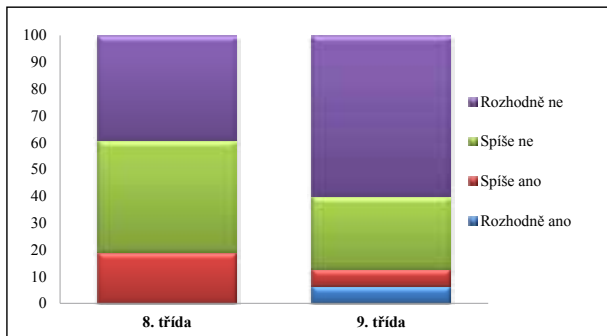
14. Důchodci si neustále na něco stěžují.

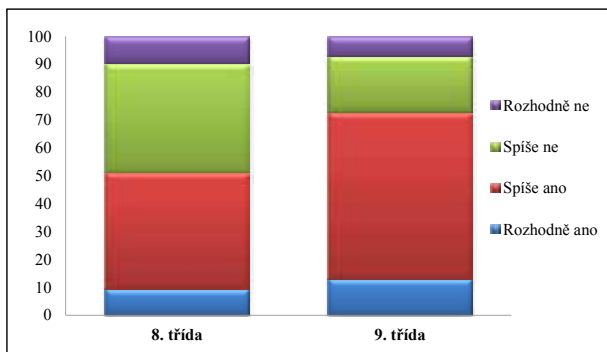
15. Lidé v montérkách jsou hloupí, proto musí pracovat rukama.

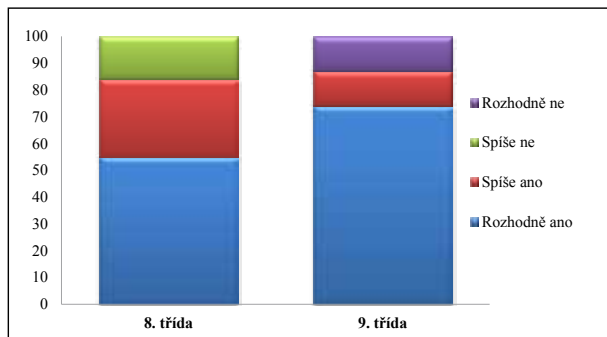
16. Muži, kteří zůstanou na mateřské dovolené, jsou zženštilí.

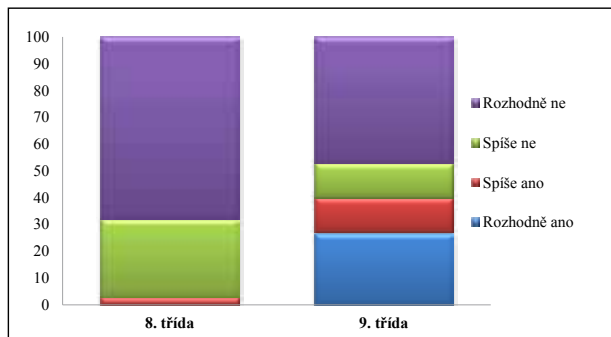
17. Staří lidé jsou senilní.

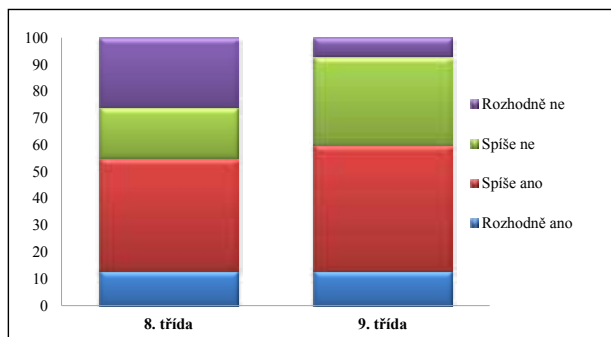
18. Homosexuálové by měli mít právo oženit se / vdát se.

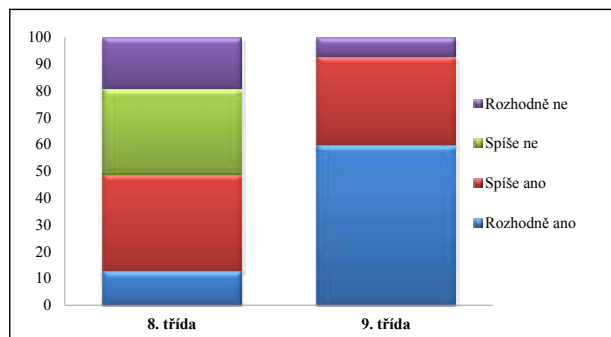
19. Vietnamci umí jenom prodávat nudle a oblečení.

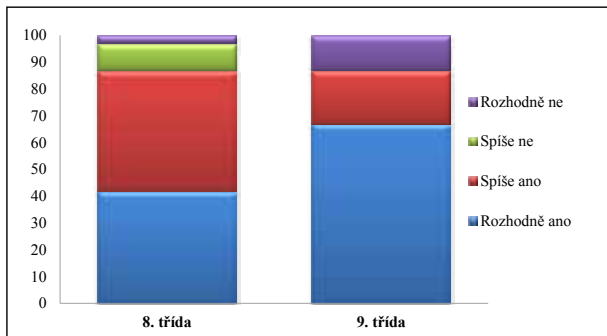
20. Bezdomovci jen vysedávají na lavičce a pijí alkohol.

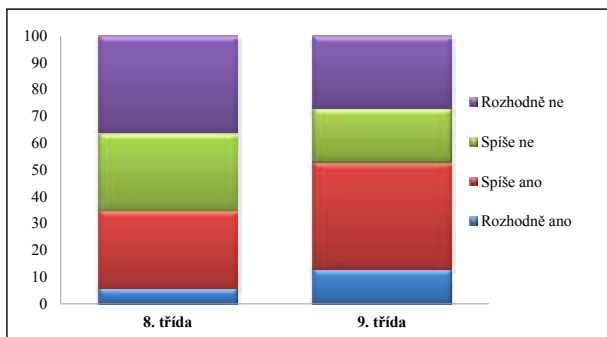
21. Romové nechtějí pracovat, protože jsou líní.

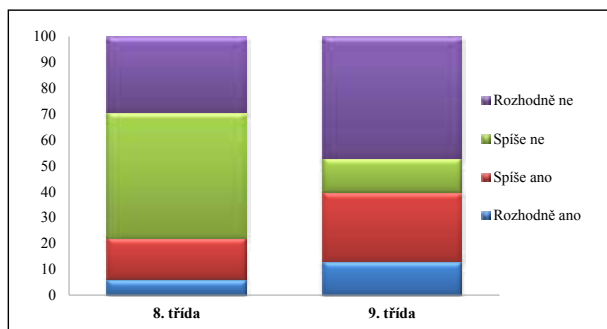
22. Homosexuálové by měli mít právo adoptovat děti.

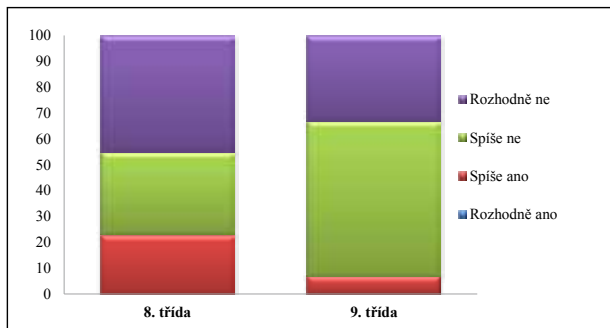
23. Všichni Romové kradou.

24. Ženy, které se svými dětmi nezůstanou na mateřské, jsou bezcitné matky.

25. Bezdomovci skončili na ulici, protože nechtěli pracovat.

Náčrt projektu

Název projektu:

S osmáky proti předsudkům

Záměr projektu:

Uvědomit žáky základních škol o existenci předsudků ve společnosti s využitím skupinových aktivit, metod dramatické výchovy a diskuzí. Rozvoj schopnosti žáků reflektovat svůj vlastní postoj a prohloubení aktivního předcházení dopadu předsudků na ně samotné, jakožto i v globálním měřítku. Příprava pedagogů pro další práci s dětmi v oblasti prevence předsudků.

Obsah projektu:

Projektem budou 3 speciálně koncipované vzájemně navazující vzdělávací moduly, přičemž každý vždy po 2 vyučovacích hodinách (dohromady tedy 3 bloky = 6 vyučovacích hodin) realizované v každé z vybraných sedmi brněnských základních škol pro žáky 8. tříd. Celkem se zde tedy jedná o odvedení 21 dvouhodinových lekcí, kterými budou pověřeni zkušení lektori.

Cíle projektu:

- Zrealizovat vždy 3 výukové moduly pro žáky 8. tříd na každé ze sedmi vybraných základních škol v Brně.
- Seznámit žáky s rizikem předsudků v dnešní společnosti.
- Rozvíjet u žáků schopnosti a dovednosti v oblasti prevence předsudků.
- Připravit pedagogům daných tříd prostor pro další práci s dětmi v oblasti prevence předsudků v moderní společnosti.

Cílová skupina:

Primární cílovou skupinou jsou zde žáci 8. tříd základních škol v Brně, kteří budou mít formou zážitkového učení možnost učit se z vlastního prožívání. Žáci osmé třídy jsou zde nejvhodnější věková skupina proto, že ve věku 14 let je velký předpoklad podléhání vlivům okolního světa a utváření důležitých životních postojů, hodnot a názorů.

Sekundární cílovou skupinou jsou v tomto projektu pedagogové, kteří na základních školách vyučují. Vzdělávací modul bude sloužit k inspiraci pro jejich další výuku, prohloubení odborné kvalifikace pedagogů a zároveň pro získání zpětné vazby k realizovanému projektu.

Prostředí realizace:

Projekt bude realizován v prostředí brněnských základních škol, v rámci učeben naplánovaných pro klasickou výuku. Jediným požadavkem jsou zde posuvné lavice a vybavenost učebny počítačem s projektorem.

Zainteresané osoby:

- Lektoři:** Projektu se budou účastnit speciálně vyškolení lektoři (nejlépe dva), kteří odvedou stanovené lekce za účasti pedagogů, se kterými budou dále konzultovat návaznost v klasické výuce.
- Pedagogové:** Vybraní učitelé pak s tímto tématem budou v hodinách s žáky nadále pracovat a navazovat na něj.
- Ředitel ZŠ:** Lektoři by zároveň měli komunikovat i s ředitelem školy, který projekt schvaluje a rozhoduje o tom, zda a kdy na dané škole proběhne.
- Rodiče:** Rodiče by měli být základní školou předem informováni o plánovaném programu pro jejich děti, a kdy a jakým způsobem má daný projekt probíhat. Mohou být také požádáni o svolení k foto- a videodokumentaci průběhu lekce.
- Žáci:** Každý žák, který se bude výukového modulu účastnit, by měl být předem informován o daném projektu, kdy výuka proběhne, jakým způsobem bude probíhat a jaké základní požadavky na něj budou kladeny.

Rozvržení výukového programu:

1. výukový blok:

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (2x 45 minut)

Umístění: učebna s posuvnými lavicemi a dataprojektorem

Téma: Předsudky a jejich projevy mezi námi

2. výukový blok:

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (2x 45 minut)

Umístění: učebna s posuvnými lavicemi a dataprojektorem

Téma: Předsudky vůči přistěhovalcům, odlišným etnickým a náboženským menšinám

3. výukový blok:

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (2x 45 minut)

Umístění: učebna s posuvnými lavicemi a dataprojektorem

Téma: Předsudky vůči lidem odlišné věkové skupiny a sexuální orientace

Materiální požadavky:

- Papíry bílé 1000 ks
- Papíry barevné 500 ks
- Flipcharty 3 role
- Lihové fixy 20 ks
- Pastelky 5 balení
- Nůžky 5 ks
- Lepidla (tuhá, tekutá) 5 ks
- Izolepy (různé velikosti) 10 ks
- Barvy – temperové, vodové 5 ks
- Štetce 10 ks
- Modelína 10 balení
- Sada orfových nástrojů 1 ks
- Různé druhy látek, šátky 20 ks
- Klobouky, brýle a jiné divadelní rekvizity
- Digitální fotoaparát
- Notebook
- Tiskárna

Supervize a evaluace efektivity:

- Supervize – Učitelé se účastní všech lekcí realizovaných na ZŠ a poskytují lektorům přímou zpětnou vazbu
- Skupinová diskuze nad efektivností programu mezi lektory a učiteli

Výstupy:

- Fungující program na téma předsudky pro žáky 8. tříd základních škol
- Prezenční listiny z 21 výukových bloků
- Celkem zasaženo min. 175 žáků
- Zpracované podklady ke třem lekcím věnujícím se problematice předsudků

Náboženství ze čtyř úhlů pohledu

Autoři

Tomáš Marvan, Leona Fuksová, Kateřina Veselá, Petra Čuchalová

Téma lekce

4 „světová“ náboženství

Dílčí témata

- Křesťanství, Islám, Judaismus, Buddhismus
- B/bůh, posvátné knihy, místa, významné osobnosti, místo a doba vzniku, počet vyznavačů, učení a základní doktríny, obřady, svátky, směry
- Typické příběhy

Cíl lekce

- Získat základní poznatky ze čtyř světových náboženství
- Uvědomit si sílu příběhu a dokázat jej pojmout vlastními slovy
- Dokázat rozlišit základní rysy jednotlivých náboženství
- Udělat si přehled o typických místech, svátcích, symbolech
- Utřídit si vlastní vědomosti na daná témata
- Základním mottem pro nás byla myšlenka: „Není jedno, v co věříme, ale ať už je to jakkoli, můžeme se respektovat jako lidé.“
- Seznámit žáky s náboženstvími, s jejichž vyznavači se mohou setkat v našem prostředí

Cílová skupina

Počty dívek, chlapců, pedagogů: 8. A. (13–14 let): 12 dívek, 13 chlapců, 1 pedagog

Časový plán

2 výukové hodiny – 90 minut

Termín a místo realizace

13. 5. 2014 ZŠ Sirotkova Brno

Technické zajištění

Multimediální techniku jsme nepotřebovali, použili jsme pouze kostýmy a psací potřeby.

Finanční náklady

Prakticky žádné, psací potřeby jsme si půjčili na katedře sociální pedagogiky, kostýmy od známých.

Podrobný popis, metodika práce

Náš tým tvořili 4 „průvodci“. Žáky jsme si rozdělili do skupinek a každý z nás se věnoval jedné z nich, dělal s ní veškeré aktivity, diskutoval na aktuální témata. Během čtyř aktivit měli pak žáci projít 4 různými náboženstvími.

Žáky jsme uvítali těmito slovy: „Vítejte na naší hodině, která bude poněkud jiná, než na co jste zvyklí. Já jsem Kačka a budu jí vás provázet. Když se podíváte kolem sebe, co byste řekli, že je jejím tématem? Vezměte si židli a posadte se prosím do kroužku. Co vás napadne, když se řekne náboženství?“ Následoval brainstorming.

Na začátek jsme si pak zahráli icebreakerovou hru:

Bang!

Uprostřed stojí jeden z hráčů. Když na někoho vystřelí bang (či jiný pokyn), dotyčný má za úkol se sehnout a jeho sousedé se snaží navzájem zastřelit.

„Nyní si vyberte jednoho z našich průvodců. U každého může být asi 5–6 z vás. Tento průvodce vás pak bude provázet celou lekcí.“

- ⇒ V jednotlivých skupinkách pak proběhne krátká diskuze s průvodcem o jeho náboženství (sesednou se do kroužků) => náboženství č. 1

Obálky

Každá skupinka dostala obálku s různými pojmy, obrázky a znaky týkající se všech 4 náboženství. Jejich úkolem bylo je správně roztřídit. Úkolem průvodce pak bylo s nimi o jednotlivých pojmech diskutovat, objasnit, co znamenají apod. (Pojmy a některé obrázky naleznete v příloze.)

Myšlenková mapa

Žáci ve skupince dostali zadání jednoho z náboženství, pro které měli vytvořit jakousi myšlenkovou mapu, na kterou mohli lepit i obrázky. Se svými průvodci o ní pak diskutovali. Na začátek jsme jim ukázali námi vytvořenou myšlenkovou mapu týkající se náboženství obecně.

„Před chvílí jste viděli, jak může vypadat myšlenková mapa. Vaším úkolem nyní je podobnou myšlenkovou mapu vymyslet, a to na konkrétní náboženství, které vám prozradí váš průvodce.“

Dramatizace příběhu

V této aktivitě byl dětem přečten nějaký typický příběh daného náboženství (o marnotratném synu, David a Goliáš, o Buddhově osvícení, příběh z Mohamedova života). Žáci měli za úkol vytvořit živý obraz, který by tento výjev znázorňoval.

V dřívější době, kdy neexistovala televize a internet, si lidé předávali důležité informace formou příběhů. Znáte nějaké příběhy, které souvisí s náboženstvími, o kterých se zde bavíme?

Jeden z příběhů vám nyní povědí vaši průvodci. Vaším úkolem bude vytvořit živý obraz, kterým nám váš příběh představíte.

Na závěr:

Během lekce jsme se bavili o 4 náboženstvích – křesťanství, judaismus, islám, buddhismus. Důvodem, proč jsme si je vybrali, není, že by byla jediná či nejdůležitější, ale protože jsou to životní postoje či filozofie, s kterými se v naší zemi můžeme poměrně často setkat.

+ není jedno, v co věříme či jaké náboženství vyznáváme, někdy to možná ovlivní mnohé. Ať už je to však jakkoli, můžeme se respektovat jako lidé.

Reflexe multikulturní aktivity

Na závěr připojuji reflexi každého z nás:

„Dle mého názoru se nám multikulturní lekce povedla. Děti byly, pravda, občas rozjívěné, ale celkově se daly korigovat. Problém nastal s časovou dotací. Z tohoto důvodu jsme jednu aktivitu museli vynechat (žáci by měli za úkol vymyslet příběh typického dne křesťana, muslima, ...) a místo dramatizace příběhu jsme museli zvolit živé obrazy. Lekce se tedy lehce nesla v duchu improvizace, což pravděpodobně děti vůbec nezaznamenaly.

Obecně bych řekla, že bylo přínosem ji realizovat – jak pro nás, vyzkoušeli jsme si něco nového a ne přímo lehkého, tak pro žáky – dozvěděli se informace, které neznali. Na druhou stranu by mi přišlo lepší, kdybychom o daných tématech a problematikách (náboženství, gender, rasismus apod.) hovořili více v semináři a až poté s tím přišli mezi žáky základní školy. Nejedná se přece jenom o témata jednoduchá a základ spočívá v tom, abychom my na to měli jasně utvořený svůj názor.“

Kateřina

„Podle mého názoru byla lekce úspěšná, s ohledem na čas, kdy se konala (odpolední vyučování), i na věkovou kategorii žáků. Ačkoliv někteří měli trochu problém spolupracovat (alespoň co se mé skupinky týkalo), nakonec se i oni zapojili. Trochu mě mrzelo, že se nám nepovedlo provést všechny aktivity, tak jak byly původně naplánované, hlavně díky nedostatku času, ale na druhou stranu se mi zamlouvalo, že i improvizovaná náhrada se velmi dobře vydařila. Také mě velmi potěšila zvědavost dětí a možnost jim sdělit něco nového, pomoci jim pochopit něco, o co samy projevíly zájem.“

Petra

„Byla to skvělá zkušenost. Bavilo mě to. Byl jsem rád, že se děcka zapojila, že je to zajímalo. Místy jsem je sice musel povzbuzovat do práce, ale nebylo to nějak markantní.“

Tomáš

„Vcelku dobrá zkušenost. Na to, že jsme měli vytyčenou skupinu „gympláků“ a byli to osmáci ze základky, tak se multikultura docela podařila. Přidávám se k Peře, škoda, že všechny aktivity se nestihly. Improvizace se taky povedla. Moje skupinka byla spíše typu „jo, tak mi o tom něco řekni a doma všechno zapomenu“, přesto se zapojovali a vymýšleli dobrý věci.“

Leona

Příloha

Přílohy k aktivitě „obálky“

Příloha 1 – pojmy

Bůh a Hospodin	1. stol. n. l. (vznik)	Obětiny na oltáři
Alláh	7. stol. n. l. (vznik)	Velikonoce
JHVH	2. tis. př. n. l. (vznik)	Ramadán
Buddha	5. stol. př. n. l. (vznik)	Šabat
Bible	2 miliardy vyznavačů	Vesak
Korán	1,5–1,6 miliardy vyznavačů	Katolíci a protestanti
Talmud		Šíité a sunnité
4 vznešené pravdy	14 milionů vyznavačů	Ortodoxní a reformní směr
Golgota	350–550 milionů vyznavačů	Máhájána a Hínájána
Mekka		Farář
Zeď nářků	Kázání na hoře	Burka
Bódhgaja	Desatero	koncentrační tábor
Ježíš	5 pilířů	Kostel
Mohamed	Maimonidových 14 článků	Mešita
Mojžiš	víry	Synagoga
Dalajláma	Ušlechtilá osmidílná stezka	Chrám
Jeruzalém – (vznik)	Křest	
Saúdská Arábie (vznik)	Hadždž	
Palestina (vznik)	Obřízka	
Indie (vznik)		

„Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jedněte s nimi.“

„Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

„Bůh je ten, jenž vztyčil nebesa bez pilířů viditelných, potom se usadil na trůnu svém a podmanil si slunce a měsíc.“

„Ó lidé! Prodlužte pozdrav míru mezi vámi, dejte jídlo potřebným, udržujte příbuzenské vztahy, konejte noční modlitbu, zatímco lidé spí, pak mírumilovně vstoupíte do Zahrad (Ráje).“

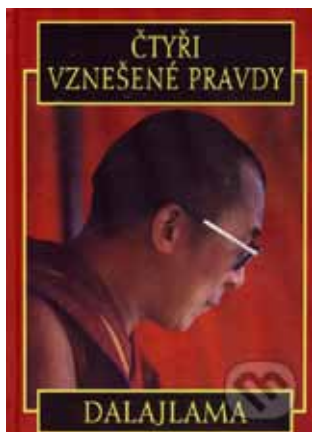
„Bůh nestvořil ženu z mužovy hlavy, aby mu poroučela, ani z jeho nohou, aby byla jeho otrokyní, nýbrž z jeho boku, aby byla blízká jeho srdci.“

„Člověk přichází na svět se zaťatými pěstmi, jako by pravil: „Celý svět je můj.“ Odchází z něho s nataženými dlaněmi, jako by říkal: „Podívej se, nic si s sebou neberu.“

„Pomocí energie, bdělosti, sebekontroly a sebeovládání si moudrý člověk vytvoří ostrov, který ani povodeň nedokáže smést.“

„Mnichové, toto jest vznešená pravda o stezce vedoucí k odstranění utrpení: je to tato osmidílná cesta: pravý názor, pravé rozhodnutí, pravá řeč, pravé jednání, pravé žití, pravá snaha, pravé rozvažování, pravé soustředění ducha.“

Příloha 2 – obrázky

Smíšené rodiny (národnostně/kulturně)

Autoři

Lucie Macháčová, Lucie Pustějovská, Kateřina Bočková, Jan Marvan, Martin Rác

Dílčí témata

Začlenění národnostních menšin do většinové společnosti

Jazyková bariéra

Odlišnosti vs. shoda

Cíl lekce

Seznámení žáků s těžkostmi, které prožívají rodiny žijící mimo svou rodnou zemi.

Cílová skupina

4. C – matematická, 8. A

Počty dívek, chlapců, pedagogů

4. třída – 24 dívek, 12 chlapců, 1 pedagog, 1 sociální pedagog

8. třída – 3 děvčata, 19 chlapců, 1 pedagog

Časový plán

3 min. – představení, seznámení

20 min. – aktivizační hry

Hlavní program

- 1 min. – vysvětlení legendy
- 10 min. – občanky + prezentace
- 15 min. – postery (plakáty)
- 5 min. – zisk suroviny 1
- 5 min. – Jazykový kurz
- 10 min. – zisk suroviny → tvorba jídel
- 20 min. – party
- 5 min. – společný kruh

Termín a místo realizace

16. 4. 2014, ZŠ Brno, Sirotkova 36

Technické zajištění

Obě učebny byly vybaveny interaktivní tabulí

Podrobný popis, metodika práce

1. aktivita: PŘEDSTAVENÍ

Aby se oběma stranám dobře pracovalo, je na místě se seznámit. Prolomit ledy. Vysvětlíme dětem, odkud jsme přišli a za jakým účelem.

Sedíme v kruhu a dětem rozdáme kartičky, plastové visačky pro zavěšení kartiček a pero. Každý si napíše své jméno na kartičku a pomocí plastové visačky zavěsí na viditelné místo. Poté po kruhu řekne každý, včetně nás, nahlas své jméno.

2. aktivita: ROZEHRÍVAČKY

První hrou je HOP–RUCE. Stojí proti sobě dvojice. Jeden pohybuje oběma rukama zároveň ve třech směrech. Nad hlavu, do stran (každá ruka na svou stranu), dolů (podél těla). Spoluhráč naproti dělá to samé. Oba pohybují rukama ve stejném rytmu. Úkolem žáků je nebýt rukama ve stejné pozici. Stane-li se tak, žáci musí stejně vyskočit a tlesknout nad hlavami.

3. aktivita: VYMĚNÍ SE VŠICHNI TI

Touto hrou se dostáváme do tématu Multikulturní lekce. Sedíme v kruhu, ovšem jeden z vedoucích ne. Ten předčítá věty typu: „vymění se všichni, kteří

mají dnes červené ponožky“. Ti, již opravdu mají červené ponožky, si vymění místo. Věty ovšem nejsou náhodné, týkají se našeho multikulturního tématu. Takže zní např.: „Vymění se všichni ti, kteří umí mluvit i jiným jazykem než jen česky.“ Nebo: „Vymění se všichni ti, kteří mají příbuzného, který nepochází z České republiky.“ Apod.

Hlavní program

Legenda: děti se přestěhovaly do cizí země a jsou povinny si vyřídít veškeré náležitosti na úřadech.

4. aktivita: OBČANKA

Dítě obdrží nevyplněnou občanku. Musí si nakreslit vlastní fotku do barevného rámečku, vyplnit údaje, jako např. své jméno a příjmení, místo, odkud cestuje a kam cestuje. S takto vyplněným občanským průkazem jde dítě na úřad. Úřad je tvořen studenty-pořadateli. Každý student má za úkol přijmout a potvrdit přijetí do země pouze dětem, které mají rámeček té správné barvy (předem domluveno, každý student má jednu barvu). Pokud dítě přijde ke správné „přepážce na úřadě“, obdrží název svojí skupiny (národa, do kterého patří) a jednu ze základních informací o ní (např. národní zvyk, barvu, symbol, jídlo...). Pokud přijde ke špatné, je nemilosrdně vyhozeno od přepážky a je povinno hledat jiného, správného úředníka (toho, který přijímá děti s jeho barvou rámečku kolem obrázku).

5. aktivita: POSTER

Děti jsou na základě jména národa rozděleny do skupin. Protože každý ze skupiny má jinou informaci o svém národě, navzájem si je přečtou. Na základě vědomostí o skupině vytváří společný plakát (na velký formát papíru např. A0 pomocí pastelek, fixů, propisek nakreslí obrázky a napíší texty vystihující jejich národ).

Děti dostávají informaci, že bydlí v domě, který dnes večer pořádá party, na které se mají seznámit všichni obyvatelé jednotlivých bytů. Každý má připravit své národní jídlo, kterým se představí.

6. aktivita: SLOVNÍK

Protože každá skupinka představuje jiný národ, mluví i jiným jazykem a navzájem si nerozumí. K simulaci této situace každá skupinka obdrží svůj vlastní slovník, kterým se musí řídit. Jejich úkolem je získat surovinu, kterou potřebují na uvaření svého národního jídla, od jiné skupiny. Tento úkol se jim bohužel nepodaří splnit, jelikož se nedomluví, protože každý mluví jiným jazykem. Pár minut je necháme, aby na to přicházeli a zkusili se domlouvat, jak dokážou.

7. aktivita: JAZYKOVÝ KURZ

Svoláme děti zpět a zjistíme, jestli se někomu podařilo surovinu získat, pokud ano, zjistíme, jak, vrátíme ji zpět původnímu týmu a zkusíme to ještě jednou s tím, že děti (imaginárně) navštíví jazykový kurz, což je simulováno tím, že obdrží slovník té skupiny, od které mají získat potřebnou surovinu. Úkol je stále stejný.

8. aktivita: ZÍSKÁNÍ SUROVINY

Po získání suroviny za pomoci slovníku druhého týmu děti mohou připravit jejich tradiční jídlo. Suroviny jsou vystřiženy z papíru. Tyto suroviny poskládají na společný plech a vloží do trouby (vytvořené z židliček a stolů). Na druhé straně „trouby“ je již připravené hotové jídlo, které zpět skupince vrátí organizující student.

9. aktivita: PARTY

Žáci sedí společně v jednom velkém kruhu, slovo dostane vždy jedna skupinka, která představí svůj národ (za pomoci posteru, který si vytvořili na začátku hodiny) a nabídne ostatním po kruhu své národní jídlo, ovšem není to tak jednoduché. Jídla jsou totiž vytvořena ze surovin, které ostatní skupiny díky své národnosti, zvykům a tradicím nejedí. Výsledkem je diskuze o odlišnostech a shodách, jestli je to problém, nebo spíše výhoda, jestli si mají jiné národy nechávat svoje zvyky a tradice, i když bydlí jinde, než ve své rodné zemi, a debata se postupně změní ve zpětnou vazbu o tom, jak se cítili, když uměli jen jeden jazyk a snažili se získat surovinu, jak moc jim pomohlo znát druhý jazyk a jestli nějaký umí a jak dobře apod.

10. aktivita SPOLEČNÝ KRUH

Stojíme v kruhu. Všichni se představíme, že před námi leží zlatý, velmi křehký kruh. Společnými silami jej velmi pomalu, aby se nerozbil, zvedneme a vypustíme do vzduchu. Děkujeme dětem za krásný zážitek, za jejich zapojení a loučíme se s nimi.

Reflexe multikulturní aktivity

Samotný projekt multikulturní lekce jsem připravovala poprvé, a proto se není co divit tomu, že před zahájením se mi hlavou hemžila celá řada otázek typu: Co když se něco zkazí? Máme lekci dostatečně vypracovanou? Nemůžeme na něčem ztroskotat? Do třídy jsem byla hozena jako do vody. Vstoupila jsem do třídy jako první a zbývalo 5 minut do hodiny. Ostatní mí kolegové připravovali třídu, a proto jsem začala s dětmi komunikovat. Po navázání prvního kontaktu jsem se cítila velmi dobře a plná energie. Práce

s dětmi ve čtvrté třídě se mi líbila, i já samotná mám radši děti nižší věkové kategorie. V osmé třídě byla práce o to horší, že se třída nacházela v pubertálním věku a zaujmout tuto věkovou skupinu je horší. I přesto si myslím, že nás děti poslouchaly a dokázaly si z lekce něco odnést, případně na ni mají dobré vzpomínky. Osobně si myslím, že příště bych chtěla mít lekci více zpracovanou, přesto když se vyskytl zádrhel, dokázali jsme improvizovat. Také bych se na příští lekci zaměřila více na teorii samotných náboženství, aby měla lekce více zajímavosti z hlediska náboženství a nebyla pouze na bodě, jak s tím pracovat, případně s tím zacházet. Jsem vděčná za zkušenosti, které jsem díky této lekci získala, a doufám, že to nebude poslední lekce, na které jsem se podílela.

Lucie Pustějovská

Multikulturní lekce byla úžasnou příležitostí vyzkoušet si vést hodinu s žáky. Ale nejen to. Příležitost pracovat v týmu a multikulturní lekci naplnit zajímavými aktivitami pro vznik prostředí vhodného dialogu mezi studenty a žáky. Základní myšlenka, od které jsme se odráželi, byla jasná a předvídala dobrý výsledek. Při přípravách nás stresoval time management celé lekce, ovšem zpracování scénáře nás vneslo do pohody – plánování hodiny je i zábavné! Náš program jsme si vyzkoušeli ve dvou třídách. Čtvrté a osmé. Čtvrtá třída byla naplněna skvělými malými dětmi, které byly velmi šikovné a spolupracovaly. Odpustily nám i programový prohřešek, kterého jsme se dopustili a stál nás drahocenný čas. Proti žákům osmé třídy jsme nastupovali jako léty ostřílený tým. Žádná chyba z naší strany neměla šanci. U „osmáků“ jsme však museli program mírně pozměnit. V atmosféře byl znát den před prázdninami i poobědový čas. K závěrečné reflexi a shrnutí jsme došli a to bylo důležité.

Jasně. Po bitvě je každý generál a já velím, že příště to bude ještě lepší!

Martin Rác

Musím říct, že multikulturní lekci jsem připravoval poprvé, ale o výsledek jsem se nebál. Měli jsme tým úžasných lidí, s kterými byla radost spolupracovat. Když jsem poprvé slyšel téma naší lekce, tak jsem se hodně polekal, nicméně po jakémsi osvětlení a proniknutí do tématu mně přišlo hodně zajímavé. Jak je zmíněno výše, lekce probíhala ve dvou třídách, ve čtvrté a osmé. Osobně musím říct, že se mi lépe pracovalo s mladším ročníkem. I na praxi jsem pozoroval, že mi menší děti sedí více, možná je to proto, že starší je mnohem těžší zaujmout a najít způsob, jak s nimi pracovat. Ačkoliv ve čtvrté třídě došlo k mírnému technickému zádrhelu, myslím si, že celkově se nám lekce povedla a i žáci si z ní něco odnesli a užili si ji. Myslím si, že kdyby se nám podobný zádrhel stal u „osmáků“, zdaleka by se nám z toho nepovedlo vybruslit tak snadno i díky jejich větší vnímavosti. Můj celkový dojem je takový, že napoprvé to nebylo špatné. Prostor pro zdokonalení vidím

hlavně v lepším time managementu, jelikož je pravda, že jsme měli problém vejít se do určeného časového rozsahu. Nicméně jsem přesvědčen o tom, že příště to bude jen a jen lepší.

Jan Marvan

Multikulturní lekce pro mě byla, dá se říct, tak trochu výzvou. Nějaké projekty, které jsme poté prezentovali před spolužáky, mám sice za sebou, ale prezentaci před cizími lidmi jsem si mohla vyzkoušet poprvé. Po drobných neshodách v našem realizačním týmu jsme se mohli pustit do akce. Jelikož mám tendence vidět všechno v černém světle, opravdu jsem z toho měla docela strach. Měli jsme žáky čtvrté a osmé třídy. U čtvrté třídy jsem se trochu obávala toho, jestli s námi budou chtít spolupracovat a jestli pochopí, co po nich chceme. Ale musím říct, že mě velmi příjemně překvapili. Děti byly nadšené naší návštěvou a spolupracovaly s námi velmi dobře. Řekla bych, že i snadno chápaly, co po nich chceme. V osmé třídě to bylo trochu horší. Tam jsem měla obavy z toho, že nás nebudou chtít poslouchat, jsme přece starší jen o pár let než oni. Musím říct, že i oni mě překvapili. Očekávala jsem, že nám nedají nic zadarmo, jak se říká. Je fakt, že nějaké menší problémy se tam vyskytly, ale nic, co by se nám nepodařilo zvládnout. Když se na lekci dívám s odstupem času, tak si říkám, že zas tak špatné to nebylo. Určitě se mi to bude někdy v budoucnu hodit. Ať už zkušenost s vedením lekce nebo příprava aktivit. A také bych chtěla poděkovat mému týmu za podporu, kterou mi dodali v některých věcech, i když oni sami si to možná neuvědomují.

Lucie Machačová

Příprava multikulturní lekce pro mě byla novinkou. Na rozdíl od spousty spolužáků jsem už ale pracovala s třídou plnou dětí a jsem i zvyklá pracovat v kolektivu lidí na přípravě podobných aktivit. Přišla jsem však na to, že každý tým je jiný. Ne že bych to už netušila, ale potvrdila jsem si to. Ne snad, že by jeden byl lepší než druhý, jen jsou prostě různé. Nejspíš proto spolupráce zprvu lehce vážla, ale myslím, že ke konci už jsme byli docela sehraní a naučili jsme se spolu docela dobře pracovat. To je rozhodně hodně cenná zkušenost. Děti byly skvělé, jak jsem očekávala. Prostě děti, se vším, co k tomu patří. Při samotné realizaci lekce jsem byla dost spokojená z naší tolerantnosti jak vůči dětem, tak vůči sobě navzájem. Samozřejmě určitě byl, je a bude prostor ke zlepšování, u nás především v časovém rozvrhu, důkladnějším a důslednějším plánování a celkové sehranosti v týmu, ale celkově si myslím, že jsme dětem předali, co jsme chtěli, a to považuji za velký úspěch.

Kateřina Bočková

Napříč kulturami aneb koho u nás můžeme potkat

Autoři

Barbora Vymazalová, Karolína Müllerová, Kristýna Šertlerová, Tereza Hormandlová

Téma lekce

Poznávání odlišných kultur

Dílčí témata

Asijská kultura, romská kultura, africká kultura

Cíl lekce

Poznávání odlišných kultur, budování respektu k nim, pochopení odlišnosti jako něčeho normálního

Cílová skupina

Děti předškolního věku (6–7 let)

Počet dětí: 23 – z toho 10 dívek, 13 chlapců

Počet pedagogů: 1 – učitelka Lenka Maštová

Časový plán

120 minut

Termín a místo realizace

23. dubna 2014, MŠ Elišky Krásnohorské (třída předškoláků)

Technické zajištění

Tvrdé papíry A1, pastelky, voskovky, fixy, tvrdé papíry A3, papírová šablona kolečka, nůžky, děrovačka, sešivačka, klobouková guma, bubínek, atlas světa, čínské hůlky, sáčky čaje, kužely, žíněnky, počítač (dataprojektor), převleky na jednotlivé kultury, obrázky týkající se jednotlivých kultur

Finanční náklady

cca 500 Kč

Podrobný popis, metodika práce

Úvodní představení

- Na úvod lekce si svoláme děti do kroužku (například pomocí svolávací písně nebo pomocí pohybové hry). Po ztišení se jim představíme, oni se jeden po druhém představí nám. Poté jim povíme, jaký je čeká program a na co se mohou těšit.

Kdo je to cizinec?

- **Materiál:** tvrdé papíry A1 (podle počtu skupinek), pastelky, voskovky, fixy
- Ze všeho nejdříve se děti zeptáme, zda vědí, v jakém bydlí městě. Po správném zodpovězení otázky následuje další, nyní již těžší – Kdo je to cizinec? Po chvíli přemýšlení necháme někoho odpovědět nahlas. Pokud odpověď nebude správná nebo zcela přesná, dáme slovo jinému kamarádovi, anebo se slova ujmeme samy. Po ujasnění si, kdo je to cizinec, rozdělíme děti do skupinek po pěti až šesti. Každá skupina dostane výkres a zadání: nakresli, jak si představuješ cizince. Děti mohou kreslit buď samostatně – každý svou vlastní postavičku, nebo dohromady – všichni jednu velkou postavu. Volba je pouze na nich a na jejich společné domluvě. Zhruba po deseti minutách kreslení ukončíme a společně si všechny obrázky prohlédneme (můžeme si u toho hrát na výstavu – chodíme celá skupina od jednoho výkresu k druhému a komentujeme jej). Při prohlížení výkresů poukazujeme na to, že každý z nás si cizince představuje jinak (některý je celý černý, jiný modrý, některá postava má u sebe namalovanou vlajku cizí země, atp.). Během výstavu se objevují zástupci prvních kultur.

Asijská kultura

- **Převlek:** kimono, župan, barevné šátky, vějíř, žabky, asijské klobouky, sukně se vzorem květin, košile
- Nejprve se dětem představíme – povíme jim, odkud pocházíme a jakou kulturu jim chceme představit. Zároveň si ukážeme na mapě, kde se Asie (náš domov) nachází.

Vyrábění asijského kloboučku

- **Materiál:** tvrdé papíry A3, sešívačka, děrovačka, klobouková guma, pastelky, voskovky, fixy, nůžky, šablona kolečka
- Po krátkém představení naší kultury upozorníme děti na naše krásné klobouky a zároveň jim i nabídneme, že si je mohou také vytvořit. Jelikož se jedná o poměrně malé děti, máme pro ně již dopředu vystřižená kolečka. V každém kolečku je vystřižen trojúhelník (aby šel klobouk sepnout k sobě) a zároveň jsou naproti sobě vyraženy dvě díry (do nich se připevní klobouková guma). Každé dítě dostane jedno kolečko, které si může dle vlastní představy pokreslit. Když dítě cítí, že je jeho dílo hotovo, jde za některým z pedagogů, ten mu klobouk sepne sešívačkou a připevní kloboukovou gumu tak, aby klobouk dítěti držel na hlavě.

Něco málo o Asii

- Po dokončení klobouků si opět sedáme do kolečka a bavíme se o tom, co je pro náš kontinent typické. Aby byly informace pro děti opravdu zajímavé a něco si i zapamatovaly, posíláme mezi ně během povídání i obrázky (čajové plantáže, rýžová pole, pandy, koaly, čínské hůlky, atd.). Během posílání fotografie s typickou asijskou rodinou děti popisují, v čem jsme rozdílní a v čem naopak stejní.

Asijský slalom

- **Pomůcky:** kužely, žíněnky, čínské hůlky, sáčky čaje, dvě nádoby
- Ve třídě sestavíme libovolný slalom, který budou děti procházet s klobouky na hlavě. Děti mohou například válet sudy na žíněnce, obcházet kužely, u jednoho z nich dělat dřepy, atp. Na konci slalomu jsou umístěny dvě nádoby s čajovými sáčky. Vedle nádob jsou položeny čínské hůlky. Úkolem každého dítěte je za pomoci hůlek přenést sáček čaje z jedné nádoby do druhé a zároveň dát pozor, aby se nesrazil s kamarádem z jiného družstva. Slalom může být pojat jako závod – v tom případě děti rozdělíme alespoň do dvou družstev, popřípadě může chodit jeden za druhým a hraje se tzv. na krásu (o co nejhezčí splnění úkolů).

Po slalomu by si děti měly schovat vyrobené klobouky, aby je nerozptylovaly při dalším programu. Přichází zástupci druhé kultury.

Romská kultura

- **Převlek:** dlouhá sukně, penízková sukně, bižuterie, barevné šátky, barevné halenky
- **Pomůcky:** atlas, pohádková kniha

Něco málo o Romech

- Stejně jako u předchozí kultury i zde posíláme, během našeho vyprávění, obrázky. Povídáme si s dětmi o tom, co je pro Romy typické – mají rádi hudbu, tanec a zpěv. Obvykle zakládají velké rodiny, ve kterých se respektují a mají se rádi. Zároveň můžeme i krátce nastínit jejich minulost spojenou s kočováním (obrázky vozů s koňmi).

Romská pohádka: Čert a pomocník

- Děti sedí nebo leží v kroužku a poslouchají pohádku Čert a pomocník (z knihy Romské pohádky od Mileny Hübschmannové). Jejich jediným úkolem je dobře poslouchat.

Převyprávění pohádky

- Po přečtení pohádky rozdělíme děti do skupin po pěti až šesti. V těchto skupinkách mají děti za úkol převyprávět obsah pohádky, kterou právě slyšely. Mohou se střídat buď po jedné větě, nebo například po částech, které si pamatují. Mohou si samozřejmě vzájemně radit a napovídat.

U tohoto úkolu je možné pracovat i s celým kolektivem – při této variantě se ale člověk musí smířit s tím, že bude dlouho trvat a nebude příliš ucelená.

Po převyprávění pohádky přichází zástupci poslední kultury.

Africká kultura

- **Převlek:** černé/tmavé oblečení, barevné šátky, černá barva na obličej, barevné sukně, dřevěné korálky, barevné šperky
- **Pomůcky:** bubínek, atlas, PC, video a písnička Wakawaka od Shakiry

Něco málo o Africe

- Po příchodu zástupců z Afriky necháme děti hádat, odkud asi jsou. Po správné odpovědi si společně ukážeme Afriku na mapě. Poté si opět sedneme do kroužku, řekneme dětem, co je pro „černý“ kontinent typické, a pošleme mezi ně obrázky. S pomocí nich děti samy zjišťují, v čem jsme si s lidmi z Afriky podobní a v čem jsme rozdílní

(barva pleti, domy, ve kterých žijeme, atd.). Zároveň se naučí i nová slova – kmen, tropy, chýše, ... Nemůžeme samozřejmě zapomenout na typická zvířata!

Zvířecí sochy

- Hra je velmi podobná běžné hře na sochy. Děti se pohybují v prostoru do rytmu bubínku – když bubeník bubnuje pomalu, děti se sotva plouží, když rychle, mohou klidně i utíkat (pokud to prostor dovolí). Při velkém úderu do bubínku zakřičí bubeník název afrického zvířete a úkolem dětí je toto zvíře předvést i s příslušným zvukem. Zde je právě rozdíl oproti klasické hře na sochy, kde hráči zůstávají stát na místě a nesmějí se pohnout ani vydávat jakékoliv zvuky. Nikdo nevypadává, nikdo nevyhrává.

Africký tanec

- V případě, že máme k dispozici počítač s dataprojektorem (popřípadě interaktivní tabuli), promítneme dětem kousek videa, na kterém se tančí na píseň Wakawaka od Shakiry. Pokud není technika k dispozici, přejdeme rovnou k následujícímu kroku.
- Nejdříve ukážeme dětem velice pomalu jednotlivé kroky tance bez hudby. Hlavní jsou kroky refrénu, které s dětmi zatančíme bez hudby hned několikrát (viz obrázky). Po utvrzení základních kroků pustíme muziku a tančíme. Dále do rytmu písně kombinujeme skákání, různé otočky, zdvihání rukou, točení v kruhu, atp. To vše podle toho, co nám zrovna v danou chvíli bude připadat vhodné. Na každou změnu kroku děti upozorníme dostatečně dopředu a celý tanec samozřejmě tančíme s nimi.
Pokud jsou děti nadané a tanec je baví, můžeme je nechat tančit samotné bez jakýchkoliv rad.

Závěrečné opakování, rozloučení

- **Převlek:** tři různé převleky (od každé představené kultury jeden)
- **Pomůcky:** zmenšeniny obrázků, které jsme používaly při představování kultur, bonbony
- Zástupci tří kultur si sednou na různá místa ve třídě. Každé dítě dostane jeden obrázek. Úkolem je přiřadit obrázek, na základě nově získaných znalostí, ke správné kultuře. Při předávání obrázku

danému zástupci kultury dítě daný obrázek pojmenuje (panda, Romové při tanci, atd.). Pokud dítě předá obrázek správně, je pochváleno a dostává jako odměnu bonbon. Pokud si dítě neví rady, pomohou mu kamarádi (a bonbon samozřejmě dostává také).

Po rozřídění všech obrázků si naposledy sedneme do kruhu a děti nám řeknou své názory na celou lekci. Tzn., co se dozvěděly nového, co je překvapilo, co již věděly, co se jim ne/líbilo, ...

Poté už se jen se všemi rozloučíme.

Reflexe multikulturní aktivity

Na naší lekci jsme začaly pracovat ihned po prvním semináři z multikulturní výchovy. Ze všeho nejdříve jsme si ujasnily téma, což nám zabralo i nejvíce času. Každá jsme si pod názvem Napříč kulturami aneb koho u nás můžeme potkat představovala něco jiného. Nicméně nakonec jsme se po přednesení všech návrhů shodly na jistém kompromisu a začaly plánovat program lekce. Na něm jsme pracovaly průběžně, vždy ve volných chvílích mezi přednáškami nebo místo semináře z multikulturní výchovy. Práce na programu nám šla pěkně od ruky, takže když se začalo blížit datum realizace, dodělávaly jsme na lekci již jen poslední detaily (například to, kdo bude mít jaký šátek na romskou kulturu). Den před realizací jsme se naposledy sešly na katedře a vše jsme si ještě jednou řádně prošli. Řekly jsme si, co která přinese, kde a v kolik si dáme sraz. Na lekci už nebylo moc co vylepšovat, tak jsme se spíše necelé dvě hodiny bavily o tom, jaké to asi bude, co na to budou říkat děti a jak se všechny moc těšíme. Vyskytly se, samozřejmě, i malé obavy – co když děti nebude program bavit, co když je nezaujme? Jelikož jsme ale všechny měly s dětmi předškolního věku jisté zkušenosti, nebyly obavy nijak velké.

V den D jsme se sešly brzy ráno na Mendlově náměstí a společně jely do školky v Brně-Černovicích. Musel na nás být legrační pohled, neboť jsme okolo sebe měly tolik tašek, že to mohlo vypadat, že se někam stěhujeme. Nervozita o sobě dala trochu vědět, neklábosily jsme spolu jako normálně, ale spíše jsme si každá v duchu přemýšlely o lekci. Zároveň jsme ale všechny věděly, že jsme se připravovaly opravdu poctivě, a tak to zkrátka musí vyjít na jedničku!

Když jsme přišly do třídy, většina dětí už tam byla a hrála si na koberci nebo svačila. Samozřejmě jsme vzbudily náležitý rozruch, ale na nějaké povídání nebyl moc čas, musely jsme si vše přichystat v kabinetu. Pár minut po půl deváté jsme začaly s programem – svolaly jsme si děti do kroužku za pomoci jejich svolávací písničky a pověděly jim, co se bude dít. Na všech bylo vidět nadšení a zároveň i nervozita. Když přišli do třídy první zástupci kultur, nervozita ze všech opadla a všichni jsme si dohromady užili skvělý

program, plný pohybu, smíchu a křiku. Děti byly naprosto perfektní! Všechny spolupracovaly, byly aktivní a dokonce zvládly i chvilkami mlčet a jen poslouchat. Naše časové rozvržení se nám vydařilo do poslední minuty, občas jsme ale musely improvizovat (například kvůli převlékání do dalších kostýmů). Myslím si ale, že děti toto umělé natahování aktivit nepoznaly, a tak to nijak nenarušilo pohodu lekce.

Za největší úspěch, samozřejmě kromě nadšení dětí a úspěšného zvládnutí lekce, považujeme pochvalu od paní učitelky Lenky. Ta byla přítomná během celého našeho programu a nutno říci, že je to mistr svého oboru, který pochvaly nerozdává na počkání. Po skončení lekce nám sice pár věcí vytkla (romskou hudbu jsme měly podložit zvukovou nahrávkou, měly jsme se chodit dříve převlékat, atd.), ale celkově nás velice pochválila. Její připomínky si bereme k srdci, protože se nám můžou hodit pro příští lekce, popřípadě i v naší budoucí praxi.

Na závěr si dovolím říct, že se nám lekce opravdu povedla, spokojenost byla na všech stranách a my mohly odcházet ze školky s úsměvem na rtech!

Internetové zdroje:

Wakawaka, Shakira video: <https://www.youtube.com/watch?v=gvJMN3DI-yc>,
píseň: <<https://www.youtube.com/watch?v=pRpeEdMmmQ0>>

29

Světová náboženství

Autoři

Barbora Klenová, Tereza Růžičková, Tomáš Štěrba, Anna Trusinová, Jana Volfová

Téma lekce

Islám, křesťanství, judaismus, buddhismus

Díličí témata

Rozdíly v náboženstvích, náboženské konflikty

Cíl lekce

Žáci budou schopni charakterizovat jednotlivá náboženství – zvyky, tradice, styl oblékání

Žáci vyrobí plakát týkající se vybraného náboženství

Žáci jsou schopni diskuze na téma náboženské konflikty

Žáci vyjmenují některé z náboženských konfliktů a jejich důvody vzniku

Cílová skupina

Žáci druhého stupně ZŠ

Počty dívek, chlapců, pedagogů: 14 + 10, třídní Jiří Písek

Časový plán

2 vyučovací hodiny + přestávka

Termín a místo realizace

15. 4. 2014, 10.00–11.40, ZŠ a MŠ Chalabalova 2, 7. A

Technické zajištění

Třída či malá tělocvična, 4 ks A0 na plakáty, pastelky, pracovní listy, kamera

Finanční náklady

4 ks A0, pracovní listy – tisk

Podrobný popis, metodika práce

Program		
1	Představení, co bude, jak a kde	5 min.
2	Rozdělení do skupinek – živé obrazy	5 min.
3	Náboženství – diskuze	15 min.
4	Náboženství – plakát	10 min.
5	Náboženství – kolečko	30 min.
6	Konflikty – scénka	2 min.
7	Konflikty – diskuze	13 min.
8	Konflikty – časová osa	15 min.
9	Ohlédnutí	5 min.
	Celkem	100 min.

1) Představení, co bude, jak a kde

- Krátké uvítání – představení, kdo jsme, proč jsme přišli k nim na školu s touto lekcí a co nás čeká. Nastínění tématu náboženství a jejich různé podoby.

2) Rozdělení do skupinek – živé obrazy

- Čtyři stanoviště, každé k jednomu náboženství, u každého jeden lektor. Žáci si vylosují každý jeden lísteček s úkonem týkající se náboženství – modlení, čtení posvátné knihy, pokřizování, posvátný

tanec, který následně předvádí. Rozdělí se tak do čtyř skupin a přiřadí se k lektorovi, ten úkon předvádí také. Kromě rozpohybování je cílem děti vtáhnout do tématu i přes to, že mnozí se přidělí jen na základě úkolu na lístečku, který nepředvádí ani lektor. V okamžiku, kdy se děti shromáždí, předvedou úkon všichni společně.

3) Náboženství – diskuze

- Společně s lektorem se děti věnují jednomu z náboženství islám, křesťanství, judaismus, buddhismus. S lektorem postupně vyplňují pracovní list, avšak stále se věnují pouze jednomu náboženství.

4) Náboženství – plakát

- Na základě získaných informací z pracovního listu žáci vytvoří plakát, který bude ostatním skupinám sloužit jako pomůcka k vyplnění listu. Je potřeba uvést odpovědi na všechny otázky a vynechané části z pracovního listu. Na způsobu provedení nezáleží, je však důležité zapojit všechny. Nehodnotíme krásu, ale účelnost. K vytvoření plakátu použijeme donesené A0 papíry a pastelky, popřípadě své vlastní.

5) Náboženství – kolečko

- Každá skupinka se vydá na další stanoviště, kde si pomocí vytvořeného plakátu doplní údaje do pracovního listu. V případě nejasností jim lektor pomůže a doplní některé informace, poví příběh z náboženství a zeptá se na jejich názor. Skupiny se postupně na každém stanovišti prostrídají.

6) Konflikty – scénka

- Ve scénce jde o to, že se společně baví dva Židé ve válečné době, kdy byli pronásledováni a odsunováni, popřípadě zabíjeni a jeden ukrývající se a nehlásící se k židovské víře napomíná druhého, který naopak nosí jarmulku a ostatní židovské znaky. Ten, který se ukrývá, vytyká druhému, že nenosí židovskou hvězdu (označení Žida jako podřadného člověka) a strhává mu z hlavy jarmulku. Hrdý Žid se vzpírá a argumentuje, že nebude značkován jako dobytek. Hledají tedy společně řešení a nakonec si usmyslí, že dojdou do země zaslíbené Židům, tedy Izraele. Scénka popisuje strastiplnou cestu tohoto muže putujícího za svým snem. Když dojde do země zaslíbené, zjistí, že ani tady není vše růžové. Příběh končí otevřeně tak, aby mohli děti diskutovat a hádat.

7) Konflikty – diskuze

- S žáky jsme probrali proběhlou scénku a ptali jsme se na jejich názory a zkušenostmi s náboženstvím. Jestli mají lidé určovat, kdo v co bude věřit, kde budou žít a jaký je jejich názor na náboženství samé – jestli věří a popřípadě jak přistupují k věřícím.

8) Konflikty – časová osa

- Měli jsme v plánu na zem nalepit papírovou lepicí pásku. O přestávce bychom po chodbě poschovávali papírky s názvy válek, jejich daty, důvody, proč vůbec vznikly a co zapříčinily. Vybrali jsme si pět konfliktů, jejichž spouštěčem bylo údajně náboženství. Zde jsou:
 - 1. Pronásledování Židů** (celkové pronásledování zhruba rok 66 až 12. století, v Jeruzalémě). Boje Židů proti římským vládcům. 66–73 našeho letopočtu. Zničení chrámu.
O co šlo: Židé povstali proti římské vládě, ale povstání bylo potlačeno a na mnoha územích byli Židé pronásledováni.
 - 2. Křížové výpravy** – sjednocení západního a východního křesťanství. Zhruba 1095–1250. Obnovení obchodu.
O co šlo: Prvotní (údajně) důvod bylo vysvobození Kristova hrobu. Šlo ale o sjednocení západního a východního křesťanství a o obnovu obchodu po souši z Evropy a zpět. Největší křížovou výpravou byla výprava 4. – dobytí Cařihradu, vyhlášení Latinského císařství (téměř 60 let).
 - 3. Třicetiletá válka** – stavovské povstání (počátek války, začala v Čechách). 1618–1648. Obrovský pokles počtu obyvatel (na některých místech až 2/3).
O co šlo: Třicetiletá válka (1618–1648) byla vyvrcholení sporů mezi římskokatolickou církví a stoupenci reformace, především kalvinisty a luterány. Další příčinou války byl boj o politickou nadvládu v Evropě.
 - 4. Konflikt v Severním Irsku** – katolíci proti protestantům. Lidská práva. 1949 (vznik Irské republiky).
O co šlo: Od začátku dominovali v parlamentu protestanti. Severoirští katolíci, kteří byli v menšině, neměli možnost stejného zaměstnání nebo bydlení jako protestanti, a tak katolíci zahájili kampaň na ochranu lidských práv, která ovšem nezbudila moc velkou pozornost.
 - 5. Izraelsko-palestinský konflikt** – 1948, Palestina, Židé.
O co šlo: Prvopočátky konfliktu se datují ke konci 19. století, kdy docházelo k prvnímu židovskému osidlování Země izraelské neboli Palestiny. To vedlo k arabským nepokojům.

- Úkolem dětí bylo si pojmy na lístečcích přečíst a podle svého uvážení lístečky poskládat na lepicí pásku, v jakém pořadí šly války po sobě, pak by přiřadily zbytek, jako letopočty, proč vznikly a co zapříčinily. Jak by skončily, my bychom prošli jejich odpovědi a případně opravili chyby. Cílem této hry bylo poukázat na to, že i když války byly obhajovány, že obě strany to dělaly pro svou víru, ne vždy je to pravda.

9) Ohlédnutí

- Shrnutí toho, o čem lekce byla, a rozloučení. Na úplný závěr jsme se ještě společně vyfotili. Nutno dodat, že děti již spěchaly na oběd a držet je delší dobu se nám nepodařilo.

Reflexe multikulturní aktivity

Ne všechny části jsme stihli, vynechali jsme časovou osu, vzhledem k protáhnutí části rozebírání náboženství u plakátu. Ale i přesto byli děti i paní třídní spokojeni. Výhodou pro nás bylo, že jsme měli malé skupiny, a stihli jsme se tak věnovat všem dětem takřka individuálně. Podařilo se nám zapojit všechny i přes počáteční nedůvěru a laxní přístup.

Předsudky a stereotypy

Autoři

Zuzana Hadarová, Monika Krajčírová, Miroslav Marouš, Michal Ryšavý, Kateřina Škrabalová

Dílčí témata

Ageismus, Menšiny v České republice, Homosexualita, Gender, Romská kultura

Cíl lekce

Seznámit žáky s problematikou předsudků a stereotypů. Ukázat a vysvětlit jim rozdíly mezi těmi výrazy. Přivést žáky k uvědomění si předsudků vůči osobám či daným skupinám ve svém okolí. Navrhnout obranné strategie vůči jejich vzniku a negativním dopadům.

Cílová skupina

9. ročníky základních škol

Počty žáků a pedagogů: celkem 41 žáků, 2 pedagogové (dozor bez účasti aktivit)

Časový plán

3 hodiny

Termín a místo realizace

30. 6. 2014, ZŠ Boskovice I – nám. 9. května

Technické zajištění

flipcharty, zvýrazňovače, papíry, propisky

Podrobný popis, metodika práce

Na úvod jsme žáky uvítali a ihned jsme je začlenili do aktivity tím, že jsme jim oznámili vítězství v soutěži a výhru zájezdu do Anglie. V Anglii měli žáci přebývat u hostitelských rodin, ale v každé mohli být jen 4 žáci. Na výběr měli mezi bydlením u švédské letušky, učitele matematiky, indické rodiny atd. Aby to nebylo tak jednoduché a navodili jsme správnou atmosféru, selektivně jsme vybrali lidi, kteří nám nepřišli reprezentativní (tetování, náušnice v uchu u kluků, krátké vlasy u holek atd.), s předsudkem, že budou dělat ostudu a kazit jméno školy. Tito žáci si poté vybírali jako poslední. Aktivita byla vymyšlena tak, že žáci se rozhodovali na základě stereotypů – švédská letuška bude krásná blondýnka, učitel matematiky bude nudný starý chlap. Po jejich výběru jsme jim pogratalovali a odkryli pravou identitu rodin – švédská letuška je stará 70letá žena, která bude ráda, když jí pomohou na zahrádce, učitel matematiky je mladý čerstvě vystudovaný a má rád party atd.

Nato jsme žákům vysvětlili, na základě čeho se nevědomě rozhodovali. Vysvětlili jsme jim pojmy stereotyp a předsudek. Jaký je mezi nimi rozdíl a jaký negativní dopad může mít.

Abychom žáky trochu zaktivizovali, zahráli jsme si následně hru molekuly. Jedná se o známou hru na principu sdružování se do skupin. Děti se mezi sebou pohybují a vedoucí vždy zahlásí počet, který musí být ve skupině. Kdo zůstane sám, vypadává a takto se postupuje dále až k vítězi. Hra měla žáky především rozehrát a probudit na další aktivitu.

Další aktivitu jsme si pojmenovali „Nakresli si svého Rusa“. Žáci se rozdělili do skupin a my jsme rozdali flipcharty a zvýrazňovače. Každé skupince jsme poté dali za úkol nakreslit postavu. Zvolili jsme takové, u kterých je potřeba použít stereotypů k jejímu rozeznání. Jedna skupinka měla za úkol kreslit Araba, druhá Rusa, další Žida atd. Děti poté své obrázky prezentovaly a společně jsme si ukazovali před všemi, kde jsou zachyceny stereotypy a které věci mohou vést k předsudkům (Arab se zbraní v ruce může značit, že každý Arab je terorista).

Poté jsme začlenili další informační blok o stereotypech a předsudcích, při kterém jsme se už ale především zaměřili na předsudky a jejich negativní

dopad. Vysvětlili jsme si, jak vznikají a jak nás ovlivňují. Využívali jsme přitom obrázků, které žáci nakreslili, a také pomocných informační flipchartů, které jsme měli rozvěšeny po stěnách.

Po tomto dalším informačním bloku jsme zařadili krátkou přestávku, po které následovaly další hry na rozehrání.

První z nich byla „Hra na debila“. Všichni žáci si stoupnou do kruhu a hra probíhá tak, že jeden z žáků ukáže na druhého a povídá: „Ne ne, já nejsem já debil, ty jsi debil!“ Žák, na kterého se ukazuje, se zeptá: „Já jsem debil?“ Na to mu odvětví sousedi vedle něj a řeknou: „Ano, ty jsi debil!“ A tak hra pokračuje stále dokola. Trik je v tom, že se celá tato hra hraje v jazyku „debilština“ (jedná se pouze o zvuky a huhlání).

Druhou hru jsme zvolili podobnou první, hraje se také v kroužku a také se v ní ukazuje na ostatní. Jmenuje se „Afektovaná smrt“. Žáci stojí v kroužku a mají hlavy skloněné dolů. Až se napočítá do tří, všichni zvednou hlavu a ukážou na někoho jiného. Pokud se jejich pohledy a směr, kterým ukazují, zkříží, musí zemřít afektovanou smrtí. Takto se postupuje až do konečného rozstřelu posledních přeživších.

Následovala druhá hlavní polovina naší lekce a tou byla práce ve skupinách. Žákům jsme řekli, ať se rozdělí do skupin po pěti a postaví se za sebe do zástupu. Poté jsme si je rozebrali po řadách, a tak jsme měli pět skupinek po osmi. Tímto krokem jsme si zajistili, abychom rozdělili žáky do skupin tak, jak spolu nejsou zvyklí pracovat. Každý z nás si potom vedl svoji skupinku. Každá skupinka měla za úkol si dělat poznámky k následnému výstupu a prezentaci poznatků ostatním.

Menšiny v České republice

V naší skupince jsme se nejdříve všichni představili jmény. Poté jsme si krátce reflektovali, co jsme doposud viděli, slyšeli a dělali. Započali jsme debatu na menšiny a chtěl jsem od žáků slyšet, jaké menšiny u nás v České republice můžeme potkat. Rozdělili jsme si je na etnické, národnostní a náboženské. Žákům jsem poté rozdál připravené papírky, kde byly uvedeny národnostní menšiny, které se vyskytují na území ČR. Měli za úkol je samostatně setřídit od největšího počtu imigrantů po nejmenší. Když se dohodli na finální verzi žebříčku, společně jsme si ho prošli, řekli si počty a opravili chyby. Dalším úkolem, který jsem si připravil, byla aktivita „Vyber si kupé“.

Zadání: „Cesta vlakem, jdeš uličkou rozjetého vlaku a vidíš v kupé sedět různé osoby, vyber si, ke komu se posadiš a proč, vypověz o těch osobách co nejvíce informací, které znáš...“

- kupé č. 1, v něm sedí romský hudebník a černošská studentka
- kupé č. 2, v něm sedí zahalená Arabka a ortodoxní žid

- kupé č. 3, v něm sedí mladý pobuda evropského vzhledu a Indka
- kupé č. 4, v něm sedí starý Ukrajinec a Vietnamka

Žáci měli za úkol se všichni společně dohodnout, do kterého kupé nastoupí. Diskutovali jsme o všech možnostech a snažil jsem se, aby žáci popísali, jak si dané osoby představují. Nakonec se rozhodli pro kupé č. 1.

Dále jsme si s žáky povídali o zvycích jednotlivých menšin a možném vzniku předsudků vůči nim a snažili jsme se přijít s řešením, jak se jim vyvarovat. Přitom jsem dvojicím rozdával papírky s různými zvyky, které měly za úkol ostatním předvést (např. vietnamský pozdrav).

Poslední aktivitu, kterou jsme udělali, bylo rozebírání stereotypů na vtipech, které jsou na nich vystaveny. Každý z žáků dostal vtip, který se týkal nějaké menšiny, a měl za úkol říci, o jaký stereotyp se jedná a jak může přejít v předsudek a negativně ovlivnit společnost.

Romská kultura

Ještě než jsem se s dětmi začal bavit na naše téma Romové, tak jsem se chtěl se žáky seznámit. Snažil jsem se to udělat zajímavou hrou, každý vždy řekl své jméno a pak nějakou vlastnost, která ho aspoň trochu vystihuje a musí začínat na stejné písmeno jako jméno dotyčného. Po krátké seznamce jsem chtěl slyšet zpětnou vazbu na to, co zatím viděli. Chtěl jsem slyšet, jaká aktivita se jim zatím líbila, jaká nelíbila, a tak dále. Pak už jsme přešli k hlavnímu tématu naší skupinové práce, a to k tématu o Romech. Nejdříve jsem dětem rozdál flipcharty za účelem, aby napsaly vše, co je napadne při slově Rom, romská kultura a podobně. Následně jsem od nich chtěl slyšet důvod, proč to či ono nakreslili. Poté jsme přistoupili k hlavnímu bodu naší skupinové práce. Řekl jsem něco málo o romské kultuře, o jejich zvycích, životu a podobně a děti si z toho měly udělat vlastní zápis, přinejhorším s malou mojí výpomocí.

Homosexualita

S dětmi jsme si nejdříve řekli svá jména. Poté ke jménu přidaly nějaké charakteristické přídavné jméno, které je mělo vystihovat, a zároveň měly za úkol, aby začínalo na první písmeno jejich jména (např. Kreativní Karolína). Poté jsme si zahráli hru „vymění se všichni ti...“ a pak jsem řekla např. „kdo mají modré oči“ a žáci si vyměnili místa. Postupně jsme došli na otázky týkající se mého tématu „homosexualita“. Rozproudili jsme diskuzi o tom, že by se měla respektovat odlišnost druhých, a později jsme začali diskutovat o postavení homosexuálů v různých částech světa. Vysvětlila jsem jim, kdo vlastně homosexuál je a čím přesně se odlišuje od heterosexuála a bisexuála. Napsali jsme si rozdíl mezi medializovaným obrázkem homosexuála z PRIDE průvodu a vysvětlili si, že jde o zcela normálního člověka. Poté jsme

pracovali s vlastními stereotypy a předsudky a veškeré poznatky zanesli na flipchart barevnými fixami. Po napsání všech témat a nových informací nám zbyl čas a probrali jsme okrajově ještě téma, k čemu může vést taková homofobie, jak vzniká a jak se případně šikaně bránit.

Životné role, genderové stereotypy

Po rozdělení do skupin jsme si sadli do krúžku a zoznámili sme sa navzájom hrou, kedy každý po rade povedal svoje meno a prídavné meno začínajúce na rovnaké písmeno ako meno. Potom sme si v kolečku povedali, čo sa komu vybaví pod pojmom genderové stereotypy. Ďalšou úlohou bolo, aby deti nakreslili na papier typického muža a typickú ženu, čo sme následne rozobrali. Preskočili sme na aktivitu, v ktorej dievčatá mali opísať ideálneho muža a chlapci naopak ideálnu ženu. Potom sme diskutovali nad tým, kde sa v nás tieto očakávania berú, kde sa učíme životným roliam, ako nás to môže v živote ovplyvňovať a či sa sami voči druhému pohlaviu správajú podľa určitých získaných očakávaní. Na príklade sociálneho spotu sme si povedali, ako môžu byť jednotlivé pohlavia diskriminované v rôznych povolaniach či iných aktivitách a čo znamenajú také pojmy, ako feminizmus a šovinizmus, a či sa s nimi už niekedy stretli. Na záver sme sa porozprávali o tom, či a ako sa dá predchádzať takémuto stereotypnému správaniu, aby sme predišli predsudkom a negatívnej diskriminácii na základe pohlavia. Po tejto aktivite som prišla na to, že pätnásťroční žiaci sú ešte príliš mladí na to, aby je trápila táto téma, i napriek tomu, že nastupujú na strednú školu. Zo začiatku som sa stretla najmä s nedôverou a hanblivosťou, no po prvých cvičeniach sme začali o tejto problematike hovoriť otvorenejšie, no čo sa ukázalo, je, že deti si neuvedomujú takéto stereotypné správanie, že v ňom majú veľké nedostatky, no najmä, že pre ne nie je dostatočne dôležitá.

Ageismus

Nejprve jsme se představili, měli říci své jméno a přidat gesto, které je charakterizuje, popřípadě kdo nevěděl, tak jak se momentálně cítí. Poté jsme se bavili o aktivitách, které jsme dělali. Jak jim bylo, když jsme na začátku některé, podle toho jak vypadají, vyselektovali, jaké oni mají předsudky. Pak měli za úkol udělat několik živých obrazů: děti na hřišti, svatba, diamantová svatba, domov důchodců. Při posledním obraze jsme tematicky navázali a každý řekl, koho znázorňuje a proč důchodce předvádí zrovna takto. Pak jsem se jich ptala na jejich prarodiče, praprarodiče, jak je vnímají, jaký s nimi mají vztah a jak často se vídají. Seznámili jsme se s pojmy ageismus, rigidita, atd. Co nám mohou dát a co bychom jim vytkli. Jaké známe vtípy o seniorech a na jakém základě jsou tyto vtípy postaveny. Vše měli za úkol zaznamenat na flip chart a poté prezentovali celé třídy.

Pojem ageismus byl pro valnou většinu neznámý. S vlastními prarodiči mají prý dobrý vztah, ovšem když jsme se bavili o vtipech a obecně, jak si představují důchodce, třeba v MHD nebo v obchodě, vylezly samozřejmě „klasické“ předsudky a stereotypy.

Po skupinových pracích přišel čas na prezentaci všeho, co jsme se nového naučili a co jsme společně vymysleli. Zasedací pořádek jsme uzpůsobili do půlkruhu, aby každý dobře slyšel. Poté skupinka po skupince prezentovala svým spolužákům své zápisky na flipchartech anebo pouze slovně, co se dozvěděli o daném tématu. Tato aktivita pomůže žákům utřídit jejich poznatky k dané problematice a také se naučí základům prezentování informací, ke kterému na základní škole nemají tolik prostoru.

A na závěr jsme potřebovali i my získat posun a poprosili jsme žáky o zpětnou vazbu. Abychom se vyvarovali běžného „bylo to dobré“ a studu, zařadili jsme metodu „teploměr“. Všichni jsme si opět stoupli do kroužku a žáci zavřeli oči a na neviditelné škále měli ukázat, jak se jim multikulturní lekce líbila, jak byla přínosná, jak jim bude užitečná. Následně jsme každého poprosili o jedno slovo na konec, co si s sebou odnáší. Opět v kolečku, abychom se všichni slyšeli. Na závěr měli ještě žáci možnost napsat nám anonymní vzkaz se zpětnou vazbou, ale tato aktivita byla již dobrovolná. Avšak i přesto se nám sešla spousta relevantních vzkazů, ze kterých si do příště i my vezmeme ponaučení.

Reflexe multikulturní aktivity

Pokud bychom měli hodnotit celkový průběh lekce jedním slovem my, dalo by se říci vydařený. I přesto, že se nám to tak na první pohled nezdálo, lekce fungovala skvěle, měla spád a věříme, že si žáci z toho odnesou důležité poznatky. Avšak jsme si vědomi chyb, co jsme při přípravě a realizaci lekce udělali.

Jednou z nich byl určitě výběr místa. Celá lekce probíhala v tělocvičně, ve které se silně rozléhal zvuk a všichni jsme se špatně slyšeli. Navíc jsme se občas neuhlídali a mluvili jsme potichu. Toto se nám také poté hodně objevovalo ve zpětné vazbě od dětí. V podstatě se jednalo o nejproblémovější část.

S prostorem také souvisí špatné rozvržení zasedacího pořádku, kde jsme si posadili žáky moc daleko od nás a bylo nás špatně slyšet. Také jsme si vylepili pomocné flipcharty s informacemi o stereotypech a předsudcích po všech stěnách. Nakonec se toto řešení ukázalo jako chybné a museli jsme rychle flipcharty odlepovat a prezentovat z rukou.

Důvod, proč jsme zvolili tělocvičnu, byl ten, že jsme měli mít celkem padesát žáků. Nakonec se naštěstí devět z nich nedostavilo. V kombinaci se

špatnou akustikou prostoru docházelo k rozléhání hluku. A práce s takovým počtem dětí se ukázala jako velmi složitá, pokud nejsou rozděleny na skupinky. Proto v první půlce lekce bylo o moc více hlučících dětí než v druhé polovině.

Časová náročnost bylo druhé, na co nás děti nejvíce upozorňovaly. Celkový čas lekce jsme měli sice stanovený na 3 hodiny, což jsme dodrželi. Ale některé aktivity jsme museli vypustit, abychom dodrželi časový plán. I tak se žákům zdálo ale lekce příliš dlouhá. Nám naopak utekla svižně a musíme si pochválit naši skupinovou dynamiku, kdy jsme dokázali reagovat na sebe a rychle jsme určili změnu lekce.

Co se nám na druhou stranu nepovedlo, když mluvíme o skupinové dynamice, byla občasná spolupráce při organizaci. Sem tam jsme si skákali do řeči, občas jsme žákům dávali rozdílné informace. Také úvodní přivítání bylo hodně zmatečné a děti nevěděly, jestli opravdu něco vyhrály, nebo co se bude dít. Z tohoto potom vyplynuly některé problémy s nepochopením aktivit a nezájmem žáků.

Domníváme se, že většina problémů by šla eliminovat dokonalejší přípravou a zkouškou nanečisto. Proto je dobré nikdy nepodceňovat přípravu.

Ageismus, předsudky a stáří

Autoři

František Forbelský, Martin Krpec, Barbora Rýdlová, Magdaléna Hannigová

Téma lekce

Problematika věkové diskriminace, výměna názorů na téma diskriminace starých lidí

Dílčí témata

- diskriminace starých lidí
- předsudky a mýty spojené se stářím
- úcta ke stáří: mají nám staří lidé co předat?

Cíl lekce

Obecným cílem lekce bylo pochopení sociálního klimatu starého člověka, zvýšení povědomí o mýtech a předsudcích spjatých s touto problematikou, a především posílení vztahu ke starším lidem. Dílčím cílem aktivit byla konfrontace mladých a starých lidí, jež rozvíjela kompetenci žáků k řešení problematických situací.

Cílová skupina

4. ročník základní školy

29 žáků – dvě třídy, ZŠ Erbenova v Blansku

Časový plán

K realizaci lekce jsme obdrželi 2 vyučovací hodiny. Přičemž všechny naplánované aktivity, diskuze, scénky i zhodnocení lekce byly úspěšně v tomto čase dokončeny.

Termín a místo realizace

Program byl realizován v pátek 11. dubna 2014, během dvou vyučovacích hodin na Základní škole Erbenova v Blansku. O samotné lekci byli žáci na dané škole již předem upozorněni formou plakátku.

Technické zajištění

Pro potřeby lekce byly využívány základní papírové pomůcky, předtištěné materiály, prostory výukové místnosti (bylo zapotřebí možnosti odklizení stolů a židlí, pro dostatek prostoru), dataprojektor pro prezentaci. Realizace lekce byla dokumentována fotoaparátem.

Finanční náklady

cestovné, buttonky předávané na konci lekce dětem

Podrobný popis, metodika práce

Cizí jméno

Pomůcky: samolepky, fixy

Časová dotace: 10 minut

Záměr: jmenovka s náhodným jménem pro každé dítě

Motivace: staří lidé si často pletou jména, nikoliv proto, že by byli hloupí: v životě potkali mnoho lidí s mnoha jmény, měli bychom tedy být ke starým lidem shovívavější, když si občas naše jméno popletou s nějakým jiným

Reflexe: Vhodné pro efektivní oslovování dětí v neznámém kolektivu. Žáci si rychle osvojili novou identitu, dokonce se i sami mezi sebou nazývali námi přidělenými jmény.

Rozehřívací hra – příběh s emocemi: Stará šalina

Pomůcky: příběh, vypravěč

Časová dotace: 10 minut

Záměr: navození tématu lekce, aktivizace dětí

Motivace: Začínají prázdniny, děti jsou šťastné a odjíždějí na venkov ke svým prarodičům. Malý Honzík to má naopak. Plný očekávání a s obrovským nadšením se chystá do Prahy ke svému dědečkovi, který býval řidičem tramvaje. V den odjezdu Honzík samou nervozitou nemůže ani dospát. (...) Už od brzkého rána vesele pobíhá po domě a přemýšlí nad všemi možnými dobrodružstvími, která ho ve velkoměstě mohou potkat. Konečně se Honzík dočkal a přišla doba odjezdu. Nervózně poposedává na zadní sedačce auta a počítá každý kilometr. Nízké domečky po čase střídají vysoké paneláky a Honzík poznává, že je na místě. Přivítání s dědečkem je velice radostné, Honzík i děda jsou moc rádi, že se po dlouhé době vidí, a oba se těší na společně strávené prázdniny. (...) Honzíkovo dobrodružství začíná ve chvíli, kdy v dědově paneláku potká zlobivého Pepíka, který se venkovskému návštěvníkovi vysmívá a který jej vezme do staré vozovny, kde je odstavena dědova stará šalina zvaná Tereška. Tereška vypadá velice smutně, je už strašně stará a oprýskaná. Oba chlapci se ve vozovně sami bojí, zdá se jim jako by Tereška ožila. Vypadá ne jenom smutně, ale také strašidelně. Oba chlapci vyděšeně utíkají ven, kde se dohodnou, co dál. U dědy se Honzík na Terešku vyptává a dozví se, že ji za týden mají odvézt do šrotu. Honzíkovi je to velice líto, a tak si u dědy vyprosí peníze na barvičky, aby mohl Terešku pomalovat a zachránit ji tak před odvezením do šrotu. Všechny děti z okolí se k Honzíkovi nadšeně přidávají, nosí barvy a snaží se o to, aby Tereška vypadala veseleji. (...) Společnými silami se jim podaří ze smutně vypadající staré šaliny udělat veselou šalinu, která všechny děti za odměnu vozí po Brně a která je nakonec odvozu do sběru ušetřena.

Realizace aktivity: Rozehřívací hra spočívala ve vyjadřování emocí dětmi při čtení předem připraveného příběhu. Příběh nesl prvky ageismu, jenž měl děti nepřímo uvést do problematiky.

Prezentace

Pomůcky: dataprojektor

Časová dotace: 5 minut

Záměr: uvedení dětí do problematiky ageismu formou krátké prezentace

Scénka – veřejná doprava

Pomůcky: převleky

Časová dotace: 10 minut

Záměr: upozornit na netaktní jednání lidí vůči starým lidem

Motivace: Scénka z veřejné dopravy, kdy mladí lidé odmítají nabídnout starému člověku místo k sezení, odstrčí jej u dveří, nepomohou mu

s taškou – v důsledku tohoto starý člověk odmítne mladému pomoci u přechodu. Žáci na konci lekce budou mít možnost do příběhu vkročit a opravit děj podle vlastního uvážení.

Stanoviště – 4 zastavení na téma stáří

Časová dotace: 40 minut

Realizace aktivity: Žáci jsou rozděleni do čtyř skupin, podle ročního období. Úkolem skupin je projít společně jednotlivá stanoviště, na kterých jsou formou různých aktivit a úkolů vtaženi do tématu. Každý z realizátorů aktivity má za úkol zapojit a motivovat všechny žáky ve skupince do aktivity, ve zbylém čase daného stanoviště následuje společná reflexe probíraného tématu.

Stanoviště I – Mýty o stáří

Pomůcky: pexeso: obrázky na téma stáří s protiklady (nemocný vs. vitální)

Záměr: Záměrem aktivity bylo poukázání na předsudky o stáří.

Motivace: Jsou všichni staří lidé nutně nespolečenštití, bez přátel, nemocní a chudí? Pojďme společně na tyto otázky hledat odpovědi.

Realizace aktivity: Formou pexesa žáci skládají jednotlivé dvojice protikladů. U každé dvojice obrázků se rozvedla cílená diskuze.

Reflexe: Žáci jsou schopní pracovat s předsudky. Ujasnění si poznatků a jejich souvislostí.

Stanoviště II – Mají nám staří lidé co říci?

Pomůcky: návod na origami, papíry na origami

Záměr: Komunikace se starými lidmi, přínos skrze životní zkušenosti.

Realizace aktivity: Skupinka je rozdělena na polovinu. Jedna polovina disponuje návodem na konkrétní origami hvězdičce, zatímco druhá polovina má na pomoc realizátora, který představuje starého člověka. Skupina pod vedením starého člověka, který jim předává své zkušenosti o tvorbě origami hvězdičce, je rychlejší než skupina s návodem.

Reflexe: Po této aktivitě realizátor rozvedl diskusi nad tématem, jak mohou být prospěšné životní zkušenosti starého člověka pro jiné.

Stanoviště III – Technologie

Pomůcky: maketa notebooku, papíry, brýle se zhoršenou průhledností, papíry s různě rozmístěnými čísly

Záměr: Přiblížit problematiku přístupu starých lidí k novým technologiím. Zneužívání starých lidí podvodníky.

Realizace aktivity: Nejdříve se řešila se skupinou žáků otázka zneužívání starých lidí podvodníky, kteří se vydávají za jednatel od plynu, elektřiny, satelitu apod. Výsledkem byly návrhy, jak postupovat v dané situaci, jak poradit a pomoci starým lidem. Druhá aktivita: byly rozdány papíry s různě rozmístěnými čísly. Přičemž jedna část skupiny hledala čísla od nejmenšího po největší zcela normálně, zatímco druhá s brýlemi se zhoršenou průhledností. Posléze si role vystřídali. Poslední aktivitou byla simulace psaní e-mailu na počítači. Žáci psali dopis příbuznému. Papír, na nějž psali, však neviděli, neboť byl vně počítače (do něhož vkládali ruce). Na papíře zanesli žáci pravidelnou strukturu e-mailu: pozdrav, text, rozloučení se a jméno, s dodržáním odstavců. Tato aktivita měla říci žákům, jak obtížné je pochopení a osvojení si nových technologií pro staré lidi – ať již z důsledku horší paměti, či tělesných indispozic.

Reflexe: Žáci si vyzkoušeli, jaké je jednat v roli starého člověka pod tlakem a nutit jej v tomto důsledku činit nerozvážené rozhodnutí.

Stanoviště IV – Scénky

Pomůcky: převleky

Záměr: Formou krátkých scének upozornit spolužáky na netaktní chování vůči starým lidem.

Realizace aktivity: Cílem stanoviště bylo pro žáky vymyslet a následně přehrát scénku z běžného života starého člověka. Nejprve se špatně zvolenou pointou a poté opravené jednání herců. Po této aktivitě následovala diskuze na téma: co děláme pro staré lidi a co dělají oni na oplátku pro nás.

Reflexe: Bylo sledovatelné, že pokud žáci přišli z jiných stanovišť, byli schopní začlenit nově nabyté poznatky do svých scének. Samotná realizace scének žáky velice oslovila. Žáci měli mnohdy zajímavé názory a postřehy.

Divadlo Fórum

Pomůcky: převleky

Časová dotace: 10 minut

Záměr: Cílem bylo opravení scénky z úvodu, a to formou Divadla Fóra, kdy do děje mohou vstoupit sami žáci a pozměnit tak děj ku obrazu svému.

Reflexe: Žáci v této aktivitě zúročili své poznatky, jež nabyli z lekce. Aktivně se zapojili do nápravy děje a příběh dovedli do šťastného konce.

Závěr lekce

Pomůcky: pracovní listy, buttonky

Záměr: Rekapitulovat znalosti z lekce, prostor pro další podnětné názory a nápady, upomínka na lekci ageismu.

Realizace aktivity: Žáci obdrželi pracovní list, po jehož vyplnění dostali za odměnu buttonek, jako upomínku na naši lekci o problematice ageismu.

Reflexe multikulturní aktivity

Práce ve školním prostředí byla pro naši skupinu zajímavou a obohacující zkušeností. Po celou dobu realizace lekce byli žáci velice přístupní, angažovaní a ochotni pracovat ve skupinkách. V časovém rámci bezproblémově udrželi pozornost a aktivně přispívali zajímavými postřehy a nápady. Pozitivně hodnotíme i fakt, že si žáci mohli vyzkoušet spolupráci v jiných skupinách, než na jaké jsou zvyklí. Nabízela se tak možnost získat povědomí o rozličných názorech svých spolužáků. Doufáme, že jsme děti zaujali a motivovali, a především že projekt nebyl zbytečný a žáci si z naší lekce odnášejí cenný poznatek:

„Stáří se nevysmívej – vždyť k němu směřuješ.“

Menandros

Příloha

Obsahová část pracovního listu:

Měl jsi nebo máš nějaké předsudky vůči starším lidem?

Které starší lidi znáš ve svém okolí?

Chováš se k nim, jak bys měl?

Co bys mohl na svém chování konkrétně změnit?

Mohl bys pro ně dělat víc?

Jak si představuješ vlastní stáří?

Nakresli si doma: *Jak budu vypadat za 50 let?*

Předsudky vůči Romům

Autoři

Darina Grulichová, Michaela Janečková, Tomáš Čakloš, Ivana Pařízková, Tomáš Čechovský

Termín a místo realizace

14. dubna 2014, Základní škola Brno, Úvoz 55

Časový plán

2 vyučovací hodiny třídy 7. ročníku ZŠ

Cíl lekce

- Vést žáky k přemýšlení o vlastních předsudcích – odkud plynou, které jejich soudy se zakládají na realitě a které nikoli.
- Vést žáky k přemýšlení o předsudcích a situaci v české společnosti.
- Vést žáky k přesvědčení, že není dobré házet všechny do jednoho pytle.
- Vést žáky k přesvědčení, že je lepší vzdát se předsudků a dát každému šanci individuálním posouzením jeho konkrétní osoby.

Zásady:

- Rozhodně nechceme žáky podněcovat k bezbřehé toleranci vůči romskému etniku.

- Naším cílem není bojovat za Romy, nýbrž bojovat proti těm soudům společnosti, které jsou neoprávněné – tj. generalizace a návrhy extrémních řešení.
- Stavíme na tom, že ačkoli si třeba skutečně problematičtí Romové nezasluhují naše uznání, nijak tím nemohou být dotčena jejich lidská práva skrze radikální řešení.

Metody:

- Žáci jsou stavěni do různých reálných situací.
- V nich musí buď vyjádřit, co si myslí o dané situaci nebo otázce s ní spojené, nebo samotné situaci tváří v tvář čelit a řešit, jak se zachová.
- Na tomto modelu je postavena většina aktivit v různých modifikacích – jednotlivci, skupinky, celá třída.
- O situacích, které neřešila celá třída, se žáci následně vzájemně poučí.

Programová podoba:

- Celá lekce má jeden kontinuální příběh: Třída vyráží na několika-denní školní výlet do oblasti problematické romskou menšinou.
- V rámci tohoto příběhu se setkávají se všemi situacemi i hrami a dalšími aktivitami.
- Choreografie je postavena na vypravěči, jednoduchých dramatických výstupech lektorů a také na dramatických výstupech žáků, kteří se sami podílejí na utváření příběhu.
- Vzhledem k zápletce a rozuzlení žákům není na začátku sděleno, co je čeká.

Dílejší aktivity:

- Různé situace každodenní konfrontace s Romy
- Seznámení s romským jazykem v rámci hry
- Školní výlet u v. n. Orlík – hra na sportování
- Otázka podpory nedalekého památníku Lety
- Příběh graduje menším demonstračním střetnutím ve městě
- S odbornými pojmy i faktickými reáliemi jsou žáci seznamováni v průběhu lekce

Reflexe tématu s žáky:

- Celá lekce je koncipována tak, že je sama o sobě především reflexí celého tématu.
- Neproběhne tedy žádná velká zpětná vazba na závěr, neboť je reflexe začleněna do příběhu.

- Na školním výletě děti bydlí na chatkách po skupinkách dle svého výběru a součástí děje je také, že si večer na chatce povídají o tom, co ten den zažili.

Program lekce

Celá třída:

8:00 ZAHÁJENÍ PROGRAMU

Milí žáci, dovolte, abychom se vám představili.

Jsme – jak už asi tušíte – lektoři z agentury BohemiaTrip, u které jste si objednali tento školní výlet – takže nejprve pár organizačních záležitostí: Po dobu celého výletu, kdy vás vaši učitelé svěřují naší agentuře – platí nejen váš školní řád, ale také pobytová pravidla naší agentury – bohužel je teď nemám u sebe, takže vás s nimi seznámíme v průběhu, jestli se podaří je najít.

Doufám, že vaše cesta proběhla v pohodě – vypadáte poněkud překvapeně, tak snad bylo všechno OK. Na Orlík se dneska ještě nepůjde, na to je času dost – teď je především potřeba se ubytovat, vyřešit tady ty počáteční zmatky a tak všechno – ale ještě předtím musíme chvilku vydržet, tak si mezitím zahrajeme hru.

Celá třída hraje hru:

8:01 HRA

rozřadí se podle toho

Celá třída se dělí na skupinky:

8:05 UBYTOVÁNÍ A PRAVIDLA

Výborně, chatky jsou už připravené, takže vás poprosím, abyste udělali pět skupin, ve kterých budete v následujících dnech bydlet.

Nepodařilo se nám najít pravidla agentury, ale to nevadí, obejdeme se bez nich – sestavíme si vlastní. Zkuste prosím na chatkách vymyslet několik pravidel, která se týkají pobytu na školním výletě a která jsou potřeba pro hladký chod programu, který spolu budeme mít.

Následně zástupci z chatek dají hlavy dohromady a sepiší společná pravidla na velký papír. Třída bude o pravidlech hlasovat, nejlépe aby je jednomyslně přijala.

Celá třída řeší situaci:

8:12 NA NÁDRAŽÍ

Přijeli jste autobusem do města, stojíte na nádraží a čekáte, než se půjde dál. Někteří spolužáci si kupují občerstvení, pár odešlo na toaletu. Jedna vaše spolužačka právě telefonovala, když k ní přistoupila nějaká místní slečna, ne o moc starší než ona samotná. Pár spolužáků se na ni nejistě podívalo – byla to Romka. Prohlédla si vaši spolužačku od hlavy až k patě, jak drží v ruce mobil a u nohou jí leží batoh, a náhle ji uchopila za ruku.

Dramaticky: „Slečno, můžu vám říct vaše životní štěstí?“

„Ne, děkuji, já spěchám!“

„Chvíli si čas najdete, ne?“

„Bohužel.“

Ve skupinkách, po kterých jste rozděleni do chatek, se zamyslete nad tím, co jste právě viděli. Co asi slečna chtěla? Co si o tom myslíte?

Skupinky řeší společnou situaci dramatickou improvizací:

8:15 KOČÁREK V ŠALINĚ

Šalina, kterou právě jedete centrem města, zastavila na zastávce a otevřela dveře. Pod nimi stojí na chodníku paní s kočárkem, která by očividně ráda nastoupila do vozu. Nikdo z lidí okolo se však nemá k tomu, aby mamince s kočárkem pomohl – je to Romka.

Dramatická improvizace, opakovat

Diskutovat, co si o tom myslí, a reflexe, jak se cítili v té roli

+ Téma Romové – Cikáni – Cigáni – stanoviska k jednotlivým pojmům, ve skupince prodiskutují ve zbývajícím čase, jaké pojmenování používat a proč.

Dvojice přemýšlejí nad situacemi:

8:25 ROZCHOD

Nyní dostanete rozchod, během kterého se budete pohybovat po městě ve dvojicích. Utvořte prosím dvojice tak, abyste byli kluk a holka.

Jak procházíte městem, všímáte si, že je v něm poměrně početná romská komunita. Najednou zdáli slyšíte křik.

Dramaticky: „Rasismus! Mně nadáváš, jen že su romská menšina, co? Ty xenofobe! Hej lidi, diskriminace! Rasismus!“

Nevíte, co se stalo, jen vidíte příslušníka městské policie a ženu kolem čtyřicítky obklopenou dětmi, jak mu dotčeně nadává.

Dovede někdo z vás popsat, co je to rasismus? Menšina? Diskriminace? A xenofobie?

Jak reagujete, když se nějaký příslušník menšiny odkazuje na to, že je diskriminován? – ve dvojici

Došli jste k venkovnímu hřišti, kde hraje pár kluků po škole fotbal. Postupně přicházejí další a připojují se k nim – zdejší kluci si očividně dobře rozumí.

Na místo ale po chvíli přijdou dva romští kluci s vlastním míčem a chtějí se přidat nebo aspoň využít část hřiště. To se ale většině neromských kluků vůbec nelíbí a se sprostými nadávkami je razantně vyženou pryč. Romští kluci jim přitom nic neudělali – teď ani nikdy dřív.

Zamyslete se prosím ve dvojicích, ve kterých jdete městem, nad touto situací. Je chování neromských chlapců ospravedlnitelné?

Celá třída řeší situaci:

8:30 SLEPÁ ŽENA NA PŘECHODU

Dramatické ztvárnění: Darča, Jerry a Ivča pantomimicky, Míša řídí hlasování, vypravěč popisuje:

Protože máte trochu hlad, rozhodli jste se zajít na nějaké občerstvení. Cesta k němu vede přes křižovátku – chodci mají červenou a pod semaforem stojí asi padesátiletá paní s kabelkou přes rameno, která čeká, až bude moci jít přes přechod. V ruce drží bílou hůl – ta paní je slepá.

Jste asi 40 metrů daleko a blížíte se k ní. Zamyslete se v rychlosti a domluvte ve dvojici, jak se zachováte – vždyť na to máte jen pár sekund!

(10 sekund)

Zpoza rohu přicházejí k přechodu chlapec a dívka ve věku asi třinácti let, od pohledu Romové. Jsou u slepé paní dříve než vy a dívka jí nabízí, že ji přes přechod převede. Auta už stojí, každou chvíli blikne zelená a dívka chytá paní za rámě – tak jak se to dělá, když chcete pomoci slepému. Světla na semaforu se změnila a chodci vkračují na přechod – okolo panuje celkem hluk dílem dvacítky dalších lidí, kteří přes vozovku procházejí. Romský chlapec jde s nimi – za celou dobu vůbec nepromluvil a žena tak o něm neví.

Situace se zastaví.

Jak bude asi situace pokračovat?

1. Zamyslete se prosím nad touto otázkou ve dvojicích, ve kterých jdete – máte na to cca jednu minutu – dohodněte se na takovém vývoji, který považujete za nejpravděpodobnější.
2. Dvojice, která má návrh, jej jde zrealizovat – uvede zamrzlé herce v pohyb do situace, která nastane. Následně se přihlásí všechny

dvojice, které měly týž vývoj, a zapíšeme na tabuli počet hlasů. Realizujeme další odlišné vývoje, které žáci mají. Na tabuli nakonec máme přehled vývoju s počtem hlasů.

3. Nyní si uděláme totéž ještě jednou. Nebudeme ale předvádět vývoj, který jste očekávali od dvojice Romů, ale to, co jste chtěli udělat vy úplně na začátku, ještě než Romové přišli.
4. Oba soupisy na tabuli se pravděpodobně budou značně lišit. V kolektivu celé třídy budeme diskutovat nad otázkou, proč se to liší. A proč u Romů předpokládáme jiné chování než u ostatních – např. než u stejně staré dvojice, u sebe.

Situaci nebudeme dokončovat nějakým správným oficiálním řešením. Nevíme, jak to dopadne – záleží to na úsudku žáků.

Skupinky se zamýšlejí a prezentují celé třídě:

8:40 KDE SE BEROU PŘEDSUDKY?

Den se blíží ke svému závěru, je večer a jste na svých chatkách. Jaký dojem ve vás zanechalo to, co jste dnes zažili?

V návaznosti na předchozí program skupinky přemýšlejí nad otázkou, kde se v lidech berou předsudky, jaké mají oni předsudky apod. Obecně i konkrétně.

Sepisují to na velké papíry, následně jednotlivé skupinky prezentují ostatním, na co přišly. Probíhá průběžná společná diskuze.

Celá třída hraje hru:

8:53 ROMSKÝ JAZYK

Uplynulo několik dní, kdy jste se pohybovali po přírodě, navštívili Orlickou přehradu i zámek a pomalu jste pustili z hlavy to, co vás první den potkalo ve městě. Nyní jste tam ovšem zase a ocitáte se přímo v ulici, kde slyšíte romštinu ze všech stran. Ano – Romové mají svůj jazyk a často jím také mluví.

Hra: Půlka žáků dostane na lístečku nějaké romské slovo a půlka nějaký obrázek. Jejich úkolem je najít svoji dvojici – všichni mohou společně spolupracovat v přemýšlení, co by mohlo co znamenat. Jerry řídí hru.

Jednotlivci řeší společnou situaci:

9:00 PAMÁTNÍK LETY

Ve městě se má ten den konat demonstrační pochod proti Romům. Hlavním důvodem je odpor části obyvatelstva proti záměru zavření prasečína v Letech a zbudování památníku romského holokaustu. Žáci jsou seznámeni s problematikou Letů a společně o ní diskutují – nejprve ve skupinkách, následně dohromady.

Nakonec všichni hlasují jako v referendu, jestli jsou pro, nebo proti.

V následujícím bloku můžeme operativně korigovat časový náskok nebo ztráty počtem stanovišť, na která skupinky půjdou.

Skupinky řeší rozličné situace:

9:10 PO MĚSTĚ

Nyní vyrazíme opět do města. Společně jsme se dohodli, že se budeme pohybovat po skupinkách podle toho, jak jste na chatkách.

Každý z přítomných lektorů tvoří jedno stanoviště se situací. Skupinky je obcházejí, stačí, když každá navštíví jedno, a řeší různé situace.

Ivča – Romové zmlátili holky – byli byste schopni jim pomoci?

Darča – parkoviště, vykradení věcí – v půlce zastavit, co se stane?

Jerry – milenci, pokřikování – zajde to dál?

Míša – slovní napadání, za to, že se o ně staráš, že se na ně díváš

Tomáš – šalina, dav Romů

Skupinky si vyměňují zkušenosti:

9:15 ZÁŽITKY

Skupinky jsou zase spolu a každá v minutě popíše zbytku třídy, co zažila a v čem spočívalo úskalí jejího rozhodování.

Celá třída řeší situaci:

9:20 POCHOD

Je pozdní odpoledne. Procházíte městem, abyste se pomalu vrátili zpátky, když slyšíte zpovzdálí hluk. Jakmile dojdete na náměstí, je zřejmé, oč se jedná – několik desítek protiromských aktivistů skutečně přišlo na demonstrační pochod. Někteří mají transparenty s nápisy jako „Cigáni do plynu“, „Bílá liga“, „Radši prasata než cigány v Letech“ a pokřikují různá hesla.

V jejich blízkosti vidíte nervózně postávat skoro stejný počet policistů – jsou zde místní strážníci ve služebních stejnokrojích, ale i těžkoodění členové z antikonfliktních jednotek – všichni očividně doufají, že nedojde ke střetu a nebudou muset zasahovat.

Dramatický výstup třináctileté romské dívky: (Míša?)

„Já tomu pořádně nerozumím, proč je tady všechen ten povyk. Celý život se na mě všichni dívají skrz prsty, celý život žiju s tím, že jsem Romka, jako bych snad byla něco míň. Ale proč? Co jsem komu udělala? Copak chodím a někoho okrádám? Jo, já vím, spousta Romů tohle dělá, třeba i v mém věku – a není to správné. Ale dělám snad já něco takového? Nikdy jsem

nikoho neokradla – vždyť jak ráda bych chodila do školy a měla tam kamarády jako každá normální holka. Copak já můžu za to, že mě tam naši tolikrát nepustí, copak můžu za to, že jsem Romka? Proč, proč se nemůžu mít jako ostatní, proč mě nemůžou přijmout mezi sebe? Před dvěma týdny tady byli z nějakýho projektu, kdesi cosi se nás na něco ptali a snažili se vymyslet, jak to udělat, abysme mohli chodit do škol a měli možnosti jako ostatní. Napsali jsme tady tu cedulku, se kterou nás vyfotili. [promítně se fotka] Bylo to fajn – konečně o nás měl někdo zájem a já měla pocit, že to už bude dobré, že bude všechno fajn. Jenomže čtrnáct dní pryč a všechno zase při starým – a ještě k tomu taková lidé chodí do ulic a nadávají na mě, pokřikují škaredě a vůbec je nezajímá, co volám já – lidé, proč mi nedáte šanci, co jsem vám zrovna já udělala?“

Celá třída přemýšlí nad tím, co prožila:

9:25 ODJEZD A REFLEXE

Míša – papírky – texty Rom / cikán / cigán, prezentace Ivča – flipcharty, fixy, guma, zednický metr, písničky Darča – zmetky, klobouk

Tomáš – slovíčka, obrázky

Jerry – hlasovací lístky

Odborné faktické reálie

Romové se ohánějí rasismem

Jak řešit romskou otázku? Poslat je do plynu?

Autoři

Jana Křenová, Markéta Kristlová

Cíle lekce

Cílem zrealizované lekce je především uvědomění si relativity hodnot, které se vážou k daným životním situacím, žáci se pomocí zážitkových metod vcítí do života a potřeb jiných dětí z různých částí světa.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Příprava lekce 28. 10. – 2. 11. 2014

Kontaktování školy 3. 11. 2014

Domluva vstupu do terénu 6. 11. 2014

Zajištění pomůcek 8. 11. – 9. 11. 2014

Název školy, počet žáků a pedagogů

Základní škola Komenského 7, Dačice

Počet dětí – 21

2 lektorky – Jana Křenová, Markéta Kristlová

1 pedagog

Termín realizace, časový rozsah lekce

Termín konání – 19. 11. 2014

Časová dotace – 90 minut

Zdroje

Lekce inspirovaná Mgr. Evou Malířovou.

Využity části lekce *Moje přání* dostupné na: <http://www.nazemi.cz/dokumenty/pro-pedagogy?page=4>

Pomůcky

Mapa světa, lepicí papírky, psací potřeby, pro každého kopie seznamu přání, stručná charakteristika životních příběhů dětí, fotoaparát

Podrobný záznam metodiky lekce

1. Fáze naladění se na program

Představení lektorek, základní informace o průběhu následujících hodin

Úprava prostředí třídy – židle v kruhu, mapa

Prvotní naladění dětí – výlet za hranice země, orientace na mapě světa (lepení názvů zemí, o kterých bude řeč, na příslušná místa na mapě)

Losování „osudů“, děti si tiše přečtou, vcítění se do „své“ osoby, děti nemluví a v duchu si odpovídají na tyto otázky: *Jak vypadalo tvoje ranní vstávání? Co jsi měl k snídani? Kde teď asi jsi? Co děláš? Jaké máš na sobě oblečení? Co budeš dělat odpoledne? Jaké máš hračky? Kdy půjdeš spát? Co by ti udělalo největší radost? Z čeho máš obavy?*

2. Co mohu?

Děti se postaví na fiktivní čáru vedle sebe tak, aby před sebou měly dostatek místa. Lektorky střídavě čtou připravené otázky. Pokud na ně dítě může ve své nové roli odpovědět ano, postoupí o krok vpřed. Jinak zůstávají stát:

- *Mám stálý domov?*
- *Jsem zdravý/zdravá?*
- *Mám oba rodiče?*
- *Mám dostatek jídla?*
- *Žiju v zemi, kde se neválčí?*
- *Mám dostatek pitné vody?*

- *Můžu chodit do školy?*
- *Mám čas na svoje koníčky?*
- *Musím pracovat, abych uživil/uživila svou rodinu?*
- *Mám přístup k počítači, internetu?*
- *Diskuze o tom, jak se děti cítily, kam došly, odkud jsou. Sdílení prvních informací.*

Následuje diskuze o tom, jak daleko se dostaly a proč, poprvé se mohou žáci vyjádřit, kým jsou a jak se jim daří. Na mapě si ujasníme rozdělení světa dle životní úrovně.

3. Přehrávání příběhů

Děti se rozdělí do skupinek po čtyřech až pěti, navzájem sdílí své nové životní příběhy. Domluva nad výběrem jednoho příběhu, který představí libovolným způsobem. Čas 10–12 minut. Děti se posadí do kruhu, postupně předvádí připravené scénky. Ostatní děti se snaží uhodnout, koho jejich spolužáci předvádějí, z jaké země pochází a v jaké je asi situaci.

4. Jaká je realita ostatních dětí ve světě

Lektorky dětem předávají informace o dětech, které žijí v jiném prostředí, než známe my:

- *Podle posledních statistik Mezinárodní organizace práce (ILO) na světě pracuje více než 200 milionů dětí, z toho 165 milionů je ve věku mezi 5 a 14 lety. Děti, které nemají možnost se vzdělávat, jsou v dospělosti odsouzeny stát se negramotnou a nekvalifikovanou pracovní silou bez možnosti rozvinout svůj osobní potenciál. Většina z nich není za svou práci placena – pečují o své sourozence, obhospodařují pole a dobytek nebo pracují v rodinné řemeslné dílně.*
- *V roce 2000 ještě 115 milionů dětí ve školním věku nemělo možnost pravidelně navštěvovat školu. Do roku 2005 se však podařilo jejich počet snížit na 72 milionů; v roce 2010 to již bylo „jen“ 61 milionů. Nedostatek kvalitních a dostupných škol, placená školní docházka a velká chudoba většiny rodin v rozvojových zemích pak vede k tomu, že mnoho dětí je nuceno pracovat místo toho, aby chodily do školy. Děti pracují v nejrůznějších odvětvích – nejvíce z nich v zemědělství.*
- *Podle odhadu ILO je na světě minimálně půl milionu dětí nuceno ke komerčnímu sexu.*
- *V roce 2012 17,8 milionu dětí na celém světě ztratilo jednoho nebo oba rodiče kvůli AIDS. Většina těchto dětí (15,1 milionu) žije v subsaharské Africe. Mnoho milionů dětí jsou díky AIDS sirotky. Ti nemají vesměs nárok na žádné sociální dávky (aby se zabezpečili).*

Pokud v ČR zemře dítěti jeden nebo oba rodiče, má nárok na sirotčí důchod po každém z nich.

5. Seznam přání

Děti si najdou klidné místo ve třídě, dostanou kopii seznamu přání – Chtěl/chtěla bych... Poté si označí 5 přání, která by si přály v jejich nové roli. Další 3 přání si vymyslí samy. Těchto 8 přání přepíší na proužky papírů. Následně mají na každé tlesknutí lektorek zmačkat a zahodit jedno přání, které je nejméně důležité. Lektorky tleskají v rytmu cca 5–7 vteřin. Tleskají, dokud dětem nezůstanou pouze 3 přání. Nyní děti dostanou více času na to, aby ze zbylých 3 vybrali pouze jedno, a to to vůbec nejdůležitější přání. Aktivitu zakončuje diskuze, vyjádření pocitů, sdílení příběhů.

6. Předání přání „jejich dítěti“, opuštění role

Aktéři chodí k mapě, kde symbolicky předají to nejdůležitější přání pro „své dítě“, příležitost k vyjádření pocitů.

Děti sedí zpět v kruhu, zavřou oči, zklidní se. Lektorky navedou děti k návratu do reality, uvědomění si svého těla, místa, prostředí, kým sami ve skutečnosti jsou. Kotvení v realitě.

7. Co si přeju já?

Na závěr děti přemýšlí o tom, co je pro ně samotné důležité, jaké mají přání, co by chtěly. Přání napíší na zadní stranu seznamu přání a anonymně odevzdají lektorkám. Mohou se také vyjádřit k proběhlé lekci a uplynulým dvěma vyučovacími hodinám.

Úklid třídy

Rozloučení, poděkování za aktivní přístup

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Zpětná vazba od dětí (jen vybrané):

Ano, pomohlo mi to, nechci jen sedět a koukat do počítače.

Bylo.

Poznal jsem, jak se žije v ostatních zemích.

Tato lekce mi přinesla to, že vím, že všechny děti na světě se nemají tak dobře jako já.

Byla jsem schopna nahlédnout do života jiných. To je pro mě nezapomenutelná zkušenost.

Ale jo, dalo!

Uvědomila jsem si, jak ňáký děti maj strašný dětství.

Ano, k tomu, že zdraví není samozřejmost.

Přání dětem (jen vybraná):

- o Lisa – hlavní přání: *dostat nové vybavení na hory*
 - Neplést si jména kámošů, jet si zajezdit na snowboard, naučit se hodně dobře tancovat
- o Rekha – hlavní přání: *mít rodiče*
 - Nemuset pracovat, abych se uživil, mít kamarády, nebýt chudý
- o Lukáš – hlavní přání: *hodně peněz*
 - Mít víc peněz, pro rodiče práci
- o Jumeli – hlavní přání: *mít střechu nad hlavou*
 - Nebýt obětí tsunami, mít hodně kamarádů, mít oblečení
- o Saša – hlavní přání: *mít tátu*
 - Mít potrubí s vodou, netopit dřevem, kuchaře
- o Jonathan – hlavní přání: *mít rodiče*
 - Nepomáhat v tržnici za jídlo, mít se tak, aby mi bylo dobře, mít to, co mají ostatní

Co si přeji já

V dospělosti být bohatej a zdravej, mít rodinu.

Chci, aby mí rodiče, prarodiče, sourozenci a já byli všichni zdraví.

Chci mít rodiče, kteří jsou zdraví, chci mít zdravé sourozence, nechci, abych přišla o střechu nad hlavou, chci být zdravá, nechci muset pracovat, abych si vydělala na jídlo a pití.

Chci, aby moje babička neměla Alzheimerera. Chci, aby naši byli zdraví a abychom měli víc peněz.

Chci mít pořád rodiče, být zdravý. Aby byli ostatní zdraví.

Chci, aby nezemřeli rodiče a nepřišli jsme o domov a nezchudli a abychom byli zdraví.

Chci, aby se mnou rodiče zůstali co nejdéle a oni spolu.

Chtěl bych, aby se dařilo... Aby rodiče nechytily nějakou nemoc. Abych byl v životě úspěšný... Abych byl zdravý já i moji sourozenci.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Z celého programu jsme měli pozitivní pocity, stejně naladěny byly i děti. Zdálo se nám, že je taková forma „výuky“ baví, myslíme si, že zažily chvíly zábavy (např. při trénování a předvádění scének), zároveň i chvíle vážnější, kdy byli žáci donuceni o „svém dítěti“ přemýšlet a vcítit se do jeho chápání světa, do jeho životní reality. Svá přání vybírali žáci opravdu zodpovědně, vyjadřovali při krátké závěrečné diskuzi i to, jak bylo těžké vybrat to, co „jejich dítě“ opravdu potřebuje. Zároveň si měli šanci uvědomit to, že jejich životní komfort je na dobré úrovni, a v jejich přáních, která nakonec vyjadřovali ve vztahu ke své osobě, bylo jasně znát uvědomění si těch důležitých hodnot v životě, tedy např. zdraví, pěkných rodinných vztahů, ale třeba i důležitost zajištění základních potřeb (voda, jídlo, elektřina, dobré bytové podmínky).

Z organizačních záležitostí bychom chtěli zmínit jen to, že nás mrzelo, že na závěrečnou diskuzi nezbylo tolik času, původně jsme chtěly s dětmi sedícími v kruhu probrat to, jak se cítily, co pro ně bylo příjemné, překvapující či nepříjemné. Byli jsme ale hnáni časem, a tak se ústně vyjádřili jen ti nejprůbojnější. Zpětná vazba tak byla od dětí získána hlavně písemně, což nás mrzelo, mohlo jít o zajímavou diskuzi. Vyplývá z toho pro nás jeden poznatek, že pro přivedení takových lekcí je důležitý dobrý time management.

Válka a problémy dětí v Sýrii

Autoři

Eliška Žemlová, Kristýna Popelková

Cíle lekce

- Představení situace v krajině, kde je válka, a přiblížení této krajiny žákům přes reálné příběhy dětí.
- Přiměnění žáků k zamyšlení, za co můžou být v životě vděční.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

- Tvorba lekce:
 - 3 setkání po třech hodinách
- Realizace lekce:
 - Představení (2 min.)
 - Úvodní hra (8 min.)
 - Aktivita „Co se mi líbí/nelíbí na zemi, ve které žiju?“ (5 min.)
 - Aktivita „Příběhy dětí ze Sýrie“ (8 min. psaní ve skupinkách a diskutování, 5 min. prezentace skupinek)
 - Aktivita: Přečtení pravdivých příběhů k fotografiím (10 min.)
 - Aktivita: Napiš vše, co víš o Sýrii (5 min. psaní ve skupinkách a diskutování, 2 min. prezentace skupinek)
 - Aktivita: Představení tématu lekce, základní informace o válce v Sýrii (10 min.)
 - Aktivita „Povzbuzující dopis a překvapení pro děti do Sýrie“ (10 min.)

- Aktivita „Za co jsme v životě vděční?“ (5 min.)
- Anketa (5 min.)
- Závěrečná reflexe celé lekce + poděkování a doslov (15 min.)

Název školy, počet žáků a pedagogů

Název školy: ZŠ Sirotkova

Počet žáků: 23

Počet pedagogů: 1

Termín realizace, časový rozsah lekce

Termín realizace lekce: 9. 12. 2014

Časový rozsah lekce: 90 minut

Podrobný záznam metodiky lekce

Příprava třídy:

- Před zahájením lekce – rozestavění stolů a židlí tak, aby si žáci mohli sednout do pěti skupinek.

Představení:

2 min.

- Kdo jsme, z jaké univerzity jsme + proč tu jsme. Téma lekce zatím říkat nebudeme, upozorníme žáky, že na téma si přijdou sami během lekce.

1. Úvodní hra:

8 min.

- Všichni se postavíme do kruhu a každý pohybem vyjádří nějaký svůj oblíbený koníček, něco, co ho charakterizuje, a ostatní to budou hádat. Poté řekne také své jméno. Na konci této aktivity žáky rozdělíme do 5 skupinek. Rozpočítáme je podle toho, jak stojí v kroužku, na jedničky, dvojky, trojky, čtyřky a pětky, poté si podle čísel sednou k určité lavici.

2. Aktivita „Co se mi líbí/nelíbí na zemi, ve které žiju?“

5 min.

- Žáci sice již budou sedět ve skupinkách, avšak při této aktivitě bude každý psát sám za sebe. Každému rozdáme obyčejný papír, na který napíše, co se mu líbí a co se mu nelíbí na České republice. Žáci to poté nahlas číst nemusí, ale můžou. Papíry si prozatím ponechají u sebe (ještě je budou potřebovat), ale nemusí si je podepisovat.

Upozorníme je, že tyto papíry si na konci lekce vybereme, ale že to bude anonymní.

3. Aktivita „Příběhy dětí ze Sýrie“: 8 min. psaní ve skupinkách a diskutování, 5 min. prezentace skupinek

- Do každé skupiny se dá velký papír – flipchart a fix + do každé skupinky rozdáme 1 fotografii (celkem 5 fotografií). Žáci budou vyzváni, aby se zadívali na fotografii a společně ve skupinkách přemýšleli, o jaké prostředí jde, co tam je, kdo tam je, kde ten člověk je, co zažívá, co dělá, jaký má život, jakou má rodinu atd. To, co si myslí, zapíše na flipchart a pokusí se vymyslet krátký příběh týkající se dané fotografie. Poté bude každá skupinka prezentovat svůj příběh. Flipcharty ve skupinkách necháme (ještě je budou potřebovat).

4. Aktivita: Přečtení pravdivých příběhů k fotografiím 10 min.

- Ke každé fotografii přečteme skutečný hrůzný příběh traumatizovaných dětí ze Sýrie. Poté pro děti nebude těžké uhodnout, že se příběhy týkají dětí ze Sýrie.

Příběhy:

- 1) O tom, jak mučení ve vězeních probíhá, se rozpovídal 16letý Wael. *„Spolu s dalšími dětmi nás zavřeli do malé cely plné dětí, kde byla jen díra do země místo záchodu. Ostatní byli mladší než já. Byla mezi námi skupina asi 13 dětí nepřátel režimu, které nedostávaly jíst ani pít. Když nám přinesli jídlo, obklopili je ozbrojení vojáci a hlídali, abychom jim nic nedali. Ty děti byly tak vysílené, že ani nebrečely. Prostě jen ležely na zemi,“* vzpomíná Wael. Obzvláště vtíravá je pro Waela vzpomínka na asi šestiletého spoluvězně. *„Byl nejmladší a vůbec nechápal, o co jde. Přesto ho bili nejvíc ze všech. Jeho otci vzkázali, že mu umučí děti, pokud se nevzdá. Byl tak zesláblý, že neustále omdlával. Přesto ho bili jak psa, vydržel jen tři dny, pak jednoduše zemřel. Viděl jsem to na vlastní oči,“* uzavírá své vyprávění šestnáctiletý syrský uprchlík. (6)
- 2) O tom, že v tamním konfliktu už nejde jen o boje dvou zneprátelečných stran, ale o projevy těch nejzvrácenějších lidských vlastností, svědčí i příběh Ramany – matky dětí z města Dará. *„Šla jsem domů a na ulici jsem potkala dva ozbrojené muže. Zaslechla jsem, jak se o něco sázejí. Pochopila jsem, že si chtějí procvičit střelbu a dohadují se, co bude cíl. Když sázku uzavřeli, došlo mi, že se celou dobu bavili o asi 8letém chlapečkovi, který si hrál na silnici. Došlo mi to pozdě, jeden muž ho střílel do hlavy,“* vzpomíná žena. Tím ale její vzpomínky nekončí. *„Nebyla to čistá rána. Kluk nebyl na místě mrtvý. Ležel*

na silnici a křičel. Matka byla naproti v domě a chtěla se rozběhnout za svým dítětem, ale ten muž na ulici stále střílel a pořád dokola křičel „Nemůžeš za svým dítětem.“ Chlapec pak umřel sám na ulici před svým domem. Trvalo to hodiny.“ (7)

- 3) *Také 13letou Amani netrápí zranění na těle, ale na duši. „Ze začátku násilí kolem nás nebylo tak hrozné. Dalo se to zvládnout. Teď už ale začali zabíjet i děti. Když začalo ostřelování naší vesnice, celé dny jsme se skrývali ve sklepě. O mučení a vraždách jsem slyšela, ale zaplatpánbůh jsem ho nikdy na vlastní oči neviděla. Zato jsem viděla, jak ti lidé vypadají potom. Viděla jsem lidi, které zmlátili tak, že nemohli chodit. Když zbili mého bratra, strýc ho přivedl k nám. Nemocnice zraněné odmítají přijímat, a tak neměli kam jinam jít. Bratr vypadal na umření, nemohli jsme jinak, než ho prostě položit do postele a utéct. Asi tam stále leží. Od té doby nemůžu jíst. Nemůžu přestat plakat. Nevím, kdy se z toho dostanu, možná už nikdy.“ (11)*
- 4) *Otec dětí Nabil popisuje především obrovskou bezmoc. „Moje děti jsou tím konfliktem zrceny. Syn brečí, aniž by dokázal vysvětlit proč. Navíc začal být náměsíčný. Další dítě začalo koktat a to nejmladší pláče, kdykoliv kolem proletí letadlo nebo nám upadne hrnec. Mluvil jsem o tom s rodiči ostatních dětí a všem se děje to samé. V Sýrii jsem vlastnoručně pohřbil dvě malé děti, které popravili noži před jejich rodiči. Viděl jsem, jak do naší vesnice přijely tanky a na nich byly přivázány děti. Nikdo jim nebránil v průjezdu, protože bychom tím popravili vlastní děti. Ještě nikdy jsem necítil takový vztek a bezmoc. Ta vesnice se jmenovala Sajdéh. Ať každý ví, kde k tak strašným věcem docházelo.“ (14)*
- 5) *Hrůzné praktiky Asadových mužů potvrzuje i svědectví 15letého Mohamada. „Mlátili nás holemi, pálili cigaretami i elektrickým proudem. Nevím, podle čeho si vybírali, koho budou mučit. Asi to záleželo na jejich momentální náladě. Nedávali najevo žádné city, neměli slitování. Nezdráhají se před ničím, mučírny dělají ze škol i nemocnic. Vyhráno ale nemáme ani teď. Každý den někdo z nás onemocní. Například dnes onemocněl můj bratr. Obracím se s prosbou o pomoc na Araby z celého světa. Občas se bojím, že můžeme zemřít i tady.“ (15)*

5. Aktivita: Napiš vše, co víš o Sýrii: 5 min. psaní ve skupinkách a diskutování, 2 min. prezentace skupinek

- Žáci budou vyzváni, aby se společně ve skupinkách zamysleli nad tím, co vědí o Sýrii, a zapsali to na flipchart. Odpovědi potom řeknou nahlas.

6. Aktivita: Představení tématu lekce, základní informace o válce v Sýrii: 10 min.

- Až nyní představíme téma lekce a za pomoci krátké power-pointové prezentace žákům řekneme základní informace o Sýrii a o občanské válce v Sýrii.

7. Aktivita „Povzbuzující dopis a překvapení pro děti do Sýrie“ 10 min.

- Při této aktivitě bude každý žák psát sám za sebe. Použije druhou stranu papíru z 2. aktivity. Každý si vybere buď jedno dítě z příběhu, nebo si vybere obecně nějaké dítě ze Sýrie a napíše mu dopis, kterým by chtěl toto dítě povzbudit. Bude mít jedinečnou možnost mu napsat, že se doslechl o jeho příběhu nebo že ví, jaká je v Sýrii situace, a že by ho chtěl nějak povzbudit, napsat mu něco pěkného, co by ho potěšilo nebo co by mu dodalo odvalu.
- K dopisu také připiše tři věci, které by danému dítěti poslal. Budou to věci, které žáci uznají za nejvhodnější, že by se danému dítěti mohly hodit.
- Žáci potom budou říkat nahlas, jaké věci by dítěti do Sýrie poslali. Dopis bude číst nahlas jen ten, kdo by chtěl.

8. Aktivita „Za co jsme v životě vděční?“ 5 min.

- Na jednu prázdnou lavici se položí jeden prázdný flipchart a nějaké fixy, žákům se položí otázka a jejich úkolem bude, aby každý z nich napsal alespoň jednu věc, za kterou je v životě vděčný. Pokusí se napsat takovou věc, která ještě na flipchartu nebude, ale pokud nic jiného nevyvede, odpovědi se můžou i opakovat. Žáci můžou přicházet postupně, nebo naráz k papíru, můžou to psát, jak budou chtít. Kdyby žáci vůbec nechtěli psát, tak my začneme a napíšeme na flipchart dvě věci. Když už nebude nikdo, kdo by chtěl něco psát, tak aktivitu ukončíme.

Anketa: 5 min.

- Nyní žáky poprosíme, aby nám písemně zodpověděli tři otázky. Žáci budou odpovídat buď na papír, který ještě stále mají u sebe z předchozích aktivit, nebo pokud již nebudou mít místo, rozdáme jim nový papír. Žáky opět upozorníme, že odpovědi budou anonymní. Po zodpovězení ankety si papíry i flipcharty od žáků vybereme.

Anketní otázky:

- 1) Dověděli jste se něco nového? – Pokud ano, co to bylo?
- 2) Co vás nejvíce zaskočilo, překvapilo?
- 3) Jaký máte pohled na vaši zemi nyní?

Závěrečná reflexe celé lekce + poděkování a doslov: 15 minut

- Při závěrečné reflexi si s žáky sedneme do kroužku a doprostřed dáme flipchart s poslední aktivitou: „Za co jste v životě vděční?“ a budeme se bavit o tom, co žáci napsali a co si během lekce uvědomili. Také žákům přečteme alespoň některé dopisy.
- Na závěr žákům řekneme, že cílem této lekce bylo jim trochu představit situaci v krajině, kde je válka, a trochu ji přiblížit přes reálné příběhy dětí. Dalším cílem bylo také to, aby se zamysleli, za co můžou být v životě vděční, a aby si uvědomili, že krajina, ve které žijí, a celkově Česká republika, má alespoň nějakou životní úroveň.
- Úplně nakonec se žáků zeptáme, jak se jim celkově lekce líbila, popř. co se jim nelíbilo, a poděkujeme za spolupráci.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

- Nové informace o krajině, o válce, o Sýrii obecně.
- Uvědomění žáků závažnosti situace v Sýrii a zamyšlení nad podmínkami v ČR.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

- Navázání dobrého kontaktu s dětmi 8. třídy, spolupráce s nimi, vyzkoušení si, jak vést kolektiv.
- Celkově dobrý pocit z toho, že jsme žáky něco naučili, že si žáci z lekce něco odnesli a že to bavilo.

Výzkumné šetření

Náš výzkum probíhal pomocí ankety, kdy jsme se na konci lekce zeptali žáků na 3 otázky. Lekce zahrnovala také aktivitu, kdy jsme se žáků ptaly, co se jim líbí a nelíbí na zemi, ve které žijí. Tato aktivita souvisela s poslední anketní otázkou, kde jsme se ptaly, jaký pohled žáci mají na jejich zemi nyní, po skončení lekce. Cílem bylo zjistit, zda si žáci během lekce uvědomili, že ne všechny děti se mají tak dobře jako my v České republice a že by měli být vděční za to, co v životě mají. Tento cíl byl naplněn, protože u značné většiny žáků se pohled na naši zemi zlepšil, bylo vidět, že se žáci opravdu zamysleli nad tím, co mají a v jak dobrých podmínkách žijí.

Co se mi líbí na zemi, ve které žiju:

Příroda, ZŠ Sirotkova, památky, malebné vesničky, svoboda, internet, platy, demokracie, naše řeč, hodně sportovních areálů, volnost v právech.

Co se mi nelíbí na zemi, ve které žiju:

Politika, finanční nerovnost, dluhy, smog, hodně aut, kvalita našich silnic, cikáni, prezident, škola, způsob školství, znečištěné životní prostředí, pití alkoholu, uspěchaní lidé, moc restaurací a fast-foodů.

Tři anketní otázky na závěr lekce:

- 1) Dozvěděli jste se něco nového? Pokud ano, co to bylo?
- 2) Co vás nejvíce zaskočilo, překvapilo?
- 3) Jaký máte pohled na vaši zemi nyní?

Celkem: 23 žáků

16 žáků (70 %) odpovědělo na všechny tři otázky velice podobně. Všichni tito žáci na první otázku odpověděli ano. Nejčastější odpověď byla, že se dozvěděli nové informace o Sýrii. Dále žáci odpověděli, že se dozvěděli o bídě v Sýrii, o životě lidí v Sýrii, bližší popis situace v Sýrii během občanské války, dále také to, jak je situace v Sýrii hrozná, horší, než si původně mysleli. Na druhou otázku většina dětí odpověděla, že je nejvíce zaskočilo mučení dětí. Často se objevovala odpověď zabíjení dětí, dále také zavírání dětí, celkově příběhy, které jsme jim četly, a také to, jaká je tam chudoba. Na třetí otázku žáci odpovídali, že jejich pohled na naši zemi je lepší než předtím, někteří odpověděli dokonce, že o hodně lepší. Že oproti Sýrii žijeme v blahobytu a přepychu, není tu válka a diktatura, nevraždí nás a nemučí, je tu svoboda a máme se dobře, že jsou vlastně rádi, že žijí tady a mají co jíst, kde bydlet a mají své nejbližší, a také že je důležité si vážit toho, co máme.

4 žáci (17 %) na první otázku odpověděli ano, že se dozvěděli nové informace o Sýrii, na druhou otázku odpověděli, že je nejvíce zaskočily příběhy dětí, dále to, že je to v Sýrii tak strašné, že je tam málo nemocnic a obecně to, jak jsme o tom mluvili. Avšak tyto 4 žáci oproti ostatním odpověděli na poslední otázku, že se jejich pohled na naši zemi nějak nezměnil.

Pouze 1 žák (4 %) odpověděl, že se nic nového nedozvěděl, protože se o podobné věci hodně zajímá, ale zároveň si myslí, že pro někoho, kdo o tom nic nevěděl, to bylo velice přínosné. Podobně jako ostatní na další dvě otázky odpověděl, že ho nejvíce zaskočilo mučení dětí a že si uvědomuje, že jsme na tom opravdu dobře.

2 žáci (9 %) neodpověděli na otázky vůbec.

Zhodnocení závěrečné reflexe

Nakonec jsme s žáky udělali závěrečnou reflexi, kdy jsme seděli v kroužku a rozebírali jsme poslední aktivitu: „Za co jste v životě vděční?“

Objevovaly se odpovědi jako jídlo, voda, elektřina, peníze... a často to byly tak běžné věci, které by je za normálních okolností ani nenapadly. Některé dopisy, které jsme četly, byly opravdu moc pěkné.

Při zhodnocení celé lekce se žákům moc nechtělo vyjadřovat ústně, zda se jim lekce líbila, a tak jsme použili metodu teploměru, kdy žáci zavřeli oči a dali ruce před sebe, čím je dali výš, tím víc se jim to líbilo. Všichni žáci měli ruce nahoře, jen jeden měl ruku asi uprostřed.

Na závěr bychom chtěli říct, že lekce se vydařila, po celou dobu žáci aktivně spolupracovali, jak ve skupinkách, tak i v aktivitách individuálních. Bylo vidět, že je to zajímavá. Z ankety lze odvodit, že tato lekce byla pro žáky přínosná, že se dozvěděli něco nového a že se zamysleli nad situací v Sýrii i nad svým vlastním životem tady, v České republice. Ze závěrečného zhodnocení můžeme říct, že celkově se žákům lekce líbila.

Název lekce: Válka a problémy dětí v Sýrii

Obsah:

- A. Výchozí situace projektu
 - B. Cílová skupina
 - C. Podíl partnerských organizací na projektu
 - D. Stručně definované cíle a výstupy projektu (způsob či postup jejich dosažení, kvantifikace měřitelných výstupů)
 - E. Navrhovaný postup realizace projektu (jednotlivé kroky a metody, které zajistí dosažení výstupů a cílů projektu, popis dílčích realizačních etap)
 - F. Personální zajištění realizace projektu (role a kvalifikační předpoklady jednotlivých řešitelů, jejich praktické zkušenosti)
 - G. Analýza rizik a předpokladů
-
- A. Nedostatek informací o válce v Sýrii.
 - B. Žáci 8. tříd základní školy.
 - C. Podíl partnerských organizací – žádný.
 - D. Cíle:
 - Představení situace v krajině, kde je válka, a přiblížení této krajiny žákům přes reálné příběhy dětí.
 - Přiměnění žáků k zamýšlení, za co můžou být v životě vděční.
- Výstupy:
- Nové informace o krajině, o válce, o Sýrii obecně.
 - Uvědomění žáků závažnosti situace v Sýrii a zamýšlení nad podmínkami v ČR.

- E. Vytvoření multikulturní lekce s tématem občanská válka v Sýrii, následný přednes + výuka pro žáky 8. tříd na ZŠ Sirotkova.
- F. Studentky sociální pedagogiky + kontakt na p. Řádkovou od vyučující předmětu doktorky Gulové.
- G. Nespolupráce žáků, neochota přijímání informací, velká informovanost žáků o dané problematice, nesehnání kontaktů na ZŠ.

Rozmanitost je přirozená

Autoři

Iveta Hajslerová, Michal Šišák, Eliška Coufalová

Cíle lekce

Cílem naší lekce bylo žáky seznámit s tématem multikulturní výchovy a s předsudky.

Dílčí cíle:

- Žáci přemýšlí nad jednotlivými kulturami a subkulturami.
- Žáci mezi sebou diskutují a spolupracují.
- Žáci se seznamují s odlišnostmi kultur a subkultur.
- Žáci pracují ve skupině.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Samotná tvorba lekce trvala asi 2 měsíce. Ne z důvodu náročnosti, ale proto, že jsme původně tvořili lekci pro nízkoprahové zařízení, avšak kvůli malému zájmu jsme od toho musely upustit. Po konzultaci s Mgr. Lenkou Gulovou, Ph.D., jsme navázaly kontakt se sociální pedagožkou Bc. Simonou Řádkovou, DiS., která působí na ZŠ Sirotkova v Brně. S ní jsme předělaly celkovou náplň lekce tak, aby vyhovovala potřebám školy.

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Sirotkova v Brně, 27 žáků, 2 pedagogové

Termín realizace, časový rozsah lekce

9. 12. 2014, 90 minut

Podrobný záznam metodiky lekce

Na začátku lekce jsme potřebovaly dát lavice bokem, aby vzniklo uprostřed místo a žáci mohli sedět v kruhu na židlích. Po zvonění se žáci do kruhu posadili, představili jsme se jim a seznámili je s obsahem a cílem naší lekce. První aktivita byla seznamovacího typu. Žáci si jeden po druhém podávali propisku, která symbolizovala mikrofon. Kdo měl mikrofon, představil se a řekl něco o sobě. Následovala hra, která měla žáky zaktivizovat. Dostali úkol se beze slov seřadit podle měsíce narození. Po tomto úkolu jsme v kruhu žáky rozdělili do 7 skupin. Každá skupinka šla do jiné části třídy tak, aby se navzájem neslyšely. Do skupinek jsme rozdaly nastříhané papírky se 7 pojmy (multikulturní výchova, multikulturalismus, kultura, rasismus, etnikum, diskriminace, menšina, stereotyp) a papírky se 7 odpovídajícími definicemi. Žáci ve skupinkách pojmy s definicemi spojovali, v průběhu jsme procházeli třídou a při potížích jsme jim pomáhali. Při kontrolování (zástupce každé skupinky přečetl jednu definici) jsme pojem rozvinuli a doplnili o další informace, také žáci měli možnost říct své názory a postřehy. Záměrem této aktivity bylo alespoň okrajově žáky seznámit s multikulturní výchovou.

Následovala aktivita Subkultury, která probíhala následovně:

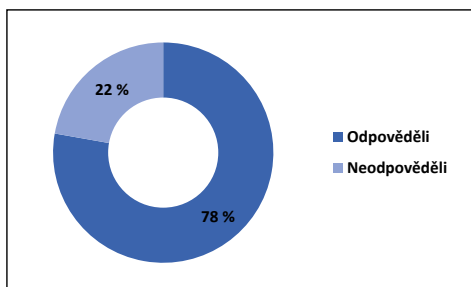
1. Vyzvali jsme žáky, aby jmenovali několik subkultur/menšin, které jsou nějakým způsobem odlišné (náboženství, sexualita, zjev apod.), zapisovali jsme je na tabuli.
2. Rozdělili jsme žáky do skupinek po 4.
3. Každé skupince jsme dali velký papír (A3) nahoře s nápisem „Co se říká o...“, rozdělený svislou čarou na dva sloupce.
4. Každá skupinka si vylosovala papírek s jednou subkulturou/menšinou (na papírky jsme přepsali ty, které předtím žáci nadiktovali na tabuli) a dopsala si název této subkultury/menšiny do věty „Co se říká o ...“.
5. Žáky jsme instruovali tak, aby napsali do prvního sloupce negativní informace o skupině, kterou si vylosovali. Důležité bylo, aby psali informace, které slyší v rodině, médiích, ve škole, od kamarádů. Nemusely se zakládat na pravdě, důležité bylo, aby psali to, co slychávají, ne svoje subjektivní názory.
6. Když žáci vypsalí všechny nápady, vysvětlili jsme jim, že se jednalo o předsudky. Vysvětlili jsme jim, co to předsudky jsou, v čem spočívá jejich podstata, proč jsou špatné.

7. Žáci si vyměnili papíry (o jeden doleva) a do druhého sloupce psali protiargumenty proti argumentům, které zpracovala skupina před nimi.
8. Vyzvali jsme zástupce každé skupinky, aby prezentovali argumenty i protiargumenty.
9. Po této prezentaci jsme vyzvali žáky, kteří psali argumenty, aby řekli, které protiargumenty by vyvrátily jejich přesvědčení (předsudky).

Bohužel jsme z časových důvodů museli tuto aktivitu urychlit, což byla škoda, jelikož u žáků rozvíjela zajímavou diskuzi. Posledním bodem naší lekce bylo vyplnění dotazníku, abychom měli od žáků zpětnou vazbu a abychom zjistili, co si z lekce odnesli.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

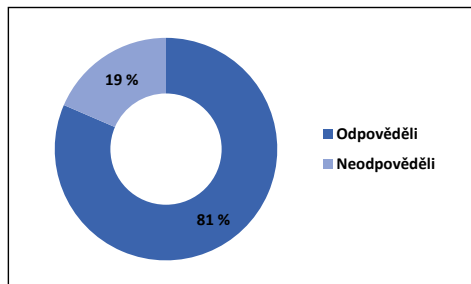
Kultura

Graf č. 1: Kultura

Na otázku „Napiš svými slovy, co je to kultura“ odpovědělo 21 žáků, 6 žáků neodpovědělo (procentuálně nám to vyjadřuje graf č. 1). Mezi odpověďmi se objevily následující: kultura je zvyk nějaké společnosti, její symboly, jazyk, kuchyně nebo je to také dědictví země, veškeré památky, vzácné malby, náboženství, svátky, divadlo.

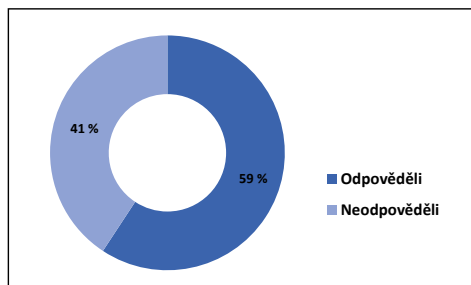
Stereotyp

Graf č. 2: Stereotyp

Další otázka se týkala stereotypu. Tuto otázku nám zodpovědělo 22 žáků, 5 žáků nikoliv. Nejčastěji žáci odpovídali, že je to předsudek nebo předsudky, které se dějí na základě zkušenosti, myslím si o někom, že je takový a ve skutečnosti je makový'. Objevovaly se názory, že je to představa, která se snadno nemění, a rovněž je to určení člověka na první pohled, někdo, kdo vybočuje z řady.

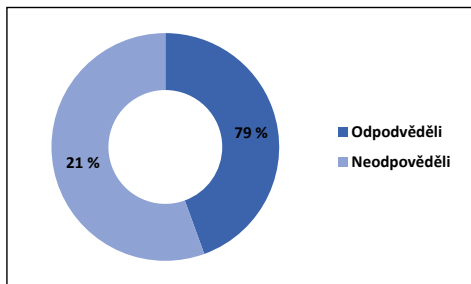
Multikulturní výchova

Graf č. 3: Multikulturní výchova

Na dotaz ohledně multikulturní výchovy odpovědělo 16 žáků, 11 neodpovědělo. Dle žáků je to umění respektovat ostatní kultury, výchova, která zabraňuje diskriminaci, výchova, kde se neodsuzují a přibližují ostatní kultury, nebo taktéž způsob výchovy, který bere ohled na ostatní kultury a snaží se stírat předsudky o nich.

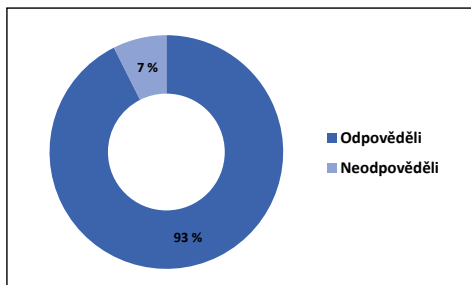
Multikulturalismus

Graf č. 4: Multikulturalismus

Multikulturalismus žáci chápou jako směr, podle kterého může v jednom státě žít více kultur a lidí. Také je to směr, který se snaží nás seznámit s různými kulturami, snaha o míchání kultur, které se společně uznávají a nebojují proti sobě. Nejspíše jsme zvolily náročný termín nebo jsme ho málo vysvětlily, protože 15 žáků neodpovědělo, 12 žáků ano.

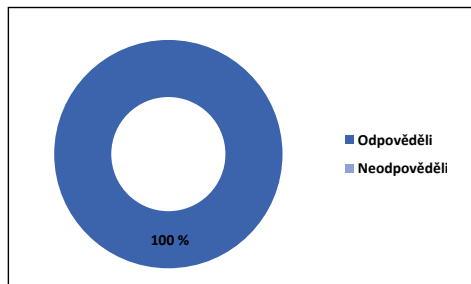
Diskriminace

Graf č. 5: Diskriminace

25 žáků odpovědělo na dotaz, co je to diskriminace, 2 žáci otázku nezodpověděli. Dle většiny je to utlačování (rasy, menšiny), znevýhodnění (na základě odlišnosti), odsuzování, vyřazování z kolektivu, kvůli barvě pleti, náboženství, názorům atd. Také se tu objevil názor, že se proti ní musí bojovat.

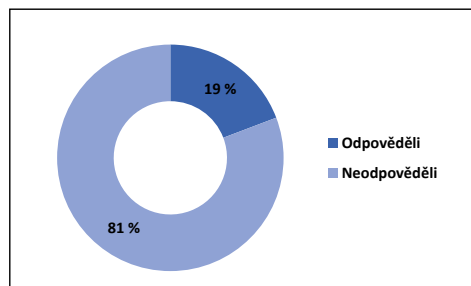
Menšina

Graf č. 6: Menšina

Jelikož na tuto otázku odpovědělo všech 27 dětí, získaly jsme množství různých odpovědí. Menšina podle nich je skupina lidí, která je v jiné zemi a nemá vlastní stát, malá skupina lidí jedné kultury v jiném státě, skupina lidí s menším počtem, kteří mají určité společné znaky, menší skupiny žijící na cizím území (např. Romové či Židé).

Etnikum

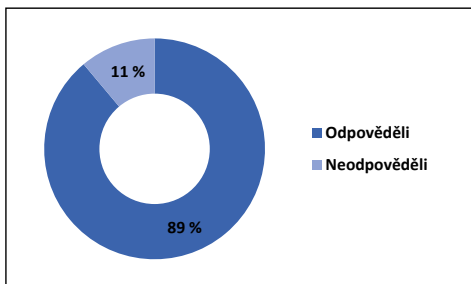

Graf č. 7: Etnikum

Na tuto otázku odpovědělo pouze 6 žáků, z toho jedna odpověď zněla „nevím“. Zbývající žáci napsali, že je to zachování kultury.

Předsudek

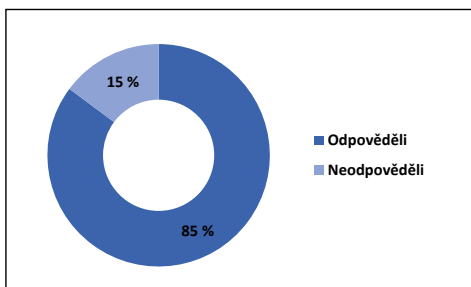
V této otázce jsme se zajímaly, jak žáci vnímají slovo předsudek a hlavně, zda po naší lekci věděli, co to je. Za úkol měli napsat alespoň jeden příklad.

Graf č. 8: Předsudek

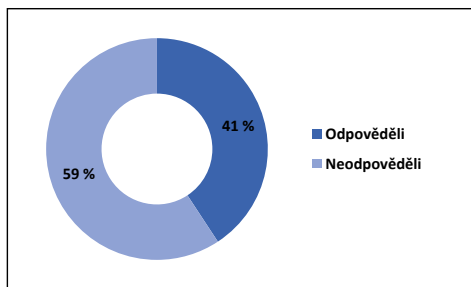
24 žáků odpovědělo a přidalo jeden příklad. Názory byly následující: z jedné historiky si udělám představu o skupině lidí se společným znakem, dojem z osoby na základě nějaké zkušenosti. Předsudek je to, co si myslím o „člověku“, než ho poznám. Také to je určování osoby – lidí podle vzhledu (nemá značkové oblečení). Např. že homosexuálové jsou divní – domněnky lidí předávající se někdy z generace na generaci, odsuzování lidí podle toho, co se říká, nebo z nějaké zkušenosti, nemusí být pravda (někdo mě okrade, budu se vyhýbat podobným lidem). Je to něco zažitého.

Čím lekce obohatila žáky

Graf č. 9: Klady lekce

23 žáků na otázku, která se týkala zpětné vazby v pozitivním slova smyslu, napsalo, že zjistili něco nového o kulturách, neučili se, líbila se jim lekce celkově, líbil se jim náš přístup, byla legrace. Více je bavil druhý úkol než první, dle žáků byl více poučný, záležel na jejich názorech, pozitivem byla práce ve skupinkách a to, že se více dozvěděli o jednotlivých kulturách.

Graf č. 10: Zápory lekce

Na tento dotaz odpovědělo jen 11 žáků. Zápory byly následující: stále se hrály hry, chtělo by to více přednáškovou formu, přemístování po třídě, málo času na jednotlivé aktivity, nezameškali jsme celou výuku, nudil jsem se, mohlo to být více interaktivní a záživnější, vadilo mi, v jaké jsem byl skupince.

Podle odpovědí, které nám žáci poskytli, můžeme říct, že se lekce líbila a byla pro ně přínosná. Samozřejmě, že někteří měli výhrady, ale spíše převažovaly pozitivní ohlasy a podle toho, jak žáci pracovali a zapojovali se během naší lekce, bylo vidět, že jsme je zaujali. Lekce by měla být delší, abychom jim mohli vysvětlit/zodpovědět všechny jejich otázky.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Když jsme se dozvěděli, že budeme lekci realizovat u žáků 9. třídy, měli jsme obavy, jestli je zaujmeme a zda budou ochotni spolupracovat. Naše obavy se ale nenaplnily, protože žáci byli zvyklí pracovat ve skupinách a často mít různé workshopy či lekce od lidí nepracujících na půdě školy.

Při představování jednotlivých subkultur bylo zajímavé sledovat žáky, jaké mají zkušenosti a zážitky a jaké jsou jejich názory a postoje.

Náročnější bylo časové rozložení jednotlivých aktivit, protože jsme je nikdy dříve nerealizovali, a proto, že jsme třídu předem neznali.

Kdybychom realizovali lekci znovu, kladli bychom větší důraz na objasňování nových/neznámých pojmů, jelikož z dotazníku můžeme vyčíst, že u některých pojmů si žáci nebyli jisti významem.

Celkově ale lekci hodnotíme pozitivně, přínosně, jak pro nás, tak na základě zpětné vazby i pro žáky.

36

Odlišnost

Autoři

Andrea Moncmannová, Martina Svobodová, Adéla Schwarzová

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ 28. října, Brno

7. třída, 9 přítomných žáků

Termín realizace, časový rozsah lekce

90 minut

Podrobný záznam metodiky lekce

1. Rozehřívačka

- „Bum čika bum“ – chození po prostoru a rytmické opakování po lektorovi, následně opakování v roli (jako malé děti, jako senioři, jako děčka z Osmecu).

2. Hraní vlastností

- Podle vylosovaných papírků (př. stydlivý), má každý za úkol v roli říct své jméno a co má a nemá rád.

3. Brainstorming

- Doprostřed skupiny se položí velký papír a dobrovolníci či lektor zapisují odpovědi dětí na otázky, co je podle nich „normální“ a co to

znamená, že něco je odlišné. Cílem aktivity je rozpróudění diskuze a hledání co nejvíce sfér, ve kterých se věci v našem životě můžou navzájem lišit.

4. Majorita versus minorita

- Děti se rozdělí do skupin a sehrají vylosované scénky, v nichž zobrazí typické situace, v nichž je jedna početnější skupina proti druhé, menší a něčím odlišné skupině.

Zadané situace:

- senior v plné tramvaji
- jediný Vietnamec ve třídě
- vozíčkář si potřebuje nakoupit
- nevidomý potřebuje přejít silnici
- bezdomovec přijde do restaurace

Následně lektor reflektuje s dětmi, co viděly, o čem scénka byla, kdo v ní vystupovat a jak jednotlivým aktérům bylo a jak celou situaci pochopily.

Skupina si sesedne do kroužku a lektoři se baví s dětmi, zda znají pojmy, jako je majorita a minorita, a společně si vysvětlí, která skupina je která, a hledají důvody, proč tomu tak je.

5. Vlastní zkušenost

- Děti jsou dotázány, zda se někdy ony ocitly v roli jedné ze skupin a jestli by se chtěly podělit s ostatními o svoji zkušenost. Vypravěč příběhu má následně možnost vytvořit obraz, v němž zachytí scénu ze svého vyprávění. Jeho úkolem je ostatní vysochat do obrazu a následně se na obraz podívat z dálky, případně zdokumentovat.

6. Budoucnost

- Lektor přijde jako vyslanec z budoucnosti a děti jsou jeho kolegové. Účastníci budou mít za úkol si představit, že je rok 2300 (např. je výročí sta let bez konfliktu) a celá společnost je bezkonfliktní a každý může být odlišný, jak chce, a nevznikají kvůli tomu problémy. Studenti musí historické společnosti pomoci a napsat na papíry návody, jak dosáhli nekonfliktní společnosti. Tyto rady pak vhodí do speciální urny, která dokáže cestovat skrz čas a bude dopravena do roku 2014, kde si lidé nevědí rady.

(Zde je vhodné mít kostým pro lektora v roli, např. sluneční brýle a sako, a případně banner s nápisem „Konference k výročí 100 let bez konfliktu“ na doladění atmosféry setkání.)

7. Reflexe

- V kolečku jsou účastníci požádáni, aby zhodnotili, jak se jim lekce líbila, případně co si z ní zapamatovali či jim nějak utkvělo v hlavě.

Výzkumné šetření

Rady dětí, jak zařídit, aby společnost fungovala a byla zcela bezkonfliktní.

- **Co dělat.**
 - Chovat se přirozeně.
 - Poradit lidem.
 - Aby se všichni lidé měli mezi sebou rádi, aby měly děti rády rodiče.
 - Pomáhat si.
 - Radit si.
 - Ucílit své štěstí a sen.
 - Radovat se z každého slova.
 - Nechat domluvit každého.
 - Každému dát prostor.
 - Dokončit své odhodlání.
 - Posílat e-mail do všech sítí, kde je co nejvíce lidí. Zkusit chodit po venku a rozdávat lístečky s vaší společností, aby všichni lidi věděli, že vy jste ta nejlepší společnost. Když to uděláte a budete to rozdávat a zkoušet to, můžete to lepit do sekáčů, obchodů, na www.něco, prostě jak by vám to mohlo pomoci.
- **Co nedělat.**
 - Nehádat se. 2x
 - Nekomentovat druhého.
 - Neposmívat se nikomu.
 - Nesmát se druhému.
- **Jaký být.**
 - Být normální. 2x
 - Nebýt líný.
- **Jaký nebýt.**
 - Nebýt zlý. 2x

Může se všechno změnit, může být všechno líp.

Autoři

Martina Suková, Josef Šimek, Roman Valenta

Cíle lekce

Název našeho projektu byl **Islám**, přestože jsme se v projektu zaměřili na celkové pochopení situace cizinců u nás a na předsudky.

Výchozí situací našeho projektu byla domněnka, že postoje a názory populace na téma Islám je ovlivněno masmédií, zažitými stereotypy a předsudky lidí. Projekt tedy měl kromě zajímavých informací přinést také porozumění jiné kultuře a odstranění předsudků.

Naší cílovou skupinou byli žáci osmé třídy v počtu třiadvacet. Co považujeme za nevýhodu, byla neznalost cílové skupiny, jejich zkušeností a vědomostí na naše zvolené téma.

Cíle:

- Vést děti k naučení a pochopení problematiky islámu a postavení cizinců u nás.
- Vést žáky k uvolnění a navázání přátelské atmosféry a zároveň bližší poznání svých spolužáků a lektorů.
- Vést děti k porozumění odlišnosti a ke správnému chování bez předsudků.
- Vést děti k porozumění náročnosti dorozumět se v cizí zemi.
- Vést děti k porozumění situaci cizinců v ČR a vést žáky k zamýšlení nad řešením situace cizinců u nás.

Výstupy:

- Myšlenková mapa, která ověřuje naučené znalosti žáků
- Písemná reflexe lekce získaná od žáků
- Ankety zaměřené na názor a postoj žáků

Postup:

- Upravení prostoru
- Představení
- Anketa
- Icebreaker aktivity
- Prezentace proložená aktivitami a přestávkami
- Reflexe
- Závěrečná anketa

Pozn. Bližší informace k postupu a užití metodice viz Projekt na téma Islám.

Analýza rizik a předpokladů:

- Nespolupráce
- Pasivita
- Vyrušování vnějšími vlivy
- Znalost tématu žáky a nuda

Cílem programu bylo seznámit žáky s problematikou islámu, s jeho kulturou, zvyky, náboženstvím. Dále vést žáky k pochopení pojmů spojených s multikulturní výchovou a vést je k tolerantnímu chování vůči jiným náboženstvím a kulturám.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Tvorba:

- Vypracování stručné osnovy projektu (cca 30 min.)
- Oslovování doporučených škol (cca dopoledne)
- Podrobnější domluva nad programem (cca 1 hod.)
- Sběr a vypracování výukových materiálů (cca 5 hod.)
- Vytvoření prezentace (cca 1 hod.)
- Tvorba ankety pro výzkum (cca 2 hod.)
- Tvorba přesného programu a metodiky (4 hod.)
- Příprava a kompletace pomůcek (cca 30 min.)
- Realizace lekce (4 hod.)

Realizace:

- Představení cca 5 min.
- Anketa v začátku cca 10 min.
- Icebreakerové aktivity:
 - ✓ Gordický uzel cca 10 min.
 - ✓ Hledám kamaráda cca 15 min.
- Prezentace prokládána dalšími aktivitami, avšak celková délka prezentace cca 35 min. Kromě aktivit byla prezentace proložena dvěma přestávkami. Jedna přestávka obsahovala dobrovolnou aktivitu na rozproudění s názvem „Boj o písňalku“, která trvala cca 10 min.
- Aktivity:
 - ✓ Vázání shemagu cca 15 min.
 - ✓ „HU-TU“ cca 20 min.
 - ✓ Předsudky cca 15 min.
 - ✓ Dramatizace příběhů cca 40 min.
 - ✓ Myšlenková mapa cca 10 min.
- Závěrečná anketa a písemná reflexe cca 15 min.

Pozn. Zmíněná časová náročnost je popsána v reálném čase, jelikož jsme měli nachystáno více aktivit a málo času, museli jsme program takto urychlit.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Lekce proběhla ve **třídě 8. A, s třiadvaceti žáky (15 chlapců, 8 dívek), na Základní škole Sirotkova 26 v Brně**. Jelikož naše lekce probíhala celkem čtyři vyučovací hodiny, vystřídalaly se nám na ní čtyři pedagogické dozory.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Lekce proběhla **9. 12. 2014 od osmé hodiny ranní do půl dvanácté**.

Podrobný záznam metodiky lekce

Před zahájením lekce jsme **upravili prostorové rozložení třídy**, kdy jsme lavice poskládali do tvaru U, tak aby žáci viděli na prezentaci a zároveň vprostřed vznikl prostor pro připravené aktivity. Následně jsme se žákům **představili** a nabídli jsme jim tykáni, aby byla uvolněná atmosféra, ale taktéž jsme si **stanovili pravidla**, jak se k sobě navzájem budeme chovat. Poté jsme žákům po vysvětlení a požádání **rozdali krátké ankety** potřebné k výzkumné části. Samotný program jsme zahájili **aktivitami známými jako icebreaker aktivity**.

1) Hledám kamaráda

Cíl: Vést žáky k uvolnění a navázání přátelské atmosféry a zároveň bližší poznání svých spolužáků a lektorů.

Pomůcky: nejsou žádné potřeba

Forma: hromadná

Metoda: hra

Časová náročnost: cca 15 minut

Postup: Aktivita začíná představením prvního z účastníků hry. Účastník představí své jméno a zároveň prohlásí, že hledá kamaráda, který má stejný zájem, jako on sám (např. Hledám kamaráda, který rád lyžuje). Žák, který má stejný zájem, přistoupí, chytí kamaráda za ruku, představí se, zopakuje, že má stejný zájem jako předešlý žák, a prohlásí, že teď hledá on kamaráda se společným zájmem. Žáci tedy podle zájmů postupně přistupují, drží se za ruce, představují se a hledají se spolužáky společné zájmy, dokud není kruh uzavřen. Kruh je uzavřen v momentě, kdy poslední a první členové hry najdou společný zájem.

2) Gordický uzel

Cíl: Vést žáky k uvolnění a navázání přátelské atmosféry a zároveň vést děti ke vzájemné spolupráci.

Pomůcky: nejsou potřeba

Forma: skupinová

Metoda: hra

Časová náročnost: cca 10 minut

Postup: Žáky rozdělíme do dvou skupin v sudém počtu. Žáci utvoří dva kruhy a na pokyn lektora všichni členové zavřou oči. V další fázi každý člen předpaží pravou ruku a snaží se chytit dlaně dalšího účastníka ve svém kruhu. Až se všichni členové drží za pravou ruku, udělají to samé i s rukou levou. Následně na pokyn vedoucího členové otevřou oči a snaží se uzel rozmotat, bez toho, aby se členové pustili. Vyhrává ta skupina, která se rozmotá dříve.

V následující fázi jsme začali s výkladem o islámu s pomocí prezentace. Prezentace osahovala témata:

- historie islámu
- kultura islámských zemí
- základní pojmy islámu
- píliře islámu

- vztahy, právo v islámu
- územní rozsah islámských zemí
- mýty, předsudky o islámu
- aktuality
- proces adaptace cizinců (integrace, asimilace, marginalizace, sepa-
race) a videospoty k tomuto tématu

Celková časová náročnost prezentace byla okolo 35 minut a byla postupně prokládána aktivitami a dvěma přestávkami. První aktivita byla zařazena po seznámení s historií, zvyky, kulturou.

Vázání shemagu

Cíl: naučit děti vázat muslimský šátek (shemag)

Pomůcky: šátky

Metoda: hra

Forma: hromadná

Časová náročnost: 15 min.

Postup: Děti zůstanou sedět v půlkruhu. Animátor dětem vysvětlí, k čemu se „shemag“ v islámských zemích používá, jeho výhody a nevýhody, a taktéž žákům názorně ukáže, jak se šátek váže. Poté jsou dětem poskytnuty šátky a ony si zkouší šátek uvázat na sobě.

Poté následovala velká přestávka, ve které měli žáci možnost zahrát si hru Boj o píšťalku.

Tato aktivita byla do programu zařazena na zpříjemnění atmosféry a vybití přebytečné energie.

Boj o píšťalku

Cíl: vést děti ke zdravé soutěživosti

Pomůcky: žádné

Forma: hromadná

Metoda: hra

Časová náročnost: cca 10 min.

Postup: Podstatou boje o píšťalku je vytvoření kruhu, v jehož středu volně leží píšťalka. Je vybrán jeden z kruhu, který si stoupne mezi náhodně a nenápadně vybrané spoluhráče. Ti na základě toho vybíhají, obkrouží trasu kolem kruhu, podlezu pod nohama toho, kdo je vybral, a ocitají se tak v bojovém kruhu, ve kterém mohou bojovat všemi dostupnými prostředky. Vítězí ten hráč, který pískne na píšťalku jako první.

Po další části prezentace, kdy jsme se věnovali mýtům a předsudkům, jsme si také zkusili aktivitu zaměřenou právě na předsudky.

Předsudky

Cíl: Vést děti k porozumění odlišnosti a ke správnému chování bez předsudků.

Pomůcky: nalepovací lístečky s předsudkem (např. terorista)

Forma: hromadná

Metoda: hra

Časová náročnost: cca 15 min.

Postup: Každému žákovi bude na záda nalepen lísteček s předsudkem. Žáci pak budou mít za úkol chodit po třídě, číst si lístečky na zádech spolužáků a chovat se k nim právě tak, jak mají napsáno na zádech. Pokud bude mít například někdo na zádech napsáno terorista, žáci by mohli spolužákovi říkat věty typu: Tak s tebou nikam nepoletím, určitě to s námi někam napálíš. Už zase chystáš nějaký útok? Kvůli tobě zemřelo mnoho nevinných lidí, ... Každý žák si zkusí podle reakce spolužáků tipovat, co za předsudek mají na zádech nalepený. V závěru v kroužku proběhne reflexe, jak se žáci cítili.

Po tématu procesu adaptace cizinců si taktéž žáci vyzkoušeli, jak je náročné dorozumět se v cizí zemi.

Hu-tu

Cíl: Vést děti k porozumění náročnosti dorozumět se v cizí zemi.

Pomůcky: lístečky s úkolem (např. představit se, říct, odkud jsem, požádat o pomoc – Ahoj, jmenuji se Ali a pocházím z Arábie. Moje žena je těhotná a potřebuji ji dostat do nemocnice, mohli byste mi poradit, kde nemocnici najdu?)

Forma: skupinová

Metoda: hra

Časová náročnost: cca 20 min.

Postup: Rozdělíme děti do skupinek po třech. Každý člen skupinky si vybere samohlásku (a, e, i, o, u), kterou nahradí všechny ostatní samohlásky ve slovech vět, které budou říkat ostatním členům. V první fázi se děti za užití samohlásek ve větách pokusí jen představit (př. Vytáhne-li si žák písmeno e, bude jeho představení ostatním členům skupiny znít nejspíš následovně: Ehej, jmeneje se Endre, ...). V další části si vybere každý člen skupiny problém, který si připraví ve své „zkomolené řeči“. Tento problém se pokusí přednést ostatním členům skupiny a vyřešit jej. Ostatní členové skupiny mu však budou radit ve své řeči se svojí samohláskou. Až je členovi správně

porozuměno, tak svůj problém přednese další člen skupinky. Členové skupiny mohou využít i verbální komunikaci, aby si porozuměli. V závěru proběhne v kroužku reflexe, jak se děti v jednotlivé roli cítily.

Po krátké přestávce jsme již dokončili prezentaci, pustili žákům video-spoty a zahájili poslední aktivity.

Ztvárnění scének

Cíl: Vést děti k porozumění situaci cizinců v ČR a vést žáky k zamyšlení nad řešením situace cizinců u nás.

Pomůcky: příběhy muslimů (asimilace, separace, integrace, marginalizace)

Forma: skupinová

Metoda: dramatizace

Časová náročnost: 35 min.

Postup: Děti rozdělíme do 5 skupinek. Každá skupinka dostane příběh muslimů, kteří procházejí procesem integrace, separace, asimilace, marginalizace. Po přečtení příběhu se skupinka domluví, jak příběh ztvární, jak sehraje scénku, ve které musí najít řešení situace cizince. Skupinky budou chodit postupně na jeviště a ztvárnit příběh a jeho řešení. Poté se ostatní skupinky pokusí uhádnout, na co byl příběh ztvárněn (separace, marginalizace...). Dále může proběhnout diskuze se zbytkem spolužáků, jak by řešili situaci oni. Následně na jeviště nastoupí další skupinka a postup se opakuje.

Myšlenková mapa

Cíl: Vést děti k ověření si informací získaných z lekce

Pomůcky: fixy, flipcharty

Forma: skupinová

Metoda: písemná

Časová náročnost: cca 10 minut

Postup: Děti rozdělíme do skupinek po čtyřech. Každá skupinka obdrží fixy a flipchart, kde zapisují veškeré nápady a postřehy, které získaly z lekce. Poté každá skupina přednese, co si z lekce zapamatovala.

V závěru jsme žákům **rozdali opět anketu**, která slouží k posouzení nějakého posunu informací či postoje vůči cizincům, konkrétně muslimům. Obě ankety byly zcela anonymní a žáci byli s tímto faktem srozuměni.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

V rámci lekce se dalo vyzorovat, jaké role žáci ve třídě zaujímají. Někteří žáci byli značně vyloučeni z kolektivu, jiní představovali tzv. šprty, další komiky, atd. Jelikož jsme v rámci lekce vyžadovali skupinovou práci, kdy si žáci nemohli dobrovolně vybrat, s kým budou ve skupině, domníváme se, že lekce přispěla i ke stmelování a spolupráci kolektivu. Přesto si uvědomujeme, že jedna lekce kolektiv nestmelí.

Žáci si v rámci lekce zopakovali již známé informace o islámu, avšak mohli se i dozvědět informace nové. Jelikož byla u žáků podporována diskuze, mohli o tématu více přemýšlet a ujasnit si věci, kterým méně rozumí.

Aktivita, které byly zvoleny, žákům přinesly nejen zábavu, ale také je měly formovat, co se týká předsudků k cizincům a jejich pochopení (viz dílčí cíle aktivit).

Zda u žáků nastal nějaký posun v přístupu k cizincům, by měl ukázat drobný výzkum prostřednictvím anket, viz níže.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Již v začátku jsme narazili na problém, a to najít školu, kde by lekce mohla proběhnout. Většina škol nás odmítla z důvodu, že téma multikulturní výchovy mají zařazené v rámci svého Školního vzdělávacího programu, a program by tedy pro ně byl jen ztrátou času, jelikož učitelé nestíhají časově plnit osnovy a navíc si projekty vedou většinou sami.

Po skončení lekce a celkového zhodnocení průběhu jsme došli k závěru, že propříště by bylo vhodné zvolit kratší prezentaci a nezahrnovat žáky přebytnými informacemi, které žáky nudí a neudrží jejich pozornost. Propříště by možná bylo vhodné začít myšlenkovou mapou či brainstormingem, kdy bychom zjistili, co už žáci o daném tématu vědí a my bychom jejich vědomosti doplnili už jen o ty zajímavé informace či podstatné. Dále by propříště bylo vhodné lepší provázání aktivit s prezentací. Vyzorovali jsme, že první blok byl zdlouhavý, plný informací a jen málo aktivit a více aktivit poté proběhlo až v dalších blocích. Příště by byla tedy vhodná průběžnost informací a prokládání aktivit z důvodu lepšího zapamatování, pochopení tématu a taktéž udržení pozornosti.

Dále si uvědomujeme, že mnohé informace byly čtené z prezentace, tudíž i v podstatě pro nás to byly kolikrát nové informace. Propříště by byla vhodná velmi dobrá znalost tématu.

Na druhou stranu máme v globálu z lekce dobrý pocit. Žáci spolupracovali a na některých byl i vidět zájem a zapálení do aktivit i do diskuzí.

Z písemné reflexe žáků jsme se dozvěděli následující:

Reflexe: Jak se Vám líbila lekce?	
	ni
skvělý postoj k nám	1
zábava, aktivity	4
Ať přijdou zas	8
moc textu	1
super bez učení	2
čtení prezentace	1
bez odpovědi	6
n	23

Z tabulky můžeme vidět, že nejvíce žáci odpovídali na reflexi, že máme přijít zase, v zastoupení 34 % a na druhém místě, že se jim líbily aktivity a že se skvěle bavili, v zastoupení 17 %. Procentuálně vypadají výsledky znepokojivě a níže, avšak musíme si uvědomit, že respondentů bylo pouze 23 a z nich 26 % nepodal žádnou zpětnou reflexi na lekci.

Výzkumné šetření

Pokusili jsme se provést krátký výzkum pomocí anonymní ankety. Ankety byly žákům rozdány jak v začátku, tak na konci lekce a jejich srovnání nám mělo přinést výsledky, zda u žáků došlo k posunu názoru na cizince, konkrétně na muslimy.

Ukázka anket:

Dobrý den, jsme studenti navazujícího magisterského studia sociální pedagogiky a chtěli bychom Vás požádat o vyplnění krátké anonymní ankety, která je zaměřená na multikulturní výchovu. Prostřednictvím Vašich odpovědí se dozvíme, jaké máte povědomí o multikultuře, a díky tomu pak budeme moci obohatit a zdokonalit naše multikulturní lekce o vhodné a zábavné aktivity, které se budou týkat méně známých témat, a budou tak poučné a ne všední. Děkujeme za Vaši ochotu a spolupráci.

Bc. Josef Šimek

Bc. Martina Suková

Bc. Roman Valenta

Prosím zakroužkujte správnou odpověď nebo odpovězte na otázky.

1. **Jsem muž / žena.**
2. **Osobně se znám s muslimem (muslim = vyznavač islámu).**
ANO – NE
3. **Ve třídě bych si sedl raději vedle muslima / Čecha.** Uveď důvod své odpovědi.
4. **Rád se seznamuji s cizinci bez ohledu na jejich vzhled či místo, odkud pochází.**
Plně souhlasím / Souhlasím / Nemám vyhraněný názor / Nesouhlasím / Plně nesouhlasím
5. **Každý cizinec ve mně vzbuzuje strach a pocit nejistoty.**
Plně souhlasím / Souhlasím / Nemám vyhraněný názor / Nesouhlasím / Plně nesouhlasím
6. **Každý muslim je terorista.**
Plně souhlasím / Souhlasím / Nemám vyhraněný názor / Nesouhlasím / Plně nesouhlasím
7. **Co jsem slyšel o islámu / muslimech?**
8. **Respektuji nebo mi nevadí lidé s jinou vírou.** ANO – NE
9. **Myslím si, že muslimové jsou stejní lidé jako my.** ANO – NE
10. **Znám nějakou významnou osobnost tohoto náboženství.** NE – ANO
Jakou?

Na závěr bychom Vás opět chtěli požádat o vyplnění další anonymní ankety, která by měla ověřit, zda Vám naše multikulturní lekce něco přinesla. Z Vašich odpovědí opět budeme moci posoudit, co je třeba v naší lekci vylepšit. Děkujeme za spolupráci.

*Bc. Josef Šimek
Bc. Martina Suková
Bc. Roman Valenta*

Prosím zakroužkujte správnou odpověď nebo odpovězte na otázky.

1. Jsem muž / žena.

2. Rád bych osobně poznal muslima (= vyznavače islámu). Uveď důvod své odpovědi. ANO – NE

3. Ve třídě bych si rád sedl vedle muslima. Uveď důvod své odpovědi.
ANO – NE

4. Západní kultury jsou mnohem humánnější než ti krvežízniví muslimové.

Plně souhlasím / Souhlasím / Nemám vyhraněný názor /
Nesouhlasím / Plně nesouhlasím

5. Co jsem se dozvěděl o islámu / muslimech?

6. Co je to pojem kultura? Popište svoji kulturu, ve které žijete.

7. Dozvěděl/a jsem se dnes něco, co jsem nevěděl/a, a ovlivnilo to mé názory a postoje na téma islám? ANO – NE

Výsledky anket:

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost %							
muž	15	65,2173913							
žena	8	34,7826087							
n	23	100							
Ankety položené před začátkem kurzu									
1. Osobně se znám s muslimem									
odpověď	ni	fi							
ano		1	4,347826087						
ne	22	95,65217391							
n	23	100							
2. Ve třídě bych si raději sedl vedle muslima / Čecha + důvody									
odpověď	ni	fi							
muslima	1	4,347826087							
Čecha	22	95,65217391							
n	23	100							
důvody (Čech)	ni	fi							
divný pocit z musul.	1	4,347826087							
strach z muslima	4	17,39130435							
jazyková bariéra	8	34,7826087							
neutrální odpověď	1	4,347826087							
bez odpovědi	9	39,13043478							
n	23	100							
3. Rád se seznamuji s cizinci bez ohledu na jejich vzhled či místo, odkud pochází									
	ni	fi							
plně souhlasím	2	8,695652174							
souhlasím	10	43,47826087							
nemám názor	7	30,43478261							
nesouhlasím	4	17,39130435							
plně nesouhlasím	0	0							
n	23	100							
4. Každý cizinec ve mně vzbuzuje strach a pocit nejistoty									
	ni	fi							
plně souhlasím	0	0							
souhlasím	1	4,347826087							
nemám názor	8	34,7826087							
nesouhlasím	10	43,47826087							
plně nesouhlasím	4	17,39130435							
n	23	100							
5. Každý muslim je terorista									
	ni	fi							
plně souhlasím	2	8,695652174							
souhlasím	2	8,695652174							
nemám názor	5	21,73913043							
nesouhlasím	13	56,52173913							
plně nesouhlasím	1	4,347826087							
n	23	100							
6. Co jsem slyšel o muslimech									
	ni	fi							
nic nevím	6	26,08695652							
bez odpovědi	5	21,73913043							
teroristé	4	17,39130435							
jsou bohatí	2	8,695652174							
vládky	3	13,04347826							
jsou nepřátelí	1	4,347826087							
uznávají korán, alhá	2	8,695652174							
n	23	100							
7. Nevadí mi lidé s jinou vírou									
	ni	fi							
ano	21	91,30434783							
ne	2	8,695652174							
n	23	100							
8. Myslím si, že muslimové jsou stejní lidé jako my									
	ni	fi							
ano	15	65,2173913							
ne	8	34,7826087							
n	23	100							
9. Znáám nějakou významnou osobnost tohoto vyznání									
	ni	fi							
ano spojené s Alláhem	5	21,73913043							
ne	18	78,26086957							
n	23	100							
Ankety položené v závěru kurzu									
1. Rád bych osobně poznal muslima + důvod									
	ni	fi							
ano	12	52,17391304							
ne	11	47,82608696							
n	23	100							
důvody:									
poznat něco nového	6	26,08695652							
neutrální názor	13	56,52173913							
bez odpovědi	2	8,695652174							
strach	2	8,695652174							
n	23	100							
2. Ve třídě bych si rád sedl vedle muslima + důvod									
	ni	fi							
ano	10	43,47826087							
ne	13	56,52173913							
n	23	100							
důvody:									
bez odpovědi	10	43,47826087							
nechci	2	8,695652174							
strach	3	13,04347826							
jazyková bariéra	1	4,347826087							
pomoc	2	8,695652174							
legrace, poznání	2	8,695652174							
neutrální postoj	3	13,04347826							
n	23	100							
3. Západní kultury jsou mnohem humánnější než muslimové									
	ni	fi							
plně souhlasím	0	0							
souhlasím	3	13,04347826							
nemám názor	15	65,2173913							
nesouhlasím	5	21,73913043							
plně nesouhlasím	0	0							
n	23	100							
4. Co jsem se dozvěděl o islámu/muslimech									
	ni	fi							
jsou jiní, než se říká	8	34,7826087							
zajímavá kultura	8	34,7826087							
polygamie	4	17,39130435							
tolerantnost náb.	1	4,347826087							
považování za teror.	2	8,695652174							
n	23	100							
5. Co je pro tebe kultura									
	ni	fi							
bez odpovědi	8	34,7826087							
historie, zvyky, památky	7	30,43478261							
náboženství	3	13,04347826							
nevím	5	21,73913043							
n	23	100							
6. Dozvěděl jsem se dnes něco, co ovlivnilo můj názor									
	ni	fi							
ano	18	78,26086957							
ne	5	21,73913043							
n	23	100							

Z tabulek můžeme vyčíst, že přestože 96 % žáků nezná žádného muslima, po naší lekci by rádo 52 % nějakého poznalo, a to nejčastěji z důvodu, že by si navzájem mohli předat něco nového a zajímavého.

Když porovnáme druhé tabulky, zjistíme, že původně by si vedle muslima sedlo pouze 4 % žáků, avšak po průběhu lekce by si rádo sedlo vedle muslima již 43 % účastníků programu. Což značí jistý posun. Původně se žáci obávali jazykové bariéry a měli z muslima strach, po lekci si uvědomili, že je muslim člověk, který v cizí zemi bude potřebovat pomoci, takže se začaly objevovat odpovědi typu, že by mu chtěli pomoci, že by chtěli získat různé informace od něj, a jazyková bariéra klesla na 4 %.

Za zmínku stojí i porovnání otázek z první ankety, a to konkrétně otázky 2 a 4. Ve čtvrté otázce žáci uvádějí v zastoupení 43 %, že v nich cizinci nevyvolávají strach a nejistotu, přesto ve druhé otázce 17 % uvedlo, že by z muslima měli strach. Ve čtvrté tabulce však strach z cizinců má pouze 4 % zúčastněných. I po lekci uvedlo 13 % žáků, že by si vedle muslima neseslo ze strachu. Což značí, že pouze 1 ze 4, kteří se muslimů báli, byl lekcí ovlivněn.

Příjemné zjištění v nás vyvolalo porovnání otázek 6 z 1. ankety a 4 z ankety druhé. Původně děti uváděly, že jsou muslimové teroristé a že vedou války. Po skončení lekce si pouze 8 % respondentů zachovalo své tvrzení, že co muslim, to terorista. Z odpovědí vyplývá, že respondenti zjistili, že islámské země mají zajímavou kulturu a ne vše, co se v masmédiích či na veřejnosti povídá, je pravdivé. Nabízí se otázka, zda opravdu naše aktivita na předsudky mohla pouze po jedné provedené lekci ovlivnit takto názor žáků.

Již před začátkem lekce se 65 % žáků domnívalo, že muslimové jsou především lidé, a je třeba podotknout, že na otázku 3 z ankety druhé neumělo odpovědět více než polovina žáků, což svědčí o špatném položení otázky. V případě této otázky je to škoda, protože mohla mít další výpovědní hodnotu na srovnání.

Závěr

Bylo by pošetilé tvrdit, že naše lekce nějak významně ovlivnila názory žáků. Musíme si uvědomit, že lekce byla provedena pouze jednou a že postoje lidí se mění až dva roky. Tuto anketu pouze považujeme spíše za druh reflexe, kdy odpovědi účastníků byly v závěru lekce podávány spíše díky novým získaným poznatkům, a ne díky změně postoje. Přesto bylo zajímavé porovnat výsledky (viz výše) a zjistit, že alespoň nějaký účinek naše lekce měla.

Kufr plný vzpomínek

Autoři

Lukáš Musil, Michael Schmidt

Úvod

Anotace: Program se zaměřuje na vzpomínky seniorů. Program je založen na dvou postavách, které znázorňují loutky babičky a Kašpárka. Kašpárek představuje babiččina vnuka. Babička často zapomíná a jediné, co jí zbylo v jejím životě, je kufr, ve kterém má uschované předměty, které pro ni byly v životě nějakým způsobem důležité. Účastníci programu mají za úkol pomoci babičce se seskládáním jejího životního příběhu.

Klíčová slova: loutka, senior, reminiscence, dramatická výchova, pozitivní vzpomínky, psychický stav, komunikace, lidský kontakt

Cíl lekce

Senior rozpomíná na vzpomínky, zážitky a prožitky ze svého života. Dosahuje pozitivních změn ve svém psychickém stavu.

Cílová skupina

Cílová skupina: senioři s lehkou a střední demencí

Počet účastníků: 10–17 seniorů

Časový plán

Čas na přípravu: 20 min.

Čas na realizaci: 40–50 min.

Technické zajištění

Pomůcky: dvě loutky (babička, Kašpárek), starý kufr, staré předměty (kniha, gramofonová deska, vařečka, napínák do bot, svíčka, dřevěná hračka, šátek, rukavičky, černobílá fotka, kovový trychtýř, drtič česneku...)

Teoretický základ

Předmět jako východisko

Vše začíná u předmětu. Každý předmět má stejný potenciál stát se loutkou. Vezmeme látkový kapesník, uděláme na jednom rohu uzel a již máme loutku. Uchopíme kapesník do ruky, rozhýbeme ho, tím ho oživíme a vznikne nám loutka. V tu chvíli v ruce držíme živou loutku, která má určitou charakteristiku pohybu, specifický charakter a může jednat v kontaktu s okolím.

„...to, že se k předmětu chovám jako k subjektu, je jedna z možností, jak částečně, v náznaku docílit jeho vnímání jako subjektu. (...) Objekt je něco, s čím je jednáno, subjekt je něco, co jedná.“ (Richter, 1997, s. 33)

„Objekt vyznačuje subjekt (postavu) tím, že zaujímá ke svému okolí proměňující se vztahy – to je první plán řešení základní antinomie loutky: aby neživé mohlo vůbec zobrazovat živou bytost. Víme též, že předmět svým materiálem, funkcí, samotným faktem, že je užít jako loutka, a speciálními druhovými vlastnostmi vnáší do sdělování své téma.“ (Richter, 1997, s. 42)

Dramatická výchova jako metoda

Dramatická výchova je metoda, která se ve světě čím dál více využívá. Hlavní předností je nápodoba reality neboli „hra jako“. Člověk prostřednictvím dramatické výchovy může prožívat situace, které nejsou v životě úplně běžné, a může si je vyzkoušet několikrát za sebou a přicházet na co nejlepší řešení. Prvky dramatu mohou sloužit též jako výborná motivace. Účastníci programu jsou dramatem motivováni k činnosti.

„Odpověď na jakoukoliv otázku může mít dvojí formu – buď informace, nebo přímé zkušenosti. První odpověď patří do kategorie akademického vzdělání, druhá do dramatu. Například odpověď na otázku „Kdo je slepec?“ může znít: „Slepec je člověk, který nevidí.“ Jiná možná odpověď: „Zavřete oči a zkuste najít východ z této místnosti.“ Druhá odpověď vede tazatele k přímé

zkušenosti, překračující pouhou vědomost a obohacující jeho obrazotvornost.“ (Way, 1996, s. 7)

Loutka a člověk

„Loutka není ani lepší ani horší než živý herec. Je prostě jiná.“ (Šechtl, 1978)

Výhodu v loutkách vidíme v jejich nekonfliktnosti. Loutka konflikt nemůže vyvolat. Konverzaci s loutkou vede člověk, který stojí naproti ní. Loutka sice není člověk, ale dokáže mít v mnoha ohledech stejné schopnosti jako člověk. Především se jedná o oblast fyzického kontaktu. Lidé potřebují fyzický kontakt v každém věku. Problémem ovšem je, když se někomu tohoto kontaktu dlouhodobě nedostává. Pro takového člověka je velmi obtížné tento kontakt obnovit a v tuto chvíli přichází na řadu loutka. Loutka totiž umožňuje snadnější kontakt. Lidé si pustí loutku blíže k tělu po mnohem kratší době. Možná z důvodu, že necítí ze strany loutky žádné nebezpečí. Nechají se loutkou hladit a objímat a je jim to příjemné.

Reminiscence jako schopný koncept

„Mládí žije z nadějí, stáří ze vzpomínek.“ (francouzské přísloví)

Senioři mají za sebou dlouhý život a během něj si zažili mnohé radosti i strasti. Každá prožitá situace se určitým způsobem zaryje do paměti člověka a uchovává se v ní. Všeobecně používaný pojem pro toto uchovávání je vzpomínka. Člověk si uchovává vzpomínky na prožité události. Tyto vzpomínky mají velký vliv na psychiku člověka. Bohužel se stářím je spojené postupné zapominání a tyto důležité složky v životě člověka se přesouvají do pozadí. Reminiscence pracuje se vzpomínkami a snaží se je zachovávat a ožивovat.

„Někteří autoři (Cohen 1998) navrhují tři kategorie funkcí, které může reminiscence plnit:

- 1. intrapersonální – vzpomínání napomáhá udržet vnitřní emoční rovnováhu a vědomí sebe sama, hraje zásadní roli při hledání smyslu života, pocitu identity a životní koherence;*
- 2. interpersonální – vzpomínání se odehrává v rozhovoru s druhými, vzpomínky poskytují podněty pro přátelskou sociální interakci, např. společenskou konverzaci; také velmi intimní vzpomínky, nesdílené s druhými, plní interpersonální funkci, pokud udržují kontakt s blízkými, kteří již nejsou přítomni;*
- 3. poznávací, informační, výukovou – vzpomínky pomáhají při řešení problémů, nabízejí dřívější zkušenost, jsou předávány jako informace o minulé době, o prožitých historických událostech; jsou součástí role seniora, stařešiny, mudrce, přirozené autority, učitele.“ (Janečková, Vacková 2010, s. 19)*

Osnova programu

1. Příchod lektorů a uvedení programu

Na začátku přijdou dva lektori, představí se a řeknou něco o sobě. Pokusí se nastolit příjemnou atmosféru za pomoci otázek vyptávajících se na dnešní den a na to, jaké bylo jídlo. Potom řeknou, že tam nejsou sami, protože s nimi přišli i jejich malí kamarádi.

2. Příchod loutek a jejich seznamování se se seniory

Poté jeden lektor dojde pro Kašpárka a vtrhne s ním do místnosti. Kašpárek je velmi živý a hovorný. Hned se dá do řeči s druhým lektorem a poté, co si všimne seniorů, se jde pozdravit s každým zvlášť. Tato část je velmi důležitá, protože dochází ke kontaktu člověka s loutkou. Během této fáze lektori zjistí, jak jsou na tom senioři zdravotně a sociálně a jak jsou otevřeni práci s loutkami. Loutka vyskočí seniorovi do klína a podá mu ruku na uvítanou. Během toho přijde babička, která se také seznámí s každým ze seniorů.

3. Uvedení do příběhu

Když se obě loutky seznámí se všemi seniory, tak babička začne říkat svůj příběh o tom, jak v sobotu uklízela na půdě a našla veliký starý kufr plný různých věcí. Poznala, že to je kufr, který v sobě skrývá mnoho vzpomínek na její život, ale na nic si nemůže vzpomenout. Neví, čím jsou věci v kufru pro ni důležité.

Babička tedy poprosí seniory, jestli by jí nepomohli zjistit, čím jsou pro ni ty věci z kufru důležité. Poté, co senioři nabídnou svou pomoc, vyše babička Kašpárka pro kufr a ten jej dotáhne.

4. Rozdávání předmětů

Jak se otevře kufr, začnou loutky s pomocí lektorů rozdávat předměty seniorům se slovy, aby se zamysleli nad tím, čím ta daná věc mohla být pro babičku důležitá a co může vypovídat o jejím životě. Je důležité, aby každý senior dostal nějaký předmět a chápal, co má dělat.

5. Skládání babiččina života pomocí příběhů o předmětech

Když má každý senior nějaký předmět, tak se ujme Kašpárek slova a začne seniory obcházet a vyptávat se seniorů na to, co drží v ruce a co by to mohlo pro babičku znamenat. Oslovený senior řekne nějaký příběh věci, nebo k čemu ji babička používala, a Kašpárek se poté zeptá babičky, jestli si vzpomíná. Babička předmět okomentuje se slovy, že si vzpomíná a že má senior pravdu, že používala tu věc, tak jak senior řekl. Dále se babička vyptává ostatních, jestli také daný předmět používali a k čemu ještě se dá předmět

využít. Pomocí těchto otázek se tedy diskuze rozvine na různá témata ze života seniorů. Důležitými tématy jsou povolání, co rádi vařili, kam cestovali, kolik mají dětí, vnoučat či pravnoučat, jestli chodili do divadla a tancovat a mnoho dalších. Poté přejde Kašpárek k dalšímu seniorovi a tak postupně dostane každý senior prostor k vyjádření a k přispění nějakou informací do babiččina příběhu.

6. Poděkování a loučení se

Poté, co se všichni senioři podělí o to, co je k předmětům napadlo, babička poděkuje za pomoc. Pak loutky řeknou, že už budou muset pomalu jít a že se již musí rozloučit. Při loučení se opakuje to, co se dělo v úvodu. Obě loutky postupně obejdou všechny seniory a zvláště se s nimi rozloučí. Při loučení již dochází k většímu kontaktu mezi seniory a loutkami. Loutky si již mohou dovolit seniora obejmout nebo pohladit. Lektor ovšem musí vycítit, u kterého seniora si to může dovolit a u kterého nikoliv. Po rozloučení se se všemi seniory loutky odcházejí a říkají, že se zase přijdou za nimi podívat.

Autoři

Barbora Blíšová, Iva Kouřilová

Cíle lekce

Cílem naší skupiny byli vytvoření lekce multikulturní výchovy „Cesta kolem světa“ pro děti předškolního věku.

Jako *hlavní cíle* jsme si vytyčily:

- Osvojení elementárních poznatků o naší planetě a jejích obyvatelích
- Utváření postoje k lidem jiné národnosti, kultury, náboženství

Jako *dílčí cíle* jsme vymezili:

- Osvojení elementárních poznatků o jednotlivých světadílech
- Osvojení elementárních poznatků o lidech různých ras a kultur
- Negace možných předsudků z rodinného prostředí vztahujících se k lidem odlišných ras, barvy pleti, kultury, apod.
- Utváření nehodnotícího postoje ke všem lidem
- Reflexe zkušeností dětí se setkáním s lidmi jiných kultur

1. Cílová skupina a důvod pro zvolení cílové skupiny:

- Jako cílovou skupinu jsme si vybraly děti předškolního věku (4–6 let)
- V předškolním věku se začínají formovat názory na společnost a lidi kolem nás. Právě z tohoto důvodu jsme se rozhodly zaměřit lekci již na děti předškolního věku, kdy můžeme začít s vytvářením postojů k lidem jiné kultury, rasy, národnosti či náboženství vedoucích k přijímání druhých v odlišnosti

- Jako hlavní metody jsme zvolily hru, diskuze a estetické aktivity
- „Předškolní dítě si však musí především hrát, ve hře získává dovednosti, zkušenosti a také schopnosti komunikovat s ostatními, srovnávat se s nimi, prosazovat se, ale mít na ostatní také ohled a jednat sociálně.“ (Dvořáková, 2009, str. 10)⁶

2. Přesah do Rámcově vzdělávacího programu Předškolního vzdělávání

Právě v mateřských školách je nejvíce patrné vzdělávání dětí zábavnou formou. Je to v podstatě jediná forma, kterou jsou děti schopné přijmout informace. Naši lekci jsme tvořili také s ohledem na rámcově vzdělávací program předškolního vzdělávání (dále jen RVPPV), jehož jednou částí je vzdělávací oblast s názvem ‚Dítě a svět‘.

Naše cíle byly vytvářeny v souladu se vzdělávacími cíli vymezenými v RVPPV, ze kterých jsme vybraly několik dílčích vzdělávacích cílů:

- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s lidmi, společností, planetou Zemí
- elementární poznatky o naší planetě
- poznávání jiných kultur
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

Očekávané výstupy v RVPPV – respektive to, co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže, rozhodně se projektu ‚Kolem světa se školkou‘ týká několik očekávaných výstupů:

- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje a že s těmito změnami je třeba v životě počítat), přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole a světě.
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

6 DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. Vyd. 2., přepracované. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2009. 123 s. ISBN 9788087156261.

- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

- Časový harmonogram tvorby lekce
 - 1. setkání (3 hodiny): konkretizace tématu, cílové skupiny a zaměření lekce
 - 2. setkání (3 hodiny): teoretické vymezení problematiky cílové skupiny, vymezení cílů a prostředků k jejich dosažení, výběr zařízení, příprava metodiky lekce
 - 3. setkání (3 hodiny): příprava metodiky lekce, příprava pomůcek potřebných k realizaci lekce
- Realizace lekce: 2,5 hodiny

Název školy, počet žáků a pedagogů

Mateřská škola Pod Špilberkem, Údolní 9a.

ORANŽOVÁ TŘÍDA

Pedagog: Bc. Martina Matuščinová.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Úterý 9. 12. 2014

Čas: 9.00–11.30

Podrobný záznam metodiky lekce

Struktura lekce:

1. Předvýzkum (aneb seznámení se znalostmi žáků o světě kolem nich a jeho obyvatelích)

- **Hra „Kdo už někdy...“**

Pomůcky: připravená série otázek, provaz na vymezení startovní čáry

Průběh: Děti stojí v řadě na startovní čáře. Pedagog předčítá otázky, např. „Kdo už někdy plaval v moři?“. Pokud dítě může odpovědět „ano“, udělá krok dopředu.

Krok dopředu udělá ten, ...

- Kdo si myslí, že je země kulatá
- Kdo už byl někdy v jiné zemi než v České republice
- Kdo umí mluvit cizím jazykem
- Kdo už se setkal s nějakým člověkem, který měl černou barvu kůže
- Kdo má v rodině někoho, kdo nepochází z České republiky
- Kdo si myslí, že lidé s jinou barvou kůže žijí každý den jinak než my

2. Úvod, přivítání dětí, úvodní hry a aktivity

- Děti vítají dva námořníci v pruhovaných trikotech – kapitán Váňa a námořník Mejla, kteří se spolu s papouškem Alfrédem vydávají na cestu kolem světa a chtějí na ni pozvat i všechny děti.
- Seznamovací píseň „Stará archa“.
- Papoušek Alfréd se seznamuje s každým dítětem – poprosí ho o jméno a zeptá se, zda se chce přidat k nám na cestu kolem světa. Pokud dítě svolí, může pokračovat za kapitánem Váňou na palubu lodi.

3. Představení jednotlivých světadílů

- Kapitán Váňa a námořník Mejla vítají děti na palubě s velkým atlasem. Debata s dětmi, povídání, prokládané správnými odpověďmi papouška Alfréda:
 - Jak vlastně vypadá země?
 - Tvoří ji jenom pevnina, nebo i něco jiného?
 - Jaký má země tvar?
 - Kdo na Zemi žije?

Po krátké debatě následuje představování jednotlivých světadílů pomocí krátké scénky, otázky či ukázaní obrázku. Obrázky jednotlivých světadílů vždy ukazujeme ve velkém atlase. Přesun mezi jednotlivými světadíly je vždy pomocí písně „Stará archa“.

- 1. Afrika (pomalované obličejy) – otázka pro děti: Mají černoši také černé zuby?
- 2. Asie (čínská zeď) – otázka pro děti: Na jakém světadílu má většina lidí šikmé oči?
- 3. Austrálie (zvířata, tanec Aboriginů) – otázka pro děti: Když se provrtáme zemí od nás, z České republiky, kam se dostaneme?
- 4. Amerika (socha Svobody) – otázka pro děti: Pochází odtud například Mickey Mouse... kam jedeme?

4. Možnost stanovišťových aktivit

- Po společném seznámení se se všemi světadily si děti mohou vybrat stanoviště, které by rády navštívily.
- Pro děti jsou nachystána jednotlivá stanoviště a ony samy se mohou rozhodnout, které stanoviště navštíví. Uprostřed stolečků je také speciální **stanoviště** bez určení světadilu, které se jmenuje „**Přál bych si takovou planetu...**“, kde mohou nakreslit planetu, na jaké by si přáli žít. Poté debata:
 - Co je na té planetě nejdůležitější? (místa nebo lidé? A lidé – co je u těch nejdůležitější?)
 - Jací jsou lidé na té vysněné planetě?
 - Co můžeme dělat my konkrétně, aby naše planeta, naše domovy byly hezké? (pečovat o planetu, vytvářet vztahy s ostatními, apod.)
- Jednotlivá stanoviště:
 - **1. Afrika** – malování obličejů
Pomůcky: předloha obličejů
Postup: Dětem promítneme obrázek, jakým způsobem si africké kmeny zdobí své obličejy. Děti mohou namalovat a nazdobit vlastní obličej. Lektor s nimi u tvoření povídá o tom, že malování na obličej je jedním z významných afrických zvyků. Co to je vlastně zvyk? Máme i my u nás nějaké zvyky, jak slavíme naše svátky?
 - **2. Asie**
Pomůcky: barevné kostky
Postup: Děti mohou společnými silami postavit Čínskou zeď. Lektor s nimi povídá nejen o samotné Čínské zdi, ale také se jich ptá na to, co jiného lidi v jejich životech rozdělují. Co můžeme stavět ještě kromě zdí?
 - **3. Austrálie**
Pomůcky: pexeso s australskými zvířaty
Postup: Děti mají možnost zahrát si obrázkové pexeso s australskými zvířaty. Po skončení hry si lektor povídá s dětmi o tom, kdo žije v Austrálii kromě těchto zvířat.
 - **4. Amerika**
Pomůcky: hmota na tvoření
Postup: Děti mají možnost ze hmoty vytvořit sochu. Lektor s nimi povídá o tom, proč lidé budují památky (připomínka něčeho významného), odkaz na vlastní kulturu.

– **Stanoviště atlas**

Pomůcky: Dětský atlas obrovského světa

Postup: Po skončení většiny stanovišť debata s dětmi o tom, které země už navštívily, jaké lidi v těchto zemích poznaly.

5. Závěrečná evaluace

- **Hra „Kdo si...“**
- Děti se pohybují volně po prostoru, v momentě, kdy řekneme nějaký pokyn vztahující se k prožité lekci, děti vytvoří určitou sochu.
- **Reflexe v kolečku:**
 - Jak vám tu dnes s námi bylo?
 - Jak bychom se měli chovat k lidem kolem sebe?
 - Co se vám vybaví, když se řekne slovo předsudek?

6. Rozloučení pomocí písně Stará archa, poděkování dětem za aktivní účast

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

- Vytváření elementárních poznatků o naší planetě, o různých kulturách a národech, které se na ní vyskytují
- Vytváření širších poznatků o společnosti, ve které žijeme, a o jejích tradicích a zvyklostech
- Formování postojů k jiným rasám a národnostem založených na úctě a jedinečnosti každého člověka bez ohledu na jeho věk, rasu či národnost
- Uchopení tématu pomocí estetických aktivit, na které jsou děti zvyklé
- Rozvoj základních motorických dovedností (jemná motorika při výtvarných aktivitách)
- Rozvoj schopnosti kooperace (stavění kostek na stanovišti Čínská zed')
- Rozvoj slovní zásoby, abstraktního myšlení

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

- Možnost pracovat s cílovou skupinou dětí předškolního věku – možnost zopakovat si, jakým způsobem pracovat se skupinou předškolních dětí (je třeba aktivity více strukturovat, více se věnovat jednotlivcům, používat otázky na zjištění, zda děti rozumějí tomu, co mají dělat)

- Možnost zapojení velkého množství estetických aktivit (hudba, tanec, drama, výtvarná činnost)
- Seznámení se s aktivitami a literaturou zacílenou na cílovou skupinu dětí předškolního věku
- Seznámení se s obsahem Rámcově vzdělávacího plánu pro předškolní vzdělávání
- Myslíme si, že se lekce vcelku vydařila. Přestože byla celkem široce pojata (jako Cesta kolem světa na poměrně krátkou časovou dobu), pokusily jsme se vytvořit prostor, ve kterém se děti měly možnost seznámit nejen s informacemi a osvojením elementárních poznatků o naší planetě (což byl jeden z našich hlavních cílů), ale také a zejména s tím, že naši Zemi obývají lidé různých kultur a hodnot. Pomocí reflexe jejich zkušeností jednak přímo s lidmi z jiných kultur a jednak s předsudky, které již děti mohly mít, jsme se zaměřily na to, aby se snažily v rámci svých možností pochopit, co znamená akceptovat rozdíly jednotlivých lidí. Utváření postojů k lidem různých národností a ras je dlouhá cesta, a doufáme, že jsme alespoň „zasely“ semínko k tomu, aby v dalším vzdělávání měly tyto děti možnost přistupovat ke světu, ve kterém žijí, ne s klapkami předsudků vůči ostatním na očích, ale s pohledem na rozmanitost a krásu světa, ve kterém žijí, a na lidi, kteří jej obývají.

Příloha

Autoři

Iva Glasová, Sabrina Inés Hrubá, Andrea Špoková

Záměr projektu

Zvýšit povědomí o fenoménu mladého rodičovství u mládeže ve věku 12 až 18 let, informovat a otevřít diskuzi o možnostech a důsledcích různých rozhodnutí pro zaangażované strany (matka i otec čekaného dítěte, rodiče těchto mladistvých).

Cílová skupina

Mládež ve věku 12–18 let, chlapci i děvčata nízkoprahové kluby, základní školy v Brně.

Cíle projektu

- informovat cílovou skupinu o problematice mladého rodičovství
- informovat o možnostech postupu při podezření na těhotenství u sebe – jako dívky, či u mé přítelkyně – jako chlapce
- informovat o možnostech postupu v případě, že je těhotenství pozitivní
- zamyslet se nad důsledky dané situace a nad jejím vlivem na zaangażované osoby i okolí
- informovat o právním rámci mladého rodičovství

Objektivně ověřitelné ukazatele

Informovanost o problematice mladého rodičovství, o možnostech a rizicích různých postupů.

Zdroje ověření ukazatelů

Dotazník, ohnisková skupina a následně zpracovaný výzkum

Aktivity

1. Vyplnění krátkého dotazníku účastníky lekce před realizací – dotazník mapuje znalosti účastníka o dané problematice
2. Strukturovaná dramatická lekce (trvání 120 minut) zrealizovaná s cílovou skupinou – vždy skupina o cca 15 účastnících. Ohnisková skupina s účastníky po realizaci lekce

Výstupy

Zpracovaná výzkumná data z dotazníků a ohniskových skupin. Analýza první ohniskové skupiny viz níže.

Metodika strukturované dramatické lekce a na základě dat z výzkumu návrhy na další zlepšení této metodiky, případně návrh dalších aktivit v rámci dané problematiky. Scénář strukturované lekce viz níže.

Harmonogram projektu:

- únor: domluva zařízení pro realizaci aktivit projektu
- březen, duben: realizace aktivit projektu
- květen, červen: zpracování výstupů projektu

Realizátoři projektu

Neformální skupina tří studentek magisterského studia oboru Sociální pedagogiky a volného času na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity.

Prostředky

personální: 2–3 lektori na jednu realizaci lekce

materiální: flipchartové papíry, fixy

Analýza ohniskové skupiny

Ohnisková skupina je analyzována prostřednictvím kódování rozhovoru s polostrukturovanými otevřenými otázkami. Přepis rozhovoru byl okódován a jednotlivé kódy byly sdruženy do kategorií, které byly posléze interpretovány.

Otázky pro ohniskovou skupinu:

- A. Co jste se dnes dozvěděli nového?
- B. Zjistili jste, že je něco jinak, než jak jste si dosud mysleli?
- C. Zaujalo Vás některé téma více než jiné?
- D. Byli jste něčím překvapeni?
- E. Probírali jste někdy sexuální výchovu a rodičovství? Doma, ve škole?
- F. Jak mohla Markéta těhotenství předejít?
- G. Přemýšlíte někdy, jaké to bude, až budete čekat dítě?
- H. Jak byste se zachovali, kdybyste zjistili, že budete rodiči?
- I. Komu byste to řekli jako prvnímu?
- J. Znáte někoho ve svém okolí, kdo řešil stejný problém?
- K. Dokázali byste pomoci kamarádce, která by za Vámi přišla, že je nejspíš těhotná? Co byste jí poradili?
- L. V kolika letech, nebo kdy by se měli lidé stát rodiči?
- M. Myslíte, že byste teď mohli být zodpovědnými rodiči?

Kategorizovaný seznam kódů

Kategorie	Kódy	Datová interpretace
Znalost	Naivita	„Nevěděla jsem, že už v 15 můžu mít dítě, otěhotnět.“
	Bezpečnost	„Antikoncepce, kondom ne, tam může být dírka“, „Kondom, co když holka vynechá jednu antikoncepci.“
Názor	Řešení	„Dala bych to pryč. Na potrat.“
	Předpoklad	„Kluci jsou v tomhle chytřejší.“
Zprostředkovaná zkušenost	Vcítění	„... mohli by chvíli být v její roli, uvažovali s jejími emocemi.“
	Mladé matky v okolí	„Ano, některé si nechaly dítě a některé ne.“

Kostra analytického příběhu

Výzkumná otázka: *Jak jsou seznámení s problematikou mladého rodičovství děti staršího školního věku?*

Respondenti staršího školního věku z nízkoprahového centra shodně uvedli, že s tématem mladého rodičovství nebyli příliš seznámeni. Jejich znalosti se tak odvíjejí především od života v komunitě a veřejných zdrojů (např. internet). V návaznosti na to bývá jejich pohled značně zkrácený.

Znalost

Povědomí respondentů je ovlivněno jejich okolím a možnostmi setkání s daným tématem. Shodně uvedli, že s danou problematikou se nesetkávají ve škole, ale pouze občas v nízkoprahovém zařízení. Jejich pohled na celou situaci je tak značně zkrácený, můžeme dokonce říct, že až naivní. „*Nevěděla jsem, že už v 15 můžu mít dítě, otěhotnět.*“ V otázce antikoncepce se respondenti rozdělili na dva tábory podle pohlaví, přičemž chlapci projeví daleko větší znalost možností antikoncepce než dívky. Dívky projeví názor, že nejlepší ochranou je: „*Antikoncepce, kondom ne, tam může být dírka.*“ Naopak chlapci dávají přednost prezervativům, nejen z důvodu bezpečnosti: „*Kondom, co když holka vynechá jednu antikoncepci. A po antikoncepci můžeš mít následky na zdraví.*“ Z uvedeného vyplývá, že respondenti mají znalost, jak se chránit proti početí, ovšem vzhledem ke svému věku si ještě těhotenství, jako možný následek sexu, nepřipouštějí.

Názor

Respondenti shodně uvedli, že po absolvování multikulturní lekce již vědí, jak se zachovat při podezření na těhotenství a jaké by to pro ně mělo následky. Někteří si také vytříbili svůj vlastní postoj k dané situaci. „*Dala bych to pryč. Na potrat.*“ Podle názoru respondentů by také již dovedli pomoci kamarádce či kamarádovi, kteří by se jim s tímto problémem svěřili. Byl vysloven také předpoklad, že s ohledem na danou situaci si chlapci poradí lépe než dívky. „*Kluci jsou v tomhle chytřejší.*“ Podle mínění respondentů byla multikulturní lekce velice prospěšná, nenásilná a přínosná.

Zprostředkovaná zkušenost

Z rozhovoru s respondenty jasně vyplynulo, že sami ještě nemají s mladým rodičovstvím zkušenosti, ale v jejich okolí a v celé jejich komunitě to není nic neobyčejného. Shodně uvedli, že znají větší počet mladých matek. „*Ano, některé si nechaly dítě a některé ne.*“ Bylo také uvedeno, že mají povědomí o problémech, které tyto matky mají, ať už si dítě nechaly nebo podstoupily potrat. Jedna z respondentek také uvedla, že absolvovaná multikulturní lekce byla výhodná proto, že si mohli vyzkoušet situaci těhotné dívky. „*... mohli chvilku být v její roli, uvažovali s jejími emocemi.*“ Právě tato zkušenost nejvíce na respondenty zapůsobila a přiměla je k přemýšlení o dané situaci.

Scénář strukturované dramatické lekce

Počet lektorů: 3 (2 průvodci a organizátoři, 1 lektor v roli)

Délka lekce: 120 minut

Druh lekce: Strukturovaná dramatická lekce

Způsob vyhodnocení: Ohnisková skupina

Potřeby pro lektory: Informace o adopci, pěstounství, potratu, apod.

Potřeby pro lektora v roli: Čepice / dámská taška

Potřeby pro činnosti: Fixy, flipchart, taška s dívčími předměty, těhotenský test

1. Úvod

Průběh: Představení lektorů, multikulturní lekce, stanovení pravidel.

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 5 minut

2. Icebreaker – Gordický uzel

Průběh: Skupina účastníků si stoupne do kruhu a zavře oči. Na pokyn lektora předpaží pravou ruku a chytí ruku někoho jiného. Na další pokyn udělají to samé s levou rukou. Každý může držet pouze jednu ruku. Pak otevřou oči a snaží se uzel rozmotat tak, aby se nemuseli pustit.

Účel: Navázání spolupráce, zbavení ostychu a nervozity.

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 5 minut

3. Taška

Průběh: Lektor umístí doprostřed místnosti Markétinu tašku. Účastníci lekce si předměty rozeberou a dostanou chvíli na přemýšlení, jaká asi slečna je. Pak jeden po druhém o dané slečně mluví, vyjádří o ní svůj názor. Následně všichni vrátí všechny věci do tašky a přichází lektor v roli. Na základě jmenovaných skutečností se představí, shrne to, co už bylo řečeno, a řekne něco o své rodině, škole a přátelích.

Text: „*Než Markéta přijde mezi nás, posílá nám své věci, abychom ji lépe poznali...*“

Účel: Seznámení s hlavní postavou – Markétou.

Potřeby: Markétina taška s předměty – řasenka, fotka, kniha, CD, sešit, apod.

Časová náročnost: 10 minut

4. Tři prostředí

Průběh: Účastníci lekce se rozdělí do tří skupina a lektor jim zadá jedno prostředí – rodina, škola, přátelé. Každá skupina pak naváže na to, co říkala Markéta o jednotlivých prostředích, a ztvární ho v krátké scénce.

Text: *„Pojďme se podívat zblízka na Markétino okolí...“*

Účel: Představení Markétina prostředí, důležitých částí jejího života a jejího postavení v těchto prostředích.

Potřeby: žádné

Časová náročnost: 10 minut

5. Nedostala jsem to

Průběh: Lektor v roli Markéty si vybere jednoho účastníka ze skupiny, která představovala Markétiny kamarády, nejlépe slečnu, která velmi dobře reagovala ve scénce. Sednou si vedle sebe a Markéta se jí svěří, že „to nedostala“ a co má dále dělat. Lektori položí účastníkům otázku – co by jí měla kamarádka poradit?

Pokud někdo navrhne, aby si Markéta udělala těhotenský test, Markéta ho vytáhne a opět začne klást otázky – jestli je spolehlivý, co má dělat, pokud bude pozitivní, apod.

V případě, že nikdo test nenavrhne, Markéta ho vytáhne, že ji napadlo vyzkoušet těhotenský test + ty samé otázky, viz výše. Markéta se rozhodne, že si test udělá, a odchází za dveře.

Účel: Představení možností, co dělat v dané situaci, kdy si dívka myslí, že může být těhotná.

Potřeby: Těhotenský test

Časová náročnost: 5 minut

6. Co se Markétě honí hlavou?

Průběh: Markéta je stále za dveřmi a lektori doprostřed místnosti umístí flipchartový papír a fixy. Na papíře je nakreslená velká hlava a účastníci lekce do ní zapisují, co se Markétě zrovna honí hlavou a nad čím přemýšlí. Je také možné, aby lektor do „hlavy“ zapisoval to, co navrhují účastníci lekce.

Text: *„Zatímco si Markéta dělá těhotenský test, určitě se jí honí hlavou všechno možné. Co myslíte, nad čím teď může přemýšlet?“*

Účel: Ukázat, že tato chvíle není jednoduchá. Tento úkol se snaží přiblížit, jak se dívka cítí a jak je možné se s tím vypořádat.

Potřeby: Flipchartový papír s nakreslenou velkou lidskou hlavou, fixy

Časová náročnost: 5 minut

7. Jsem v tom – co teď?

Průběh: Markéta se vrátí a vypráví, jak probíhal těhotenský test a prohlídka u doktora. Na konci sdělí, že je tedy opravdu těhotná, a zeptá se, co má dělat. Na to naváže lektor, který se zeptá účastníků a nechá je „nahazovat“ vlastní nápady.

Text: *„Co myslíte, že teď Markéta může dělat? Jaké má možnosti? Co vás napadá?“*

Účel: Zjištění, jaké má dívka možnosti.

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 5 minut

8. Povědět to Tomášovi

Průběh: Na začátku se lektori zeptají, zda by měla Markéta říct příteli, že je těhotná. Následně se z účastníků vybere jeden dobrovolník, který bude představovat Markétina přítele Tomáše. Tomáš a Markéta si stoupnou naproti sobě. Kdokoli může vstát, postavit se za Tomáše nebo Markétu a pronést myšlenku, která se jim honí hlavou, když se to Tomáš dozví.

Účel: Ukázat, že ani pro jednoho z dvojice není tato situace jednoduchá

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 10 minut

9. Tři rozhodnutí, tři scénáře

Průběh: Účastníci se rozdělí do tří skupin (nejlépe ne do stejných skupin jako v předchozích činnostech). Každá skupina dostane možný scénář – potrat, adopce, nechat si dítě. Vymyslí si příběh na dané téma, které ztvární ve třech obrazech. Následně Markéta jednotlivé obrazy prochází a ptá se postav na jejich pocity, myšlenky.

Text: *„Pojďme se zblízka podívat na tři možné scénáře, pro které se Markéta může rozhodnout.“*

Účel: Ukázání, jak se mohou jednotlivá rozhodnutí projevit.

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 25 minut

10. Klady a zápory

Lektor v místnosti umístí tři flipchartové papíry, které představují jedno z rozhodnutí – adopce, potrat, nechat si dítě. Papír je rozdělen na dva sloupce – klady a zápory. Účastníkům jsou rozděleny fixy a jejich úkolem je korigovat po místnosti a nejlépe ke každému rozhodnutí napsat, co je podle nich klad a co zápor.

Následně se znovu rozdělí do skupinek (tentokrát stejné jako v minulé činnosti) a vezmou si papír, který odpovídal jejich rozhodnutí. Jejich úkolem je pak interpretovat to, co je na jejich papíře napsáno.

Účel: Zvážení všech kladů a záporů jednotlivých rozhodnutí.

Potřeby: Flipchart, fixy

Časová náročnost: 20 minut

11. Ulička

Průběh: Účastníci vytvoří uličku, kterou lektor v roli Markéty prochází. Když kolem někoho projde, může jí říct, co chce – jak se má rozhodnout, co by měla udělat, popřát hodně štěstí apod. Na konci Markéta odchází.

Účel: Shrnutí a zakončení

Potřeby: Žádné

Časová náročnost: 5 minut

Jaké je to být jiný?

Autoři

Karolína Cahová, Monika Hamplová, Ladislav Koubek, Tomáš Novák, Šimon Král

Cíle lekce

Naším cílem bylo dětem přiblížit život člověka, který má jinou sexuální orientaci než většina ostatních. Snahou bylo dětem ukázat, že i když je člověk homosexuál, tak je člověk stejně jako oni, který má své zájmy, pro něco žije. Chtěli jsme je přivést k cestě, že než takového člověka budou soudit, měli by se nejdříve zamyslet.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Lekce trvá přibližně dvě vyučovací hodiny.

- Uvítání, představení – 2 min.
- Hra Hop skok – 10 min.
- Kontaktní hra – „odbourání bariér“ – 10 min.
- Tečkovaná – 10 min.
- Diskuze: Jak na Tebe reagovali ostatní? Jak reagovalo okolí? 10–15 min.
- Příběh Ládi – 5 min.
- Improvizované scénky – 15–20 min.
- Diskuze na scénky – 10 min.
- Láďa pokračuje v příběhu – 5 min.
- Jak je to v jiných zemích? – 5 min.
- Videoklip – 3 min.

- Diskuze o videu – 2 min.
- Loučení – 2 min.
- Ulička důvěry – 2 min.
- Reflexe a uzavření lekce – 5–7 min.

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Sirotkova, Brno

Počet žáků: 8. třída, 24 (5 dívek, 19 chlapců).

Lekci přihlížela paní třídní učitelka.

Termín realizace, časový rozsah lekce

12. května 2015

Lekce trvá dvě vyučovací hodiny.

Podrobný záznam metodiky lekce

Naši lekci jsme započali krátkým představením, kdo že to děti osvobodil od odpoledního vyučování.

Oficiálním startem byla hra Hop skok, která měla za úkol děti uvolnit, měly přestat myslet na to, že jsme studenti odněkud. Hra měla svého řídicího, který pocházel z naší řady organizátorů, udával pokyny, podle kterých se početná skupina žáků měla řídit. Povelky byly: běž, stop; tlesk, dup; jméno, hop. Pokyny byly dětem předávány postupně, poté co si na ně zvykly, jsme jim malinko zamotali hlavu tím, že se musely soustředit, jelikož od určitého momentu se názvy příkazů prohodily (běž = stop, stop = běž...).

Do první hry jsme se s chutí zapojili také, abychom se od dětí nedistancovali.

Další hrou jsme chtěli děti uvolnit ještě více, aby se soustředily na náš společný čas. Hra byla postavena na seřazování podle určitých kritérií. Zvolili jsme: jméno (A–Z), výška postavy, barva očí a teplota rukou. Žáci měli vždy vytvořit řadu, kde na jedné straně byla alfa a na druhé straně omega. Po vytvoření řady byl vybrán jeden zástupce, aby řadu zkontroloval. V případě, že se mu výsledek nelíbil, mohl si řadu přeskládat dle své libosti, jelikož on byl v ten moment ten, kdo má pravdu.

Během této hry jsme se připravovali již na následující, a tak jsme se jí neúčastnili úplně všichni. Naší strategií bylo vyhlédnout si „oběť“ pro

nastávající hru/úkol, jelikož jsme potřebovali nějakého žáka, který by unesl fakt, že je ve hře samostatná jednotka.

Po hře s kritérii jsme děti posadili do kroužku a požádali je, aby zavřeli oči. Všem jsme nalepili na hrud' barevný papírek, na kterém byl nakreslen určitý symbol. V momentě, kdy všichni měli svůj papírek, jsme dětem vysvětlili, že nyní má každý nějaký symbol a dle něho se má zařadit do skupiny, do které podle symbolu patří.

Vytvořily se čtyři skupiny. Jeden žák měl však jiný osud. Zůstal sám, nepatřil do žádné skupiny.

Děti utvořily skupinky poměrně rychle, takže hra netrvala tak dlouho, jak jsme možná očekávali, ale i tak jsme docílili našeho záměru. Osamocného chlapce jsme se poté zeptali, jak se cítí, když ví, že zůstal sám a nikam nepatří. „Je to divný!“ odpověděl zcela bez zábran.

Následně jsme pozvali děti opět do kruhu. Mířili jsme k odhalení našeho tématu. Začali jsme otázkami, zda si někdo všiml, že jeden zůstal sám. Jak se k němu chovali? apod. Z průběhu hry bylo patrné, že děti, co našly svoji skupinku, byly rády, že někam patří, a proto si třeba ani nevšimly, že jeden zbyl. Nicméně jsme debatu směřovali k další otázce. Jaký je člověk, který nikam nepatří? Dostávalo se nám odpovědí např.: Rom, styl hudby, oblíbení, národnosti apod. Po několika minutách zazněla odpověď: sexuální orientace. Byli jsme rádi, že si děti tento fakt uvědomily a že jsme k němu nemuseli mířit „násilně“. Od tohoto momentu jsme se zaměřili už jen na homosexualitu a po chvíli jsme představili svoje eso. „My tady s sebou máme kamaráda, který je jiný...“ Představili jsme gaye Láďu. Od tohoto momentu děti výrazně zpozorněly.

Láďa vypráví svůj příběh a zastaví se před momentem, kdy se rozhodl, že se svým poznatkem vyjde na povrch. Záměrně jsme zde vyprávění přerušili a přešli k aktivitě, která na příběh navazovala.

Po příběhu jsme chtěli, aby se děti zamyslely nad tím, jak to muselo být pro Láďu těžké, říct něco, o čem ví, že není jisté, zda to ostatní přijmou, ale také jsme chtěli, a to bylo možná ještě důležitější, aby si ve fiktivní situaci vyzkoušely na takou zprávu, která je může šokovat, reagovat.

Děti jsme rozdělili do dalších skupin, nyní podle barvy papírků, a přidělili jsme jim statut, ke kterému se ve fiktivní situaci přiřadí. Vznikly skupinky: rodina, přátelé, spolužáci, veřejnost (lokální prostředí). Děti měly několik minut, aby si promyslely své argumenty a charaktery postav. Důležitý zde byl fakt, že nejednaly za sebe, ale jejich úkolem bylo ztvárnit, jak si myslí, že by na Láďu lidé („většina“) reagovali.

Ještě než jsme začali scénky představovat, vysvětlili jsme jim další aktivitu, která bude probíhat po odehrání každé scénky. Po zaznění signálu

„štronzo“ musely postavy znehybnět a diváci měli možnost si prohlédnout výrazy postav. Chtěli jsme, aby děti přemýšlely nad tím, zda si myslí, že postava mluvila v souladu se svým přesvědčením a svými myšlenkami. Nyní měly možnost jít za kteroukoli postavu a stát se jejím alter egem, měly možnost říct, co si myslí, že si postava myslí. Děti předčily naše očekávání a do této aktivity se s chutí zapojily, ačkoli jsme se je snažili namotivovat tím, že jsme se této hry účastnili také.

Scénky byly zajímavé. Ne všechny děti se ve scénkách projevily, ale všechny se s chutí zapojily. Objevily se zde i zajímavé postřehy. Vyzdvihla bych skupinku *veřejnost*, jelikož se zde objevily názory církve.

Celkově děti vzaly scénky s nadhledem a nechýběl zde ani humor. Bylo evidentní, že většina dětí jednala za sebe, jak by reagovali oni, kdyby se do takové situace dostali.

Na scénky jsme navázali znovu diskuzí, kde jsme probírali fakt, zda je to v reálném světě opravdu takové, jak ukazovali ve scénkách. Došli jsme k závěru, že ve světě je to mnohem složitější. Láďa odkryl své zkušenosti, jak to tehdy probíhalo, když se rozhodl podělit se o své tajemství s okolím, což samozřejmě děti hodně zajímalo a nebály se pak Láďovi pokládat otázky, které je zajímaly.

Následoval video klip Hozier – Take me to church. Tady jsme dětem chtěli ukázat, že ne všichni homosexuálové se opravdu setkají s takovým přijetím jako Láďa. Už během promítání bylo na výrazech dětí vidět, že se nad tím zamýšlí a uvědomují si, jak jiní lidé reagují na takové lidi. Po videoklipu jsme děti vyzvali, aby nastřelovaly slova, která je po tomto klipu napadají: šikana, je to přišerné, nespravedlnost apod.

Následovalo Láďovo rozloučení, kde jsme ho vyzvali, aby dětem ukázal něco ze svých zálib. Chtěli jsme, aby dětem zatancoval, děti byly nadšené.

Poté jsme děti poprosili, aby vytvořili uličku, kterou na závěr Láďa projde. Každý z nich měl možnost Láďovi něco říct, popřát, poradit, něco mu sdělit. Zde byly hodně silné zprávy pro Láďu, děti ho hodně podporovaly a soucítily s ním.

To je už úplný závěr lekce. Už nám zbyla jen reflexe, kterou jsme pojali tak, že každý mohl napsat, co se mu líbilo a co se mu nelíbilo (anonymně), a hodit lístek do brašny nebo do koše, podle toho, co chtěl vyjádřit. Poté jsme utvořili kruh a naši odpolední lekci jsme společným vykročením z kruhu opustili.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Dětem se lekce líbila. Byly rády, že mohou strávit čas s někým, kdo s tím má zkušenosti a řekl, jak co cítí. Z jejich reflexí bylo patrné, že se nám náš záměr povedl a že nad tímto tématem přemýšlely a že si uvědomily, jak takovým lidem může být. Z lístečků byl hodně cítit soucit.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

- HOP SKOK – děti se hodně smály a mluvily, museli jsme často používat bubínek na uklidnění
- SEŘAZOVÁNÍ PODLE KRITÉRIÍ – málo jsme upozornili na roli šéfa, že ho mají poslouchat, kontrola řady trvala celkem dlouho, lepší by bylo jít a náhodně kontrolovat, než jít po řadě
- LEPENÍ LÍSTKU – ROZDĚLENÍ DO SKUPIN – během lepení by bylo dobré něco povídat, bylo dlouhé ticho, možná příště nějaký příběh k tématu nebo něco takového. Výborně vymyšlené lístečky, rychlé rozřazení (dobré bylo, že sloužilo i k dalšímu rozřazení → ušetřilo to čas). Dobrá volba kluka, který zůstal sám, vzal to dobře, dokázal o tom i relativně dobře mluvit
- DISKUZE – výborná, neustále se něco říkalo, skvěle jsme se doplňovali, dokázali jsme reagovat na dotazy a otázky. Skvěle jsme se dostali k homosexualitě, i když to tak ze začátku vůbec nevypadalo
- ODHALENÍ LÁDI – výborně jsme tímto krokem zaujali jejich pozornost, od této chvíle se nebáli mluvit, říkali svůj názor, i když byli trochu zaražení ze začátku a vůbec to nečekali
- SCÉNKY – skvělé, hodně pozitivní reakce, děti se dobře zapojily
- VIDEO + SLOVA – výborné byly asociace po videu, skvěle se to tam hodilo a video chtělo nějak ukončit a přesně takhle to zanechalo správný dojem
- LÁĐOVO PODĚKOVÁNÍ – výborné, vůbec nečekaly takový styl tance
- ULÍČKA – největší zážitek („Seš skvělej kluk. Díky; Běž si za tím, co chceš a když Ti lidi nadávají, jsou kretění! = slova dětí)
- REFLEXE – chtělo to trochu víc času, ale i tak výsledky byly hodně pozitivní
- VYSTOUPENÍ Z LEKCE – skvělé ukončení, završilo to lekci a děti a i my jsme mohli v klidu odejít a je jen na nich, co si odnesly

Zpětně lekci hodnotíme jako vydařenou, jsme rádi, že se dětem líbila a že si z ní něco vzaly anebo nad tímto tématem alespoň hodinu a půl přemýšlely.

Autoři

Dan Vykoukal, Jakub Chromý, Kristýna Palmeová, Veronika Zárubová

Cílová skupina

8.–9. třída

Časový plán

90 minut

Vize

Účastníci

- Dokážou formulovat své názory a postoje na gender, sex, sexualitu.
- Neberou sex jako tabu, či jako základní symbol dospělosti, dokážou o sexu debatovat, vytvoří si pozitivní přístup ke zdravému sexu.
- Žáci dokážou přemýšlet o muži i ženě jako o jedinečné lidské bytosti, se kterou by se mělo zacházet bez předsudků.
- Jsou schopni kriticky nahlížet na média (časopisy, reklamy) jako na prostředky schopné utváření objektivních pravd.

Plán lekce

- **Na rozebrání** **10 min.**
 - Seznámení 4 min.

- Krátké seznámení, představení nás
 - **Aktivita** – ABC, DEF, GHI 6 min.
- Na zemi jsou položené papíry s písmeny (ABC, DEF ad.). Účastníkům pokládáme otázky, na které si v duchu odpoví, stoupnou si na první písmeno své odpovědi a pak společně sdílí otázky:
 - Jak se dneska cítíte?
 - Vaše oblíbená činnost, koníček?
 - Co si vybavíte pod pojmem gender?
- **Téma genderu** **30 min. a více**
 - **E – otázky na papírovém flipu** (myšlenková mapa) 10 min.
 - Účastníci vytvoří 4 skupiny (jsou rozděleni), každá má za úkol vytvořit na flip (do každé skupiny jeden papír) myšlenkovou mapu nad otázkou:
 - Jaká by měla být ideální žena?
 - Jaký by měl být ideální muž?
 - Při práci je podporovat, rozvíjet s nimi, co otázka vlastně znamená. Přejít rovnou na další aktivitu
 - **U – Předložíme jim na výběr vytištěné, dobře viditelné **sexistické, genderově nekorektní reklamy.**** 5 min.
Vytvoří dvojice a každá si vezme jednu reklamu, která je zaujala. Diskutují ve dvojicích nad otázkami:
 - Jak na vás obrázek působí?
 - Jakou roli tam má muž, či žena?
 - Co byste na něm změnili a proč?
 - dále přejít do řízené diskuze
 - **R – řízená diskuze** 15 min.
 - Obrázky reklam mezi sebou sdílíme, spolu s otázkami, které jsme si měli zodpovědět. Až už nebudou chtít sdílet, předložíme otázky nové, spojené s výstupy z aktivity myšlenkových map.
 - Pokud bychom si měli zodpovědět na otázku (jaký by měl/a být ideální muž, žena) pouze z reklam, jak bychom ženu a muže definovali?
 - Je tato nově vytvořená myšlenková mapa nějak podobná té, kterou jsme vytvořili z reklamy?
 - Co mi tím reklamy říkají? Jaký/á bych pak měl/a být?
 - Co s námi udělají příkazy typu:
 - Buď chlap! Chováš se jak holka. Copak takhle se chová slečna?! Vzuň se!
 - Dále reagovat a různě propojovat témata, která vzešla z jejich pohledu na ideálního muže, ženu s tím, co vidí v reklamách.

- Shrnout, čím jsme se teď zabývali
 - Tím, co nám společnost (formou reklam a jiných mediálních prostředků) může sdělovat o tom, jak bychom se měli chovat (pokud jsme kluk, či holka)
 - Tento pohled teď rozšířit o rovinu partnerskou, sexuální.

- **Téma sexu** **20–30 min.**
 - **E – V rámci reflexe předešlé aktivity.** Téma genderu působilo jako taková branka k tématu partnerských vztahů a sexu.
 - **U – Texty z populárních časopisů** pro mladistvé, dospělé (Top dívka, Bravo...)
- Do třídy jsme položili na zem cca 8 námi vybraných článků, přilepených na flipech. Každý článek (závisle na jeho obsahu) měl pod sebou otázku, na kterou mohli účastníci odpovídat (psaním). Otázky byly mířené na jejich pocity ohledně článku, propojení s osobním životem aj.
 - **R – Sdílení** toho, co je bavilo nejvíc, co jim přišlo nejzajímavější, jak se cítili, když články četli.
- Diskuze nad otázkou
 - Jak by vypadal svět, kdyby všichni řídili svůj partnerský a sexuální život podle tohoto článku (články nejvíce diskutované, zajímavé)?

- **Celková reflexe** **15 min.**
 - Shrnout to, co jsme zatím v lekci dělali. Nejlépe účastníky.
 - **Volné psaní** 5 min.
- Aktivita, při které účastníci píšou, cokoli je napadne k danému tématu, otázce. Nepřerušují své psaní, píšou, i když jsou to jen výplňová slova. Po uplynutí časového limitu podtrhnou zásadní myšlenku svého textu. Text nesdílí, je určen přímo pro ně! Účastníci o tom vědí už od začátku
- Otázky (mohou si vybrat jednu)
 - **Jak bych chtěl, aby vypadal můj partnerský, sexuální život?**
 - **Jak by se podle mě měla chovat holka/kluk?**
 - **Dixit** 10 min.
 - Vedle na zem rozmístíme kartičky (abstraktní obrázky) ze hry Dixit. Účastníci si vyberou obrázek, který zobrazuje jejich pocity, otázky, či myšlenky. Svůj obrázek představí a sdílí s ostatními. Je lepší, pokud zbude čas a každý se vyjádří (předpoklad: jinak se nebude nikdo vyjadřovat)

Technické zajištění

- Flipchartové papíry (4x) na aktivitu myšlenkových map
- Články k aktivitě časopisů, nalepené na papírech
- Fixy
- Jmenovky
- Vytisknuté reklamy

Třífázový model učení E-U-R

Výklad hesla

E-U-R je jednou z metod plánování výuky, která je postavena na konstruktivistickém přístupu k učení. Tento model byl v prostředí české pedagogické veřejnosti rozšířen díky mezinárodnímu programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Někdy se tento model také nazývá třífázový model učení. Jeho podstatou je to, že respektuje mechanismy přirozeného učení – objevování, a představuje univerzální pomůcku, jak vystavět jakoukoliv učební jednotku, aby se i v situaci řízeného učení co nejvíce podobala učení spontánnímu.

Co znamená zkratka E-U-R? Obsahuje počáteční písmena těchto slov: evokace, uvědomění si významu informací a reflexe.

Stručně řečeno, jedná se vlastně o popis průběhu učení pomocí zjednodušujícího modelu.

Evokace

je první fází procesu učení. Jejím cílem je pomoci žákům vybavit si (evokovat):

- co již o tématu vědí,
- co se domnívají, že o něm vědí,
- jaké je napadají otázky,
- co si o tématu myslí apod.

Evokace vlastně funguje na jednoduchém principu – když nás něco zaujme, začneme být zvědaví a chceme se o tom více dozvědět. Když si navíc vybavíme, co již víme, můžeme nové poznatky zapojovat do vlastní poznatkové struktury a tím je učení efektivnější a poznání trvalejší. Učitel má díky evokaci šanci lépe navázat na to, co žáci již vědí, jaké mají zkušenosti – „lépe treť hřebíček na hlavičku“.

Uvědomění si významu nové informace

je druhá fáze procesu učení. Žáci v ní zpracovávají nové informace a zařazují si je do vlastní struktury poznání (mezi informace, které si již vybavili a utřídili si během evokace).

Reflexe

je třetí a nejčastěji opomíjená fáze procesu učení. Nyní žáci reflektují, co a jak se učili (ohlíží se). Reflektovat je možné jak obsah (co nyní žáci o tématu vědí, co si potvrdili, co si vyvrátili, co si upřesnili, na jaké otázky stále neznají odpověď, co dalšího by chtěli o tématu vědět apod.), tak také procesy (jak k těmto poznatkům došli, co se během učení dělo, zda se jim práce dařila a díky čemu apod.).

Teprve nyní, během reflexe, může dojít k tomu, že si žáci uvědomí, co a jak se učili, jaký pokrok udělali. Je to ideální pole k tomu, abychom se věnovali také těm momentům, které leží „trošku za“ samotným učivem, tedy například rozvoji klíčových kompetencí, emocím žáků apod.

Smyslem reflexe je zužitkovat zkušenosti žáků s procesem učení do budoucna. Důležité na reflexi je to, že ji provádí žáci společně s učitelem, nejedná se tedy o zhodnocení práce žáků učitelem.

E-U-R slouží učitelům k tomu, aby plánoval svou výuku se zachováním co nejvíce rysů přirozeného učení, které je pro žáky nejefektivnější. Kromě tohoto modelu existuje samozřejmě řada dalších, tento se vyznačuje účinností a jednoduchostí. Stejně jako všechny ostatní modely ho nelze používat dogmaticky, ale tak, aby sloužil on nám, a ne učitelé jemu.

Zdroj:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/E/E-U-R

Jaké je to žít s handicapem?

Autoři

Alena Gillová, Aneta Macounová, Dominika Miková, Eliška Peřinová, Hana Veškrnová, Nikola Šťastná, Veronika Řehořková

Cíle lekce

Seznámit žáky deváté třídy s tím, jaké je to žít s různými typy handicapů (zrakový, sluchový, tělesný), a umožnit jim vyzkoušet si handicapovanému člověku asistovat.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Tvorba lekce:

- 23. 3. – Vytvoření struktury lekce, vymýšlení stanovišť
- 1. 4. – Rozdělení stanovišť mezi jednotlivé lektory
- 20. 4. – Schůzka s garantkou (Markéta Sedláková) a prodiskutování aktuální podoby lekce
- 27. 4. – Poslední schůzka před realizací lekce, dotažení plánování stanovišť a potřebného materiálu

Realizace:

- 30. 4.

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Vedlejší 10, Brno-Bohunice

Počet žáků: 23 (10 dívek, 13 chlapců)

Počet pedagogů: 2

Termín realizace, časový rozsah lekce

30. 4.

10.00–11.40 (2 vyučovací hodiny)

Podrobný záznam metodiky lekce

- Lektoři přicházejí do školy v 9:15 a chystají si jednotlivá stanoviště.
- Se zvoněním přichází do třídy 2 z lektorů (ostatní si chystají svoje stanoviště – prvek překvapení, děti nevědí, za kým jdou).
- Lektoři rozdají dětem papíry a určí časový limit (3 min.) na krátký brainstorming na téma „Co si představuji pod pojmem handicap?“ a „Jakého smyslu bych se vzdal/a, kdybych musel/a?“
- Po brainstormingu vyzvou lektoři děti, aby utvořily 4 skupiny, které pak očíslovají (1, 2, 3, 4) a vyšlou na stanoviště.
- Děti odcházejí ze třídy na stanoviště, o kterých předem nevědí, kde se nacházejí (znají jen přibližnou polohu).
- Na každém stanovišti plní úkol/y, za které dostávají část šifry (jedno slovo). (Šifrou je věta „Handicap není žádný handicap“ v Braillově písmu.)
- Na stanovišti, které děti navštěvují jako první, dostávají štítky, na které píší svoje jméno.
- Na posledním stanovišti jim daný lektor sdělí, že abecedu Braillova písma naleznou ve třídě.
- Následuje pětiminutová pauza.
- Po pauze jsou děti ve třídě vyzvány lektory, aby odklidily lavice na stranu a vytvořily kruh ze židlí uprostřed třídy.
- Poté se děti rozdělí na skupinky, ve kterých obcházejí stanoviště – do skupinky dostávají podklad pro diskuzi (několik odrážek – jak se cítily, co se naučily, jaký byl jejich nejsilnější zážitek...) (5 min.)
- Následně dostávají zadání vytvořit živý obraz nejsilnějšího zážitku, který při plnění úkolů na stanovištích prožily.
- Poté se změní skupinky (způsobem, že jim lektor šeptá do ucha určitý pohyb, který následně předvádějí spolužákům – pohyby jsou pro 3 skupiny společné) a každá se postaví do jednoho ze 3 rohů, kde leží 3 papíry (zrak, sluch, pohyb). Ke každému papíru je připojeno zadání, aby vytvořily krátkou scénku (3 min.) na téma, jak by se

chovaly k novému spolužákovi, který by měl tento handicap (zrakový, sluchový, pohybový).

- Následuje diskuze v kroužku, kde se lektori žáků ptají na jejich dojmy, doptávají na otázky typu „co by se muselo změnit na jejich škole, aby byla bezbariérová“ atp.

Jednotlivá stanoviště:

Zrakový handicap (Veronika Řehořková, Eliška Peřinová)

Sluchový handicap (Aneta Macounová, Nikola Šťastná)

Pohybový handicap (Alena Gillová, Dominika Miková)

Asistence (Hana Veškrnová)

Reflexe

Výchovně-vzdělávací úkol: konkrétními aktivitami žákům pomoci adekvátně zpracovat prožité aktivity; předpokládá se, že toto zpracování povede k hlubšímu uvědomění si přesahu lekce do reálného života a že povede k lepšímu zpracování prožité zkušenosti.

Obsah: prožitkové aktivity, zpětná vazba

Organizace: ve třídě žáků, poté podle typu programu: v lavicích ve skupinách, v kruhu v malých skupinách, v řadách jako diváci, poté závěrem všichni v kruhu na židlích.

Pomůcky: klíč k vyřešení šifry (v Braillově písmu), části šifry, které žáci získali, papíry se zadáním (sluchový, pohybový, zrakový handicap), osnova pro reflexi ve skupině.

Metodický postup:

Motivace: řešení šifry: Po příchodu skupiny, v níž žáci plnili úkoly, jí oznámíme, že na tabuli mají klíč k řešení šifry – jednotlivé skupiny budou mít za úkol během skupiny vyřešit šifru (Handicap není žádný handicap). Lektorky skupiny obejdou a zjistí od žáků řešení šifry, případně opraví nesprávné řešení. (5 min.)

Hlavní část:

- Následně budou žáci vyzváni, aby si ve skupinách, v nichž plnili úkoly, provedly reflexi – každá skupina si sedne na židle do kruhu do jiné části třídy, aby mohly sdílet své prožitky podle následující osnovy: (5–10 min.)
 - Které stanoviště vás nejvíce zaujalo a proč?
 - Které stanoviště pro vás bylo nejsilnější?

- Které stanoviště pro vás bylo nejnáročnější?
- Při plnění jakého úkolu jste se cítili nejzranitelnější?
- Co si odnášíte z prožitých aktivit?
- Po skončení skupinové reflexe budou žáci vyzváni, aby vytvořili v rámci své skupiny živý obraz situace nebo aktivity, která pro ně byla nejsilnější (10 min.). Po skončení přípravy ukáže každá skupina svůj živý obraz a ostatní žáci hádají, o jakou situaci se jedná.
- Poté budou žáci vyzváni, aby uspořádali třídu tak, aby vznikl uprostřed kruh tvořený židlemi. Následně budou žáci rozděleni náhodně do tří skupin: jedna z lektorek pošeptá každému žákovi určitý pohyb, který bude na pokyn lektorky předvádět (po pošeptání pohybu všem žákům). Pohyby jsou tři, žáci se rozdělí do skupin podle stejného pohybu (otáčení se na místě, skákání na jedné noze, chůze pozpátku). Skupiny budou přiřazeny ke třem stanovištím umístěným ve třídě, kde je položen také papír s úkolem. Na každém papíře je zadání, které mají žáci splnit – vymyslet krátkou scénku (2–3 min.) s tématem toho, jak by jako třída reagovali na to, kdyby k nim přibyl spolužák se sluchovou, zrakovou, nebo tělesnou vadou. (10 min.)
 - Během chystání scénky uspořádají lektorky třídu jako hlediště: židle naskládají za sebe a zadní část třídy nechají volnou pro hraní scénky.
- Hraní scének, připravených žáky (5 min.)
 - uspořádání třídy zpět do kruhu (2 min.)
- Společná reflexe se všemi žáky: lektorky sedí s žáky v kruhu, kladou jim otázky:
 - Jak na vás lekce působila?
 - Co vás nejvíce zaujalo?
 - Dokázali byste si nyní představit, jaké to je žít život s handicapem?
 - Závěrem všichni žáci po kruhu řeknou, jak se jim lekce líbila a co se změnilo (případně nezměnilo) od poznámek, které si napsali při úvodním brainstormingu (10 min.).

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Ze zpětné vazby od žáků jsme se dozvěděly, že lekce pro ně byla velice přínosná a zajímavá. Nejsilnějším zážitkem pro ně byla asistence handicapovanému, kterého museli vynést (i se simulovaným vozíčkem) do schodů. Tři ze čtyř skupin ztvárnily toto stanoviště pomocí živých obrazů. Pokud by si žáci měli zvolit jeden z handicapů, tak by nejčastěji volili hluchotu a němotu, ovšem nejméně by chtěli přijít o zrak. Během naší lekce si osvojili dovednosti

potřebné ke komunikaci s handicapovanými. Zjistili, že se handicapovaní příliš neliší od běžné populace. Na závěr oceňovali interaktivitu lekce a její zážitkové provedení.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Realizace lekce pro mne byla skvělou zkušeností a překonáním prvotních obav z kontaktu s neznámými dětmi. Ačkoliv jsem z práce s věkovou skupinou 14–15 let měla zpočátku strach, žáci mne mile překvapili svým bezproblémovým chováním a ochotou spolupracovat. Ve třídě se nám podařilo navodit přátelskou atmosféru a bylo vidět, že deváťáky naše lekce baví. Potěšilo mne jejich pozitivní hodnocení při závěrečné reflexi a zkušenost s projektem vnímám jako velmi přínosnou.

Alena Gillová

Pro mě to byla velká zkušenost. Měla jsem strach ze spolupráce žáků deváté třídy, protože jsem si vzpomněla na to, jací jsme byli v jejich věku. Od té chvíle, kdy lekce začala, ze mě ale mé obavy opadly. Deváťáci výborně spolupracovali, bavili jsme se a nakonec nám dali výbornou zpětnou vazbu. Jsem ráda, že jsme měli možnost si toto vyzkoušet.

Aneta Macounová

Pre mňa mala táto lekcja veľký význam. Pretože som videla, že ich to niečím obohatilo. Príprava tejto multikultúrnej lekcie ma naučila tvorivo myslieť a vymýšľať vhodné úlohy pre deti daného typu.

Dominika Miková

Vytvořit program pro takovou věkovou skupinu (15 let) byl docela problém, protože jsem až doposud pracovala jen s mladší věkovou kategorií a neuměla jsem si představit, jak budou žáci reagovat. V průběhu lekce mě ale velmi mile překvapili, a to především svým zájmem o nabízené aktivity a aktivní účastí v nich. Nejvíce se mi líbilo jejich pozitivní hodnocení při závěrečné reflexi, přičemž všichni žáci ohodnotili lekci jako přínosnou a zábavnou. Za tuto zkušenost jsem velmi vděčná.

Eliška Peřinová

Multikulturní lekce mi dala novou zkušenost v práci s adolescenty. Měla jsem možnost uvést do praxe prvky zážitkové pedagogiky ve výchově a následně pozorovat, jak tento výukový prostředek funguje. A musím říct, že jsem byla příjemně překvapená. Pozorovala jsem žáky, jak si aktivity

užívají a jak je potom pozitivně reflektují. Slabou stránku naší lekce jsem pocítila v následné diskuzi s žáky, kterou jsme měly málo připravenou a takřka „nedotaženou“. Jelikož nás lektorek bylo 7, byla patrná nesourodost ve stylu vedení, zkrátka jsme na sebe nebyly úplně naladěné. To se také projevilo na vedení reflexe, které jsme sice zvládly, ale podle mě s velkými rezervami. S prací i přípravou jsem jinak spokojená a lekce mě nabíla dávkou pozitivní energie, kterou nám žáci vrátili svojí pozitivní reflexí.

Hana Veškrnová

Pro mě to byla výborná zkušenost se staršími dětmi a navíc s tak velkou skupinou. Všichni žáci mě skutečně překvapili tím, jak spolupracovali. Ale i když s nimi nebyly žádné problémy a bavilo mě to, tak jsem došla k názoru, že to není můj šálek kávy – raději pracuji s mladšími dětmi. Každopádně to беру jako vynikající zkušenost s organizací takového projektu. Když budu příště něco podobného dělat, budu vědět, na co si dát větší pozor, budu mít větší časový odhad a prostě budu celkově víc připravena. Projekt vnímám jako velmi přínosný.

Nikola Šťastná

Musím přiznat: velice jsem se tohoto úkolu bála. „Bude to velice náročné. To nezvládnou,“ říkala jsem si. Následně jsme to s děvčaty začaly připravovat a projekt nabýval reálného tvaru. Vše přestávalo být tolik děsivé. Nakonec se mi lekce moc líbila. Rozhodně nebylo čeho se bát. Děti krásně spolupracovaly a já jsem si uvědomila, že oni se těší na to, co jim ukážeme, a je jen na nás, aby je program bavil. Tento projekt mi dodal chuť a odvalu takovouto přednášku někdy v budoucnu znovu realizovat.

Veronika Řehořková

Jednotlivá stanoviště:

Stanoviště slepota

Výchovně-vzdělávací úkol: prakticky žáky seznámit se slepeckým handicapem prostřednictvím aktivit, v nichž si vyzkouší roli lidí postižených slepotou

- rozvinout schopnost empatie vůči lidem s handicapem prostřednictvím reálné zkušenosti s tímto handicapem

Obsah: motivační rozhovor, aktivity zaměřené na handicap slepoty

Organizace: na chodbě ve škole

Pomůcky: stůl, ubrus, minerální voda nebo čaj, plastové kelímky (pro každého žáka 1), slepecká hole, klapky na oči (4–5, podle počtu dětí ve skupince), část šifry, kterou žáci dostanou za splnění úkolu, pet lahve naplněné vodou (nejlépe 5–6), dřevěná krychle rozdělená na jednotlivé díly, lavor nebo kbelík.

Metodický postup:

Motivace: rozhovor: „Jakým handicapem se budeme na tomto stanovišti zabývat?“ (slepota – dát žákům indicie – slepecká hůl, šátky).

Hlavní část:

Žáci se podle počtu rozdělí do několika podskupin – všichni však dostanou šátky na zavázání očí. Jeden z žáků dostane rovněž slepeckou hůl, s níž bude mít za úkol projít slalom z pet lahví naplněných vodou tam a zpět, aniž by pet lahev shodil.

- Další dva žáci budou mít za úkol poskládat krychli z dřevěných dílů. Mohou si pomáhat, mohou spolu komunikovat, aby co nejrychleji krychli sestavili.
- Zbylí dva žáci (podle počtu žáků ve skupině) budou mít za úkol si nalít z lahve do kelímku trochu nápoje tak, aby jej nepřelili, a poté budou mít za úkol si společně přituknout.
- Podle zbývajících množství času se děti v jednotlivých aktivitách vystřídají a podle úspěšnosti jejich plnění dostanou část šifry, z níž pak poskládají po projití všech stanovišť výslednou větu.

Se žáky se poté rozloučíme a nasměrujeme je k dalšímu stanovišti.

Stanoviště pohybový handicap + zrakový handicap

Alena Gillová

Výchovně vzdělávací úkol: Netradiční formou žáky seznámit s úskalími pohybového a zrakového handicapu, rozvinout empatické a kooperativní chování ve vztahu k handicapovaným lidem.

Obsah: motivační rozhovor, aktivity zaměřené na kooperaci mezi handicapovanými lidmi

Organizace: v šatně ve škole

Pomůcky: šátky, vidličky, misky s hráškem a kukuřicí, stopky

Metodický postup:

Žáci se rozdělí do dvojic a po prohlédnutí pomůcek se snaží uhodnout, jaký handicap toto stanoviště představuje. Poté se ve dvojici rozhodnou, kdo bude představovat slepého (má zavázané oči) a kdo bude mít ochrnuté ruce (svázané za zády).

Úkolem slepého je ve stanoveném třiminutovém časovém limitu nakrmit pomocí vidličky bezrukého kukuřicí. Podle zbývajících času se mohou žáci v rolích prohodit.

Poté jsou posláni na následující stanoviště.

Stanoviště asistence

Hana Veškrnová

Výchovně-vzdělávací úkol: Seznámit žáky s možnostmi, jak pomoci handicapovaným lidem v běžných denních situacích

Obsah: motivační rozhovor, rozehrívací aktivity, aktivity zaměřené na asistenci handicapovaným lidem

Organizace: na schodech ve škole

Pomůcky: šátky, židle

Metodický postup:

Žáci projdou nejdřív malou rozehrívací aktivitou, kdy stojí ve dvou řadách naproti sobě. Žáci v jedné řadě mají zavázané oči a pohmatem se snaží poznat spolužáka stojícího naproti podle pravé ruky / levé nohy.

Dále je jim představena typická situace, se kterou se setkávají lidé na vozíčku běžně – tam, kam chtějí jít, vedou dlouhé schody. Jeden ze spolužáků je posazen na židli a zbylí ho i se židlí (která simuluje invalidní vozík) nesou nahoru a poté i dolů ze schodů. Žáci se na židli postupně střídají.

Poté jsou žáci posláni na další stanoviště.

Stanoviště sluchový handicap

Aneta Macounová, Nikola Šťastná

Výchovně-vzdělávací úkol: prakticky žáky seznámit žáky se sluchovým handicapem pomocí her, při nichž si vyzkouší roli takto postižených lidí

Obsah: motivační rozhovor, aktivity zaměřené na sluchový handicap

Organizace: na chodbě u umyvadel

Pomůcky: vytištěná znaková abeceda pro jednu ruku (3x), papírky s úkoly (5x), papírky s pantomimou (5x), část šifry, kterou dostanou za splnění úkolu

Metodický postup:

- Seznámení žáků s tím, jakým handicapem se budeme zabývat
- „Slovní fotbal“ – žáci se rozdělí na dvě skupiny a je jim oznámeno, že budeme hrát slovní fotbal, ale ve znakové abecedě. Postaví se naproti sobě, obdrží vytištěnou znakovou abecedu pro jednu ruku a tým, jehož zástupce vyhraje ve hře kámen-nůžky-papír, vykopává. Znakují společně jimi vybrané slovo a skupina naproti ho hádá. Po uhodnutí znakuje druhá skupina slovo, které začíná na písmeno, kterým končilo slovo předchozí. Skupiny se několikrát prostřídají.

- „Přiměj ostatní udělat...“ – vybere se jeden zástupce skupiny, který si vylosuje lístek s úkolem (např. zatancovat mazurku, zazpívat Pec nám spadla) a musí ostatní beze slov přimět, aby tento úkol provedli.
- „Pantomima“ – podle zbývajících času si žáci vyzkouší pantomimu. Zástupce si vylosuje lístek se slovním spojením, které se skládá z přídavného a podstatného jména. To musí pantomimicky předvést. Když se mu nedaří, může spojení ukázat pomocí znakové abecedy.

Poté jsou žáci posláni na další stanoviště.

Stanovisko pohybový handicap

Dominika Miková

Výchovno-vzdelávací cieľ: zoznámiť žiakov s možnosťou žiť plnohodnotný život aj s takýmto handicapom

Obsah: motivačný rozhovor, rozohrievacie aktivity, aktivity zamerané na spoluprácu handicapovaných

Organizácia: v šatniach v škole

Pomôcky: vozík, šatky, pet flaše

Metodický postup:

- Žiaci si vyskúšajú jazdu na vozíku po rovine
- Potom sa v dvojiciach dohodnú, kto bude sedieť na vozíku a kto bude viesť
- Po dohode si ten, čo vieže, zaviaže oči a je navigovaný tým, čo sedí na vozíku
- Potom, ak chcú, si vymenia miesta
- Nakoniec sú poslaní na ďalšie stanovište

Autoři

Veronika Humpolíková, Tereza Hanušová, Tereza Vybíralová, Jakub Melkovič, Matěj Fanta

Cíle lekce

Cílem této lekce bylo zprostředkovat žákům zvolené třídy různé pohledy na problematiku předsudků.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

1. Spot na předsudky. 5 min.
2. Rozpoutání kratší diskuze nad tím, co viděli. Co si mysleli na začátku, co si mysleli na konci, co bylo špatně, co dobře. 5 min.
3. Poskytnutí teoretického základu, co jsou to předsudky, v jaké formě můžou existovat, jejich rizika atd. 15 min.
4. Rozdělení se do 4 skupin: Rasové předsudky, Sportovní fanoušci, Ageismus, Gender. Každý si vezme jedno téma, proběhne brainstorming. Podiskutuje se na dané téma a pak studenti dostanou prostor k secvičení scénky tak, jak to vidí z jejich pohledu. 10 + 10 min.
5. Prezentování scének navzájem + konverzace v rámci celé třídy. 15 min.
6. Hra loď. Skoro každý student si vylosuje malý lísteček s rolí, kterou si nechá jen pro sebe. Skupina studentů si rovnou vylosuje palubní lístek a tak mají místo na lodi zaručené. Tato skupinka bude vybírat mezi rolemi, koho přijme na loď a daruje mu tak život (všichni jsou totiž v přístavu, kde řádí smrtelná nemoc. Nikdo neví, kolik

míst je na lodi, kolik pasažerů se vejde, dokud se nezačne potápět).
Cca 20 min.

7. Proběhne závěrečná diskuze, rady nebo připomínky na závěr.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Pro výuku lekce jsme si vybrali renomovanou školu, kterou bezesporu Biskupské gymnázium Brno je. V současnosti tuto školu navštěvuje 829 žáků, na jejichž výuce se podílí více než 80 pedagogů. Po krátké domluvě s doktorem Papouškem, který byl velmi vstřícný, se nám podařilo domluvit si realizaci lekce s žáky kvinty tohoto gymnázia, do které chodí 30 žáků, 13 chlapců a 17 dívek. U lekce byl přítomen jeden stálý pedagog, a to Mgr. Pavel Kubíček.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Samotná realizace lekce proběhla v pondělí dne 11. 5. 2015. Po předchozí domluvě nám byla na prezentování tématu vyhrazena doba tří vyučovacích hodin, tj. 3x 45 minut.

Podrobný záznam metodiky lekce

Celá multikulturní lekce začala tím, že jsme na začátek pustili video s názvem: „*Kašlete na předsudky.*“

Ukázka zobrazovala dívku, která si při snaze vyměnit prasklou pneumatiku roztrhne sukni a ona zůstává ve spodním prádle u silnice. Během jejích marných pokusů o opravu auta u ní zastaví velká černá dodávka, ze které vystoupí dva muži v černém koženém oblečení s piercingy na všech různých místech. Na místě je chvílka napětí, po níž pánové začnou bez problémů vyměňovat kolo. Po opravě vozu si slečna prohlíží, jako by čekali nějakou odměnu. Slečna v kalhotkách má v obličeji lehce vystrašený výraz, ale celá ukázka končí tím, jak dívka mává odjíždějící černé dodávce a na sobě má jedny z kalhot, co měli na sobě její dechberoucí pomocníci.

Vzhledem k tomu, že je video pojaté s humorem, studenti se smáli a dle jejich výrazů si dovolím říci, že se jim líbilo a napomohlo jim to k lepšímu porozumění tématu, který jsme s nimi měli v plánu probírat. Tímto tématem byly „*Předsudky*“. Na začátek, za účelem menší aktivizace, jsme se jich ptali, co v ukázce viděli nebo co se jim na tom nezdálo. Video nám napomohlo k otevření tématu „*Předsudky*“ a po zhlédnutí tohoto videa si uměl každý alespoň představit nějakou situaci, která se týká zmíněného jevu, který před pár okamžiky viděli.

Následně jsme připravili prezentaci s teoretickým základem o předsudcích, do které se mohli žáci aktivně zapojovat a přidávat své poznatky. Dle mého názoru byly v prezentaci užitečné informace jednoduché k zapamatování, tudíž pozornost studentů byla upřená na dataprojektor.

Poté začalo rozdělování do čtyř skupinek po sedmi studentech. Vzhledem k rovnoměrnému počtu jsme zvolili techniku rozdělování podle ročních období, tudíž bylo každému přiděleno jaro, léto, podzim nebo zima a jedno roční období tvořilo jednu skupinu.

Žáci měli za úkol secvičit dramatickou scénku, kde ostatním vyobrazí nějaký příklad předsudků. Každý z nás si vzal jednu skupinku společně s bližším určením. Předsudky se týkaly čtyř okruhů: sportovních fanoušků, ageismu, genderu a rasové nerovnosti. S každou skupinkou jsme udělali krátký desetiminutový brainstorming na jeden z těchto okruhů a všechny myšlenky jsme zaznamenali na papír. Potom jsme zpětně probírali každý pojem, který byl napsaný na papíře, a studenti si ho objasňovali mezi sebou, jak k němu dospěli, nebo co se jim asociovalo.

Druhou částí konverzace skupiny bylo secvičit scénku v prostředí, které si žáci sami navrhnou. Vymyslí si vše sami, co se bude v ukázce odehrávat, jaké v ní budou vystupovat postavy. Základním údajem bylo pro ně pouze to určité téma. Při přípravě všech skupinek bylo vidět, jak někteří studenti jsou velmi nadšení z této aktivity, na druhou stranu někdo se do ní příliš nevězil. V každé skupině se spontánně určil režisér, který si vzal své spolužáky pod křídla a udával jim role a řídil děj scénky.

První scénka – sportovní fanoušci

Žáci zobrazili situaci, kdy přijdou hokejoví fanoušci do restaurace, kde se střetnou s fanoušky, kteří uznávají jiný tým. Vzájemně po sobě začnou pokřikovat a celý konflikt se vyhrtí vzájemným „fyzickým napadením“. Studenti zadání pojali podle svého a bylo vidět, že se nechali inspirovat médii nebo podobnými zprávami na toto téma.

Druhá scénka – rasové předsudky

Tohle téma většina ze studentů jistě znala. Zobrazili vietnamského prodávče, který nabízí sluneční brýle, hodinky a jiné věci týkající se stánkového prodeje. Do jeho obchodu přijde skupina romských spoluobčanů a začnou být na prodávče agresivní, pokřikují na něj a nakonec mu vezmou část z jeho zboží. Následně přijde policie a s menšími problémy nakonec odvedou Romy z obchodu.

Třetí scénka – Ageismus

Studenti s tímto tématem dostali velmi zajímavý nápad, ale vše brali z jejich pohledu, co je pro ně spravedlivé a co ne. Znázornili situaci, kdy dávali v kině film, který je přístupný až od osmnáctého roku, a mladí patnáctiletí studenti ho chtěli vidět. U pokladny s lístky vše proběhlo bez problémů, ovšem u kontroly se zjistilo, že jsou diváci nezletilí a nemohou na tento film jít. Ochranná služba vyvedla studenty ze sálu a tím scénka skončila. Tato skupina pojala ageismus velmi zajímavě a spíše se zaměřila na to, co jim osobně nejvíce vadí.

Čtvrtá scénka – Gender

Zde byl zobrazen pracovní pohovor, na který se hlásila mladá žena. Zaměstnavatelem byl starší pán, který měl velmi neobvyklé otázky zaměřené na to, co by chtěla žena do budoucna dělat nebo zda by chtěla mít rodinu a kdy to zhruba bude chtít uskutečnit. Žena mu upřímně odpověděla, že na založení rodiny s manželem se velmi těší, a tím celý pracovní pohovor skončil, protože zaměstnavatel odmítl přijmout ženu, které by později musel platit mateřskou dovolenou apod.

Zpracování a pojetí scének bylo od každého originální a svým způsobem zajímavé. Velká část studentů vzala tento úkol s humorem a u někoho se tak herecké vlohy vůbec nezapřely. Dle mého názoru je tato úloha zaujala a doufám, že to pro ně bylo něčím přínosné.

Aktivita „Lod“

- Tato aktivita byla připravena pro celý třídní kolektiv, přesně tedy pro 28 žáků. Odhadovaný čas pro realizaci byl stanoven na 20 minut.
- Hlavním cílem této aktivity bylo umožnit žákům prožít si roli člověka, vůči kterému je snadné utvořit si předsudky. Díky neupřesnění a nepřidání dalšího popisu rolí tak zůstaly neobjasněné a každý student měl šanci role pochopit podle svého uvážení.

Průběh aktivity: Během přípravy na aktivitu jsme požádali žáky, aby se shromáždili na vymezeném místě a utvořili kruh. Během krátké chvíle jsme žákům rozdali lístečky s rolmi a vyzvali je, aby si text přiděleného lístečku nechali jen pro sebe a nesdíleli ho s kamarády. Každý se mohl podívat na vlastní lísteček a zjistit, jakou roli získal. Mezi 23 lístečky s nadepsanými rolmi se vyskytlo 5 nerozeznatelných lístečků s nápisem „Palubní lístek“ namísto vepsané role.

Samotná aktivita započala ve chvíli, kdy se přečetl příběh doprovázející tuto aktivitu. Příběh vysvětloval nastalou situaci v jednom přístavu ležícím v Indickém oceánu. Začala se zde šířit epidemie velmi závažné nemoci, která

postihuje nervový systém. Jde o nevléčitelnou nemoc, kterou nelze vyléčit a končí smrtí. Jediná možnost, jak si zachránit holý život, bylo nalodění se na poslední loď zanedlouho odplouvající pryč.

V této fázi jsme prozradili studentům, že šťastnými se stávají ti, kteří vlastní lísteček „Palubní lístek“. Tito žáci nemoci unikli a měli zajištěné místo na palubě lodi. Zároveň se stali prvními lidmi, kteří rozhodovali o osudu ostatních. Na plátně byl projektorem promítnut velký seznam všech lidí žijících v přístavu (tedy role ostatních studentů), ze kterého bylo vybíráno. Žáci neměli tušení, kolik je na palubě přesně míst a za jak dlouho loď odplouvá. Studenti, kteří se doposud nedostali na palubu lodi, nesměli promluvit ani jinak se projevat.

V této fázi započalo vybírání si mezi občany přístavu. Ti, pokud byli vybráni, nastoupili na pomyslnou palubu a zapojili se do rozhodování o osudu dalších. Aktivita končila ve chvíli, kdy osud zasáhl, a rozhodlo se, že loď je příliš plná a mohla by se potopit.

K realizaci této aktivity bylo potřeba si předem přichystat cedulky s nápisy jednotlivých rolí. Zvolili jsme potisknutí klasického papíru A4 rozděleného na úzké proužky tak, aby bylo pro studenty po vylosování role jednodušší ponechat si přidělenou roli jen pro sebe a skrýt ji tak před ostatními studenty. Zde je seznam rolí, ze kterých si studenti losovali:

Asi třicetiletá obézní žena	Mladá romská žena	Policista s policejním vlčákem	Blondýna v různém kostýmku
Arab, který má sebou černé zavazadlo	Vietnamský majitel bistra	Voják z povolání	Člověk, který má na oblečení krev
Mladá dívka, živící se jako prostitutka	Starší muž, který má na sobě věžeňské oblečení	Starý muž o holi	Kuchařka v zdejší restauraci
Ukrajinský dělník	HIV pozitivní mladý muž	Muž se zbraní	Vychovatelka v dětském domově
Člověk, který má špinavé oblečení a zapáchá	Sirotek, který žije na ulici	Člověk, který má po těle ošklivou vyrážku	Muž vyléčený z alkoholismu
Dospívající děvče závislé na automatech	Starostka nejbližší vesnice	Nevyléčitelně nemocná lékařka pracující na léku proti rakovině	

Zhodnocení aktivity: Žáci velmi rychle pochopili pravidla aktivity a následně je upřímně dodržovali. Z počátku se první vybraní studenti na lodi nemohli rozhodnout, koho na loď přijmou. Po mírném pobídnutí z naší strany

se rozhoupali a začali s výběrem. Výběr probíhal systematicky shora dolů, bez většího zamyšlení. Ani po upozornění: „Vše nemusí být tak, jak vypadá“ nebo: „Rozhodujete o lidských životech“ nedošlo k hlubšímu přemýšlení a bylo voleno podle strategie: „Co nejmenší zlo.“ Hru jsme ukončili ve chvíli, kdy v přístavu zbylo posledních sedm lidí. V této chvíli byla loď přeplněna a musela odplout.

Závěr: Časová dotace aktivity byla vhodně zvolena a splněna. Po ukončení samotného vybírání byly žákům kladeny tyto věty: „Jaké bylo rozhodovat o cizím životě?“ „Jak jste se cítili, pokud o vašem životě rozhodoval někdo jiný a vy jste do volby nemohli vstoupit?“ „Jak jste se cítili, když jste se ne/dostali na loď?“ K našemu překvapení pro tyto žáky nebylo těžké činit taková rozhodnutí a s volbou dalších cestujících neměli sebemenší problém. Do volby se zapojili původní cestující a jejich názory nebyly příliš ovlivněny nově příchozími. Obyvatelé přístavu, kteří se na loď nedostali, neprojeví přílišné rozladění nad touto situací. Pro příště bychom změnili počet žáků zapojených do aktivity. Volili bychom více menších skupinek. Myslíme, že by to mohlo napomoci k lepšímu vžití se do celkové atmosféry hry.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

V průběhu samotných lekcí, o přestávkách a i po samotném konci lekce jsme diskutovali s některými studenty o tom, jestli toto téma pro ně je a bylo nějakým způsobem přínosné. Velmi nás potěšil fakt, že nikdo z přítomných studentů nevysslovil vyloženě negativní hodnocení ani žádné záporné výtky směrem k nám, struktuře ani harmonogramu lekce. Na studentech bylo naopak vidět to, že je téma zajímavé, což dokazovali o krátkých přestávkách, kdy drtivá většina z přítomných diskutovala o právě skončené aktivitě, což zaujalo jak nás, tak přítomného pedagoga, který vyzdvihl to, že to nebývá zdaleka obvyklé, aby byli takto interesováni.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Pro všechny zúčastněné to byla zřejmě premiéra v takovém rozsahu prezentovat nějaké téma a vést plnohodnotně hodinu na škole významu Biskupského gymnázia Brno. Vytvoření, samotná strukturalizace a rozvržení lekce byla velmi cenná zkušenost, která se bude jistě v dalším období studia hodit. Vedení hodiny v pozici, v jaké jsme byli, shledávám velmi přínosným a myslím si, že každému z nás tak trošku došlo, že pedagogická praxe není vůbec jednoduchá, ale zároveň se po skončení každý z nás jistě těšil na další podobnou zkušenost, která nás v budoucnu čeká.

Autoři

Monika Fischerová, Markéta Huřková, Jaroslav Pokluda, Vratislav Malina

Cíle lekce

Chceme naučit žáky:

- Obhájit svůj názor a podpořit ho svými argumenty.
- Formulovat a vyjádřit své myšlenky a představit je před kolektivem.
- Analyzovat problematiku předsudků.
- Pojmenovat rozličné situace a prohloubit v žácích empatii na základě prožitku.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

- Lekci jsme tvořili přibližně na pěti dvouhodinových setkáních.
- Pro její realizaci jsme si vyhradili čas 90 minut.
- Jednotlivé aktivity a jejich časová rozhraní viz níže.

Název školy, počet žáků a pedagogů

ZŠ Krásného 24, Brno-Židenice, 636 00

18 žáků, 1 dohlížející pedagog

Termín realizace, časový rozsah lekce

30. 4. 2015

90 minut

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Na základě zpětné vazby jsme se setkali v převážné většině s pozitivním ohlaselem, lekce se podle všeho žákům líbila. Po opadnutí počátečních rozpaků se zapojili všichni a evidentně si z lekce odnesli mnoho podnětů k přemýšlení a nový náhled na věc.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Všichni z naší skupiny tuto lekci berou jako cennou zkušenost. Pro některé z nás to bylo vůbec poprvé, co jsme vedli skupinu lidí a vymýšleli pro ně program. Pozitivně to působilo i na naše sebevědomí, po prvním úspěchu se jistě budeme cítit sebejistěji při příští realizaci podobných projektů. Zjistili jsme, co obnáší příprava lekce, vhodné zakomponování jednotlivých aktivit do logicky navazujícího harmonogramu a plnění časového rozvrhu.

Bezprostředně po skončení lekce jsme si sepsali naše prvotní dojmy:

- 1) **První dojmy:** Myslím, že se lekce nakonec podařila. Jsme rádi, že se všichni nakonec zapojili a lekce se rozjela, protože ze začátku se všichni ostýchali.
- 2) **Šlo vše podle plánu?** Ano, co se týče časového rozvrhu, ten nám lekce časově stihla. Všichni se zapojili, tudíž jsme zrealizovali plánované aktivity.
- 3) **Udělali bychom příště vše stejně?** Lekce se sice vydařila, ale vždy je co zlepšovat. Propříště bychom zvolili nejprve zahřívací aktivitu pro odbourání stydlivosti a možná vynechali brainstorming, který jsme nevnímali v průběhu lekce jako stěžejní. Na konec lekce by bylo vhodné zařadit více času na rozebrání lekce a její reflexi.
- 4) **Přínos? Co si odnesli žáci?** Žáci si uvědomili, co všechno je bráno jako předsudek (viz ageismus) a začali nad nimi přemýšlet.
- 5) **Pro žáky bylo obtížné...** Brainstorming a vyjádření svého názoru před ostatními spolužáky.
- 6) **Pro nás bylo obtížné...** Určit čas, kdy ukončit aktivitu, vysvětlit přesné zadání aktivity, odbourat počáteční zábrany.
- 7) **Co se nám líbilo?** Aktivita žáků, zájem o probíraná témata, jejich názory a náhled na věc, progres v komunikaci.

- 8) **Po lekci nám vrtá hlavou...** Zapomněli jsme se společně vyfotit, překvapilo nás, jak lekce rychle utekla.

Podrobný záznam metodiky lekce

Předsudky

Chceme naučit žáky:

- Obhájit svůj názor a podpořit ho svými argumenty.
- Formulovat a vyjádřit své myšlenky a představit je před kolektivem.
- Analyzovat problematiku předsudků.
- Pojmenovat rozličné situace a prohloubit v žácích empatii na základě prožitku.

1. Představení

Čas: 5 minut

Cíl: Seznámení a motivace třídy.

Průběh: Důvod, proč jsme tam – proč jsme si vybrali tohle téma – my jsme taky měli předsudky.

Všechno, co řeknete, je dobře, nikdo vás za to soudit nebude...

Každý si připraví dvě tři věty na vlastní zkušenost s předsudky – Co třeba i na cizince?

Všichni Američani jsou tlustí, všichni Italové jsou hluční, Řekové nepracují, všichni, co vyznávají islám, jsou teroristi, blondýny, na ženy za volantem, na lidi s brýlemi, je to takové všem známé, každý zná někoho s brýlemi ...)

2. Video

Čas: 5 minut

Cíl: Motivace třídy.

Pomůcky: Počítač, dataprojektor, připravené video <https://www.youtube.com/watch?v=Po4mSUU15O4>

Průběh: Různé páry líbající se za rentgenem (homosexuálové, smíšené páry).

Každý si napíše své jméno na lepicí papírky rozdané během sledování videa.

Pomůcky: Lepicí štítky, fixy

Doplňující otázky:

- Co se vám na tom líbilo?
- Znáte to video někdo?
- Co jste viděli?

ONÁLEPKOVÁNÍ

Čas: 15 minut

Cíl:

- Seznámit se a prolomit ledy.
- Zamyslet se nad vlastní identitou a nad tím, co mě charakterizuje.

Pomůcky: Lepicí štítky, fixy

Průběh: Sedneme si do kruhu a požádáme studenty, aby si vzájemně ve dvojici, jeden druhému vytvořili nálepku podle toho, co je charakterizuje, co je pro ně typické nebo za koho se před ostatními považují, popřípadě podle toho, co slyšeli říkat druhé. Ve chvíli, kdy každý má svou nálepku, si musí ještě vymyslet typický pohyb. Společně v kruhu si projdeme popořadě jednotlivé nálepky a pohyby. Můžeme se doptávat na význam té které nálepky.

Jak tato spojení vznikla? Vznikla v časovém presu, rychle, nevědomky a tím, že jste museli říct pouze jedno slovo – zjednodušení. Jsou tato spojení pravdivá? Platí pro každou klavíristku, že je hezká? Je každý hacker chytrý? Ne, ale je to to první, co nás napadlo. Napadlo nás to, co máme s věcí nebo osobou automaticky spojeno. Třeba na základě předchozí zkušenosti. Přesně takové jsou i předsudky – napadají nás automaticky a rychle. Jsou zjednodušující. Týkají se určitých skupin lidí nebo věcí. Přisuzují nějaké vlastnosti všem bez ohledu na individualitu, např. dle barvy pleti, věkových skupin, národností apod. Jsou ale přirozené. Díky nim se rychleji orientujeme ve světě. Nicméně velmi zužují vidění našeho prostředí. Proto je potřeba si je uvědomovat. V konkrétních situacích se snažit hlouběji poznat konkrétního člověka. Ne si o něm udělat obrázek na základě svých předsudků.

Shrnutí:

- Myslíte, že je na vašich nálepkách něco pravdivého?
- Pokud se vám nelíbí, strhněte je a vyhodte do koše
- Soudíme lidi na základě prvního pohledu, předsudky jsou přirozené, pomáhají nám orientovat se, je potřeba si je uvědomit, ne vždy vše je, tak jak to vypadá na první pohled

3. Brainstorming

Čas: 30 minut

Cíl: Formulovat a vyjádřit své myšlenky a demonstrovat je před kolektivem.

Pomůcky: 4 archy papíru, fixy

Průběh: Rozdělení třídy do 4 skupin – v každé skupině je jeden z nás, každá skupina bude psát asociace k jiným pojmům. Studenti se pokusí k asociacím vytvořit i definice vlastními slovy.

- Postoj
- Stereotypy
- Předsudek
- Rasismus

Doplňující otázky:

- K čemu jsou nám postoje?
- Jak získáváme postoje?
- Jak získáváme stereotypy?
- Znáte nějaké stereotypy? Co třeba filmové postavy? Padouch, hrdina...?

Archy nalepíme na tabuli.

K těmto pojmům se vrátíme na konci, podáme žákům odbornou definici jednotlivých slov, dáme jim k pročtení jimi vytvořený brainstorming a dáme možnost něco na něm upravit (připsat, škrtnout)

4. Dramatické scénky

Čas: 40 minut

Cíl: Pojmenovat rozličné situace a prohloubit v žácích empatii na základě prožitku s kolektivem.

Pomůcky: Vytištěné příběhy

Průběh: Každá jednotlivá skupina bude mít na základě obdrženého textu s příběhem (Rom, hendikepovaná žena, cizinec, bezdomovec) za úkol vytvořit scénku o hlavní postavě na cca 1 minutu. Žáci se buď mohou držet textu, nebo si připravit variaci na stejné téma (inspirovat se textem). Scénku stopneme v situaci, kterou uznáme za vhodnou. Každý z lektorů bude pracovat s jednou skupinou. Na přípravě scénky bude skupina pracovat po dobu 5 minut, poté je stopneme, pokud nestihnou připravit scénku do konce, budou improvizovat.

Po stopnutí scénky si žáci postupně po jednom stoupnou za postavu, a budou dokončovat větu o tom, jak se postava cítí nebo co si myslí (Cítím se...). Metoda se jmenuje vnitřní hlasy. Lektor tuto metodu na první skupině předvede.

Doplňující otázky:

- Co bylo špatně?
- Jak by se dala situace změnit?
- Na koho se můžou obrátit?

Rom

Jmenuji se Lukáš, je mi 32 let. Pracuji jako instalatér. Nikdy jsem neměl s kolegy problémy. Občas jsme zašli na pivo. Pak se ale změnil šéf, který si mě dobírá za to, že jsem Rom. Kolegové se mi v poslední době vyhýbají a už mě nikam nevou. Bojí se šéfa.

Cizinec

Jmenuji se Tea a je mi 15 let, jsem Vietnamka. Do ČR jsme se přistěhovali asi před 5 lety. Ve škole mám spoustu kamarádů a nikdo nedělá žádné rozdíly. Občas pomáhám rodičům v obchodě. Většina zákazníků se chová zdvořile, ale v poslední době k nám chodí nakupovat parta starších kluků. Chovají se neslušně, tykají mi a uráží mě.

Bezdomovec

Jmenuji se František, je mi 54 let. Učil jsem na vysoké škole, byl jsem váženým profesorem. S mou ženou jsme se rozvedli a přišel jsem o všechno. Skončil jsem na ulici. Přátelé a známí se ke mně přestali hlásit. Všichni se ke mně začali chovat, jako kdybych byl někdo jiný než dřív.

Hendikepovaná

Jmenuji se Renata, je mi 23 let. Kvůli mému hendikepu jsem na vozíčku. Bydlela jsem na vesnici, kde bylo vše bezbariérové. Sousedé a přátelé mi pomáhali, jak mohli. Nedávno jsem se přestěhovala do města za práci. Skoro nikoho tu neznám a lidi na ulici mi málokdy pomohou. Dívají se na mě skrz prsty.

5. Návrat k brainstormingu

K těmto pojmům se vrátíme na konci, podáme žákům odbornou definici jednotlivých slov, dáme jim k pročtení jimi vytvořený brainstorming a dáme možnost něco na něm upravit (připsat, škrtnout) Definice a otázky viz výše.

- Postoj
- Stereotypy
- Předsudek
- Rasismus

BONUS

Hra na štíty a bomby (oddychová aktivita na odlehčení vložená v případě potřeby).

Každý hráč si v duchu určí svoji bombu a svůj štít, což jsou dva různí hráči. Může si určit kohokoliv, ale ostatní hráči nesmí vědět, koho. Když se řekne teď, hra začne. Musí se stále snažit být v blízkosti hráče, kterého si vybral za štít, ale zároveň utíkat před hráčem bombou. Bomba na vás nemůže, v případě stojíte-li přímo za svým štítem. Lektor řekne náhodně stop. Vypadnete ten, kdo stojí blízko bomby a není za štítem.

ZPĚTNÁ VAZBA:

- Co se líbilo nám?
- Zpětná vazba – co se žákům líbilo a nelíbilo, napíše na papírky – ty podle toho vloží buď do batohu, nebo do koše.

Rozdělení:

Jarek

- Rasismus + bezdomovec

Monča

- Předsudek + hendikepovaná Markéta
- Postoj + Rom

Vraťa

- Stereotypy + cizinec

ÚKOLY:

- Videoflashka
- Lepicí papírky
- 4 archy papíru
- Fixy, velké na brainstorming + malé, propisky
- Vytisknout scénky
- Malé papírky na zpětnou vazbu + taška

46

Náboženství

Autoři

Adam Arleth, Libuše Vykydalová, Iveta Lekavá, Simona Dovrtilová

Cíle lekce

Přiblížit žákům sedmých tříd čtyři náboženství, se kterými se mohou u nás v České republice setkat.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Čas celkem: 90 + 20 minut

- Hra – nejlépe tematická (5 min.)
- Náboženství – papíry: Co vím + co chci vědět (10 min.)
- Koláž: udělají koláž náboženství své skupinky (25 min.)
- Přestávka (10 min.)
- Prezentace jejich původního náboženství (10 min. – příprava + 20 min. prezentace a srovnání)
- Kvíz: tato 4 náboženství (5 min.)
- Závěr: debata (15 min.)
- Konec

Název školy, počet žáků a pedagogů

Lekci jsme realizovali na Gymnáziu P. Křížkovského s uměleckou profilací, s. r. o. Počet žáků 15, z toho 11 dívek a 4 chlapci. Počet učitelů celkem tři, kteří se průběžně prostřídali.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Lekce byla realizována 30. 4. 2015.

- Začátek – 9.15
- Představení + úvodní hra – 9.15–9.25
- Co vím, co chci vědět – 9.25–9.35
- Tvoření koláží – 9.35–10.20
- Přestávka – možná od 10.00–10.30
- Prezentace náboženství – 10.30–10.40
- Kvíz – 10.40–10.50
- Debata – 10.50–11.10
- Rozloučení – 11.10–11.15

Podrobný záznam metodiky lekce

Žákům se nejdříve představíme, řekneme jim svůj záměr, a to ten, že si dnes budeme povídat o čtyřech základních náboženstvích, se kterými se u nás mohou setkat – křesťanství, islám, judaismus a buddhismus.

Následně je třeba nějak prolomit napjatou atmosféru, a proto si půjdeme s dětmi zahrát hru „Ka-čin“. Hra je jednoduchá. Všichni se postaví do kroužku, a to i včetně lektorů. Jedna osoba (pro začátek je vhodný jeden z lektorů) vyšle signál ka-čin. Udělá to tak, že pravou (klidně i levou) rukou udělá pohyb na žáka vedle sebe, u toho se na něj podívá a vyřkne slova ka-čin. Pohyb rukou by měl být ladný a měl by mít zdvihnutý pouze palec, který při poslání zamíří na žáka. Ten signál posílá dále po kruhu.

Po jednom kolečku se přidá další signál a ten zní „Vlam!“. Vlam je signál, který můžete použít, pokud se k vám dostane ka-čin. Tímto signálem odvrátíte příchozí signál a směr se otáčí, tudíž osoba, která vám poslala ka-čin, jej posílá znovu, ale na opačnou stranu. Uděláte to tak, že se na osobu kouknete a zdvihnutím rukou odvrátíte signál. Opět doprovázeno výrazným vlam.

Dalším signálem je „Fiz“. Pokud se k vám dostane ka-čin, můžete poslat signál přes celý kruh na kohokoli. Uděláte to pokynem fiz a plácnutím obou dlaní před sebe, s tím, že jednu ruku pak potáhnete k tělu a zamíříte na osobu, které chcete signál předat. Osoba, kterou jste zasáhli pokynem fiz, pokračuje kterýmkoli směrem signálem ka-čin, případně vám jej vrátí signálem vlam anebo bude opět předávat přes kruh signálem fiz.

Poslední, a tedy čtvrtý signál je „Wopa-wopa“. Svou rukou, ve směru, který nyní hrajete, uděláte ve vzduchu před sebou jakési dvě kudrlinky. Pokud k tomu dodáte pokyn wopa-wopa, znamená to, že váš signál přeskočí osobu, která by při normálním ka-čin dostala signál. Zkrátka posíláte signál ob jednu osobu.

Je dobré, když se různě mění intenzita hry a kolektiv se dostatečně soustředí na dané pokyny. Hra většinou baví všechny kategorie dětí, je zábavná a především je skvělá na prolomení ledů.

Nyní děti usadíme a na čtyři místa rozmístíme papíry A3 a na každém z nich je vždy nadepsané jedno ze čtyř náboženství a pod tím rozdělený papír na dvě poloviny, přičemž jeden sloupec je nadepsán „Co vím“ a druhý „Co bych chtěl vědět“. Nyní je prostor na to, aby děti zapisovaly ke všem čtyřem náboženstvím, co je zajímavá a co vědí. Pohybují se přitom volně po třídě a zapisují tam, kde ony samy chtějí.

Po této drobné aktivitě je třeba začít pracovat. Děti rozdělíme do čtyř skupin, a to tak, aby se seřadily v řadě a změřily si např. kdo má jak dlouhý jazyk, případně podle délky vlasů, ukazováčku, velikosti apod. Dle těchto kritérií se seřadí. Poté, když se seřadí, je rozpočítáme první, druhý, třetí, čtvrtý a jednotlivé skupinky umístíme ke stolům, kde už jsou nachystané papíry z předešlé aktivity, které rovnou udávají, jaké náboženství jaká skupinka dostala, dále papíry A3, fixy, pastelky, různé noviny a časopisy, nůžky a lepidla.

Sdělíme dětem, že nyní budou tvořit koláže na jednotlivá náboženství, která se náhodně rozdělí. K dispozici má každá skupinka jeden notebook s přístupem na internet. Ovšem nemají jej u svého pracovního stolu, ale trochu bokem. Zde vždy může přijít jen jeden zástupce ze skupinky, najít si u svého přiděleného počítače dané informace o náboženství, které zpracovává, a následně si ji musí zapamatovat a odnést v hlavě ke své skupince, kde ji přetluočí a následně mohou danou informaci v koláži zaznamenat na svůj papír. Takto si to žák lépe vštíjí do paměti.

Lektoři chodí mezi žáky a hlídají, aby se všude pracovalo. Případně mohou sloužit také jako zdroj informací, pokud se jich některé z dětí na něco zeptá ohledně přiděleného náboženství.

Děti dostanou po tvorbě koláží dvacetiminutovou přestávku, během které se občerství, případně dodělávají koláže a poklidí si svá pracoviště.

Po přestávce má každá skupinka chvíli čas na přípravu prezentování „svého“ náboženství ostatním spolužákům. Posléze se všichni opět usadí do kroužku (skupinky k sobě) a před sebe na zem položí svou koláž. Následně sdělí spolužákům, co zjistili, zodpovědí otázky z papíru „Co bych chtěl vědět“. Po odprezentování všech čtyř děl se koláže posunou o jednu skupinku ve směru hodinových ručiček. A každá skupinka srovná rozdíly mezi náboženstvím, které vypracovávali, a náboženstvím, které se k nim nyní dostalo.

Když jsou žáci seznámeni se všemi čtyřmi náboženstvími, vrátí se ke svému stolu, kde mají připravený kvíz. Ve skupinkách jej vypracují. Kvíz je zaměřen na tato čtyři náboženství a jejich základní pojmy v pěti otázkách a poslední, šestá, je zaměřena na symboly celkem devíti náboženství – křesťanství,

islám, buddhismus, judaismu, šintoismus, džinismus, hinduismus, sikhismus, bahá'í. Cílem není vyhrát, ale prověřit si získané znalosti.

Poslední aktivitou je závěrečná diskuze. Opět se usadíme do kroužku. Snažíme se děti navést k tomu, že nezáleží, kdo vyznává jaké náboženství, ale především že to je o lidech samotných. Je třeba zbavit se předsudků. Dále se děti vyptávají, případně kladou lektoři otázky „Co si děti odnesly“, „Jestli se osobně setkaly s nějakým z náboženství krom křesťanství“, „Jestli oni sami vyznávají nějakou víru“, „Zdali sledují aktuální náboženské situace ve světě“ apod.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Žáci se dozvěděli základní pojmy z křesťanství, buddhismu, islámu a judaismu. Mohli diskutovat o těchto vírách a případně dané problematice. Vyjádřili svůj názor, za který se nemuseli stydět (pokud to doposud neřekli).

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Vyzkoušeli jsme si práci s dětmi a zjistili jsme, že se jich nemusíme bát. Dozvěděli jsme se dokonce i nějaké zajímavosti a zkušenosti od žáků. Vyzkoušeli jsme si, jaké to je pracovat ve skupince, rozdělovat si práci a spolupracovat, zkušenost samotné realizace a zjistili, že je vždy co dolaďovat.

Autoři

Lenka Cirhanová, Martina Hojsáková, Jitka Škrabáková, Anna Štěpánková, Petra Vrbacká

Garant lekce – Mgr. et Mgr. Markéta Sedláková

Cíle lekce

Cílem naší multikulturní lekce bylo seznámit žáky druhého stupně základní školy se základními a nejrozšířenějšími handicapem v různých stadiích. Dalším stanoveným cílem bylo naučit žáky, jak správně pomáhat. Pomocí aktivit bylo také naším cílem překonat jejich bariéry, aby se v reálném životě pomáhat nebáli a věděli, jak na to.

Časový harmonogram tvorby a realizace lekce

Lekce vznikla v průběhu tří měsíců, kdy se realizační tým scházel pravidelně jednou týdně v prostorách univerzity.

Zpočátku jsme si stanovily cíle, kterých bychom chtěly prostřednictvím lekce dosáhnout. Potom schůzky týmu probíhaly v podobě brainstormingu a shromažďování potenciálních aktivit spojených s tématem, trvaly vždy cca 1 hodinu. Na každé druhé lekci byla přítomna i garantka, se kterou jsme jinak komunikovali a o průběhu příprav ji informovali.

Dva týdny před lekcí jsme se scházeli dvakrát do týdne. To již vznikal časový harmonogram a finální aktivity celé lekce jsme uspořádaly za sebe a vznikl také seznam pomůcek a materiálu, který byl pro realizaci lekce potřebný.

Do tvorby musíme započítat i osobní setkání se zástupkyní ředitele ZŠ Krásného, kde jsme lekci realizovali.

Název školy, počet žáků a pedagogů

Lekce se zúčastnilo 36 žáků šestých tříd – z toho 24 dívek a 12 chlapců. Lekci přihlížel také pedagogický dozor, který se v závislosti na jejich osobním rozvrhu výuky střídal, ale v tělocvičně byly vždy přítomny 3 učitelky. Do aktivit se však nezapojily.

Byly jsme informovány, že v kolektivu dětí je u některých jedinců diagnostikována porucha ADHD, dyslexie a dysgrafie, nebo že se ve třídě vyskytují žáci ze sociálně slabších skupin. Tyto informace jsme vzaly v potaz při přípravě aktivit v lekci.

Termín realizace, časový rozsah lekce

Lekce byla realizována **v úterý 28. 4. 2015** během **120 minut**, a to **od 10 hod. do 12 hod.** K lekci připočítáváme navíc ještě hodinu příprav a úklidu prostor tělocvičny (2x 30 minut před a po lekci).

Podrobný záznam metodiky lekce

Technické zajištění: tělocvična

Pomůcky: flipchartový papír, fixy, lepicí pásky, papíry na malování a označení stanoviště, slepecké hole 8x, pásky na oči 8x, reflexní pásky 2x, speciálně ozvučený míč pro nevidomé, vozíček, staré oblečení, šátky, lavičky, švédské bedny, kužely, fotoaparát, kamera

Příprava lekce: 30 minut. Rozmístění stanovišť do rohů tělocvičny, přípravu pomůcek na jednotlivá stanoviště, označení stanovišť, seskupení laviček do půlkruhu, naproti vyvěsit flipchartové papíry, připravit fixy, rozmístit kužely a připravit švédské bedny. Po příchodu žáků – usadit se na připravené lavičky do půlkruhu, lektori stojí vedle stěny s papíry.

Úvod, přivítání, jmenovky, nastavení pravidel, nástin harmonogramu lekce **15 min.**

Popis aktivity: Jeden ze studentů žáky přivítá, představí sebe a ostatní členy týmu. Řekne, proč přišli, a nastíní, o čem lekce bude. Poté rozdá lepítka a fixy a žáci si každý přilepí jmenovku.

Následně si opět zajistí pozornost všech a nastolí jednoduchá pravidla lekce, aby si z ní všichni odnesli co nejvíce. Týkají se vzájemného respektu

atp. Vše se průběžně zapisuje na papír, který visí na stěně. Je důležité se žáků v průběhu ptát, zda nechtějí něco doplnit, nebo zda všichni souhlasí.

Po sepsání pravidel představíme žákům harmonogram lekce s orientačními časy, vše zapisujeme, aby všichni žáci viděli.

Ledolamka, hra na prolomení ledů – „Vymění se všichni ti, kdo ...“ **10 min.**

Popis aktivity: Všichni, včetně lektorů, se postaví doprostřed tělocvičny do velkého kruhu. Kruh je vymezen kužely na zemi a každý se k jednomu postaví. Kužely jsou na zemi proto, aby byla zřetelně označená místa.

Lektor, který aktivitu uvádí, vystoupí dovnitř kruhu. Aktivita se jmenuje „Vymění se všichni ti, kdo ...“. A věta se doplňuje nějakým společným znakem. A kdo se s uvedeným znakem ztotožňuje, ten si musí vyměnit svoje místo v kruhu s někým jiným. Na koho nezbude místo, musí jít doprostřed kruhu a vymýšlet další koncovku věty „Vymění se všichni ti, kdo ...“.

Aktivita probíhá po dobu deseti minut. Je důležité si dát pozor na to, aby nedošlo při rychlých výměnách ke srážce dětí a aby ten, kdo je uprostřed kruhu, mluvil dostatečně nahlas. Aktivitu ukončíme po 10 minutách a všichni se přemístíme zpět na lavičky.

Brainstorming na téma Život s handicapem **10 min.**

Popis aktivity: Až se všichni utiší a usednou, ujme se slova opět jeden z lektorů a uvede brainstorming. Jelikož je cílovou skupinou 6. ročník, je důležité vysvětlit, co to brainstorming je a z jakého slova pochází. Jde o tzv. mozkovou bouři, zjednodušeně chrlení nápadů na určité téma. Zapojit se mohou i ostatní lektori. Ale vše, co žáci vykřiknou, je nutno zapsat na flip.

Pokud žáky stále napadají jednoslovná hesla, tak stále zapisujeme, v opačném případě měníme téma nebo brainstorming ukončíme.

Následně vybereme důležitá hesla a pojmy, které máme zapsané. Zakroužkujeme a řekneme žákům, proč jsme daná slova vybrali a v čem nám při lekci poslouží. Až jsme s tímto hotovi, tak se přesuneme k další aktivitě.

Hra – Molekuly **5 min.**

Popis aktivity: Hra je zařazena do programu lekce primárně kvůli následnému rozdělení žáků na skupiny. Z počátku aktivity se přesuneme opět do prostor tělocvičny. Dáváme pozor, aby žáci se nerozutekli, ale zůstali pohromadě, aby slyšeli vysvětlení aktivity. Postupně vyvoláváme čísla, která označují počty členů skupinek, a žáci se shlukují. Po pěti minutách hraní vykřikneme číslo, které rozdělí žáky do čtyř skupin. Po těchto skupinách se zúčastní následující aktivity.

Praktická část – Stanoviště

4x 15 min. (celkem 60 min.)

Popis aktivity: Následujících 60 minut probíhal program na jednotlivých stanovištích. Na každém žáci strávili 15 minut. Základní koncepcí každého stanoviště je to, že se žáci něco nového dozvěděli o handicapech, a následně si vyzkoušeli, jaké je to mít nějaký handicap. Každé stanoviště má na starosti jedna z lektorek. Čas hlídá pátý člen týmu autorů lekce, který obchází po tělocvičně a vše fotí.

Za splnění stanoviště dostanou žáci obálku, ve které jsou dílky puzzle. Po absolvování programu všech stanovišť si dílky žáci složí. Výsledek jim užstane a mohou si jej vystavit ve třídě.

1. stanoviště – Handicap – nevidomost

Na prvním stanovišti jsme se snažily žákům přiblížit, jaké pomůcky mohou používat nevidomí. Hlavní náplní byla chůze s bílou holí. Žáci se rozdělili do dvojic, kdy jeden se pomocí pásky změnil v nevidomého a druhý mu říkal, kam má jít. Nevidomý měl bílou slepeckou hůl a pomocí té hole se zkoušel orientovat v prostoru. Měl při tom za úkol přejít různé překážky, které v běžném životě mohou nastat, jako jsou například schody. Nevidomý měl také signalizační pásku na paži. Když se všichni žáci prostřídali, sdělili si navzájem své zážitky, jak se při tom cítili a co prožívali, když se museli spoléhat jen na hůl a spolužáka. Většina se shodla, že být nevidomý není nic jednoduchého. Další částí potom, co si vyzkoušeli, jak se rozkládá a skládá bílá hůl, jsme si řekli, jaké jsou druhy holí. Například že když je hůl bílá a červená, tak je pro hluchoslepe. Poté jsme si sedli na zem a vykládali o tom, jak se nevidomí mohou pohybovat bez pomocného člověka. Velká část povídání byla o vodících psech, kdy se žáci dozvěděli spoustu nového. Vodicí pes je naučen na přesné povely, na které vždy poslechne. Musí být poslušný, nesmí reagovat na vnější podněty nijak přecitlivěle, nesmí mít nepravidelnou chůzi, a mnohé další. Žáci s nadšením odpovídali na různé otázky, které je nabuzovaly k myšlení.

Toto stanoviště se dětem velmi líbilo, hlavně proto, že si samy mohly vyzkoušet chůzi s bílou holí, ale také se dozvěděly informace o vlastnostech vodícího psa. Žáci vypadali velmi spokojeně.

2. stanoviště – Handicap – nevidomost II.

Druhé stanoviště bylo zaměřeno na lidi se zrakovým postižením. Žákům bylo vysvětleno, že je vhodné používat označení nevidomí namísto pejorativně zabarveného slepci. Bylo jim objasněno, koho chápeme jako zrakově postiženého, jaké vady vidění existují, že rozlišujeme vady ve zrakové ostrosti a vady v šířce zorného pole. Dále jsme se žáky rozebírali rozdíly mezi lidmi slabozrakými, lidmi se zbytky zraku a nevidomými. Na závěr jsme diskutovali

o tom, jaký vliv na kvalitu života má doba, kdy postižení vzniklo. Praktická část obsahovala dva úkoly. První spočíval v tom, že si žáci se zavazanými očima sedli do kroužku na zem a kutáleli si mezi sebou míč s rolničkou. Vždy, když míč poslali dál, řekli své jméno. Nakonec, ještě předtím, než si dali šátky z očí dolů, byli vyzkoušeni, jestli si uvědomují a pamatují, kde kdo sedí. Ve druhém úkolu se žáci rozdělili po dvou. Dvojice si vždy sedla zády k sobě. Jeden z žáků dostal předkreslený obrázek. Jeho úkolem bylo co nejdětalněji a nejpřesněji popsat daný obrázek tak, aby byl druhý žák schopen nakreslit na čistý papír obrázek co možná nejpodobnější předloze.

3. stanoviště – tělesné postižení

Stanoviště číslo tři se zaměřovalo na osoby, které z nějakých důvodů ztratily končetinu. Ať už to byla například končetina horní nebo dolní. V první části si skupina dětí (8–9 osob) sedla do kruhu a za pomoci mé organizace si povídaly, jak mohou lidé přijít o končetinu. Děti se aktivně zapojovaly a říkaly své názory. Po tomto krátkém úvodním povídání si děti zkoušely oblékání různých typů oblečení. U toho měly přivázanou jednu ruku k tělu, snahou bylo co nejdětalněji simulovat situaci. Zkoušely si obléci trika, košile, kalhoty, sukně a kabát atd. Jako druhá aktivita následovala opičí dráha, kterou děti procházely po dvojicích, přičemž měly k sobě přivázané nohy. Musely se tedy zprvu domluvit na strategii a pak zkoordinovat své pohyby a kroky. Tato část je obzvláště bavila a dráhu si prošly i vícekrát.

4. stanoviště – tělesné postižení II.

Stanoviště číslo čtyři bylo zaměřeno na tělesné postižení, konkrétně na vozíčkáře. Žáky jsme zde seznámily s kompenzačními pomůckami, které vozíčkářům usnadňují život, a s druhy tělesných postižení. Měli možnost si prakticky vyzkoušet, jaké to je, sedět a vézt vozík. Pro studenty jsme připravily dráhu z kuželů, na které si mohli zkusit, jaké to je manipulovat s vozíkem. Každý si dráhu projel jak v roli jedince s tělesným postižením, tak v roli asistenta. Také jsme žákům sdělily, jak by měli s lidmi s tělesným postižením jednat. Vysvětlili jsme jim, že základem komunikace s těmito lidmi je nic nepředpokládat a chovat se k nim jako k sobě rovným.

Na konci aktivity si děti zase posedaly do kruhu a společně jsme si povídali, jaké přináší tento handicap úskalí.

Skládání a lepení puzzle

10 min.

Popis aktivity: Nyní mají žáci pár minut na to, aby si v týmu složili získané kusy puzzle. Až budou mít složeno, dostanou od lektorů tvrdý papír a lepidla a výsledek si nalepí dohromady. Potom si mohou přečíst složená Desatera, jak se chovat k postiženým.

Zpětná vazba, ukončení lekce, rozloučení

10 min.

Popis aktivity: Nastal závěr celé lekce, žáci se shromáždí opět v kruhu na lavičkách. Lektorský tým jim poděkuje za aktivitu. Ještě si všichni zavřou oči, aby se nestyděli vyjádřit svůj osobní pocit. Ukážou rukou, jak se jim celá lekce líbila. Čím ruka ukazuje výš, tím více se dětem lekce líbila. Na základě téhle zpětné vazby hodnotíme velmi pozitivně.

Následně žáci odchází, následuje úklid tělocvičny.

Závěrečná reflexe (přínos pro žáky)

Žáci byli seznámeni se základními a nejčastějšími handicapy. Díky modelovým situacím se mohli vcítit do kůže osob s postižením a lépe si uvědomit, co asi každý den prožívají. Také se naučili, jak nejlépe pomoci, a osvojili si základy komunikace s lidmi, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění.

Závěrečná reflexe (přínos pro studenta vykonávajícího profesní praxi)

Pro nás studenty to mělo přínos hlavně v oblasti organizační. Plánovat lekci bylo sice náročné, ale myslím, že jsme se všichni poučili z chyb, které nastaly. Také někteří z nás překonali své bariéry ve vystupování před cizími lidmi, když jsme museli dětem něco vysvětlit.

Seznam autorů

Alice Antošovská	František Forbelský
Adam Arleth	Iveta Freibergová
Markéta Banková	Leona Fuksová
Karolína Izabela Benczeová	Alena Gillová
Kristýna Beránková	Iva Glasová
Lukáš Bláha	Aleš Gothard
Barbora Blisová	Iva Greplová
Kateřina Bočková	Darina Grulichová
Jana Böhmová	Zuzana Hadarová
Štěpánka Bučková	Iveta Hajslerová
Karolína Cahová	Monika Hamplová
Lenka Cirhanová	Magdaléna Hannigová
Ingrid Cmielová	Tereza Hanušová
Eliška Coufalová	Petra Havlíková
Tomáš Čakloš	Pavλίna Hlaváčová
Jiří Čech	Martina Hojsáková
Tomáš Čechovský	Tereza Hormandlová
Hana Češková	Sabrina Inés Hrubá
Petra Čuchalová	Veronika Humpolíkova
Gabriela Davidová	Kateřina Husáková
Barbora De-Donová	Markéta Huťková
Lenka Doležalová	Monika Chalupníková
Martina Doušová	Jakub Chromý
Simona Dovrtilová	Lucie Janasová
Zuzana Dubová	Michaela Janečková
Lenka Ďulíková	Pavλίna Janíčková
Lenka Ďuríková	Ivo Jašek
Matěj Fanta	Alena Ježová
Ema Fenclová	Markéta Jurčiová
Monika Fischerová	Tereza Kašová

Tereza Kašparová
Martin Kern
Zuzana Kiliánová
Barbora Kiliánová
Barbora Klenová
Pavla Kmošková
Kateřina Knapilová
Michaela Koláčková
Tomáš Komínek
Jan Kopic
Ladislav Koubek
Iva Kouřilová
Monika Krajčířová
Šimon Král
Pavla Kremserová
Alexandra Krepková
Dan Kresa
Markéta Kristlová
Martin Krpec
Jana Křenová
Pavla Křivánková
Martina Křížová
Barbora Kučerová
Soňa Kurková
Martina Kvochová
Barbora Laňková
Iveta Lekavá
Lukáš Linha
Iva Londinová
Aneta Macounová
Lucie Macháčová
Vratislav Malina
Tereza Málková
Kristýna Mariáková
Miroslav Marouš
Jan Marvan
Tomáš Marvan
Petr Matulka

Erika Matyášová
Jakub Melkovič
Dominika Miková
Andrea Moncmannová
Irish Monteiro
Karolína Müllerová
Lukáš Musil
Hana Nečadová
Barbora Němcová
Jana Netíková
Tomáš Novák
Kateřina Nováková
Janina Oksak
Vendula Opletalová
Kristýna Palmeová
Ivana Pařízková,
Eliška Peřinová
Jaroslav Pokluda
Kristýna Popelková
Lucie Pustějovská
Martin Rác
Ondřej Raška
Patrik Rožár
Michaela Růženecká
Tereza Růžičková
Barbora Rýdlová
Michal Ryšavý
Veronika Řehořková
Monika Sedláčková
Michael Schmidt
Adéla Schwarzová
Adriana Slámová
Milan Smutný
Terezie Součková
Štěpánka Spáčilová
Dagmar Suchomelová
Martina Suková
Lucie Svobodová

Martina Svobodová
Kristýna Šertlerová
Kateřina Ševčíková
Josef Šimek
Ivana Šimonková
Michal Šišák
Jitka Škrabáková
Kateřina Škrabalová
Andrea Špoková
Nikola Šťastná
Anna Štěpánková
Tomáš Štěřba
Jitka Tesařová
Anežka Tlačbabová
Lenka Trnková
Gabriela Troppová
Anna Trusinová

Roman Valenta
Tereza Vargová
Kateřina Veselá
Hana Veškrnová
Jana Volfová
Petra Vrbacká
Tereza Vybíralová
Dan Vykoukal
Libuše Vykydalová
Barbora Vymazalová
Jitka Wailguny
Veronika Zárubová
Tereza Začková
Petra Zlatušková
Jaroslava Žaludová
Eliška Žemlová

STUDENTSKÉ PROFESNÍ PRAXE –
MULTIKULTURNÍ LEKCE VE ŠKOLÁCH
A V DALŠÍCH INSTITUCÍCH
Výukové materiály

Mgr. Lenka Gulová, Ph.D. (ed.)

Vydala Masarykova univerzita roku 2015

Jazyková korektura: Mgr. Vilém Kmuniček

1., elektronické vydání, 2015

Sazba: MSD, spol. s r. o., Lidická 23, 602 00 Brno, www.msdbрно.cz

ISBN 978-80-210-8145-1

muni
PRESS